Z POSLEDNÍ GALERIE

II.

1943.

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna

1. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY. Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání čtvrté. Kč 35·—
2. OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA. Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání šestnácté. „ 35·—
3. TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA. (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání dvanácté. „ 40·—
4. Z CHUDÉHO KALAMÁŘE. Drobné náčrty. Vydání šesté. PRAŽSKÉ FIGURKY. Rázové obrázky ze života. Vydání šesté. PAN MELICHAR. Obrázek z „tiché" pražské domácnosti. Vydání páté. „ 45·—
5. Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ. Humoristické a rázovité obrázky ze života. Vydání čtvrté. „ 15·—
6. STAŘÍ MLÁDENCI. Humorné obrázky ze života „přespočetných". Vydání páté. „ 22·—
7.-8. U SNĚDENÉHO KRÁMU. Líčení z pražského života. I. a II. Vydání osmé. „ 55·—
9. BODŘÍ PRAŽANÉ. Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání páté. „ 28·—
10. RODINY A RODINKY. Drobné výjevy z pražského života. Vydání druhé. „ 18·—
11. DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY. Vydání čtvrté. „ 21·—
12. DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ. Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání čtvrté. „ 20·—
13. ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA a jiné povídky staromládenecké. Vydání druhé. „ 20·—
14. PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ. Třicet nedělních povídek. Vydání čtvrté. „ 25·50
15. ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY. (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské".) Vydání čtvrté. „ 28·50
16. KANCELÁŘSKÝ PRACH — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ. Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. Vydání druhé. „ 20·—
17. FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ. Vydání čtvrté. „ 16·—
18. BURLESKY. Vydání třetí. „ 19·50
19. Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ. (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, bývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) Vydání druhé. „ 14·—
20. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. Vydání druhé. „ 24·—
21. PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ. Rodinná historka z let sedmdesátých. Vydání třetí. „ 21·—
22.-23. Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY, písaře při výpomocném úřadě. Díl prvý a druhý. Vydání čtvrté. „ 44·—
24.-25. VDAVKY NANYNKY KULICHOVY A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO. Díl I. a II. Vydání šesté. „ 56·—
26. EVIČKA A JINÉ VÝJEVY RODINNÉ. Vydání třetí. „ 18·—
27.-28. DROBNÍ LIDÉ. I. a II. díl. Vydání páté. „ 50·—
29. PŘED PADESÁTI LETY. I. díl. „ 20·—
30. PŘED PADESÁTI LETY. II. díl. Vydání druhé. „ 24·—
31. MUŽ BEZ TŘINÁCTKY a jiné povídky nedělní. „ 18·—
32. PŘED PADESÁTI LETY. III. Vydání druhé. „ 24·—
33. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Kniha drobných vzpomínek. II. díl. „ 24·—
34. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY. Díl II. „ 28·—
35. ŽENITBA BRATŘÍ ADAMŮ. Podivuhodný příběh amerikánský a jiné historky. „ 24.—

36. O TŘECH NEBOŽTÍCÍCH a jiné historky nedělní. Kč 28·—
37. PŘÍBĚH JEDNOHO DNE a jiné. „ 20·—
38.-39. HISTORIE JAROMÍRA TYKVY. I. a II. díl. „ 42·—
40.-41. FELÍČKŮV ROMÁN. I. a II. díl. Vydání druhé. „ 52·—
42. PAN KORIANDL A SPOL. „ 32·—
43. ROZHÁZENÉ KAPITOLY. „ 28·—
44. VÁNOČNÍ KOLEDY. Drobné historky vánoční a sylvestrovské. Vydání druhé. „ 28·—
45. ARTUR A LEONTYNA. Příběh z doby nedávné. Vyd. druhé. „ 24·—
46. PŘED PADESÁTI LETY. IV. díl. „ 14·—
47. NA ČERSTVÉM VZDUCHU. „ 38·—
48. Z POSLEDNÍ GALERIE. I. „ 35·—
49. Z POSLEDNÍ GALERIE. II. „ 42·—

Samostatně vydáno:

HISTORIE O DOKTORU FAUSTOVI, slavném černokněžníku. Se 13 dřevoryty Josefa Mánesa K 16·—, váz. K 22·—, v polokůži K 41·—.

JÍRA ZBOJNÍK, knížka pro velké i malé. Brož. Kč 12·—, v perg. vazbě „ 48·—

LIDIČKY A ZVÍŘÁTKA. Ilustroval Prokop Laichter. Nákladem F. Topiče 1926. „ 32·—

TRÉ KAPITOL Z MALOMĚSTSKÉ KRONIKY. Váz. Kč 48·—, na ručním papíře v pergamenu, s podpisem autorovým „ 180·—

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.)

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. Topičova Edice (Sbírka souvislé četby školní). Třetí vydání.

Z POVÍDEK NEDĚLNÍHO KRONIKÁŘE. Deset kratších i delších historek.

ČTYŘLÍSTEK. Topičova edice. (Sbírka souvislé školní četby.) „ 5·—

KDYŽ SI NÁŠ DĚDEČEK BABIČKU BRAL. Topičova edice. (Sbírka souvislé školní četby.) „ 5·80

K-KE-KU. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu.

Překlady do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pavel Laskowski. (Biblioteka dziel wyborowych. No. 257—259.) Ve Varšavě 1903. Druhé vydání 1924.

TEŚĆ KONDELIK I ZIEĆ WEJWARA. Z czeskiego przetlomaczyla Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dziel wyborowych 736-738.) Ve Varšavě 1912.

ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. „Dzennik dla wszystkich". Ve Varšavě 1905.

Překlady do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz brašnoga života. Preložil Makso Kuntarić. „Národne novine" v Záhřebě, září-listopad 1905.

OSVETA ZALJUBLJENOGA I DRUGE HUMORESKE. V Záhřebě 1917.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg Geautoriseerde uitgave. Amsterdam. H. J. W. Becht 1909.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave, Amsterdam. H. J. W. Becht 1911.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertaling van Jo Arenberg. V amsterodamském deníku Het Volk v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná). MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann. (Schrijver van Vader Kondelik en bruidegom Wejwara enz.), door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. 185 stran. Amsterdam. H. J. W. Becht, v listopadu 1914.

DE IDYLLE VAN MIJNHEER POTÁPKA. V deníku Het Volk. Amsterodam, 1923.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štýrsko), 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štýrsko), v podzimu 1910.

IVANČKOV SVETI VECER IN NEKOLIKO VESELIH POVESTIC O ŽIVALCAH. (Tobiáškův Štědrý den atd.) Prevel iz češčine dr. Fran Bradač. Lublaň 1923.

KAKO SE JE KULICHOVA NANINKA MOŽILA IN KAJ SE JE OKOLI NJE SPLETLO. (Vdavky Nanynky Kulichovy.) Poslovenil Dr. Bradač, Ig. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Lublani.

Do franštiny:

MONSIEUR KONDELIK ET SON FUTUR GENDRE. (Otec Kondelík a ženich Vejvara.) Přeložil J. L. Chollet. „Gazette de Prague", 1923.

Do angličtiny:

CHILDLESS. (Bezdětná.) Ve sbírce The world's classics (Selected Czech tales Oxford university press). Přeložila Marie Buschová, 1925.

CHILDLESS. Druhý otisk překladu ve veliké antologii Great Short Novels of the world z roku 1927. London, William Heinemann.

Do rumunštiny:

FARA COPIL. (Bezdětná.) Ve sbírce Biblioteca dimineata svazek 147. Bukurešt 1932.

Do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. „Prager Zeitung", 1896-7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Auředníček (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. „Union" v Praze, únor-květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicka. „Union" v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL-SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl-Voříšek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. „Union" v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

ALLERLEI TIERCHEN UND LEUTCHEN. (Lidičky a zvířátka.) Deutsch von K. Reissmann, mit Zeichnungen von Kochmann. Roland Verlag Morawitz, Praha. Kč 10·—.

Do esperanta:

FOKSO-NUKSO. (Foxl-Voříšek.) Eldonis Moraviaj Esperanto Pioniroj. Olomouc 1932.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

DÍL XLIX.

Z POSLEDNÍ GALERIE

DRUHÉ KNIŽNÍ VYDÁNÍ

Od svazku XLI z roku 1935 pořádá

VLADIMÍR HERRMANN

V PRAZE

TOPIČOVA EDICE

Z POSLEDNÍ GALERIE, II.

DIVADELNÍ KRITIKY VAVŘINCE LEBEDY

IGNÁT HERRMANN

DRUHÉ VYDÁNÍ

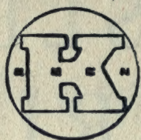
Poznámkami provází

ADOLF WENIG

V PRAZE

TOPIČOVA EDICE

„Osvěta“, společnost s o. r. ve Valašském Meziříčí, 1939.

Z POSLEDNÍ
GALLERIE

1.

DOPIS.

Dátům 20. vbřezna 1891.

Plevno Titulo vážená redagce Švandi dudága poutnika homoristyckého fPraze.

Ctěné pánové!

Přede fším fskůtečně se muším svjéřit, vážené pánové, že mě bilo ve líce lýto, žesem bil přehlídnutý faran žírováni prvního zešitu tohoto ročníku, kerím bil zahájeny desáti ročnik Švandi dudáka, tedy tagořka jakési Jubélium, gdežto sem nebil vyzvaní abich svím spoluoučinkovánim téš zakročil, násletkem čehoš sem nebil zastoupeny. Ofšom jest prauda, že nejsem dosut celích deset let oučinkujici při slauném žornále afšak přece snat stálo za počtovní známku bich zepsal nějakí jubilárni článek o nějakém zástoji a rát bich bil posloužil.

Snat bi slavná redagce nestála vícero o mé pří spěfky? Bilo bimně velice líto, gdežto sem vnama havé práci strávil svoje mlačí léta a níni se blíží v měsíci máji moje sedumdesátileté narozeniny, abich bil takto odmítnutý. Téš fšak bi

bilo jednáni neopatrné, nepse stává, že odmítnutý spolupracovnik zebere své zavržené příspěfki a založí noví žornál, gde si je pak vitiskne a dává si tam co chce. Jsou takové případnosti.

Esli mně tato nefšímavosť slauné redagce bila nemilá, potěšili mně zase iné víjevi, přihodice se na Nový rok, gdešto sembil přesvěčeny, že jest ještě smysel pro solidnou práci a téš záliba pro člověka keriš podává co je f 100.

Bilsem překvapení několikama zasilkama, bich tak řekl redakčníma. Příkladně hnet na vánoční svátki zaslaná mně bila istým příznifcem malá golekce ligérú, coš jest pro starého muže jako životní balšán doktora Rózi a nějdi mnohem milejší, totíš čajovina, punčovina a alaš. Muším říci, ačkolif kořalki nepiju, žesem si tímto prezentem velmi příjemně ukrátil dlouhé zimni večeri aš do Silvestra, nep láhvički nebili veliké. Afšak zaplajť pán bůh za to a kéš se onen příznivec dočká ještě mnohích vánočních svátkůch, čehoš bich také rát bil oučastny.

Na novi rok bil sem překvapen novou zásylkou, gdešto mně váženy spěvák operní bassysta pan Heš odeslal tři láhve rínského vína. Nejsem znalec, afšak víno bilo dobré a nemůže bít tento prezent považovaní za podmazáni, gdešto přezoperu nepíšu.

Bohužel, neznajíc pan Heš můj atres redígíroval zásilku na redakci váženého žornálu Švandi dudága, načeš mně bila odefzdaná *jedna* lá-

hef plná a dvě *prázdné* s podotejčením *že z nich víno viteklo*. Tento přírodní úkas visvětlí se tím, gdyš se vitáhne špunt a víno vipýje, coš asi tu bil ten pát.

Bi bilo do třetice fšeho dobrého, poslal mně milounik literaďúri a natšeny přítel divadla paklíček veržínek poďotknufše, že mně pro blížící jaro zasílá *sakko*. (Jestto dobrý ftip, nep tato odruda veržinek má fskutečně názef *sako* a sou lepší neš sedlecké nepiné, afšak nemaji vítr valost. Pomalu s níma budu hotof.) Téš těmto ďvoum pánům přeju stálé zdraví a vícero novích roků, nepjesdobré, gdyš krom Svatobora jsou i takovéto příznifci starích, zasloužených literádů. Hlauně mě potěšil dar pana Heša, čímš projádřeno, že má néjen pouze krásni hluboki bas, ale téš i dobré srce, coš jest věc víznamná, a že nevipýje fšecko sám, co má. Na fšechen pát jestento vlaste necki čin k následováni hodni, ofšom se fšak muší podotejčit: Admánús propriace čili česki k vlastním rukoum Vauřince Lebedi, bi nebilo v redakci považované za obecní majetek. Jsou *téš* takové pádi, že se v redakcích mnoho stratí a nigdi se neví patra, *gdo* to vzal. Raní motejlové a chrousti ofšom nigdo nebere, nep nejsou kídlu.

Odbifše tyto osobní záležitosti mohu přistoupnouti k hlavni v jeci, totíš zástojům dívadelním fkerích se viznám nejlépero. Násletkem nefšimavosti ctěné redagce bil zanetbaňi můj

pracní referád přes *„Velkostatkáře“* zepsáním zaslouženého golegi ředitele Šubrda s kerím sem mněl dosti namoženi a nic zato, bif zdánlivě hozeni do redagčního koše, keršto mébl bi pro staré spolupracovnikové nemněl egzestýrovat. Bujť mám psát gritigi anep ne, afšak muší bíti vířečně projádřeno, bich se darmo nena hamal a vzal třeba práci do mundúrni gomise.

Téš fdruhém anobrš i vetře tím zešitu mě nebilo poukázané žádné místo, coš jest chíba, nepobecenstvo chce číst něco vzdařilého. Peuně doufám, že fšešítě štvrtém tato anemózita otpadne, fopáčném pádě mušel bich se obrátit kněkeré firmě gongurenčni.

S potěšením dále mohu vzdělit potěšitedlnou událost, že totíš zákas Súdrmanového dramartu „ČEST“ bil slaunou divadelni inundací odvolaný a kus dovolen bil na jevíště, násletkem čehoš bilo zastavené višetřováni s překladatelem panem Hermanem a on propuštěn z vazbi nasvobodu, načeš se vrátil zdráf k zarmoucené rodině, ofšom trochu vihladověny.

Dávaná bila „Čest“ poprve dne 30. ledna a ačkolif to tedy bilo takřka fposlednich dnech mně sice, bilo přectaveni nafštivené namačkaním dívadlem, téš podobně bila naplněná každá zasina toho kusu. (Zasina jest vzdařilý překlat slova reprýza, nep dávali se nějakí kus *zase,* je to bezotporu *zasina.* Bilo téš vína lezené u dívadla, jako slovo *prvina.* F této dobropísebnosti se pil-

ně pokračuje a k vístavě připravuje se na repertoáru národniho dívadla vícero podobných novinek, příkladně *spadyno* na místě zastaralého opona, *spodium* na místě propadliště atd.)

Afšak tyto zástoje dívadelni jsou zastaralé, tejf je poněkujf pozdě na referády přes „Velkostatkáře“ a „Čest“, keréš dramarta se prozatím odložily jako obehrané karti.

Mám povjedomost o události novější, keráš má svůj původ na Smíchově, gdešto ve Švandovém divadle ze Semčic bili provozované tři původni kusi ve prospěch spolku belletristů Máj.

Afšak přes to dnes téš nepodávám soupis, nevědouc, vzdáliš bi přijaté bilo a poněváč vižaduje řečená okolostojičnost práce moc a vídatné, kladu otáznik: *vzdáliš mám podat průjem přectaveni smíchovského čili nikolif?*

Otpověď na známý atres očekává

Vavřinec Lebeda,
dříve dosti potřebovaní, nyní fšak značně zanetbaní grytýgr divadla s příslušenstvím.

*

Pozn.: Ve svém dopise redakci „Švandy dudáka“ zmiňuje se Lebeda o tříaktovém dramatě „Velkostatkář“, od Fr. Ad. Šuberta, dramatika a tehdy ředitele Národního divadla, které mělo premiéru 4. prosince 1890 v režii Seifertově. Sudermannovo drama „Čest“ mělo českou premiéru v překladu Ig. Herrmanna 30. led-

na 1891, též v Seifertově režii. — Šubertův Velkostatkář je drama z dob chabrusových voleb z r. 1872 za ministerstva Auerspergova; představuje uprostřed nekalých agitací ústavověrné strany muže čestného a národně pevného. Sudermannovo společenské drama Čest ukazuje účinnými scénami na postavách ostře charakterisovaných relativitu pojmu cti; bylo na Národním divadle výborně provedeno a často hráno.

2.

MAGBEEF.

fPraze, dádům 31 aprýle
jubilárniho roku 1891.

Veleváženе Pánove redagce Švandy dudága známého poutníka homoristického

Ctěné pánové!

Velice mně jelito, žesem odvás na svou skrovnou poptáfku opdržel otpovějť negadýfni, totíš stranou toho, vzdáliš mám podati průřes přectaveni dívadla naSmíchově veprospěch spolku českích belleristů Máj čili nikolif, gdešto mě otpovídáte že vícero nikolif, antoš — (coš fšak není pan *Antoš* člen Máje) — je věc opozděná a takofřka zastaralá.

Nejni můj náhlet, žebi bila zastaralá a bil bich fskutečně rát pronesl některé své náfzori přes tři kusi, keréš bili dávané. Nepíš zanímavé bilo fagtum, že fšecki tři aktofki o jednom jednáni bili zamítnuté z Národního dívadla, nehodíce se propubligům tohoto našeho prvního a posledního národního ústavu.

Jestaké zanímavé dálší fagtum zadruhé, že

nazdor tomuto zamítnutí bili menované tři kouski přece publigum Národniho divadla přetvedené, nep fden přectavení vinašel se ve smíchofském dívadle víkvět našeho praského obecenstva, keréš se dostavilo fanomirovaném stavu a vněm doposletka vidrželo.

Zdáliš se nemejlím, podotejčil sem, že byli dávané kouski tři, totíš *Slečna nakladatelka* odoktora Pipicha sChrudima, *Manželová přítelkíně* otypsilóna, a *Starší závaski* od Karla Šípka.

Poslední zních je prí nadaný mladý mušš zdramatickou žílou, ot keréhoš může vzniknouti ještě vícero dramartyckích pokusů, dosti vzdařilích, nepse dívadlu houževnatě odává. Jako starí odborník můžu mu bíti radou, bi té práce nezanechal. Já také pofstal ze svím umněnim zmalých začátku a zesumíroval sem heskích pár kousků pro své bívalé divadlo, keréš dělaly fšude cenzaci. Příde na vyčvičeni.

O prvních dvouch kouskách sem podal příležitostní referád lonckého roku po přectaveni obouch fdívadle chrudimckém, téš veprospěch Máje. O *Starích závaskách* doufám naskítne se příležitost promluvit při eventunelní zasině, gdyš mislíte, že je zastaralé. Podotejčit fšak se muší, že přectaveni smíchofské bilo špecialita ftom pádě, že se vňom viskitli někeré oučinkujici agtéři, keréš vlastně agteroma nejsou. Příkladně pan Ypsilon podal vlastnoručně jednu roli ve své aktofce, básnik pan JaroslafKvapil dokonce

dvě, coš jest obětavost, nepse musel dvakráte namazat, antoš podal jednoho milence černovlasého, jednoho blont. Obě maski se mu víborně vzdařili, téš hra nasvěčovala, že je individualeta, nep své úlohi pojal scela jinák neš každý jiný herec. Jest mladý mušš, keriš může f budoucnosti něco poskitnout.

Téš pan Ypsilon podal, co bilo v jeho fschopnostech a moci a obecenstvo velmi fděčně tleskalo, gdyš konečně poposledních slovech odešel zjevíště.

Mimo tyto pánové zoučastnili se téš istý pan Ichnajmon, keriš má velkou gvalifikaci na skůtečné dívadlo a je podivné, že dosut není dávno aktífni, dále pan Šváp, malí afšak sporý človíček, dávajíc role gomické. Z dám velmi víborně oučinkovala paní Engelbertová osvětčená agtérka Švandového dívadla, paní Hesová, téš víborná, a z mlačích sil dobře podala mladou paničku Ratibora Kaliny (v Manželové přítelkini) slečna Kordová, keráš má fagtickí talend a vihlítku do divadelni budoucnosti, esli bude pilně študovat a vážně umnění dramartycké ponímat. Hrála bes trémi scela přirozeným žándrem a obecenstvo bilo ní velmi mile překvapené.

Muší se říci, že přectaveni bilo vzdařilé a proslíchá se, že bude podobných vícero, gdešto se obecenstvo těší na své oučastenství.

Rát bich bil fšecki tyto okolnosti uvedl, afšak násletkem, že píšete, že je zastaralé, upou-

štím od svého referádu. Ofšom jest prauda, že *fšecki praské noviny* přinesli o přectaveni *opšírnou správu,* jsouce náhledu, že píše-li se opšírně o fidlovačce nep štrozoku, muže bíti věnováno téš podobnému divadlu, coš jest vnašich praskích pomněrech takořka událost. Proto fšecki moje gritycké golegové zvelkou ochotou podali benvivolentní referád. *V Hlase národa a f Polytice* prý teprf bude, coš se visvětluje návalem iného matriálu. Je stoho patrné, jakou mají spisovatelové ve fšech kruzích přízeň a že se kominikům, pokrivačum, veteránum a filadelfistům (totíš sběratelum známek) nedává žádná přednost. Jest velmi potěšitelné a svěčí o uznalosti a golegiálnosti.

Běch času fšak valí koloosudu pořát víc a vícero ku předu, pročeš muším podati správu téš o jiných událostech vživotě divadelním.

Příkladně nýni hejbá celou Prahou vzácní host národniho divadla, totíš polcká umělkyně pani *Helena Modeřefcká.*

Muším kaprióli podotejčit, slauná redagce, že se mně fskutečně nedostává dosti spusobilosti písebné, bich projádřil velikolepí víznam této umělecké osobnosti, keráš má talent a vícvik opravdu fundamentálni!

Esli to uznávám, nejni skutečně příčina, že bich mluvil spouhé kalanterie. Jsem starí mušš a téš paní Mordějefcká jest pokročilejší na dráze svého uměni.

Spomínám při té příležitosti na našeho lonckého hosta pana rytíře Žaluzijonského a sem přesvětčeni, že Poláci maji nejen majoritu fpadlamentě (esli se nemejlím) ale téš fuměni.

Bilo vícero her, fkerich polcká umnělkině paní Morděјefská vistoupila, hlauně fšak velikí fplif na mně učinila f tragtédii zepsáním *Vilijáma Štépíra* pot divadelnim názvem MAGBEEF. (Magbeef jest jméno anglické a přichází částečně téš finých slovech toho jazika, přikladně *beef*-štek, rošt*beef* a tomu podobně. Z englického vzaté je proto, poněvadž také Štépír sám bil rodem Engličan a ftéto národnosti pusobil písebně a mimicki, coš je šířeji známé. Žil v jednom z minulích století.)

Kus tento jest fpravém smislu slova traktédye, zepsaná na postrach a pro vístrahu lídem, keréš bi podobným spúsobem hodlali dělat svou gariéru. Esli bi mněl něgdo podobné mišlinky, po zeznáni tohoto kusu zustane spokojený ze svím postavením a předloží si, zdáliš bi mněl vraždititi své přetstavené aneb nikolif.

Dějem svím zašahuje kus do šedé dávnověkosti škockého národa a zemně. Dávnověkost ftomto smislu znamená, že tagořka nejni prauda, co se obecenstvu oktrojíruje. Téš i mi máme některé hri nep novely a romány sšedé dávnověkosti, čemuš se říká histerickí potklat, ačkolif se to precízně nevirozumívá, nep dávnověkost a hysterie oblegátně neharmonírujou. Přes to je

ofšom iná vjeda, na kerouš tuto nechci bráti potah.

Děj kusu, ačkolif pro můj starí mozek poněkut gomplicírovaný, vipysuje se následouně: Škocký král Dungán, starí, dobromislný monarcha, má jakési diference zněkerími svími podanými, přináležejícími šlechtickému stavu. Tento staf, jak histerie veškerích dějin ponaučuje, bil vždy dosti nespolehliví; jednou ke králum, podruhé ke sprostým lídem, jak se mu to právě hodilo a viplácelo, tak že jest podivné, že se násletkem fšeho toho ještě udržel.

Některé s těchto mohutních pánu pozvihli reberii a alírovali se mimo toho zinýma elementoma zahraničníma, příkladně svladykou noršvejckým a tomu podobně.

Král Dungán proglamíroval ojnu, kerou aranžíroval ze svíma nejšikovnějšíma jeneráloma, a tu přicházíme ktitulní úloze kusu, neboť *Magbeef* bil jeden znejosvěčenějších vojovůců.

První agt dává na srozuměnou, že je válečná agce ve své nejvěči gulminaci. Hrom bije, na jevíšti se blejská, za golisama sou trumpetři v nejvyší činosti. Nedaleko publigum zuří fagtická bitva.

F tomto víminečném stavu mají první vístup tři osobnosti ženckého pohlaví na první pohlet velmi pochibné pověsti a fagticki se okazuje, že to sou čarodenice. Na našem jevíšti je dávaji slečna Slavincká, paní Vinglerová a sleč-

na Olfová. F každém pádě je napomoženo přírodě, bi vzbuzovali postrach co nejvěčí. Z deglamace jejich se vyrozumívá, že očekávají jenerála Magbefta, bi mu podali jakousi překvapující novinu. Na publigum je viditelné vstáváni vlasů, ot čehoš jsou vijmuté jen osobi plešaté a takové, které maji falešné paruki bez ohledu na pohlaví.

Čarodenice zmizeji ve stromech s fexírem, načeš vistupuje král Dungán tázajíc se napřehlet bitví. Dostává zprávu o strašné mazanici, zároveň mu štafety oznamuji, že opoziční arištográti jsou přemožené i ze svíma spojencoma, na hlavu poražené a vůbec gontumacírované. Král se dozvídá, že nejvěčí zásluhu o tento výsledek má Magbeef keriš měl ftéto bitvě režii, pardón nebral a nedával a každého druhého může znepřátelckého ojska zdecimíroval.

Za tento čin uděluje mu král Dungán titul, keriš bil za trest odňatý jednomu otpravenému rebelantovi, totiš menuje Magbefta *tchánem* z Glaubiců, coš je dosti podivné, neboť Magbeef nemá žádných děti, tím méně cér, afšak bila to u starodávných Škotů čestná hodnost.

Na to se král Dungán táhne ze svím celím štábem dohlauniho stánu, totíš zagolisi.

Opět se objeví řečené tři čarodenice, kereš zatím tropili vnedalekém okolí neplechu a očekávaji Magbefta, neboť je o něm známé již z Vilhema Tella, „že touto cestou přijít muší“.

Fskutečně se objevuje proslavený ten vůce ve známém národním škockém garirovaném oděvu, poněkut deranžírovaný bitvou a doprovází ho iný vojvoda ménem Banko. (Magbefta dává pan Slukoff, Banka pan Šimanofcký známý rozšafný praski mněšťan, keriš zastupuje vždycki bodré úlohi.)

Banko jest víjevem čarodenic poněkujť frapírovaný, nep nemislel, že podobné bitosti fagticki egzestýrujou, znajíc je doposavát s pohádek. Pročeš je vizve, bi mluvili esli jsou jazika škockého mocné.

„Sláva tobě Magbefte!" olá první problematycká divizna. „Sláva, tcháne z Glaubiců!"

„Sláva tobě Magbefte!" pokračuje druhá. „Sláva, tcháne s Kadávru!"

„Sláva tobě!" dodává třetí, „keryš budeš avanžírovat na krále!"

Esli bil překvapený Bango, je tím více Magbeef, na keréhoš toto setkáni velmi značně působí. Rát bi slišel ještě někeré podrobnosti, afšak čarodenice obraceji se naBanka:

„Sláva tobě Banko, kerriš jsi menčí a přec věčí než Magbelf! Sláva tobě, keri sic nebudeš králem, afšak splodíš králofckou dynastii!"

Načeš zmizejí, zanechafše po sobě známí pekelný zápach.

Toto proroctví má na Magbefta osudný oučinek, jak se během dalšího průřezu kusu okáže.

Eště bi nevjéřil, že se fše viplní, afšak ftom

přicházeji poslové krále Dungána a pozdravuji Magbefta jako tchána Glaubice a jako tchána Kadávra. Glaubic padl, Kadávra čeká pro velezrádu ojenskí sout, proto se může zjeho tytulem a funkcí disponovat.

Slyšíc tuto správu, mluví k sobě Magbeef v němém úžasu:

„Mluvil pekelný duch praudu? A kdiš se viplnili dva paragrafi čarodenického proroctví, proč bi se nemohl realizovat také třetí? Proč bich nemohl bít králem?"

Ofšom, štatúru na to má a vládnutí ftěch dobách nebilo tak těšké, gdešto bilo foběhu ještě pěstní právo.

Skrátka, mišlenka králofcká nejde Magbeftovi zhlavy. Jestofšom překáška — starí král Dungán je vnejlepším věku a dvouch králů ani staré Škoti neměli zapotřebi. Krom toho má Dungán dva sinové, Malgouna a Donalpanta, čímž je o nástupce postaráno, pročeš si néni Magbeef jistý, esli misleli čarodenice že bude regírovat Škocko anep snat někeré zahraničné králofství.

Afšak se okáže, nač nepříde mušš, že to napadne ženské, hlauně gdyš se jedná o nějakí ouskok a intriku a gdyš baží žencká po gariéře. Osvěčí se to i ftéto případnosti, gde se celé věci uchopí — chojť generála Magbefta, nazvaná Lády.

Ještě neš se z manévrů vrátil, píše ji Mag-

beef, co ho potkalo, totíš ty tři čarodenice, a co mu předpověděli. Sotva Lády Magbeftová přečte korešpondenci, ví vhodný prostředek, kterak bi se manžel domohl králofckého místa: *otstranit dosavádniho monarchu, a to nejlépe vraždou.*

Jest hrozné pro diváci vislechnout podobnou zásadu zúst slabé outlé žencké, afšak je zřejmé, že něžné to stvoření od svého úmislu neupustí, dokut ho Magbeef neprovede. Tehdáž ofšom bilo vichování ženckích nedostatečné, žádné vyšší dífčí školi, žádná Minerva.

Příležitosť ke strašnému skutku brzi se viskítla. Starý král Dungán, dobromislný a spořádaný, kdyš odbil ve svém králofckém paláci někeré panovnické záležitosti, příkladně popravu bívalého Tchána Kadaura (keríš násletkem toho nevistupuje), othodlá se poctít Magbefta vizitou najeho hradě f Ivernézu, coš mu osobně oznamuje. Magbeef otchází, bi svou chojť o visoké náfštěvě uvědomil, a následujici proměna nám uš přetstavuje domácnost Magbeftovu a vidíme poprve Lády Magbeftovou, an čte psaní svého manžela. Jsouc sama, vislovuje docela nežinýrovaně, co ji fduši hárá, aš běži diváku mrás po zádech. Bére proroctví čarodenic za pravdu, jakoby to byly tištěné noviny, a ftom smislu vijádřuje se ke svému manželi, keriš brzi potom dohradu fchází mluvíc k ní:

„Dej fšecko dopořátku, zamalou chvíli tu bude král!“

„A kdy zas odjede?“ ptá se dychtivě Lády.

„Zejtra, aspoň tak má na programu.“

„Toho zejtřka se nedočká!“ otpovídá náružívě Lády, a je patrné, že tato náfštěva Dungánová dobře neskončí.

Bilo bi k přání, abi do Ivernézu nedošel, bi ho potkala nějaká nepřekročitelná překáška, afšak marně. Za krátko jsou slišebné zvuky hornistů — král se blíží scelím komonstvem a fstupuje na jeviště, čímš jest jeho osut neodolatelně spečetěný.

Velmi působí při objevu krále přetvářka Lády Magbeftové, keráš se samou úctou klaní fprach, coš je nápadný gontrast s vnitřníma oumisly, a zmírá oddaností, odvádějíc krále, keriš nemůže mít žádné podezření.

Jest mu vistrojená velká tabule, jest mu dáno nejlepší Malaga, bi hodně pil a tvrdě spal, a kdyš jest po večeři, objevuje se na jevišti Magbeef, keríš ztrácí poněkut odvahu k hroznému skutku. Je to poslední kousek svědomí a solidnosti, jkeriš zněho mluví, afšak tu přichází opět jeho chojť a důraznou řeči ho utvrzuje v jeho předsevzetí.

„Jsem rozhodnutý!“ olá konečně Magbeef pot fplivem své manželki.

„Pojť, půdeme a zrak se smáti muší,
bi zatajil, co reje černou duší!“

Čímš se končí první akt v rýmech, jako u Štépíra običejně.

Nebudu fdruhích aktech tak opšírný, jako fprvním, keriš mušel býti podán trochu dopodrobněji, za příčinou tak zvané expozitúry a bi se virozumělo, oč vlastně fcelém ději běží. Nep je známí dramartickí princip, že první jednání bývá dosti důležité pro další vívoj a průjem kusu. Příkladně hnet Magbeef bil bi bes prvního agtu neouplny. (Jsou ofšom zase dívadla, gdebi nebilo na závadu, gdybi seněkerí agt vipustil.) Faktu druhém přichází k nejstrašnějšímu skůtku, keriš gdy bil na divadle vikonán, totíš královražda, kerá fšak se uskutečňuje za golisama, bi nebil pohlet tak ukrutný.

Ačkolif jest foriginále předepsané hradní nádvoří, jak také bilo dávané Majnygeckíma hercoma, coš vipadalo úchvatně a zvíšovalo hrúzu, zranžírovaná jest v Národním dívadle veliká místnost se žulovíma sloupama, příkladně jak muzejní sál anep nádraží zřímckích nep řeckích časů, coš patrně Škoti takové stavbi milovali, ač bi gultúrní hysterie poukazovala jináče. Nat gultúrni histerii jest fšak režie.

Panuje náramná Melezína a rachocení hromu, dosti podivné, že do takové monementálni budovi proráží. Pot šírým nebem ofšom bi bylo pochopitedlné.

Vistupuje ze svích apartamantů Magbeef, majíc divnou fantazii, že vidí přet sebou tulich,

coš divák nepozoruje. Takovím věcem říká se vizionty. Tulich poukazuje ostatně na nějakí násilný čin, nep kiné domácí potřebě néni. Nastávající vrach má k sobě dosti dlouhí monogól, dodávajíc si tak kuráže k jednáni, keréš se otsuzuje samo sebou. Na to zaměří ke gabinetu, gde ložíruje král Dungán netušíc, že je to jeho poslední spaní.

Za chvíli vrací se Magbeef, celí bes sebe, ruce krvavé a f každé jeden tulich. Vikonal své přetsevzetí a ničko mu néni dobře. Setkává se tu ze svojí choti, keráš se bila zatím dostavila.

„Opláchni si ruce v lavoáru," pobízí ho útlocitná chojť. „A k čemu sem taháš ty tulichy! Tams je měl nechat, u jeho komorníků, aby na ně padlo podezřeni. A pomaluj je krví. Běž, honem!"

„Nejdu tam za nic," otpovídá Magbeef celí pferdplex. „Jsem rát, že sem se odtamtud dostal!"

Pochopoval jsem jeho nechuť — nešel bich tam sám ani zazlatku. Komorníci se mohli zatím probudit a pak ofšom višetřováni mohlo vzít pro Magbefta zlí konec.

Tu se vidí, čeho je fschopná laskavá žena.

„Babo," mluví ke svému manželi, „dej to sem, donesu to tam sama!"

A bera ot melancholického manžela tulichy otchází s ními bi je položila do rukouch komor-

níku. Rozumí se, gdybi se našli u Magbefta, bil bi to nezvratní gorpus delekty.

Pak otcházeji oba bodré manžele do své ložnice bi se umili a noční háf oblekli, nep se dá přetvídat, že krvaví skutek nezůstane zatajeni. Zatím se na levé straně ozívá stálé klepání na vrata, coš bi vzbuzovalo děsný dojem, gdybi skutečně bila degorace dle přetpisu; tuto fšak dosti nepůsobí. Vijde portýr (dává pan Šamberk) a jelikoš se klepá na *levé* straně, otvírá dvéře vzádu *fprostřetku,* coš jest patrně divadelni optickí klam.

Fstupují dva jenerálové, Magenduft a Leonox, ptajíce se pokráli. V malém momentě rozhlášeno f celém hradě, že král Dungán bil zavražděný — s činu podezřelí jsou oba komorníci. F tomto okamžiku provede Magbeef dálší bestiálni čin, zavraždíc oba ty mladé dvořenínové, jako bi chtěl pomstit smrt královckou. Děje se fšak s té přičiny, abi jejich nevina nemohla bíti gonštatyrovaná a bi mněl alibi.

Přetvářka jeho a Ládina je dokonalá, nigdo netuší, že sami porušili takto pohostinctví, svazki příbuzenské — nep jsou pokrevné s králem — a také věrnost podanskou.

Jenom mladé králeviči, Mal Khón a Donaubáď, nevěřejí uš nikomu a používajíc fšeobecného zmatku prchají richle z hradu, jeden do Englicka, druhý do Ircka, aniš dokončili řádnou dualetu. Za to o ních Magbeef rozhlásí, že nej-

spíš sami zavraždili tatínka, čímš fšak divák néni zmílený.

Po aktě druhém, keriš jest ouplně věnován vipsané hořeji vraždě, následuje ze vši pravidelnosti jednání třetí. Mezi tím fšak jesdelší pauza, keráš se viplňuje olbou na uprázdněný králofckí trůn na keríš gandýruje Magbeef a skutečně mu to místo připadne. Má na to postavu, dosti velkou golekci přetků a ze fšech těch přičin se stane uzurpáterem trůnu fkeréš vlastnosti se objevuje napočátku třetího aktu scelím králofckím kštátem — jevíště přectavuje rezedenc ve Foreště.

Na večer má bíti konaná velká dvorni hostina, nakerouje pozvaná celá škocká arištogarancie, téš jenerál Bango.

F tomto třetím aktě jíš se pozoruje, kerak to jde s Magbeftem skopce stran jeho morálnich zásat, keréš nemohou zůstati bezoučinku na jeho bobularitu a dalši vitrváni fouřadě.

Zhlavi nejde mu proroctví prokletých čarodenic, keréš přetpověděly, on že bude sice králem, afšak Bango že bude králové ploditi, coš bi ofšom nasvětčovalo, že bí to hodnostářstvi přešlo z Magbeftovi rodiny na Bangovu, keriš má fagticki uš jednoho sina a dalši pokračováni néni viloučené. Naproti tomu jest Magbeef rešpektíve jeho žena ouplně bezdětná.

Proto Magbeef s přípravami na večerni soaré koná zároveň přípravi kotstraněni Banga

zjeho sinem Feliciánem. Octraněnim nazívá se ftakovém pádě scela običejný sprostý mort. Jest hrozné pomišleni afšak divák se tomu vícero nediví po fšem co se stalo. Magbeef zabil krále Dungána, zabil jeho dva lokajové — je jednou ftom, uš mu nepříde na jednoho člověka víc nep míň.

Jsouc fšak králem nemusí Magbeef vraždit sám, nýbrš najímá si ktomu lidé, vrahové ze řemesla, a tak sotva že jeho dvořané a hosti opustili jevíště, bi se aš do večeře sedmi hodin odali svím prevátnim kratochvílim, povolává k sobě Magbeef dva muže z nejniších vrstef škockého národa, jíš dříve zamluvené. Jsou to pánové Mošna a Havelcký, keréš přicházejí f taliánskích pláštích a kloboukách, téš punčochi s podvaskami, jak se fobičejné tradyci vrahové maluji.

Panu Havelckému, mladému, dosti nadanému herci při našem národnim dívadle semse ani tak nedivil, že tuto úlohu na sebe přijal, nep običejně vipadá trochu zamračený a kouká do sebe, afšak na pana Mošnu bilo mně trochu podivné, nep vražděni nezašahuje do otboru gomického. Ofšom semsi věc visvětlil vidouc, že mu za to Magbeef dává objemní pitlík s penězma, velmi slušny solér. Při tom nařizuje oboum banditům, abi věc vikonali „správně a dobře“ a nic polovičatého, totíš abi hlavně zabili téš nadějného syna Bangového, mladého Feliánce — keriš

mohl býti eventunell víkoným následnikem ocovím stran onoho královckého plemena.

K tomuto černému skutku poskitl nešťastný Bango sám vhodnou příležitost projádřif se neopatrně ke králi, že do večera musí ještě někam jet. Má totíš jako jenerál nějakou inšpekční cestu přet sebou, a bére svého sina sebou, bi podobným štrapácim uvikl.

Oba vrahové vidaji se za svím povolánim a vičíhaji Banga fpusté, smutné krajině, jako sou příkladně lomi za strahofckou bránou, gdebich se také večer nechtěl o samotě procházet. Přichází jim na pomoc ještě třetí rezervní vrach, a sotva Bango višloupne na jeviště, padnou přez něj a nešťastný jenerál ničeho netušíc obdrží dýkou dvacet ran, z níchš dle lékařského dobrozdání ta nejmenší sama o sobě je smrtelná. Chvala bohu, mladému Fileáncovi podaří se uprci, tak že aspoň jeden život je zachráněný.

Afšak tento skutek Magbeftovi nedobře se viplatil. V následující proměně odbívá se podotejčená uš královcká večeře, při kteréš Ládi Magbeftová, nýni královna, dělá svím hostům honéri, a Magbelf sám pobízí šlechticové a jejích dámi, abi bez žinýrováni jedli a pili. Při tom velmi pokrytecki lituje, že se Bango omeškal a na soaré nepřišel, ač ví, že mu to pro oukladnou vraždu možné nebilo.

Tu najednou, gdyž se chce na svůj královckí jemu rezervírovaný fodell posadit, vídí zhrůzou

že tam vzal místo Bangůf duch, hledíc na něj strnulíma očima a nemluvíc!

Víjef je strašný. Víme, kterak pan Šimanofckí umí fpikanterii koukat jako živý, ničkon si ho pomisleme zabitého, gdy nemůže mluvit a muší fšecken talent vložit dopohledu. Néni ku podivu že se Magbeef potácí fstrašlivém rozčilení volaje na ducha abi odešel, *on* že ho nezabil, že mu neublížil.

Fšecki oučastnici tabule koukaji jako omráčené, nep nevidí ducha a nepochopuji proč je monarcha ftakové egstázi. Abi nevzniklo žádné pohoršení visvětluje královna Lády, že má jeji milovany manžel takové záchvaty od mladosti, bi si ho nefšímali, že to přejde.

Přešlo to fagticki, když duch Bangofůf zmízel, afšak za malý momend objevuje se dakapo u dvéří fcelé postavě a Magbeft opětně upadá vzuřeni. Je to svědomí a takovéto žrani svědomího jíš mnohého zločince vehnalo do zoufalství.

Jak řečíno, Magbeft jde nýni zjednoho do druhého a chtějíc udržet vládu dopouští se každou chvíli nové perzekuce na svích podaných. Příkladně zvěděl, že notábl a lort Magenduft uprchl do Englicka. Ihned visílá Magbeeft najaté vrahi na jeho zámek, gdeš je povražděná chojť Magenduffová a fšechny dítki.

Zatím Magenduft (dává pan Sajfrt) dorazil do Englie gdeš podává správu o hrůzovládě Magbeftově kralofckému sirotkovi, princi Malgo-

melovi, sám nevědouc, že v jeho nepřítomnosti bila zavražděná celá jeho rodina, coš mu oznamuje další uprchlík, šlechtic Rossi.

Nýni všechny tyto emigranti — fčele princ Malgomelse usnášejí, že tomuto jednání muší bíti učiněná přítrš a je ustanovené válečné taženi do Škotska, bibil Magbeef poraženi, sesazeni a pokut možno za své veškeré násilí hrdelně potrestaný.

Tato spravedlivá otplata ponechaná jest obratně dopátého agtu, poněvač vícero jednání néni.

Na počátku tohoto agtu vidíme ještě jednou anaposledy královnu Lády, kteráš za své oučastenství trpí také hrozné halucinace. Jest noc, celí zámek spí aš na jednu komornou a domácího doktora, gdyž přichází Lády na jeviště jako náměsičnice. V ruce má noční lampičku afšak spí a ftomto spani si permanentně meje ruce, jakobi je měla odvraždy Dungánové zakrvácené. S tohoto děsného víjevu jest patrné, že veškerá spokojenost a poklit v králofcké domácnosti jest porušeni, coš je pochopitelné.

Gdyš si umeje domnělou kref ze svích rukouch, otchází Lády opětně do ložnice zlampičkou. Spí, afšak neuleje ani kapičku oleje. Jsou takové pády, kteréš visvětluje věda psy chiatrická.

Magbeef potáci se celím pátým agtem jíš velmi hypochondricki, afšak ještě má náději, že

zvítězí nepmu bilo čarodenicemi v jedné proměně prorokováno, že se nemusí ničeho bát, *dokujť na něj nepříde Birmancki les* a že mu neublíží žádný člověk, *kerého žena porodila.* Toto proroctví bila mistifigace. Skutečně se blíží ke hradu Birmancki les, nep každý bojovník si uřízl větef (na spůsop plenty) a gdyš se objeví Magenduft oznamuje Magbeftovi, že on se nenarodil z matki, ale že přišel na svět skrze operaci na glinyce, gdyš matka fposlední chvíli před koutem zemřela.

Následuje krátki zápas mezi Magbeftem a Magenduftem, keréš spolu bojují jako za starích času dva římcké aligátoři fcirgusu, aš se řinčení jejich štítů spapírmarše hlasitě rozléhá. Magbeef padne ftomto dunelu — vládu ve Škocku nastupuje králofcki princ po Dungánovi Malgolm.

Tojest přibližné vipsání tragtédie s názvem *Magbeef* — nevím zdáliš sem podal dosti srozumitelně. Práce dosti mně dalo, nejsa mocný jazika englického, a vůbec bich nebil f100 podat gdybi se nehrálo řečí českou coš jest zásluha překladu.

Kus bil hraný hlauně za příčinou našeho hosta, paní Heleny *Mordeřefcké,* keráš dávala úlohu *Lády Magbeftové,* gdešto fohledu spoloučinkováni ostatní gomparsénie nebilo s ním tak naspěch a bil bi vidržel ještě něco málo skoušek.

Lády Megbeftová jest jeden z nejznamenitějších víkonů polcké tragétki a pochibuju, že bi

bil měl Vilibalt Štepír za svého živobiti podobné členi při svém podniku. Momenti, gdy ponímá ve své misly vražedny oumisl, gdy svému manželi dodává odvahi vrozhodné noci, gdy chodí fengližé po zámku, mejic si ve spani ruce — slauná redagce, to jsou gabinetní kouski hereckého umění.

Koukal sem, koukal, vážené páni, a skoro sem si mislel, že je podobné umělkině do našeho divadla škoda. Povídá se o našom divadle, že si vichovává publigum. Esli na sebe tuto informátorckou úlohu vzalo, tak se mu nepovedla, aspoň doposujť. Podotejčit muším totíš, že bilo potlesku po každém aktě dost, afšak gdyž se paní Modřefcká děkovala, mušelo jí bít nápadné, odkujť tento ablaus přichází? Nep obecenstvo fpargetě, téši vložích, počítané za elitu, keráš udává tak zvaný tón, sedělo jako oskové figuri fanatomickém muzeumu, samo netleskaje, abi mu nepopraskali rukavičky a abi se nezdálo, že je poprvé v divadle a že není hloupé. Ofšom plácali galerie a dole parter, gde jsou lidé z menším důchodem. Fšak téš paní Modřefská děkujíc za aplauz, pohlížela udiveně na namrzlé obecenstvo fdolejších místnostech a děkovala nahoru otkut animo přicházelo.

F tom okamžiku mně napadlo, co jsem jednou slišel odistého pána, že totiš *nemáme dosut žádné divadelni obecenstvo,* že to jsou za publigum přestrojené luxuspekaři, správni radové, do-

mácí páni, direktoři ústavů, některé slátkové, nóblkrejčové, podnikatelé stavep a jiná toho druhu elita zrodinami, keréš na to maji, abi zasebe nechali aplaudýrovat nejhořejší a zadní vrstvi, keréš mají ty horší místa.

Nevím co znamená francouzské „nobleso bliž", ale ftomto pádu bi snat bilo víznačné.

Muším řícti, že také tentográde přišli všechny naše domáci dramatické umělci a umělkině, aby se na vzácného hosta podívali, hlavně fšak ty, keréš s ní na jevišti oučinkovali.

Bohužel, paní Modeřefcká hrála jen asi desekráde a pak mušela za svou povinosti do Polcka, své rodné země, otkujť pojede do Ameriky, gde je velmi oblíbená. Máme fšak náději, že ji za nějaký čas uhlídáme opětně, načeš o její působnosti podám referád opšírnější, coš tentokráde pro obmezenost místa nebilo možné.

Jsem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
obviklí gritický spravodaj divadelní.

P. Š. Jest vám snat povědomé, vážená redakce, že se fPraze bude konati jubilárni výstava? Esli bi bilo milé, podal bich přes ní někeré náfzori?

Že vístava *bude,* dá se očekávati zokolnosti, že se fskutečně ve Stromofce cosi podobného buďuje, coš má bíti ještě během tohoto letošního

roku otevřené. Také jinde fPraze koná se mnohé bílení, lakováni a jiné inšta láce za přičinou vístavi. Příkladně budovi a tomu podobně. Téš dům Národnich listu vMariánské ulici se velmi úchvatně opravuje a fazáda bílí, coš bilo svěřené jednomu osvětčenému architégrovi, keríš nato vinaložil jíš plné čtyri neděle a za dálši dva mněsíce doufá bít ouplně hotovi. Téš přet Národním divadlem pracuje se velmy oučinlivě na dvouch gandelábrech, keré sou určené k nejblíže budoucí vístavě po této letošni. Jsou to dva jonickogónické sloupi, na keréš jsou postavené ohromné petrolejové lampi ve fazóně Ditmarové, do kerích fšak místo petrolíny bude se nalejvat elektrika. Pohlet krásny! O těch zástojích budoucně blížero promluvím.

Zúctou

V. L.

*

P o z n.: Představení ve Švandově divadle na Smíchově 13. března 1891, o němž tuto referuje Lebeda, uspořádal výbor „Máje" pro zvětšení spolkového jmění. Hrály se obě aktovky, jichž premiéry byly v červnu 1890 v Chrudimi (viz pozn. na str. 380 I. dílu), a přibrána k nim třetí, „S t a r š í z á v a z k y" od Karla Šípka, humoristy z okruhu spolupracovníků „Švandy dudáka". Že se toho večera dostavilo na Smíchov tak četné vybrané obecenstvo, bylo zajisté především záslu-

hou obou spoluúčinkujících, Ig. Herrmanna a Jar. Kvapila. Konstatování Lebedovo, že všecky pražské noviny přinesly o představení obšírnou zprávu, jest ovšem míněno ironicky. — Lebeda vzpomíná tuto také slavné polské tragétky, H e l e n y M o d r z e j e w s k é, která v dubnu 1891 vystoupila na Národním divadle šestkrát, v pěti různých rolích, s úspěchem neobyčejným. Lady Macbethovou sehrála 21. dubna. Lebeda, referuje o „M a c b e t h u“, (v překladu a úpravě J. J. Kolara, v režii Šmahově), pozměnil zase anglická jména osob, znějící správně: král Duncan, jeho synové Malcom a Donalbain, vojevůdci Macbeth a Banquo, thanové (šlechtici) Macduff, Lennox, Rosse. Charakteristická je Lebedova poznámka o tom, jak se toho večera chovalo lhostejně a chladně divadelní obecenstvo, *sedící na drahých místech v ložích, v přízemí a na balkonech.*

3.

MIŠLINKY VÍSTAVNI.

dátum mněsíce juni 1891 roku jubilárního.

Slauná redagce „Švandy dudáka", osvětčeného poutníka homoristického Fpraze.

(Mišlinki vístavní.) Sem fohromném rospoloženi mysle vážené pánové, násletkem vzláštní události, aranžírované ftomto roce nejen pro publigum praské, nýbrš i obecenstvo venkofcké, doufajíc, že vás tyto řátki téš v podobné náladě zašáhnou.

Mislím tím pánové naši *zemckou vístavu* uspůsobenou ftomto roce na podzemcích bubenečské Stromofki za oučastenství fšech národofců českého jazika. Mislím, že souhlasíte.

Jsouc téš na vístavi znalec, nepsem byl oučasten svjetové vístavi pařížské, bohuvžel jíš skončené, mohu o tom promluviti pár řátků doufajíc, že jím ve svém žornále popřejete zaslouženého místa. Fopačném pádě bilo bi škoda mé oučinlivé práce.

Na rozdíl odiných toho druhů vístaf nazívá se naše jubilární, čehoš příčina leží f tom, že tím má bíti oslavená první vístava na gontingen-

tu efropckém, odbívaná fPraze roku 1791 minulého století, za panování císaře Leopolda II. a zhotovená při příležitosti jeho korunovace.

Takovéto jubilární vístavi jsou velmi vzácné, jelikoš se aran žíruji vždi jednou za sto let a není mnoho lidí, keréš bi *několik* takovíchto slauností přečkali. Bude asi také málo pamnětníků oné vístavi roku 1791, keré bi se šli podívat i na letošní, jakoš zase naopak málo gdo z našinců dočká se nejbliší vístavi stoleté. Příčina leží fponěkut krátkém vjeku lického života.

Zástoj vístavi je zdělaným lidem věc pochopitelná a takořka spočívá fsamotném názvu. Vístava je sumovní souhrn fšeho vistaveného, co se na vístavu pošle a co se v rozličných vístavnostech vístavy vistaví obecenstvu na odif a fuším smysle téš pro poučeni.

S toho viplývá, že na vístavu nestačí jen jaksi ohražené místo s firmou na vratech „Vístava", nýbrš že jako taková muší mít také svůj opsach a shromážděnost fšeho, co se do ní vejde, bi lidé za peníze něco viděli a nebili sklamané.

F tom se liší podobná vístava odiných závodů, zejména vístaf kočujících, keréš mívají venku na plachtách veliké obrazi a na těch namalované, co bi mnělo bít uvnitř vidět, příkladně vístavi oskových figůr, zvířat, námořnich bitef, mořckích panen a tomu podobně. Venku na plachtách je to, uvnitř nikolif, jaksem se častěji sám přesvětčil, coš je tak zvaný švindl, vipočíta-

ný jenom na vilákání fstupného od publigum (vojanské osobi polovičně).

U naši vístavi jubilárni jest pomněr *obrácený*. Venku nejsou *žádné* obrazi, afšak uvnitř okazuje se fšechno, co jest oznámení, a to svěčí o solidnosti aranžérů.

Naše vístava viznamenává souhrn fšeho, cose fcelém králofctví Českém virábí ze fšech čtyrech elementů a jiných zemckích darů. Je tu podaný přehlet orbi, tak zvané *egonómie,* je tu znázorněný vívoj *řemesel* a višší ftom odboru gartagónie, *průmislu,* je tu zašloupená vjeda, *školctví*, téš *uměni* věnované je veliké místo a prostrannost.

Rovněš jako iné národi kráčíme téš mi Čechové s duchem času stále fpřet. Příkladně téš naše jubiárni vístava nebila hotová fden svého odevřeni dne 15. máje, jako fšecki jiné vístavi ve světě. Za to fšak se dosut usilouně pracuje a jeden pavilon prej má bít defenetývně hotoví přet uzavřením vístavi, coš je žádoucné. Téš vístava *literárni* bude během tohoto roku gompletně uspořádaná.

Afšak těmto podrobnostem přikročím dále průběhem svého referádu, gdešto nýni hodlám pokračovati jaksi pravidelně ot počátku.

Fpravém slova smislu započíná vístava naše jíš na Jozefckém plácku na stanovištěti tramvaje. Nával publigum do vagónů naznačuje, že tímto směrem dostane se člověk nejbliší cestou k vístavě, komu se totíš podaří místo vybojovat.

Stál jsem dosti trudnomislně na tomto místě hledíc fstříc nejblišímu vagónu keriš přijížděl ot Stromofki aniš fšak jsem bil doufanliví, že se do něho dostanu. Kolkolem vůkol mně a přede mnou stáli pánové vyhrnujíce si rukávi, hanžári bambitki vzubech, zuřivími pohledy čekajíc na vagón bi jej přepadli jako indiáni pacifickí vlak fprélijích americkích, neboť bi nigdo nesnesl tu pohanu, bi přišel do vístavi opět minut později. Pohlížel jsem beznádějně natyto přípravi kútoku, nep f tom zástoji nemohl sem s ostatníma rozuřenýma pánoma gongurírovat, předně sohledem na mé vůbec chatrné oudi, zadruhé fšak hlauně na mé nohi, keréš sou dosut jaksi regonvalencent grónickím regmatízmem. Ohlížel semse, zdáliš bi zde bil nějaký omniumbus, afšak sem zvěděl, že těmto bila jízda zapovězená a sice v „zájmu pořátku a pohodlí obecenstva“ hlauně fšak proto, že si nevidobili goncesi a erverpšajn na tuto trať. Bilo prí fšak oto uš zadáno a doufá se, že dopodzejmu bude záležitost fšema inštancema viřizená. Má prý to v rukouch osvěčený advogát pan Dr. Milde, keréhoš přetchází pověst nejlepší a keriš prí také vihrává veškeré procesi vzájmu praské opce vždi k obapolné spokojenosti.

Afšak dobrá moje hvězda mně neopustila ani ftomto gritickém okamžiku. Náhodou semse octl mezi dvěma paničkama zlepších praskích kruhů, keréš ftom momentu vzali na vagón radi-

gální šturem, a jak mně mezi sebe stiskli, vnesli mně do vagónu, žesem se ani dlažbi nedotejkal.

Zaplatil sem poviný poplatek deset grejcarů a ulebedil semse (žádná naráška na mé přijmeni!) pohodlně mezi oněma dvěma paničkami, násletkem kerích vistoupla vemně teplota o pět stupňů Jaromíra, a děkoval jsem prozřetelnosti, žesem se mezi ně dostal, aniš mě pozorovali.

Afšak má radost bila přečasná. Za mostem Františka Jozefa stala se koňům nehoda, že vysílenim padli, násletkem čehoš sme museli vyšloupnout. Takováto jízda má víhodu, že se kus jede a věčí kus že se de pěški, coš je zdravá gomoce, gdo ji potřebuje. Afšak nemušelo bi se zato platit právě desegrejcarů.

Za mostem bil sem překvapen prvnim vístavním zástojem. Ozívalo se tam cinkáni delefontu, troubení gondukterů, pískáni a pak se šplhala jedna logomotiva nahoru na Belbedér, druhá dolů, afšak bez kouře.

„Ježišmarjá," olám udiveně, „to je ta vístavní skluzafka?"

„Ne," ponaučil mě jeden dobromislný pán, kerému scházeli dva zubi. „*To je obecni skluzafka.*"

„A prosím pro koho?" tázal semse o5, nepsem tam neviděl žádné pasažérové.

„*Ta je pro gondoktérové,*" odvětil dobromislný starí pán, „aby veděli o dobrých časech — a někdi se ftom vozí oda shůri dolů a zezdola nahoru."

Ničko sem pochopil, že to má bít ftip, ale

dosti špatný, nep naše obec néni, aby se na ni dělali ftipi, a spomněl sem, že to je nespíš ta dráha pana Lánová, ačkolif sem pana Lánu nigde neviděl, gdešto ho ostatně ani neznám.

„Ach bóže," řekl sem rospomenutý, „to jest ta gomunikace, keráš má nahoře eletrické pokračování aš do Stromofky? Tím spůsobem bismese tam mohli pohodlně dostat, gdyš nás potkal ten malér — vlastně ty koně?"

„Ofšom, můžete se tam dostat, esli si chcete nahoře počkat na dohotovení té eletrické dráhy a pak na gondolenční komisi."

Tím spůsobem bi se bila moje náfštěva vístavi poněkut protáhla a taksem se othodlal jít pěški, dyž se dobromislný pán nabídl, že mě povede, bich nezabloudil.

Kráčeli sme tedy ráznym pochodem, pokujť mé nohy dovolovali, a brzi smese octli fpartii, keráš jest jak si předmluvou vístavi. Boudy fpravo vlevo: momentární fotograf, keriš má ve výkladních rámcích fodografie z nejlepších atalérů, pernikáři, sklat vzácnich pamětních penízů scejnu, keréš se dají nosit na dvě strany, ambulantni vozejček s filtrovaným sodovodem pana doktora Zátki, sklat uzenek a jiných patologickích preparádů, sušené pomeranče a fíky a tomu podobně. O kousek dále potkali jsme se s opšírným logálem, na kerémš bila firma Egcelzior.

„Co je to za podnik?" tázal sem se svého průvotce.

Pohleděl namně přezrameno, zdáliš ho nemám za blázna, ale vidouc můj hloupi obličej otpověděl:

„To je objekt, keriš se nevešel do vístavi. Je to výstava letního hostince, jak vipadali, dokujť se nevařilo pívo, dokujť nebilo na zeměkouli žádné publigum a dokujť nerostli stromi. Krom toho je to kousek Sahari v miniavantúře.“

O5 o kousek dále přišli sme k dlouhé plátěné boudě. Můj průvotce nečekajíc na mou otásku visvětloval ochotně:

„To jest muzeum anadomické. Tam sou ve špirituse naložené fšecki příznivci naší jubilejni vístavi druhé zemcké...“

Šťouchl sem do zlomislného svého čičeronta upozorňujíc ho, že politika néni mím odborem a že na ni nemám licenc, načeš umlkl, gdešto sem já, prohlídnuf jeho špatný ftip, podotkl pro sebe: „Jen dybi bili ve špirituse.“

Šli sme dále a po malé chvíli upozornil mě můj vůtce, že kráčíme přes podzemek továrnika pana Rajze Cána.

„To je pamětihodný kousek zemně,“ poznamenal průvotce. „Ten osvěčil takovou vlasteneckou obětavost a ochotu, že mu ji obec pro zachování na věčnou památku dala vidláždit, aby vidržela pro potomki.“

O něco dál fpravo uzdřel sem nový podnik dramatickí, oněmš semuš četl, letní divadlo „Ti-

voli“. Poněváč jest v mém oboru, pozastavil sem se a řekl jsem dychtivě:

„Tam bich se rát podíval na reperdoár a víkoné síli.“

„Ví ste dlouho spal a přišel poněkut pozdě,“ odvětil můj vístavní průvotčí. „Tento etablízement náleží uš minulosti a dočtete se jeho historii vněkteré budoucí dramaturgické študii pana Arbesa, esli aš na tu dobu dojde. Umělecké sloni, keréš zde aranžírovali sólové vístupi, bili bi násletkem odloučenosti ot světa zahynuli těškomislností a byli proto transferírované do vzduchoplavecké školi na vístavě, gdeš je podnikatele co nejgolegiálněji přijali.“

Pohlédl sem zádumčivě na búdovu a můj průvotce podotkl:

„Ano my skutečně na sklonku devatenáctého století rychle žijeme. Zde jsme dnes a zítra kdes...?“

Konečně smese přiblížili k vístavě, coš sem poznal dle návalu lídi a dle staročeské dřevěné (néni žádná naráška) brány, na keréš vláli malé práporečky a jejíš vízdoba se nedrží zastaralé héraldické školi. Lvi a jiné heraldické tvori *nejsou* obrácené obličejem všecki do centrum, nýbrš hledí vícero méněro ven, jako fodografie na nějakém vzdařilém tabló abituriendů určeném pro ředitele. Scela dle moderního názvoru.

Pánové, ničko bichtěl míti harfu Davidovu a vímluvnost Šalamounovou: chtěl bichmíti brko

antického belletristy Homéria a meč Alexandra Velikého abich rosťal hysterickí uzel na fajetoně v Gordách: totíšto bich vilíčil dojem jakí na mně učinil první pohlet do vístavi, gdyš sem fstoupil tak zvaným turnýrketem na posvátnou, krví přetků zbrocenou půdu vístavi.

Jíš hnet u tohoto fchodu učinila na mně hluboký oučinek čestná stráš perzonálu vístavního f parádnim stejnokroji invalidů, keríš velmi malebně vipadá: šediví mundúr s červeným egalizírunkem. Vzor k tomuto pouznášejícímu obleku poskytl zemckí ústav káznice. Téš dle doslechu na Pangráci se nosí podobní národní kroj. Domácí obivatelstvo je na to uš zviklé, ale mislím že hlauně cizinci budou překvapeně koukat.

„Prosím, vašnosti,“ otázal jsem se svého průvotčího, „to jsou pánové z vístavního gomitétu?“

„Nikolif,“ otpověděl stari pán, na ti se uš látki nedostalo tak že mušeli vzít svůj privátní oděf. Také bi ke fšem těm vratům nestačili nepjest jich jen dvacet, tak že žádni z nich pro nával práce nezbil ani na uvítáni bratrů Amerikánů, gdiš po dlouhé námořní cestě fstoupili do vístavi.“

Nevěděl jsem máli to bít o5 nějaká zlomislná narážka anep fskutečná zaneprážněnost víkoného víboru. Mislel jsem, že f takovém pádě nepostačitelnosti mohl bít ke fchodu amerikánů poslaný něgdo, kdo bi se bil za víkoného víbora přestrojil. Ochotních lídi je dost.

Fstoupili jsme skrze turnýru, coš je zvláštni mechánika, bi neproklous nigdo kdo neplatí a kerá počítá kolik lidi se na vístavě vinacházi. Ofšom když je nával nejdou fšechni lide skrze tuto nechániku nýbrš také fšemi ostatními otvori a pak je na místě turnýri dřevěná kisnička, do které se fstupenki házeji. Cena fstupu do vístavi je porozličná. U kasi platí se padeságrejcarů, ale gonduktéři na tramvaji jsou nucené prodávat pilety po 45 grejcarech, bi nedělali hlavnim pokladnám gongurenci a aby velikým vejdělkem nespejchli. Večer a v neděli se platí 40 krejcarů, u gonduktérů 35 kr. Pak jsou ještě tak zvané blokády zlístkomá po 33 grejcarech a konečně dělnické pilety po dvaceti. Jak vidět, lístků jest víběr značny za každou cenu, afšak za fšechny je stejně vidět.

Hnet za turnýrama rozestaveny bil špalír posluhů (esli se nemejlim ze spolku „Přemisl“) keréš nám nabízeli katalogi a jiné pomúcki při prohliženi vístavi. Spozoroval sem, že má jubilárni vístava značny fplif na literadúru f tomto otboru, neboť mimo hlauni gatalog vidaná bila celá golekce „Průvotců“ a další serie podobnych publigaci se prý ještě ftisku vinachází. Jíš sem přistupoval k jednomu Přemislu, bich si několik takovíchto nevihnutelných potřebnosti na cestu vístavou zakoupil, gdyš mě můj průvotce zadržel řkouc:

„Nechte toho zatím, opčane, neboť biste

z vístavi moc neužil, kdybiste v ní četl průvotce, Je to tak jako dyš fopeře čtete libreto. Nevíte nic ani zlibreta, ani z muziki na jevíšti."

„Ale aspoň jenerálni katalok bi bil vzáhodni," pravím já.

„Ten teprf ne," otpověděl můj průvotce. „a pak na něj nemáte žádnou rajzetašku."

A dodal abi mně upokojil:

„Takové věci si mušíte proštudýrovat doma neš dete do vístavi — abiste mněl jakousi průpravu. Zde je na to pozdě."

Podotejčil sem, že bich si koupil aspoň nějaki plánek, coš můj průvotce neotporoval řkouc jenom:

„Ale budete si tam muset ledacos přimalovat, neboť na každém z ních něco schází."

Kdešto mi pozdější zkušenost pravdu těchto slof dosvětčila.

Kráčeli jsme ku předu a muším řícti, žesem ftomomentě svích oči užil. Co sem viděl vážené páni těško vipysovat a bila jíš otom jakási zmínka vžornálech deních, téš pak si fšecko nepamatuju. Fcentrum před náma stoji hlauni průmislovi palác ze železné gonštrukce a skla, na něm věš na věži hodiny nat hodinama česká králofcká koruna kerouš víznačně znázorněno, že ačkolif jestará přece dosujť z mody nevišla.

Na levo k tomuto paláci běží budova pro umělecké víropki, malbi, štugatúri a agvareli, na

pravo se táhne budova vístavi rešpektívni, fkeréš jsou schromážděné zástoje ze starých dop.

Přet hlauním výstavnim palácem stojí monament staročeského krále Jiřího s Poděbrad vjezdecké situaci. Bohužel nezůstane tento pomnik f Praze kde bi bil značnou okrasou nýbrš přijde do mněsta Poděbrat kde je na něj zaranžírovany spolek. Přet pomnikem rosprostírá se krásný zelený koberec gdeš jest na jeho počátku hnet blíže fchodu skvětin umělecki zřízeny česki lef opět s králofckou naši korunou, víborná galanterni práce zahradnická.

Blíže fchodu na levo pot uměleckím odvětvím jest budova s počtou a delegraftem, proti ní na pravo pod rešpektývou budova administračni čili jakísi azil pro víkoný gomité. Obě tito stavbi provedené sou veslohu české rezonance velmi fkusně a vesele.

Pohlet na tuto předni část vístavi jest velmi elegantni a co se oučinku tejčí nezadá vístavě pařížské, gdeš ofšom bili větší vístavnosti. Ale fkus je stejného žánru a cizinci dosti na to vivaluji oči bes ohledu zdáliš se sluší čili nic.

Můj průvotce hleděl se zálibou na můj opdif a vijádřil se:

„Milí příteli, to nejni fšecko. Mušíme se podívat také dovnitř, gde teprf uhlídáte rozličné fabrigáty a vírobu. Afšak vememe dnes jen povrchni přehlet, biste měl o zástoji pojem, neboť fšecko najednou neprokouknete.“

Bila fagtická prauda. Fstoupili jsme do hlauniho paláce a bila nám spůsobena malá ovace nep hnet nĕgdo spustil na varhany fprvnim potschodi. Tato pozornost velmi mě těšila nep nigdo nevěděl, žesem do vístavy zavítal.

Prošli sme levím i pravím konexem afšak nehodlám se dnes pouštět do podrobnosti nep musí bít opšírnějši náfzor. Gdyš sme se vrátili opět do centrum cítil jsem poněkut unavenost a otázal semse svého dobromislného průvotce, esli bi nĕgde nebila k dostáni sklenička píva. Nohi mně nedělali dobře a žaludek nápodobně potřeboval posilu.

Neznámí přítel chopíc mě za rameno vivedl mně druhou stranou ven a cestou pravil:

„Píva dost, starí gamaráde. Otoho jsou zde ochutnavovárny.“

„Co to je?“ tázal jsem se. „To slovo semeště nigdy neslišel.“

„Ofšom že,“ visvětloval mně pán, „to neslišel nigdo, neboť je nové a vistavuje ho zde víkoný gomitét.“

Pochopoval sem, gde je na to dvacet lídi, že může být vynalezené slovo dosti dlouhé a pěkné. Jeden člověk bi na to nestačil.

„Chcete žluté pívo nebo černé?“ tázal se můj průvotce.

„Nejsem milovník velikého pitiho,“ otpověděl sem, „ale vístava je ofšom něco jiného. Mislím abysme to probrali po pořátku.“

Šli jsme tedy do ochutnavotiváren keréš myslím toho dne byli vlastně hlaunim cílem vístavní náfštěvi mého společníka. Bili sme nejdříve u několika uzenářů, bichom obdrželi nějakí záklat, jak můj průvotce pravil, načeš sme počali probírati víčepi píva. *V jakém* pořátku jsme je probrali, nepamatuji se vícero a mislím že bi se na to nerospomenul člověk zlepší paměti neš mám já. Vím jenom, že mě průvotce můj sprvopočátku zavedl do jakési dřevěné budofki pod nějakou starou rujinou skopečka dolů a poručil tam dvě sklenice. Gdyž sme je vipili otázal se mně:

„Chutná vám to pivo?“

„No,“ otpověděl sem, „nigdo bi mně nemoch poháněti na griminál, kdybich řekl, že chutná, ale gdyš řeknu, že nechutná, nemohu bíti také trestany dle mého domněni.“

Můj průvotce s usměvem zaplatil, vivedl mě ven a povídá:

„Přečtěte si tu firmu.“

Přečetl sem si ji. Bilo tam napsáno:

„*Breberie mydlíte gumpáni.*“

Můj průvotce na mně koukal.

„No,“ povídám já, „gvalitě píva a pojmu toho slova vihovuje ta *Breberie* ouplně. A co sou zač ty gumpáni?“

„To jsou anglické akcionáři“, otpovídal ochotny muš, „o kerich se neví, zdališ skoupili několik českích pivovarů, aby učili *nás* pívo vařit, anep aby se ho *sami* naučili vařit. Věc je

dosut nerozhodnutá. Zavedl sem Vás sem proto, biste mněł tuto skušenost za sebou, nep jedna náfštěva postačí."

Vrtěl jsem hlavou a povídal sem k sobě polohlasně:

„To je řítký přípat, abi nás Čechové něgdo učil pívo vařit."

„Ano," dodal můj průvotce hledíc na mně s pronikavím úsměchem, „s tímto pívem je to skutečně *řítkí* přípat..."

Virozuměl jsem teprf o něco později, jak to vážený muš mínil.

Afšak další náš pochot měl lepší vísletky. Vistoupili jsme opět na kopeček a opcházeli jsme víčepi na zadni straně průmislného paláce. Muším říct, vážená reďagce, že f tomto ohledu má vístava velikí oučinek. Mislím, že sme f Praze neměli dosut tolik rozličných a dobrých pif, jako tentográde, a také se f těchto ochutninárnách schledáte se fšemi znalci chmelové ťekutiny, co jich je f Praze, a ode fšech stavů. Sedí zde žornaliste, malíři, staviteli, doktoři a profesoři ecetera, skrátka pijáci *hors gonkurs,* coš znamená, že s níma nigdo nemůže gonkurírovat. Jsouto juroři zochoty, ale velmi spolehlivé.

Jak sem uš podotejčil, nevím, gde fšude sme bili, ale esli se nemejlím, skončili sme ve víčepu pardubickém, gde se nalejvá 19garatoví *portr* (coš bi mohlo míti fstach na visoké porty, keréš fšak panují f celé vístavě).

F této útulné místnosti strávili jsme několik pěkných hodin, keré nám strpčoval jedině mladý jeden mušš — jehoš meno z dišgrétnosti neuvádím — keriš se mimo svého povoláni zaměsknává vírobou ftipů a tyto pak v rozličných logalitách jubilejni vístavi vystavuje, jakísi ambulační vistavovatel.

Bíla příkladně řeč o tom, že se dějou mnohé smutné páďy nemoci a že to je snad ze špatné vodi na vístavě.

„Bohuvžel,“ řekl onen mlaďý muš klopíc smutně óči, „uš taki pan Pecolt je zaopatřeny.“

„Děte pryč,“ zvolal jeden pán užasnutý, „vždyť sem ho viděl dopoledne jak strojil panget hostům — a už bi bil zaopatřeny?“

„Ano,“ potvrzoval mlaďý muš, *„plzenckím pívem* na delší čas...“

„Vás bi mněli také zaopatřit!“ olal onen užaslí pán, „ale lepšima ftipama!“

Bil sem rát, že neměla tato anektóda horšich násletků, a hovořilo se dále. Později pronesl kdosi stížnost na panující vedro.

„Ba, ba,“ fpletl se opět mlaďý muš do řeči „je to uš nesnesitelné a má na leďacos velmi škodlivý fpliv. Příkladně fčéra hodili uzenáři Chmelovi dva tisíce párků do vody...“

„Ale, ale,“ ozval se něgdo zapomenouc, zjakím nebezpečným člověkem mluví, „tolik se mu jích skazilo?“

„Neskazilo,“ řekl mladý muš s poťouchlím

úsměvem, „ale bil u něho velkí nával a tak jich najednou hodili 2000 do vody *abi se ohřáli...*“

Ničko mu neotpověděl nigdo ale skřípáni očima fšech přítomných prozrazovalo, že je hrozivé povětří.

Mislel sem si fduchu, že bi mlady muš učinil velmi dobře, kdybi svou náfštěvu jubilární vístavi pro tento den ukrátil a poněkut dříve odešel, bi ho později nepotkala nějaká nepříjemnost. Vím ze skušenosti, že pro špatné ftipi bili mnohé značné mrzutosti. Jistý známý pán bil za to několigráde vihozeny z hospody.

Zdálo se fšak, že mladý muš nepozoruje nedobrý oučinek svích galamburtů, poněváč sotva sme trochu pozapomněli na jeho mánii, prohodil o5ně k svému jednomu sousedovi jako mímochodem:

„Tejť se bude mocti podívat každý do toho balonu „Gyslibelki“. Oďe dneška se platí za jedno vistoupení *jenom 50 krejcarů.*“

„Ale jděte,“ divil se oslovený pán, eště fčera vibírali po třech zlatkách. To bich se zejtra fskutečně dal sám vipustit nahoru..., esli se totíš s těma padesáti grejcary nemejlíte.“

„Svatá prauda,“ ubespečoval mladý galantón, „za vitažení do vejški se platí 50 krejcarů — ale gdo chce zas dolů, *musí zaplatit eště dva zlaty padesát grejcarů...*“

A honem pil ze sklenice, abi zakril svůj ničemný smích, že opět někoho napálil.

„Pane!“ zahřměl na něj onen souset, „vy nás tu nebudete brát do vejški! Od toho je fskutečně jenom ten balon...“

Ve víčepu panovalo již velmi dusné povětří. Fšecki páni pili mlčki a se zaťatýma zubama pohlíželi na virábitele ftipů, keriš fšak zdánlivě nic nepozoroval. Trvalo hodnou chvíli, než se hovor rozjářil a pak prohodil můj neznámí průvotce, že na naši jubiální vístavu chodí mnoho němců.

„Fšak se tu dnes přihodila velmi nemilá věc,“ uchopil se slova onen nadaný „humorista“. „Uzenář Čermák tam na druhé straně jednomu *němci nařezal*...“

„Prosím vás proč pak?“ vihrkl sem ničko já. „Co pak ten němec udělal?“

„Inu poručil si za pět šestáků salámů, *tak mu jich Čermák nařezal*...“

Neříkal sem hnet nic afšak pak jsem fstal a přistoupíc k mladému muži pošeptal sem mu do ucha:

„Já nejsem pomstychtiví člověk a nikomu neublížím, ale bil bich vám radou, biste co nejdříf virovnal svůj řát neboť bi se mohlo stát, že biste na to za chvíli neměl dost času...“

Coš bilo pokynutí, že bi mu ostatní společnost mohla provést jakousi malou apštinenci.

Afšak onen mladý muš se neukrotil, coš konečně mnělo pro něho žalostný následek.

Večer gdyš se zetmělo spustil pan Křižík

fontajnu za průmislným palácem, coš jsme s pardubického portru velmi dobře viděli.

Koukal sem na ten víjef s natšením spomínajíc na podobny hydraulicky víkon ve světové vístavě paříšské a vlastně sme koukali fšechni co sme tam bili schromážděné. Najedenkráde se mladý ten ftipůgomponist obrátí a praví scela vážně:

„Esli pak víte, pánové, *jaký* je rozdíl mezi fontajnem a těmato víčepi píf, fkerich sedíme?"

Koukali sme jeden na druhého — rozluštěnost šarády bila dosti těšká. Tu vikřikne mlady muš sebevědomím usměvem jako nějakí triumfír:

„Žádný, pánové! *Tu i tam barvená voda."*

To bil skutečně ten nejhorší ftip, a pro pardovické pivo uráška téš i pro nás keré jsme ho pili, jako bychom zástoji nerozuměli.

Afšak sotva že to dořek zašáhla ho svatá Genezis (bohině spravedlnosti, slepá a v rukách dvě regvizity: fpravé kort, v levé váhi), nep jeden pán fstal a pomněrně velmi richle otstranil nezvaného ftipálka z lože radíc mu cestou velmi přívětivě, zdáliš bi si nechtěl na chvíli sednout zas do jiné ochutnávárny s čímš sme veškeré schromážděné souhlasili, ačkolif sem příkladně já velmi toleranční člověk.

Bohuvžel, setkali jsme se s tímto neodbitnym „zábavnim" žentlemenem ještě jedenkráde, jsouce na otchodu domů. Kolem nás běželi richle členové první ochranné stanice pískajíce

na vístrahu a nesouce do svého logálu v nositkách — *onoho anektódistu,* svázaného řemenama ke dnu truhli, bi se jím nezotavil a neutrh než ho donesou na určené místo.

Ačkolif nás přet tím pronásledoval svíma nápady, bilo mně ho nýni přece líto a tázali smese fšeobecně, co se mu přihodilo. Bilo nám brzy visvětlíno, co se stalo.

Bif viloučený znaši společnosti usedl moderni ten „Demokrídos" (jest ofšom řečíno ironicki!) do jiného víčepu a sotva se ohlídnuf předložil jednomu hostovi otásku zdáliš esli viděl na vístavě uš toho *dvaašedesátiletého srnce?*

Fšecki pánové i dámi olali:

„Kde pak je? Kde pak je? Toho sme neviděli!"

„Tak se račte podívat zejtra do býró blísko fchodu na levé straně u počty. Tam sedí f gompitóru a *je špeditér!*" udával mladý muš opět jeden ze svích falešných ftipů, tak zvaných „vístavních". Bila naráška na oficiozního *špeditéra vístavi pana Srnce.*

Ale f tom momentě bil uchopeny dvěma silnýma mužema, vloženy do nosidel a jak řečeno, transferírovaný na ochranou stanici. Tam bil celou noc purgírovaný a ráno dopraven do svého bitu. Stratil za tu dobu na těle šest kilo živé váhy, afšak jest prý dokonale uzdraveni a téš néni obava před recitativou.

Po této posledni epi sódě vraceli smese

olným krokem domů nepíš se ozívalo první bručeni néblhornu. Afšak násletkem delší prohlítki ochutnávaren skutečně nevím, jakím spůsobem jsem se dostal do postele. Pochopoval sem nýni, co prohodil jeden člen spolku českích turnystrů, že také dívání unavuje. Já bil unaveni a velmi ušlí.

Potřeboval sem kzotavení celí druhi den a nauštívil sem vístavu opět pozejtří, gde sem vikonal trochu fšeobecnější prohlítku. Při této druhé náfštěvě setkal sem se tam z mladým jednim básníkem, dosti nadaným, keriš mněl ve své náprsní kapse báseň o vístavě a nabídl mně, že bi mně ji dal k depozici zdáliš bichi mohl upotřebit. Prohlídnuf ji seznal sem, že néni k zahozeni a gdyš sem poněkut poopravil někeré štylizické vadi podávám ji tuto k laskavému dobrozdáni. Její průjem je následující:

VZDAR VÍSTAVĚ JUBILÁRNI!

Aj vístavo ty zajímavá tuze,
tys pro nás Čechy velmi slavná trefa!
Hnet vedle brány na začátku chůze
nám lzelo vidět v českém znaku lefa.

Téš Jiří z Poděbrat a z Vinohradů
ot pana Šnircha pouznáší nám mysl
a za ním, já mu obdif k nohoum kladu
téš fskutku pěkný palác přes průmysl.

Gompletni dojem, tak řečený totál,
jest úchvatný i mnoho vjecí jestu,
kdyš zabloudíš, to by ses nevimotal,
neb velikému podobá se mjestu.

Zde vístavnuto, co dřív bilo tajné,
téš vjetrníky, na keré se leze,
téš večer chvalně známá *lafontajne,*
téš nazývaná *fontán ominéze.*

Téš v *Rešpektivě* starou uzříš módu
a přeučené mnohé památnosti
a potom zástoj, kerýš táhne vodu, —
nep těch, jež táhnou pívo je tu dosti.

Nep každému být může porazíno,
bi fochutnárny chutě sobě zalez,
kde párky může jíst, téš drahé víno
a vůbec fšecko — esli nejni dales!

Téš fskluzafki jsou dvě, hnet na vístavě,
téš jedna před ní k mostu vede z Letné, —
téš cukr, co se za den smlsá právě,
téš mikrofón tu bude, ale hnet né.

Pro fšechny lidé kratochvíl tu velká,
kdyš hoří prašskí plín a v záři tone,
téš místo balonu, zván *Kislybelka,*
teť faréně se produktují sloné.

(Nep Baloun-Caput, jak je známo světu,
prask ve výši jak flaška, Krista Pána,
a s pasa žery f krkolomném letu
pad na fabriku pana Rajze Cána.)

Téš stroje velké i ty ještě větší
tu viděti lze, keré žene pára,
téš ledofce pít můžeš v různé řeči,
jenš prodává tu Americká Bára.

Téš slyšíš piján, varhan různé Tóny,
téš růže vůní svou tě přes nos plácne,
téš zaskleněné vidíš vitrióny
a z Boží v ních jen co je prauďa vzácné.

I obrazů tu vidíš velké plachty
a nové krási, kam se člověk vrce,
ach výstavo ty jubilárni, ach ty
si okous lila staré moje srce.

Ach vístavo, jak překrásná jsi tuze
tě neprohlídne člověk za den mnohý,
však na ponejprv unavilas tuze,
neb regmatízmus trápí staré nohi.

Doufám vážená redagce, žesem napoprve přes výstavu podal, co bilo možné. Ostatní průjem bude následovat po dalších prohlítkách, nep se i muší podotejčit, že vístava stojí dosti peněs

a fskutečně bich pro svůj referád potřeboval téš nějakí olný lístek.

Prozatím zůstávám odaný

Vavřinec Lebeda,
t. č. správodaj vístavni.

Posgryptum.

Vážená redakce!

Málem bich bil zapomněl na jedno důležité odvětvi vístavy totíš v hospodářckém oděleni vístava dobitka krmeného téš plemeného, keriš sem viděl při své opětné náfštěvě naši zemcké jubilárni. Těšil ten pohlet mně gdešto mnoho masa nepožívám, jak teprf shromážděné hospoďéřové a egonomové. A jdouc domů cestou sem vimyslil následujici prostonárodni bajku kerouš tuto připojuji.

Jelikoš jest má prvni práce ftomto žándru přemíšlel sem komu bichi věnoval a rozhodl sem že nejlepšim účelem bude dedigace váženému panu *J. L. Turnofckému* (keriš dle doslechu bude co nejdříve olen do české agademie) řiditeli ganceláře ústředni Matice školcké a téš mimo jiné řečniku ve schůzi spolku *Svatobora* fPraze dne 28. května, gdeš zvelikou enerýži odvracoval členové toho spolku bi nespisovali žádné fraški *a téš bi nehráli divadlo.*

Esli fskutečně pan profesór Tomek, Kalousek, Náhlofckí, pan páter Drozda, Cajthamr, doktor Palackí, Vrťátko, doktor Cukr, Kvíčala a

jiné měli fagtickí oumisl hrát dívadlo, vikonal pan *Turnofckí* v zájmu dramatyckého uměni velkou zásluhu, že jim to vimluvil, nep z vlastni skušenosti může vědět, že na to dobrá vůle nestačí. Nemohouc mu vijeviti uznalost jiným spůsobem věnuju mu nížepsanou alagórii potytulem:

ÚL.

(prostonárodní bájka ze života hovězího zvířete.)

Bil jednou jeden úl, coš bi fšak nebilo nic divného, nep na světě jest olů vícero. Tento úl vipadal skoro jako fšecki ostatní olové. Měl obyčejné štyri nohi z rozpoltěnýma kopitama, zníchš zvíhal jednu po druhé, měl velikou širokou tlamu, stále šťávnatou, a na hlavě měl dva rohi, jako mají fšecki olové. Bil dosti starí a bil by mohl míti dost rozumu, gdybi právě nebil býval olem.

Násletkem mnohích příznifců keréš disponýrovali fšelikími tučnými pastvami, měl tento úl dosti pohodlné živobytí, a málo gdo bi se nad ním bil pozastavil, kdybi se bil choval jako ostatní olové, tíše a zdržendlivě, a kdybi bil bučel jen tengráde kdyš se to srozumívalo ze fšema jeho olofskíma okoličnostma. Afšak tento náš úl bučel také techdy, gdyš običejná slušnost kázala, abi se choval docela tiše. Právě tento úl neměl velkou povjedomost o tom, co slušnost opsahuje.

Muší se totíš podotejčit, že tento úl, dosti starí a s melírovanou srsti, bil mnohem zlomislnější neš fšecki ostatni z jeho pokoleni. Trkal, do čeho trkat nemněl; šlapal svíma neohrabanýma ťápotama vedle, třeba měl cestu sebe širši, a kdyš se někdy na louce převalil, abi si ot svého velikého namahání otpočal, převalil se običejně ne do trávi, kerá bi se bila po něm zase spamatovala, ale na místo, gde kvetli rozličné květinki, kerím polámal hlavičky a rozdupal kořínki, že se víckráde nespamatovali.

Největši zlomislnost se vňom probouzela, kdyš nastal máj, coš nigdo nepochopoval, nep *máj* krásně roskvétal a sliboval hojnou úroďu každému, gdo jen se trochu přičinil. Ale jak řečíno, kdyš nastal *máj,* provozoval náš úl svoje nejvěrši olofské kouski.

Bilo právě v *máji,* gdyš náš úl se vidal na svou obviklou vípravu, jako vždi, a po celé té cestě sebou házel a kopal na fšecki strany, jako bi na něj sedali jedovaté mouchi, ačkolif ještě žádné nebili.

Šel kolem plotu, keriš tu bil neďávno postaven a misle úl, že jest pro jeho zábavu, počal do něho trkat aš jej fskutečně celí rozházel, nep s pilných rolniku nebil nigdo doma, gdo bi na ola bil vzal podáfki a jej odehnal. Kdyš mu plot nezamezoval vícero cestu, vrazil do zahradi a rozšlapal tam fšecki krásné růže, keréš měli nalité bohaté poupata.

„K čemu to roste!“ bučel si úl při tomto zaměsknáni. „Já to nežéru a mně to nevoní! Salát se s toho nedělá a spát se na nich nemůže, tak to není k potřebě. Já sem dosti starí úl ale pořát ještě nevím, k čemu růže jsou...“

A gdyš vikonal toto olofství, kráčel dále, aš přišel na paseku, gde bilo veliké mraveniště. Malinké zvířátka pracovali fpotu tváři, abi svoje bidliště co nejlépe upravili, vinášeli svoje larvi na sluníčko, abi se vihřáli, snášeli potravu, opevňovali svoje sídlo a tomu podobně.

Úl se na to chvilku díval, ale pak se rozběhl, zabučel a fšema štyrma kopal do mraveniště, aš ho dokonale rozdupal.

„K čemu je ta chamradina!“ bučel při tom zlomislně. „Já f tom bidlet nemohu, poněvádč se tam nevejdu a práci, keréš sám nerozumím a kerou neumim, nigdy neuznávám. Ano, gdybi mně mohli vistavět pěkný, pohodlny chlíf...“

A kdyš zkázu mravenců dokonal, rozhlížel se vítězoslauně kolem dokola a bučel pišně...:

„Jsem to já úl, co? Rát bich věděl, gdo se mi virovná!“

Ale tu se ozval tenounkí hlásek se země. Bil to jediný brabeneček, keríš zůstal na živu, keriš se neohrabenému paznechtu olovu vihnul a útěkem zachránil. A ten brabeneček olal žalostivě na zlomislného mnohokopitnika:

„Ach zvíře, proč jsi nám to udělal? Mi ti nikdy neublížili, my na tebe nelezli a nefšímali si

tě. Proč jsi nám rozházel naši osadu, proč jsi rosšlapal naše mláďata. Mluf, zvíře, mluf!“

Úl se zakoukal na dobré to zvířátko a zdálo se, jako bi se bil na okamžik zastyděl... Ale jeho rozpaki netrvali dlouho. Zafuněl, šlehl vypelichaným ohonem a otcházeje od mraveniště bučel pro sebe:

„Proč jsem to udělal! Hloupí brabenec! Protože jsem úl! Proto! A protože tu nebilo nikoho, kdo bi mně bil sochorem přetáhl, nep to je jediné, čeho se bojim! Hloupé ptaní, proč sem to udělal! Vždyť sem úl a každý to na mně vidí! Ale tak to bude: ten brabenec je snat slepi a nevidí že jsem úl. Gdybi to viděl, nedivil bi se...“

A pak se úl obrátil eště jednou k brabeništi a zabučel, co měl síli:

„Ano, brabenče, já sem úl, abys věděl! A proto jsem vám to rozšlapal, hloupí brabenče!“

Apakšel úl dál svou cestou a kudi šel, tam to pot nim praskalo a se lámalo a stenalo a naříkalo.

Neboť po celou svou cestu konal samé olofství.

*

P o z n.: Zcela mimořádná událost pražská, jakou byla J u b i l e j n í   v ý s t a v a   r. 1 8 9 1, byla Herrmannovi vítanou, aby perem Vavřince Lebedy vyjádřil „mišlinky“ o výstavě, která byla pozoruhodná po stránce kulturní i politické. Zajímavé pro tehdejší pražské poměry komunikač-

ní je vylíčení Lebedovo, jak se dostal na výstavu. Sluší si připomenouti, že tehda dopravu v městě obstarávala „koňka“, tramway koňmi tažená; vnitřní město spojovala s výstavou trať Josefské náměstí (nyní Republiky) — Stromovka. — Narážka na „příznivce druhé zemské...“ připomíná nám, že se tehdy Němci, ač byli původně ve výstavním výboru, výstavy neúčastnili, takže to byla výstava jen česká. — V době jubilejní výstavy nebyla ještě Bělského třída zastavena tak, jako nyní. Lebeda zmiňuje se o pozemku při továrně Reiszezahnově (na konci Bělského třídy po levé straně), který majitel, Němec, nechtěl dáti upraviti, takže nezbylo, než aby tak učinila obec pražská na své útraty. — Výstavní brána i budovy v horní části výstaviště, jak je spatřujeme i dnes, byly vystaveny právě pro jubilejní výstavu. Jejich středem byl průmyslový palác. Ve výstavní budově po levé straně hlavní cesty od brány byla výstava českého umění výtvarného; když byla v pozdějších letech zřízena Moderní galerie, zaujala tuto budovu a je v ní dodnes. — Dřevěná budova pod starou ruinou (pavilonem turistů v podobě hradu Kokořína) byl pavilon v dolejší části výstaviště, proti Křižíkově světelné fontáně. Patřil anglické společnosti pivovarské „The Bohemian Breweries Limited (Company)“, která měla tři české pivovary: „U Štajgrů“ na Novém

městě, v Libni a v Práči. Dnes už žádný z nich neexistuje. Anglická společnost tehdy u nás nepochodila. — Atrakcí Jubilejní výstavy měl býti také b a l o n c a p t i v německého kapitána W o l f a, umístěný ve zvláštní ohradě a poskytující návštěvníkům výstavy příležitost vystoupiti do vzduchu. Balon, podle reklamního nápisu nazvaný „K y s i b e l k a“, upevněn byl na laně, ale mělo ho býti užíváno také k volným letům. Při takovém letu 16. června 1891 vznesl se balon se třemi muži do výše 2000 m, ale patrně proto, že byl plynem přeplněn, praskl a sletěl na střechu továrny Reiszenzahnovy; posádce se na štěstí nic nestalo. B á s e ň o v ý s t a v ě je ukázkou Lebedova příležitostného veršování. — J o s e f L a d. T u r n o v s k ý, český spisovatel, nar. 1837 v Sobotce, † 1901 v Praze, herec, potom žurnalista, redaktor Pokroku, Hlasu národa a Zábavných listů. Psal povídky a humoresky, zejména z hereckého života, vydal Paměti starého vlastence, spisoval též divadelní hry (na př. veselohru Staří blázni) a životopisy (Palackého, F. V. Jeřábka a zvláště Jos. Kaj. Tyla).

4.

MIŠLINKY VÍSTAVNI. — II.

Psáno médium července 1891
(vístavního roku jubiálního).

Slauná redagce „Švandi dudáka“, chvalně známého a fžádné vlastenecké rodině scházeti nemajícího poutníka homoristického fPraze!

(Mišlinki vístauni.) Vážené pánové doufám, že na Vás dobře oučinkovali mé reflektýrni mišlinky přes vístavu, kteréš sem Vám podal do minutého zešitu, ačkolif sem přes to neoptržel žádné virozumění a téš honorář bil mi zaslaný fobičejné *velikosti* (coš fšak nemá bíti žádná ironycká naráška, anšto bich zadministracej Vašeho podniku zůstal rát na dobré „noze“) afšak muší bíti podotejčeno, že naše jubiálni vístavnost vižaduje viší outraty na vidržováni, gdešto se také nechci okázati žádným špinafcem a hlauně fšecki vistavovatelové uzenářckého zboží a nápojů hledí bi bili živé. Ačkolif i já mám vlastnost tohoto dyštynktu, keriš se vědecki nazívá put fsebezachováni pročeš bich snažně žádal jakousi přirášku na oblekátni honorář, eventunelně zálo-

hu pokujť možno nesplatnou, esli při Vaši pokladně podobná inštytuce panuje. Fopáčném pádě velmi bich lítoval.

Doufám téš že i Vaše ctěné a laskavé čtenářové *(laskavé* čtenáří jsou při každém časopisu, třeba ho vůbec nečetli) bily dosti uspokojené míma vístavníma mišlinkama. Je známé, že každý nafštěvovatel vístavi je f prvnim momentě poněkut pferdplex a s pouděkem příme záhodné ponaučeni otborniků, keréš maji skrze průřis podniku jakísi opšírnější přehlet, coš ofšom přetpokládá hlupší skušenost a povšechni průjem pozorováni.

Vážené pánové, muším říci, že se mi vístava den kedni vícero líbí ačkolif sem dosujť nemohl fšem zástojům věnovati nále žíci pozornost. Bude fšak státi ještě několik mněsíců a doufám, že doté dobi budu dostatečně ponaučeni. Publigům téš.

Jak semíš předešle podotejčil — esli se nemejlím — jest naše jubiální vístava souhrn mnohích věcí keréš maji golektýfni názef *cívi lízace,* tato ci vilízace pak se roskládá na mnoho odvětví a odrůt, příkladně vjedu, umění, průmisl, egonómii a fabrigaci fšeho druhu. Naši krásnou vístavou je fšechno řečené znázorněné. Ofšom se muší dáti pozór bi se pojmi nepopletli. Příkladně fodělení *umělecckém* najde se mnohé, co bi spíšero náleželo do *řemesla* a více verza naopak. Přes tyto suptylné niance sou fšak jiné

vědátoři, kteréš také svím časem podají objektýfni gritiku, coš se navzájem doplníme.

Vážené pánové, pokut se dotýčí zemské naši vístavnosti muší se pověděti anticipádně, že je vzáhodné věnovati jakísi retrošpektýrni pohlet do minulosti a věnovatí několik gultúrně histerických řátků dotíčným fagtorům, kteréž na zespůsobeni té samé měli fplif, povinost a dohlet. Jest samo sebou pochopitedlné, že bi nebilo bívala možná or Garni zance vístavi, gdybi se k tomu bili příkladně angažírovali samé hodináři nebo třeba astro gnómové. Mušela tu bíti spolupůsobnosť vícero lídi z rozličné *práce a vědění, nep ftom je naše spasení* — jak napsal jíš vzesnulí neboštik Jakup Malí na svůj Náučny slounik, jejš mu zasloužilí Doktor Rígr pomoch zredygírovat.

Tu přicházíme na rozličné stavi a ráce lického povoláni, keréž při této příležitosti nesmí bíti přehlednuté.

Fskutečně pak jestych značná golekce, nepsou ve vědě a fuměni záležitosti porozličné, násletkem čehoš jest i podivuhodná gvantita vědomosti a čvičenosti vůbec.

Fprvni řadě, vážná redagce, přísluší uvedsti *architegúru*. Jest vjeda na stavbi činžovni i prevátní, na kámen a cihli. Keré ji pěstujou, maji obvikli názef *architégři*. Těch je dvojí druch. Sou architégři, keré pracují ve štýlu a jsou jiné, keré si objednávají štyl u štugatérů, abi se nezdržo-

vali. Těchto druhích je f Praze a v nejbliším okolí vícero neš prvních.

Na staubu mostů, vážená redagce máme *inžinýrové,* kerích je dvoji druch: inžinýři gonštrukce kamené a železné. Dle staré tradyce sou kamené inžinýři trvanlivější.

Dáleji máme vážená redagce inžinýrové na mosty zbořené, tak zvané otborné znalcové, keréš mají povinosť pot přísahou stvrdit esli most spat anep nikolif a vzdáliš přes podobný zbořeny most se publigum pouštět může čili ne.

Jiná kartagónie inžinýrů jest, keréš se starají o richlé postavení mostů provizórních. To jsou inžinýři obecné, keréš zvelikou vehemenci označinkovali při stafbě míchaného mostu po loncké povodni. Letos viděli sme podobný rezultág při dřevěném mostě pod Belvedérem, keriš bil vistavený proto, bi se líďe z mostu Františka Josefa měli nač dívat.

Z ďalší lické znalosti vážené páni, máme vědu *lékařckou,* na kerouš je zařízená zvláštni fagulita. Oučel této vědi jest, bi obecenstvo mohlo s přináležející přípravou dokonat a bi mu rozličnýma lajkoma nebilo živobití prodlužované. Jsou dva otbori: patchologové a kirurgové. Patchologové řežou líde mrtvé, kirurgové živé. U kirurgů uzdraví se málogdo u patchologů nigdo. Finterimni medecíně známí je dvojí druch doktorů. Jedny, keréš pívo pit zakazuji, druhé, keré to regomendýruji. Afšak resultág bívá stejny.

Jiná fagulita na univerzitě, vážená reďagce, je uspůsobena na *doktorové práf,* skerích se vivinují advogáti. Tyto sou skutečné dobrodinci svjeta a jeho obivatelstva. Nep majili se partaje ďočkati konce procesu, muší fagticki dlouho vidržet. Pro otpůrce neškodné jsou hlauně *advogáti obecné,* keréš pracuji ponejvíce na útraty svích glientů. Ftom ohleďu činí výminku obec praská, kerá každou chvíli vihraje nějaki proces. Aš vihraje eště jeďen, bude to první — jak mně vzdělil pan Leopolt Šmít, ředitel praskích spěváků.

Při jubiálni vístavě ofšom nebili advokáti zoučastněné, neboť ftom páďě bi ještě dávno nebila otevřená, nýbrž na neurčito *odročená.* Afšak jejich činost započne v mnohích páďech *po vístavě* — bohuvžel.

Jakási odruda fprávnické vědě jest otbor obhájců ftrestních záležitostech. Tyto jsou povolané, bi žádnému zloději nep loupežniku nebilo ukřifděno. Jsou obhájci, keréš *každého visekají.* Esli nevisekaji, bívá mu običejně počítáno za polehčující okolnosť, že obhájce mněl.

Téš na vístavě, vážená redakce, pozoroval sem vícero advogádů, *keréš za to vístavnimu gomitétu nic neúčtovali.* Ofšom esli nepošlou svoje gonto později!

Z dalšich dogtorů, vážená redagce, mohou bíti uveďené doktoři *filosofie,* kteréš sou přes gramartyku a mluvnici, přes estedýku a krásné

umněni, téš přes jazikospit. Viznamenávaji se hlauně tím, že sou velmi veselé přirozenosti a plné života, coš má pro společnost velkou cenu.

Téš máme *doktoři na vyráběni sódofki, hořčice, cigórie, chleba a provazů.* Náleželi bi vlastně do oboru medicíny, nep jejich víropki mohou míti dosti značný *zdravotní* viznam a oučinek. Tyto dogtoři jsou na vístavě zastoupené svími vědomostmi a fabrigáty.

Konečně ofšom také máme doktorové, kerimš tato hodnosť byla propůjčená v reštau rancích, fkavárnách a f trafikách. Takovímto nemůže jejích doktorckí diplón bítí v žádném pádu odejmut.

Zdržel jsem se u tohoto stavu poněkut délero, nep toho pro svou gvantitu zasluhuje.

Máme fšak i jiné fstupně lického vzděláni, vážená redagce.

Příkladně znalci a gomponisty *muzigální.* K nejznamenitějším náleží onen druch, keriš má značnou antapatyku ke gompozicim, keré se obecenstvu *líbí,* ogontrolór fšak má gołosálni natšeni potahem věci, keré publigum negapíruje. Chiba vězí ftom, že dosujť néni zavedená fšeobecná povinost varhanické školi a gontrapunktu, coš jest fskutečně velmi citedlná mezera.

Máme dále odbor *malířcký,* keriš se rozděluje na malbi foleji a vodou, dále malbi na plátně a dřevené čili firmy. V našich poměrech je výnosnějši malba posledniho druhu, keréš je vel-

ká spotřeba. Turci na trafikách náleží pravidelně k malbě *dřevěné* — téš i některé malbi histerické, ačkolif neprávem bívaji vivedené naplátno. K malbě *loketni* přináleží někeré víropki degoračni.

Bohužel, vážená redakce, někeré malbi se viznačuji málou trvanlivosti. Gdešto fohnivzdorných kasách panuje víroba dosti značná a vitrvalá, není při obrazech ten pát. Sou přikladi, že někeré obrazi uhořeli, ačkolif hasiči nebili při ruce.

(Tento zástoj, totíš víkony obrazů, rozeberu budoucně podrobnějc, nep je ktomu na vístavě značná přiležitosť fohledu gvantity i gvality.)

Dale máme uměni *sochařcké* nep štukatércké. Na tyto vítvori nemůže být dost trvanliví matriál, nepmá voda na ně škodliví oučinek. Coš sme pozorovali fpraze při loncké povodni, gde celé dvě skupeni na kameném mostě utrpěli vlchkem a vzali zasvé. Za to ofšom má obecenstvo náhradu na mostě Palackém, gdeš bili čtyry bastily ozdobené sochami ot prosluléhо Mislbekra. Na ostatních dvouch zvelikou rychlosti se pracuje.

Téš na jubiální vístavě máme mnohé ukáski této činnosti, dílem na vístavnostech pot šírym nebem, dílem v uzavřených pabilonech. Téš fpabiloně města Prahi jsou tři sochi, kerak kladou plinové rouri, afšak nevinachází se fgatalóku

méno sochařského mistra, otkeréhoš pocházejí. Ofšom patří tyto tři sochi vícero do oboru národopisného.

V dalšim okruhu lických vědomosti máme pánové *bellerii* čili tak zvanou krásnou literadúru. Tento zástoj je značně zašloupený, jelikoš víroba papíru je ve svém víkvětu, jak nám okazuje ejiptské mamzóleum na vístavě hnet na pravo průmislového paláce.

Vírobu knich potporuji téš *knihkupci a nakladatele* kerich je věčí počet a keréš vnucuji obecenstvu, co gdo zepíše. Tuto náruživosť fšak otstonalo jíš několik golportérů, keré bili dosti těšce poraněné násletkem schodů, keré jim bili poukázané.

Z víkoných síl literárních nejlepši je druch básníků, keréš píšou obyčejně rímovaně, příkladně gratulace k svátkům a k novému roku pro mláděř. Ostatním toho druhu víropkům se méně rozumí. Nejlepším ochraným prostřetkem proti přílišnému psaní je záloha. Gdo ji opdrží, stratí obyčejně na čas nadání a talent k práci. Jest kotporučeni, bi bil tento prostředek co nejčastěji opakovaný (ale coš neregomendýruju pouze k vůli moji osobě!), záleží fšak na vůli pánů nakladatelů.

Projza upotřebívá se hlauně na *noveli a romány* a téš ftom žándrů máme vícero pracovniků. O mnohích je známé, že *„bi neměli scházeti v žádné vlastenecké rodině.“* Afšak naše vlaste-

necké rodiny a svědomité rodiče vichovávají své dítki spůsobem rozumnějším.

Ještě bich rát bil uvedl téš povoláni nakladatelcké, afšak o tom muším pomlčet, nep nakládatele přicházeji věčím dílem na mizinu a néni lické uvádět jím na pamnět příčinu jejich oupatku. Snat později budu nuceni o tom zástoji se projádřit.

Tojsou druhi lických snach a vědomosti pokujť mně momentárně napadli za příčinou vístavi fkeréš také maji své spoluoučinkováni. Doufám že na základě tohoto matriálu vipracuju svoje dálši referády vzájmu fšeobecného pokroku. — Prozatim sem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
referend dramartickí a vístauni.

P. Š. Záloha bi bila vitaná a mohla bi bít zaslaná na můj atres do vístavního vích. pardubického pivovaru, gde jsem našel přívětivou mladou krajanku Andulu, kerá lidumilně opstarává gonzum černého pardubického „portýra“. Na mé staré oudi koná tato devatenáctigarátová tekutina víborný oučinek. Bívá tam věčí počet amortérů, samé vlídné páni a vzali mně mezi sebe, coš mně těší. Věčí obnos zálohi nebude na závadu, nep se lechčeji počítá. — Z úctou!

*

P o z n.: Lebeda pokračuje v prohlídce Jubilejní výstavy a vyjadřuje své „mišlinki“ o jednotlivých oborech lidské práce, dochází také k umění malířskému. Zmínkou o uhořelých obrazech vzpomíná na obraz českého malíře E. K. L i š k y „C í s a ř i M a x i m i l i a n o v i s e o b ě t i j e h o z j e v u j í“, jenž byl v r. 1888 poctěn na výstavě v Mnichově zlatou medailí; brzy nato vystaven v Praze na Žofíně (nyní Slovanském ostrově) shořel.

5.

MIŠLINKY VÍSTAVNI. — III.

Psáno fAugustovi jubilárního roku 1891.

Vážená redagce homoristického žornálu Švandy dudáká žertouného poutnika f Praze!

(Mišlinki vístauni.) Dříve neš se ouplně pono Řím fopětné moje vístavni mišlinki, vážené páni, muším řícti, žesem fskutečně očekával jakousi vzláštni renumeraci za svoje příčí něni ftéto slaunostní dobje. Vžel bohu nestalo se tak, coš pro mně néni potěšitedlné, předně spříčiny, že mě nebilo přidáno na honorář zadruhé že sem dostal tak málo jako jindy.

Gdešto fšak ze stránki slauné ad ministrance nebilo fohledu tom učiněné pranic, zvelikou radosti muším projádřit že mé poctivé snahi potahem na poučeni a vzděláni čtenářstva byli oceněné iným spůsobem, keriš mě značně potěšil. Bilo mi totíš jednoho dne oznámené redaktorem a vidava telem, bich ponauštívil jeho logál, že tam jest pro mě složená kisnička nepovjedomého opsahu.

Spěchal sem, pokujť mé staré oudi dovolovali a f příbitku viznačeném fskutečnš mě bila

poukázaná dřevená bednička sprken znápisem „Gdodáni panu Vauřinci Lebedovy.“

S vinaložením veškerích svích nechánickích vědomosti oteuřel sem bedničku, k čemuš mně slečna kuchařka pana redaktorová zapučila rozličné fizigálni nástroje příkladně kladivo, dláto a kleště, coš jsem nevěděl, že se podobné astronomické pomůcki vinacházeji téš v redagcích — ofšom sem později pochopil k čemu.

Na povrchu schledal sem gopert satresem na mé meno, keriš opsahoval přibližně následovni vzděleni:

„Dojmuté nat okoličnosti, že Vám vaše staré ušlé nohi po náfštěvě vístavi a ochutinaváren vipověděli služebnost do olujeme si abisme vám o5 naně pomohli a o dalčejcí referádi snát nepřišli zas latí *několik flaštiček medecýni*. Dou fáme že Vaše tělesní gonštiduce snese vícejc neš dvě Kafe žíčki a proto si račte dení dózi sám předepsáti.

Trváme sob vzláštní úctou

2 bra3.

Mel nic dne 16/7 91.“

Potpis toho dopisu jest patrně psajdoným nep mám pochibnost, že ty dva bra3 jsou zjedné rodiny a téš od jednejch rodičů, ačkolif bi nebilo nápadné. Na fšechen spůsop jesdosti podivné, že nepodepsali plné fagtické meno, gdeš-

to podobná skrovnost jest v našich pomněrech neobviklá, majíce příklady, že ke každému šestáku na Černohorce, Matici, Husuf pomnik a tomu podobně přidaná bívá gompletni firma mecenáše, fabrická známka eventunel téš dosti opšírné heslo.

S počátku bil sem poněkut sklamani nebojť pot gopertem bila sláma. Afšak při bliší inzultaci opsahu schledal jsem ve slámě zapakované *butelki* a fbutelkách *fagtické víno,* červené a bílé, coš jsou zemcké barvi. *Kolik* těch putelek bilo původně, nemohu určit, nep ve slámě bili značné mezeri a někeré flaški bili prázdné, coš bi poukazovalo že z nich bilo víno vipité. Ofšom *gdo,* těško povědět, nepsem nikoho nepřistíhl in graflanty ale bilo bi záhodné, bi se flaški hotovili nejen se zalitým dnem, nýbrš i hořejškem.

Opsažené víno mělo nejen dvoji barvu, nýbrž i dvoje fignety, totíš *Rýzling a Melnickí samotok.* Pijíc ho bil sem posilněn nejen vínem, ale i f geografii, nep na fignetě stálo *„Vinohrady* svaté Julie“ — gdešto sem doposujť znal jen Vinohrady Králofcké u Prahi.

Vážené pánové! tato uznalost a hlavně zásilka velmi mně potěšila. Je zřejmé visvěčeni, že sou dosut lidé nejen citelné, ale i fděčné, skrátka že šlechetný duch starích římských (esli se nemejlím) mecenášů eště nevimřel. Vinaložil sem fšechen svůj důftip a práci, bich šlechetné a pod psejdonýmem ukrité dárcové vinašel. Předně jím

chci viřknouti své díkuvzdáni, zadruhé možné že maji eště jiné gvantum vína, bich veděl pro budoucnost, gde se potahuje. Může bít oboum bratrům (esli egzestýrujou!) zadosčiněnim, že jejich něžná spomínka vihověla svému oučinku a mně v *mé* činosti značně posílila. Bůchim popřej novou a značnou ourodu, kdyš také pomíšleji na své blížné. Gdyš soujíš *dvojčata* tak šlechetné, co bi teprf dělali, gdybi bili štyri!

Majíc viřízenou tuto záležitost (prosím bi si jí slauná administragce pofšímla!) mohu věnovati svou oučinost motýfům vístaunim.

Hodlám dnes několik řádek vjenovat objektu, jehoš fabrigace f Čechách néni dosut zastoupená a gde jsme poukázané hlauně na import s cizích zemí, totiš *balón.*

Mišlinka lítání fpovětří je dosti stará afšak po dlouhi čas bila bezvísletku hlauně násletkem překážek keré se ji kladli v cestu. Nevěděl totíš nigdo jak bi člověk lítal, nemajíc k tomu příhodnou gonštituci tělesnou. Tato záležitost dlouho znepokojovala mnohé, nep největši prostora ve světě bila neviužitkovaná a člověku tak zvanému pánu přírody nepřístupná.

Konečně v minutém století vinalezený bil balón. Vinálesce bil francous a menoval se Mongulifer. Supotřebenim balónu bili první čas mnohé optíže. Buť nešel nahoru a kdyš tam bil, nešel zase regulatífně dolů.

Tento staf, můžeme řícti, trvá skoro aš do

ninějška. Balón je dosut gomunikační prostředek, kerého užívá nejmenší část obivatelstva a také s těch jenom někeré.

F poslední době přišli hlauně na vístavách kužívání *baloni gaptické,* totíš uvázané. Prasknou-li a spadnou-li na zem, nemůžou spadnout daleko, coš je každému paša žéru milejší.

Vístauni gomitét, zahajujíc vístavu a chtíc také obecenstvu poskytnout něco pro *obveseleni misle* — coš se při fšech jeho ostatních pracích od něho samého nemohlo požadovat — viptal se na atresi nejlepšich větroplavců cizozemskích a angažíroval pak *kapitána Olfa,* keriš měl prováděti dvoje plafbi, jedny uvázané a druhé olné. Afšak ukázalo se, že bi plafbi kapitána Olfa bili spojené zvelkími vílohami, neboť bi bil příkladně na každou olnou plafbu potřeboval noví balón, gdešto mu první prask hnet při prvnim víletu. Násletkem toho se gomitét gapitánu Olfovi poděkoval a bilo psáno do země francouské, původní vlasti balonů.

Po krátkém vijednávání, keréš netrvalo ani celé dva měsíce, ankažírovaný bil orginálni větroplavec francouski pan *Sýrkufr,* keri se ze svím aparádem fPraze vinatrefil. Gdyš pak několika plaubami proštudoval naše podnebí a schledal, že máme vzduch přifbližně takoví, jako ve francii, přijel jeho gompaňon pan *Goduár* zdruhím balónem, keri jest aranžírovaný na vícero osop.

Oba tyto pánové otevřeli f české jubilejni

vístavě gurs pro začátečníky větroplafbi, keriš se nachází v zduchoplavecké škole, založené kapitánem Olfem.

Vážené pánové, věc je na pohlet velmi krásná a téš pro diváci beze fšeho nebespečenství. Bil sem přítomný několikoum víletům a otcházel sem vždi velmi uspokojeny.

S počátku lítal pan Syrkuft sám, neboť jeho balon bil zřízený pouze pro jednu osobu. Ofšom se vemně zatajil dech, gdyš sem poprve viděl, kerak bil vipuštěný dopovětří, nepse mi zdálo, že s tím mohou bít spoje né mnohé nesnáze. Naproti tomu muší bít řečeno, že má tento spůsob cestováni mnohé víhody. Příkladně nemůže se stát žádná srážka jako na železnici, nep dva balóni málokdy se potkají. U nás se to nepamatuje.

Druhá víhoda bila bi ftom, že bi se do balonu mohli nacpat mnohé nemile a mnochdy dokonce i protivné lidé a cestou bi se mohli vihazovat jako balast. Dosut fšak tento spůsob vičisťováni néni zavedeni a snat bi k němu nedošlo ani ouřadni povoleni okeréš bi se ofšom mušelo zakročit.

Naproti tomu má zas balonová kumunikace onu stínou stránku že néni spolehliví jízdni řát a že se pasa žérové tím samím balonem málo gdy navráti domů, coš se vlastně dosut nevzdařilo. Násletkem toho je cesta zbalónem tak zvaně gombinovaná: *balonem tam — naspátek že-*

leznicej. Pozůstalé domáci lidé bývaji pravidelně vnejistotě, zdáliš se lítajici člen navrátí.

Jak řečíno, sledoval jsem oučinki větroplaubi a zejména vístupi balonu se značným oučastenstvím.

Při své prvni vicházce zestoupil pan Syrkuft za „Liškou" před krčskími lesi a to s příčiny té, že se v našich lesích dosut neviznal a nechtěl zabloudit. Druhá jeho vicházka bila blížero města Říčan a mezi Ouřinovsej. Po třeti bil zanešeny vzduchovími vlnami k Čakovicům.

F tomto místě dostalo sem mu tehdáš velmi vřelého uvítání, coš bilo zvíšeno zvláště okoličnosti, že se tam vinacházela divadelni společnost. Ředitel použil přítomnosti vzácného francouského hosta a hlavně téš schromážděného obivatelstva a uspořádal na richlo slaunostni představeni. Šťastnou touto mišlinkou naplnil dívadlo, fkerémš při mnohích dřívějších přectaveních bívalo tak prostrano, že bi v něm bil téš moch balon lítat.

Na počest pana Sýrkufra dával sekus zoriginálu francouského *„Anpazán"*, fčeském překladě *„Jen mímochodem"*.

Pan Syrkuft koukal, koukal a bil překvapen touto novinkou nasvích cestách.

Přítomný malíř pan Olíva, keriš podnikl sinýma pánoma za balonem olnou jízdu ve fiágru a ještě fčas k představeni se dostavil, sedíc

vedle pana Syrkufra tázal se ho plinou frančinou, zdali zná kus ve své mateřtině.

„Vuj vuj," otpověděl slauny větroplavec, „ofšom že ho znám *ale dnes ho nepoznávám.*"

Po dívadle vistoupil na jeviště slavnostni řečnik a vzdal panu Syrkufrovi vřelé díky za to, že k této plafbě zvolil za cíl své cesty právě Čakovice, coš je pro obec velkou poctou. Načeš se větroplavec i ze svíma průvotci šťastně navrátil do vístavi.

Zakrátki čas vivinul se kolem pana Syrkufra kroužek amatérů větroplafců, keréš na něm konali se zálibou študie a přivedli to k dosti velkému odbornictví. Hlauně k tomu působil dosavádni praski suchoplavec pan *Vaněk,* keriš má na lítáni s balóny velikou tché orii. K němu v brzku připojil se zejména jeden mladý júris doktor, který se po celý týden s plafbou velmi pilně zabíval a vísledek bylo, že jednoho dne předložil panu Syrkufrovi dobře míněný návrch, kerim bi fcelé ergonautice nastal veliký obrat.

Pozorujíc totíš smutný konec balonu „Gyslibelki" a vůbec maje za to, že plátěný opsach balónu nemá dosti trvanlivosti proti fšelikým elementárnim případnostem, přistoupil jednoho dne k panu Syrkufrovi s dotazem, zdáliš bi nemohli podobné povětroně bíti hotovené ziného materiálu?

„Jak to mislíte?" tázal se větroplavec.

A ničkon viložil mladý júris doktor, zdáliš

bi jako esli nemohl bíti balón zhotovený místo s plátna nebo kalika anep herbábí příkladně ze silného ocelového plechu, dobře znejtovaného a pobitého obručemi na spůsob bívalých grinolín, násletkem čehoš bi vzdoroval tlaku plínu i vzduchu, tak že bi nemohl prasknout a nigdo bi z něho nemohl spadnout dolů.

Pan Syrkuft podíval se na mladého otborníka a velmi uspokojeně otpověděl:

„Ví máte fskutečně prafdu. S takového balónu bi nemohl skutečně nigdo spadnout a vůbec bi se s ním nemohlo státi žádné neštěstí.“

„Proč se tedy takovéto balóny nevirábějí?“ tázal se mladý nadaný júrista.

„Poněváč bi vůbec nelítali,“ podal visvětleni větroplavec, kerášto otpovějť horlivého amortéra ouplně uspokojila.

Vidíc, že je pan Sýrgruft dosti vlídný k lidem, keréš projeho uměni a aparád maji smisl, dodal semsi téš odvahi a při nejbliší plaubě, gdyš se balón plnil plínem, přišloupnul sem k němu a dal sem mu otásku vefrancouské gonverzaci:

„Mosié, nóno savoár, kvando lóco ožurduj referéte abas?“

Pro neznalce řeči podotejkám, že znamenalo, ví-li, fkerém místě dnes na zem sestoupne.

Nerozuměl spočátku mé otásce, coš se visvětlí tím, že mí pražané máme poněkut rozdílnou víslovnost ve frančině, než rozené Pařížané,

ale gdyš mu tlumořník můj dotas s příslušným agcentem opakoval, odvětil pan Syrguft velmi přívětivě, že mně to vzdělí zvelikou určitosti, jakmile se vráti. Coš mně bílo velmi milé. Později semse dozvěděl, že zestoupil u Brandýsa nat Labem.

Plafbi balonové, jak řečíno, bili zdokonalené příchodem gompaňona Syrkufrového pana Godarta, kteri ve svích zavázadlech přivezl druhi balón, asi o dvě čísla větší, s kerim bi mohli být podnikané víl ety společné pro vícero osop.

Esli se nemejlím, určená bila prvni vi jíška dne 12. augustýna a mněli se zoučastniti tři žornalisté. Toho dne fšak bila značně pohnutá povětrnost, násletkem čehoš příslušné orgáni zamezili větroplavcům, bi sebou brali pasažéri. Jím samím bilo povoleno ject, poněváč nejsou našema příslušníky a poplatníki. F posledním okamžiku fšak přece bil připuštěný do balonu ojenski důstojník pan hrabě *Koudenhóf* a tato odvaha velmi se mu viplatila. Ačkolif zvelkím rizigem spojená bila tato plauba ze fšech dosavádnich nejvzdařilejší, nejdelší a nejzanimavějši. Za půldruhé hodiny uletěl balón třinác t mil a zarazil u Pardubic. Že bila zvolená tato stanice, visvětluje se tím, že v Pardubicích se vaří vítečné černé pívo, keréš pan Syrguft znalíš z vístavi a dle fšeho tedy nechtěl zapadnout nikam nanejisto.

Fšichni tři eronautilové libovali si, kdiš se

octli napevné zemi. Fcelku je to přece nejbespečnějši půda pro litský pohip.

Při druhém vistoupeni pana Gordára s volnobalónem vzali větroplavou lekci *žornalisté* třech praskích časopisů asice pánové *Dr. V. V. Zelený, Klofáč* a *Kukla.* Měl bíti vřaděný ještě štvrtý referent jistý pan Wien keriš fšak tvořil vejvažek, s nímš se balón nemohl podzvednouti, pročeš bil vizván gomitétem, abi zatím na svou plafbu rezignoval, že ho pustěj dopovětří jindy.

Téš tato jízda víborně se vzdařila, následkem čehoš dne 23. tento mněsíc přikročeno kízdě třetí v neděli odpoledne, gdy byli dobalonu naložené páni *Radimcki, Zadák* a řečený pan *Vín.*

Toho dne fšak nebylo glíma zouplna spolehlivé a sotva se dostali do určité vejški, počalo pršet, blejskat a do balónu se natáhla vlchkost, násletkem keréš dosti rapídně coufal k zemi naspátek a sice nebilo zřejmé spadneli na Černínské kasárna anep na Loretu, fčemš kdybi se měl člověk vibrat, vipadne najedno. F tom okamžiku si přál pan Vín, jak se proslejchá, gdybi radč chodil čtyrycet let po poušti, jako jeho přetkové, poněváč bi měl zabespečený dlouhí věk, gdešto foné grytické situaci mu nikdo negarantýroval ani za tejden. Fšecki tři pasažéři litovali fté chvíli, že se v mladých letech necvičili trochu fpokrivačství, coš bi jim fpádu štace na střeše bilo dosti víhodné.

Ale fše skončilo šťastně. Balon padl do Loretánské zahrady, coš bil nepřetvídaný obrat pro pana Vína, keriš se nenadál, že vesvém životě fstoupí do kláštera kapucínského.

Dalši plaubi zbalónem budou následovat a dost možná, že se někeré zoučastním, esli pro mně bude olné místo. Fté případnosti bich Vám ofšom podal podrobný a zanímavý referád. Mislím, že bi pan Gordár vzal ohlet namé stáři a vibral jakousi bespečnějši rútu.

Do té dobi znamenám zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
referend gritycki a vístauni.

Postumškript.

Chodíc po vístavje z několika pánoma, keréš pokládali za čest mou společnost a dosti se mně smáli, při šli sme téš do pabilonu čís. 54 na vístavě, gde bilo poručené víno. Dosti překvapení jsem viděl že má láhef identyfickou fignetu zoněma, keréš bili v bedně mně zaslané, firma *J. Viktorin Melník,* téš známá chuť. Afšak dosud jsem považoval, že pan Viktorín je spěvák u Národního dívadla? Esli se skutečně zaneprazdňuje vírobou vína, mušelo bi se mu schvalovati, že pěstuje nejen krásné ale téši užitečné.

Zúctou!

*

Pozn.: V pokračování „mišlinek vístaunich" píše Lebeda o francouzských větroplavcích, kteří přijeli do Prahy na vyzvání výstavního výboru, aby s vlastním balonem pokračovali v tom, v čem kapitán Wolf (viz pozn. na str. 83) ztroskotal. Byli to pánové **Sourcouf a Godard,** *kteří si záhy získali u Pražanů popularitu. Jejich výlety ve volném baloně byly zdařilé až na ten, který Lebeda popisuje a jenž se skončil v zahradě kapucínského kláštera na Hradčanech, na štěstí bez úrazu pasažérů.*

6.

DOPIS O UZAVŘENÍ VÝSTAVY.

Dátům na sklonku řína roku
bohuvžel ne vícero jubilárního 1891.

Velevážená redagce použdi osvěčeného Švandi dudáka poutníka homoristického ƒPraze!

Sních se taje, víheň chladne, zmírá lická postava!
Osud fšeho podzemského: tak téš zašla —
vístava!

Vážené Pánové!

Račteš prominouti žesem hořejšíma rejmi dal poněkut průchot svému stísněnému nítrů. Afšak je doba i nálada, téšiné okoličnosti tomu nakloněné, že se f tvoru ozívá tak řečená strůna lírycká. Nepi néni vícero — totíš naši krásné jubilárni vístavi, keráš bila po pět mněsicŭ chloubou vzdělaného oděleni našeho národa.

Ve skutečnosti bila tato naše vimoženost uzavřená pozitýfně dne 18. řína, ač bilo velmi proti tomu mluvíno a ponavrhováno, by se stala jakási prolongace aspoň dokonce mněsíce.

Afšak víbor čili tak nazvané agtýfni gomité vzalo přes ten zástoj poradu s povědomím pro-

rokem povětrnosti Antonínem Fialou, keriš nemohl s apodidaktyckou jístotou projádřit, vidrží-li temperatúra doté dobi čili nikolif, a poněváč téš víbor samotni fkerém bili přec nejgapacitnější hlavi města Prahi zašloupnuté neměl přes to neklamnou povjedomost, ač bil jinak pro fšecki případi první autodafé, přetržená bila vístava jak řečíno 18. řína.

Ten den loučili sme se sní, bohuvžel, a bili mnohé Pražane keréš otcházeli velmi těšce — velmi těšce.

Jsou jisté věci, hledímeli na ně,
že oko zaslzí ach velmi maně...

Téš tak volám zbásnikem a fskutečně ftom spočiva velmi hluboki cit. Neboť vístava stala se nám průběhem svého trváni druhou přirozeností. Pohlet na nínějši troski této naši minulé gultúrni vimoženosti jest velmi smutny. Stoji sice centrifugálni palác na svém bívalém místě, s géniusem nat portugálem, afšak nítřek jeho jest prázdný. Jsou též na place jeho anektýrované postraní místnosti — bohuvžel rovněš vikuchané. Hnet po zauřeni ten den nastoupili faktivitu špeditérské vozi a jak bila vístava vipleněná — prajzi bi ji nemohli lépero virabovat.

Žalostní bil pohlet na ochutnávárny.

Kde fčéra salámů a párků diadémi —
tam pusto dnes — ach bóže, smutno je mi!

Gde víno, ligéry a pívo tokem teklo —
fagtická Sáhara dnes — kam se fšechno steklo!

Je fskutečná věc, že tyto dojmi mohou bíti vijádřené jen veršem — projza je na to slabá. Zmízela pardovická pivnice, zmizelo víno Lobkovicové, zmizel víčep cajdlvajdrské minerálni ody, keráš hlauně pro lidé mé gonštituce a rozpoloženi bila pravou manou. Téš dogtor Zátka zarazil šlauchi své distyngované sódofki — Amerikánbar dopracoval již dříve příčinou chladného počasí. Zauřen bil glupp praskich diurnistů se Švejdama na mostě, zaražená práce pana Heliosa, amortéra fodografta.

Chodil jsem fšemi těmi prostorami jako štvaná laň a místo gonzertu naslouchal sem harmonyckému kleni kočů a nakladačů, keré mně ftom okamžiku připadali jako starodávné Húnové.

Ofšom, bili také chvíle, gdy nám vístava neposkitovala fše, co se od ní fdobě letni mohlo požadovati. Coš fšak bívalo násletkem povětrnosti, hlauně dešťů. Toto vlchko ofšem bilo přitahováno poměrně téš praskím *Hlaholem,* keriš dle svích stanof neunavně pečuje o vláhu, i když jí není potřeba. Tak příkladně čteme vjeho poslední výroční správě na stránce 17té škůdolibou poznámku, že dne 2. července „po 8. hodině sešli se pěfci u zadniho schodiště Průmyslového paláce a před početím fontány přednesli *za mírného deště* sbory „na Prahu“ a „Já jsem Slo-

van". Načeš *„pro vzrůstající liják upuštěno od dalšího spěvu."*

Tážu se: měl spustit Hlahol, gdyž měla spustit fontána? Neposkitovala fontána vody dost? A proč přestal teprf, gdyš liják vzrůstal? Proč nepřestal dříf? Povídá se ofšom v dotyčné správě, že — bohudík — „tímto víkonem pěvecké podniky ukončeny." Nejspíš jim to gomitét zakázal. Bohuvžel, že nezakázal dříf. Mohlo bít permamentni sucho a teplo.

Ostatně čteme fté samé správě, že Hlahol pokazil zábavu Ústřední matice školské dne 20. a 21. června, při níš měl účinkovati. Jak se to rozneslo, nastalo nepříznivé počasí, za kterouž příčinou se konala 27. a 28. června. Bilo bi na čase, abi ftom nějaká povolaná dištance zakročila, příkladně pan půlmistr Šolc, keri jíš mnohí zlořát otstranil, jak se praví, příkladně třizlatové oliče. Můj návrch je, bi se Hlaholu předepsala třizlatová daň — a bude nám pomoženo od jeho hlasováni — chci říci hlaholeni, bi nekazil povětrnost.

Afšak se vracim k vístavě, reršpektýrně k její pozůstatkům. Těško povědět, fčom nýni najdeme náhradu. Povidá se ofšom, že zavítá do Prahi doktor *Holup* ze svími africkími agvízicemi. Doktor Holup náleží do ráce stracených sinů, keréš vždy se navraceji do domova, gdyšim jinde kroupi potloukli. Náš nárot má takovích straceních synů vícero — a ani nebili fšechni fafri-

ce. Fšeobecně se vislovuje přáni, abi dogtor Holup ašopět se odebere do Afriky, tyto své stracené bratri vzal sebou a néni třeba bi se pro ně fPraze zastavil. Mohou mu bít poslané franko do Vídně. A téš néni třeba, bi se zafriki navraceli. Je škoda retúrek.

Doufám, vážená redagce, gdyž se nýni po výstavě mišlinki uklidnili, že se opět regulatýrně budu zaměsknávat referádem dívadelním. Práce bude dost, nep ředitelstvo slíbuje slušnou golekci novích kusů. Skutečně semse lekl čtouc dotyčný cingulář, co mně fšecko čeká. Ale zotavil semse poněkujť, gdyš sem níže četl, že „jako žádná dívadelni správa na světě, *nemůže ani správa Národního dívadla zaručiti, že fšechny uvedené hry fskutku budou provozované.*"

Až dosujť se tak dělo, afšak tentokráte má bít učiněná výminka, coš zajisté všechni grytigři uvítají zradosti, neboť bi se jináč potrhali. Doufejme tedy ze fšema golegama, že nahodilé okolnosti, jako nemoci členstva (coš je nehoda), *vyskytnutí se nových znamenitých dramatických výtvorů a jiné* nepředvídané okoličnosti rozhodnou, esli se novinky hráti maji nebo nemaji. Zláště ty nové znamenité vítvori dramatické tomu mohou býti na překášku.

Co se mně dotejčí, slauná redakce, já svému tělu nepopustím. Budu aktivýrovat referády ať jsou kusi staré nebo nové — a že se něco z toho dvojího bude hrát, dá se očekávat.

Přejíc vám všeho nejlepšího zůstávám zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
nýni opět pouze referend dramartycki.

*

Pozn.: Melancholickými verši doprovází Lebeda svůj závěrečný referát o Jubilejní výstavě. — Cestovatel dr. Emil Holub, rodák z Holic, o němž se Lebeda zmiňuje (viz pozn. na str. 95), uskutečnil svou výstavu přírodopisnou a národopisnou na pražském výstavišti roku 1892.

7.

POVODEŇ.

F Praze, datům 1. decembru1891.

Slauná redagce Švandi dudáka homoristického poutníka v mněsíčnich lhůtách.

Vážené pánové!

Pominula slauná nálada jubiálni, vejstauni Júra rozdal vistavovatelům určené medálie, keré jím bili vzlatě a fstříbře odevzdané — esli se dle doslechu nemejlím — a praski život opět jaksi fstupuje do svích bívalích kolejích. Téš také já se znenáhla odevzdávám svému starému štádium totíš zástojům dívadelního umněni, kereš jest jaksi mou druhou přirozeností.

Podotejčil semuš minule, že dle cinguláře slauného ředitelctva divadla připravovaná je na zimni periodu značná golekce divadelnich kusů staršich i zánovních, téš i takovích keré se vůbec dávat nebudou, tak abij obecenstvo mnělo ode fšeho, asem dnes fpříjemném postaveni, že mohu podati referád přes prvni kus, keriš bil váženému publigum podán na sklonku minutýho mněsice totíš fčerejšího dne 30. listopádu.

Kus je původni a zepsán bil staršim diva-

delnim začátečníkem od nadaného pana *Václava Vlčka,* dlouholetého virábitele „Osvěty“ a sice potytulem POVODEŇ, truchlohra fpěti jednánich. Vipravuje se, že divadlo toto mělo býti dávané jíš fslaunostních dnech vístaunich, čehoš se fšak vzácné hosti vzřekli, aby se příliš neobehrálo. Násletkem čehoš nám bila primice spůsobená teprva fposlednich dnech.

Kus bil očekávany zvelkím napnutim předně proto, že každá dosavádni povodeň měla pro naše královcké mněsto i venkof fatálni oučinki, příkladně loncká, kerá vzala Karloví most, zadruhé že tato Povodeň přicházela v neobičejnou dobu, totíš na potzim aniš bili veliké deště anep sněhi, za třeti nebil na to datum určeny žádný grytickí Falbůf den. Stěch důvodů bily učiněné fšecki náležité opatřeni bespečnosti; jak jsem doslechl, byly povodňové gomise dané do permanence, perzonál ochrané stanice gampíroval pot širým nebem s pontónami a skládacími mosty, praskí starosta jezdil ot náplafki k náplafce a v níže položených končetinách upozorněné bilo obecenstvo, bi se na první signál stěhovalo do viších prostor, pokujť logality stačí. Tentográde fagticki sem bil rát, že mám pozici na poslední galarii, neboť bi skutečně musila nastati fenomentálni pohroma, abi voda vnikla aš do těch víšin.

Zaplajť bůh, nebilo tak zle aš na několik utopených agtérů fpátém jednáni, keréš fšak

bohdá brzo budou nahražené štatystoma z dramatické školi národního dívadla dle projektu pana ředitele Šubrta.

Nálada publigum ofšom bila velmi stísněná přet započetím kusu, neboť nigdo nemoch garantýrovat, jak věc dopadne. Afšak otaktu kaktu bilo obecenstvo stále veselejši, coš jest víborna vlastnost truchlohri.

Děj *Povodně* obehrává se na hradě Samohradech, coš jest fidejkomisní velkostatek knížete Felixe Štamburka. Toho dával pan Bittner a bil to skutečně gavalír gomilfó nejen vzhledem své maski nýbrž i preciznim chováním. Jeho chojť nazívá se Lýbie, kerouš provedla paní Sklenářová Malá. Céra jejich pokřtěná je Danana, coš jest nejspíše uhercké méno nepovědomé svaté. Reprezentýrovala jí slečna Vlčková céra autorová, tak že sme toho dne viděli dvě dítka pana profesora Vlčka na jevišti. (tuto slovesnou hříčku připojuju k referádu zcela neúčtovaně.) Přet počátkem kusu vdala se tato céra knížecích rodičů za hraběte Bélu Trajlanta, keroušto mezalízancí se dostala v gotajském almanáchu na niší šlupeň aristo grácie. Prozatím přestanu na těchto několika osobách kusů, bich si to později nepopletl.

Jakošto autor dramartycký jest pan Vlček pracounik velmi solídný a hlauně se vinasnažuje zveškerim úsilim, bi se jeho kusi v ničom nepodobali francouské dramartycké literárni schni-

lobě. Tato snaha se mu aš dosavát velmi ouplně vzďařila a daři. Jeho kusi fagtycki se líší velmi mnoho ot francouskích příkladně Sardulovích, Dumasovích, téš Ožiré. Gdešto podobné nahnilé francouské vítvory spůsobily pokaždé publigum večeri velmi kratochvilné a tři štyri hodiny utekli při ních jako nic, dostačí jeden kus páně Vlčkovo diváku na dlouhi čas a pak ho eště nemusí vidět, coš viznamenává velkou vidatnost. Jestaké pan Vlček značný otpůrce všelikých novotin fďivadelnim žándru a příkladně zvelikou gartagónii a hlasitě se projádřil proti Šimáčkovému „Světu malích lídi“, kdyš bili poprvé dávané, fčemš mu mnohé grytícki dífki ouplně přizvukovali. Násletkem fšeho toho bila Povodeň napnutě očekávaná, bi se vidělo, *jak* se mají kusi pro dívadlo psáti. Chvála bohu, dne 30. novembru nám to bilo ukázané.

F *„Povodni“* ot pana Vlčka hlauni úlohu maji dvě černé dualety. V jedné chodí mladá hraběnka Danajda Ajlantová (slečna Vlčková) fdruhé ctihodná sestra Metodika, jeptiška 3. řádu svatého Františka (dává slečna Gubešová).

Jakmile se mladá hraběnka Ajlantová faktě prvním objeví, je ouplně zřejmo, že je *„Povodeň“* založená na smutných základech, je viditeďlné, že ubohou šlechtičnu musí něco nemilého potkat. Spomněl semsi na pořekadlo neboštíka Máchi (esli se nemejlím) keriš říkával: na tváři lechkí smích, hlubokí fsrci žal! — coš se na tuto

truchlivou postavu vžádném pádě nehodí, nepuní je žal néjen interni ale také externi. Ubohá mladá šlechtična vipadá tak, jako bi pocházela zonoho noršvejckého statku *Losmersholtu* otypsena, gde se ani malé děti nesmějou. Také z její celé egzestence je každý veselí moment viloučen.

Přet tím, neš kus započíná, měla hraběnka Danana na důkas manželcké své odanosti syna Lájoše. Násletkem epidemie a rozličných zdravotnich opatřeni obdržel synáček neštovice, keré nepřečkal. (To je prvni smrtelný pát fkuse, o kerém se fšak pouze vipravuje.) O tomto truchlivém rodiném pádu doví dáse divák hnet na počátku 1ho aktu zúst lokaje Valentina (dává pan Sedláček) keriš to důvěrně vipravuje misliveckému ádyhunkovi Vicenovi (pan Slukof). Toto oumrtí hraběnku Danajdu velmi deprýmuje, hlavně proto, že při dítěti nebila, neboť zemřelo na statku jejího manžela v Radími. Mrtvola jeho fšak — ač je to při nakažlivých nemocech zakázané — bila převežená na Samohraby a tu ve zvláštním mamzoleum fparku pohřbená, coš jest jedinou radosti a cílem života nešťastné matki, nevědouc nepochybně, bude-li míti ještě někdy nějakého sina.

Tou dobou se blísko knížecího zámku rostonal na letním bitě jistý apatikář sPrahi, a k jeho opatrování bila povolaná mladá jeptiška Methodika zonoho třetiho řádu sv. Františka. Jeptiška je heská, apatykář zuzdravením nespěchá, jeptiš-

ka chodí z dlouhé chvíle ke knížecí kriptě a při té příležitosti setkala se s ní hraběnka Anda, přičemš se dovídá, že tato jeptiška opatrovala také jejího neboštíka Lájoše.

Hraběnku to velmi dojalo. Apatykář je zatím rekonvalent, kníže pán na žádošt céry přivezl jeptišku na zámek a hraběnka Dána tak si ji oblíbila že s ní uzavřela bratrství a chce bi u ní zůstala za gubernant, ačkolif nemá dítek vícero. Tu věc může sprostředkovat jenom pan gardinál, nep vlastně je sestra Methodika angažírovaná pro klášter. Ale mladá hraběnka žádá, aby to dal kníže panu gardinálovi do referádu.

Ale v záležitosti je háček. Slečna Methodika je cérou istého Václava Vrbického, keriš bíval před lety minářem a knížecím pachtýřem a svým radigálním smíšlením na sebe poštval celou knížecí rodinu, hlauně kněžnu Lýbii, což je scela původní motýf ze života, nep obyčejně se kněžny o své pachtýře a jejich polytické smýšlení nestarají, jen gdyš pachtýři platí regulárně nájem. Mezi pachtýřem a knížecí správou povstali procesi keréš Vrbický jak se samo sebou rozumí prohral a pangrotýroval. Násletkem toho stěhoval se do Ruska, ale neš tam došel spáchal kdesi v Haliči a fpodnapilosti malou golekci verbálních deligtů dle §§ 63 a 65., začeš ho dali na několik let do greminálu s garnitúrou postů. F trestnické dílně lepil goperty pro německou firmu, jejíš disponent tejral Vrbického krs jeho

českou národnost, aš ho jednou Vrbickí probodl šnycarem a soudní lékaři dokázali, že je disponent dočista mrtef, neboť se vícero nespamatoval. (To je druhí smrtelni pát f kuse pana Vlčkovo, o kerém se fšak taktéš jen vipravuje.) F tomto přenáhlení Vrbického spočívala skutková povaha zločinu vraždy dle § 134, začeš bil daný na dvacet let do Kartous. Touto vraždou učinil pan Vlček velkí pokrok v naturalízmu, nepaš dosud bil značný otpůrce griminálnich záležitosti. Celý ten soudní referát podává lokaj fprvnim aktě ádyhunkovi Vicenovi dost opšírně zefšema polechčujícíma okoličnostmi.

Jediná tcéra Vrbického, jsouc bez matki a otec fgartouzích fstoupila do naznačeného 3ho řádu sv. Františka a fté vlastnosti se dostala na Samohrady. Její původ bil hlubokím tajemstvím. Krom lokaje Valentina a nýni adyhunka Vinceny nevěděl o něm nigdo, později k té pečeti mlčenlivosti přibilo ještě několik lídi.

(Pozoruji, slauná redagce že moje egzpozice je poněkut opšírná, ale téši fkuse trvá ještě délero. Téš muším podotejčit, že sní sámeště nejsem hotof. Doufám fšak že dálši povodeň odbidu mnohem richleji.)

Gdyš si to řečené figuri — Valentýn a Vincena — v hraběcím saloně vipověděli, keršto hraběcí salon zašlupuje ftomto kuse jakési vejřevné náměšti, nebo průchodni dům, gde se dvéře netrhnou, jakási hovorna, otcházeji a ničko

z jedné strani příde hraběnka Ajlantová Danana (céra autorová) z druhé Methodika. Gdybi se na tomto místě nesešli, nemohlo bisejofšom fkuse pokračovati. Bise exzpozice jen tak halabala neodbila, vipravuje Dananda sestře Meto Dietze jakýsi delší sen a je fšeobecné očekáváni, že zněho Meto dýka vigombinýruje nějaké numera, jak bi se při solidné vipracovanosti pana Vlčkovo patřilo — bohužel se tak nestane.

Ftéto situaci je víznamné vijádření hraběnki Danajdi, keráš projevuje radost natou mrtím svého sinka Lájoše *bes něhož bi se nebila obeznámila zjeptiškou*. Mateřcki cit je fskutečně velikí a pan Vlček ho má probraný.

Přité příležitosti odevzdává Metodika hraběnce malou památku po nebožtíku mladém Ajlantovi, loknu zjeho vlasů, načímš je matka u vitržení. Je to pohnutliví rodiný okamžik, matka vzanicení líbá papírovou ambaláš a pak navrhne Metodice, bi si tykali. Metodika nechce to fprvnim momentě přijmout, ale Danana doufá, že pan gardynál proti tomu nebude oponýrovat.

Fstoupí matka kněžna Lýbie stelegrámem vruce otbabički, jakési zastaralé šlechtičny, ke které prý maji jeti na vizitu. Danana netouží potom chtějíc bít ouplně ponořená do své ctihodné sestri. Vidí se jak doní kořen bolesti vícavíce zarůstá. Bi do ni matka více netribulírovala otchází s prosbou, abi matka babičku uctivě pozdravovala. Po malé gontraverzi s jeptiškou ot-

chází též kněžna, konečně se táhne za gulisi i Metodika potkajíc se ve dvéřich s hrabětem Bélou Ajlantem.

Poprve se diváku přectavuje hrabě Bella mladí muš, kerémuš vrtá moskem, *gde* se uš setkal zMetodýkou jenš mu je povědomá.

„Nejspíš gdesi v *garnizontu!*“ olá konečně ksobě, coš je fskutečně detajl z přirozeného života, panem Vlčkem otpozorovaní. Gde jinde bil bi mohl velebnou sestru vídět, neš v garnizorně?

Hrabě k sobě drží jakýsi mongol, že mu tento spůsob manželckého života příliš negonvenýruje, gde jeho chojť vipadá spíšero jako čestný člen pohřebního bratrstva a gdybi se chvílema neměl pobavit bujť u barónki Julie Haukové, bujť u Běty Čejkovic. Vidí se, že si tento gravalír umí vína hradit radosti kerich u manželského krpu postrádá a nigdo mu to vlastně nemůže mít za zlé kdyš jeho chojť tak silně gravíruje k pompesfunébru.

Fstoupí Vincena a po malé gontraverzi s Bellou zase odejde.

Fstoupí sestra Metodika a fprůběhu hovoru vizradí hraběti tajemství svého původu. Krom publigum vedí to nýni tedy už tři líde na jevišti. Po tomto othalení zmizí ctihodná sestra za gulisi a vistoupí kníže Felix, kerémuš nýni tajemství jeptiščino poví zase hrabě Bella. Odejde Béla, kníže zvoní na Valentýna, ten přijde a odejde

bi zavolal Metodiji, keráš dle fšeho se zdržuje defenetýfně ve forhauze jako ordonanc.

Kníže Felix domnívajíc se, že se do jeho rodiny vetřela za oučelem jakýchsi intrik, chce ji strhati, afšak neviná poctata jeptiški tak mu imputýruje, že ji otprosí, gdyš sliší, že co ona koná, koná jen z ouřadni povinosti.

„F kerem mistě zdržuje se váš otec?“ táže se kníže, nevěďouc, zdáli bi snad starí Vrbický nebil vněkerích lepších lázních.

„F Kartouzích,“ otpovídá smutně řeholnice třetího řáďu svatého Františka, načeš odejde.

Za chvíli přiváďí ji o5 hraběnka Dána ve své permamentní nervozitě a žádá oce bi to viřídil (totiš s tím gardinálem) a otec uchlácholif Danajdu otcházi, bi nebil světkem vístupu, keriš se nýni obehraje. Příďe totíš Valentýn nesouc na stříbrném táce animózni psani totiš bes potpisu.

Toto psani opsahuje pro hraběnku nemilou věc, kerá ani žádnou manželku fopčanském postaveni netěší, že totíš hrabě Ajlant chodí nejen za baronkou Julií Haukovou, ale i za vesnickíma děfčatoma.

Vikřikne, list ji upadne z ruki a sestra Methodika si ho v největši klášterni dišgrétnosti přečte. Sotva to udělá, viskočí hraběnka, běží na baligón, višloupne na zábradlí — a obecenstvo očekává velkou gatarštrófu, neboť na Senohrabech néni dosujť žádná ochraná stanice. (Bil bi

třeti smrtelni pát f Povodni, ale nedojde k němu, neboť je tu ctihodná sestra třetiho řádu svatého Františka.)

„Pro pět ran Krista Pána!“ vikřikne řeholnice a běžíc za Danandou chytí ji za černou ďualetu a tímto hrdinckím činem ji zachráni život. Bil nejvyši čas, neboť má hraběnka Dána viďržet až do pátého aktu — aspoň dle rospočtu autorového.

Mezitím, co ji Metodika chlácholí, vejde hrabě Béla a vizívá manželku, bi s ním jela na vizitu k baronce — Haukové na sousedni panství Těšany. Tento návrch přichází ofšom fdobu velmi nepříhodnou — Béla netuši, jakou gorešpondenc jeho chojť právě opdržela a kterak svím návrhem leje brabencoví olej do ohně.

Hraběnka Dána vrhne na něj antapatyckí pohlet a zvelikou gravitaci otchází. Za ni Metodika, sestra třetiho řádu svatého Františka.

„To je uš pravá mučírna!“ olá Bella. „Ale uš toho mám dost! Ven z ní, na čerstvé povětři!“

A otchází bi učinil místo oponě, keráš padaje zakrývá tuto dyzharmoniku v hraběcí rodině.

Višel semtéš poněkut na zdravé povětří, nep mně vipovězení tohoto prvního agtu značně ešofírovalo. Doufám fšak srdečně, že mi další průjem kusu tolik optíží nespůsobí ačkolif sou ostatni akti téš důkladně pracované. Ale již krz neďostatek Vašeho váženého místa muším na

ostatní jednání vzíti richlejší tempore coš doufám se podaří gdyš sou vážené čtenáři foumisli autorové zasvěcené.

Nebojť sprvniho jednáni viplívá následouni ponaučeni:

1. Mladá hraběnka Dána dílem ze zármutku nat straceným sinem, dílem spiganterie proti manželské ležérnosti svého chotě Belli hlavně fšak násletkem pokročílého stupně histerie kerou bi jedině mohl vigurírovati skušený doktor ale fkeré se pan Vlček při nejlepší vůli nevizná — obírá se mišlenkami samovražednickími. Tomu značně nasvěčuje její gompletní smutek jejš si vedne ani vnoci neodloží. Jedná okoličnost jí může zachovat na živobyti: esli totíš pan gardynál dá ctihodné Methodyce dišpenc, abi mohla zůstat u hraběnki a bíti jaksi jejím strážným andělem. Fpádě opačném mušela bi se vzít dosti silná vertrová zůstavu choromislnych.

2. Hrabě Bella — jak se dá ot jeho prostopáčnosti očekávati — může vivést dalším průřizem kusu nějakou nekalou věc, čemuš nasvěčuje ono řečené aninómni psaní sprvního aktu, hlauně fšak méno barónki Haukové fseznamu osop, kerá bi jinak bila fkuse besoučelná.

3. Je vidět, že sestra Metodika nemá na Samohradech pevnou egzistenc. Zbívá totíš stará kněžna, keráš zajistě také pomocí někoho pronikne hlubokou roušku jejího původu — a je velmi problematické jak se zachová kjeptišce

s jejímš ocem měla takové gonflikty pro jeho polytické smejšlení.

4. Může bít, že faktech dálších uvidíme téš starého Vrbického. Vimůže-li mu starí kníže agnestii nezůstane jistě po celé štyri akty za gulisami — a je vůbec také na ceduli.

5. Višloupne-li pan gardynál, jisté néni. Ale dobře bi oučinkovalo.

*

Na počátku druhého agtu vidí se, že to de zvodou do tuhého. Patrně roste nebojť hnet při vitahováni oponi se ozívá třelba zetřeleckého ostrova a trvá ještě chvíli dyš uš se v jednání pokračuje. Bi nenastala pányka, nefšímaji si toho agtéři na jevíšti, ale dobře jim při tom néni. Nemůže se vědět, jakí to vezme konec. Celá Praha je na nohách — jak sem se postfestum dověděl, fšecko spěchá na gé. Proslíchá se, že při provozováni dalšim — esli k němu dojde — bude tato střelba zapovězená.

V druhém jednáni vistupuje na jevíště odlehlá část parku, obehnaná visokým zábradlim, keréš fšak nevadí abi se fparku hnet napočátku objevil starý Vrbický. Nejspíš klandr přeles coš je na jeho staré kolena značný víkon, afšak autor to blíže nevisvětluje, coš je na jeho propracovanost citedlná mezera.

Jak ho pustili z griminálu, přichází Vrbicky ještě nerazírovaný, ale převlečený do opčanského

oděvu. Divil semse, že nepřichází v šedivém arestantském stejnokroji coš bi efektně působilo. Snat vzal proto kajzerok, že šel rounou cestou do zámku ačkolif pozvaný nebil. Je to nejspíš tak zvaný hlas krve, že tam shledá svou céru.

Na pravé straně parku je hraběcí hropka, gde otpočívá nebošťík Lájoš. Sem přichází hraběnka Dána zmetodikou abi u rakve sinové vikonala oblekátni modlidbu. Kromě Metodiky doprovází také mladou hraběnku její stará melangolie.

Žádá zase ctihodnou sestru třetího řádu sv. Františka oupěnlivě, aby ji tykala. Zďá se, že je to jediný prostředek, keriš ji může viléčit a je chvalitebné svědectví pro pana Vlčka, že tímto spůsobem chce českou šlechtu sobecným lídem spójit. Tak tedy jí metodika tyká — nic to nestojí. F pozadí za stromi objevuje se starí Vrbickí ale nikdo ho nepozoruje.

Sluha přináší Metodice telegram ot starého knížete zvidně kerimš ji oznamuje, že jeji otec byl z arestu propuštěni. Ctihodná sestra je radosti besebe a při té příležitosti ďovídá se o jejím hlubokém tajemství téš hraběnka Dána. Zdá se, že se to tajemství dostane aš na pana Špačka.

Hraběnka Dana vejďe do hropki a toho okamžiku použije ádyhunk Vicena keriš vistoupí a ctihodné sestře zjevuje, že mu hrabě Ajlant chodí za holkou, Bětuškou Čejkovou, a že on

sám psal to animózni psani hraběnce. Methodika leká se těchto věci nebojť nespadaji dojejiho otboru. Přece fšak chce jít, aby na Bětu oučinkovala, kdyš vistoupí její otec, keri uš nemůže hlas krve přemocti. Téš na něm je vidět, že se obírá samovražednými mišlinkami, coš mu céra vimlouvá, načeš se tedy Vrbický othodlá že pojede do Ameriki, gde je vícero podobních sklamanych exgzestenci. Methodika neví, esli má jet s ním či esli má zůstat u hraběnki. Abi ho přivedla na jiné mišlinki vede ho do kaple, načeš zas vistoupne hraběnka z gripty.

Zajde do gulisi, ale ne túze daleko, bi mohla vidět, jak přichází hrabě Ajlant s baronkou Haukovou (paní Laudovou) s kerou velmi důvěrně žertuje. Jest ku podivu, kerak se fšecki osobi kusu scházejí jedna po druhé ftomto odlehlém koutě párku.

Dána čeká za gulisama na nejvyší gulminaci tohoto víjevu načeš vistoupne a po otchodu báronki scelou svoji vehemenci hodí Ajlantovi do obličeje jeho nedůstojné chováni, přičemš mu okáže anonýmni dopis z prvního jednáni.

Tento víjef okazuje, kerak má pan Vlček proštudovaný život fšlechtickích kruzích a kerak se fpodobných zefírech mluví.

„Tvé jednáni je potvím garakterem!“ olá k ní hrabě. „Tak se chová selka anep hokině! Chceš mít škandál — já ti ho udělám!“

A fpiganterii otchází.

Dána celá omráčená se diví, že ji to fše nezabilo coš bi bylo skutečně na čase nepjest néjen tortura pro ni ale i pro publigum. Fšecko to ofšom kupokojeni jeji misle nepřispívá násletkem čehoš opona padá.

F třetím jednáni objevuje se opět kněžna Lýbie, kerá se již vrátila ot své staré matki. Dovídá se, že je Dáně násletkem druhého agtu opět hůř a že céra její ani nepřipouští, bi ji lékař inzultýroval. V rospráfce s Bélou oznamuje kněžna, že sem na Samohrady jede pan gardynál, coš spůsobuje fobecenstvu velké pohnutí. Konečně tedy ho uvidíme! Víceverza oznamuje jí hrabě Ajlant, že si hraběnka přeje škandál, že jí ho muší udělat, stěžuje si jak mu nechce trpět jeho pikantni zábavi a vizrazuje konečně své tchýni původ a příbuzenské pomněri sestry Methodiky.

Kněžna se ve své aristográtické píše velmi rozuří, objednává k sobě jeptišku, dává ji na minutu vejpověť a cekretář ji má viplatit honorář. Methodika otchází abi se více nenavrátila, aniš se mohla rozloučit s Dananou, fčemš ji kněžna zabráni.

V následujícím víjevu objeví se Dána zvážnou deglamaci osvé zhanobené cti.

Na otásku matčinou vipravuje čeho bila světkem fparku, načeš ji matka dává mravné naučení, že je vlastně Bella jeden z nejslušnějších gavalírů a vzorem pro jiné manželki, keré musejí

mnohem horší věci snášeti. Tato morálka je velmi zdařilý gompliment ostatní šlechtě a téš poukazuje, že kněžna je opstojná tchýně berouc do ochrani zetě gdešto bi jiná jednala opáčně. Hraběnce fšak to není dost blauzíbrt a oznamuje že to defenetývně ukončí tím že fstoupí do kláštera. Kdyš pak sliší jakím spůsobem bila vistrnaděná sestra Methodika, nastává rostrška mezi ní a matkou.

Chce za Methodikou, matka jí ftom zabraňuje postavíce se ke dveřím. Abi se fšak toto jednáni mohlo ukončit, otchází kněžna do svého pokoje.

Dána hledí na okno z baligónu.

„Tejť bich mohla viskočit — *tejť bi mně nigdo nezadržel!*"

Ale poněvač tu nikdo néni, tedy neviskakuje, jelikoš bi následovni dva agti byli zbytečné. Je to od ní velká sebezapřenosť, že na ně chce ještě vidržet. Její slova ohledně viskočeni podobají se onomu chválně známému víkřiku spraček: „Držte mě — já na něj skočím!"

Zavolá lokaje Valentýna, poručí si zapřáhnout, napíše matce psani, keré tam fšak nenechá a otchází.

Venku se stahuji mračna, konečně se blíží známki povodně, kerá má fše ukončit, coš obecenstvo dychtivě očekává.

Kněžna vijde skomnaty ptáse po céři, Valentýn ji virozumívá že odjela a že se ot řeki

vrátil kočí sám, neboť s kočárem se nemůže přes řeku značně rozvodněnou. Téš přinesl kočí dopis ot Danajdi, v němš tato projektýruje svou smrť.

„Za ní, za ní!“ olá kněžna, kvapí za gulisu a opona padá, přičemš zaznívájí její poslední slova: *„Slitovniče nebeskí!“*

Téš tak olá velká část obecenstva pomíšlejíc, že má přečkati ještě dva celé akti.

(Račteš dovolit vážená redagce, bichsi na chvílku otpočinul, nepně tato práce velmi unavuje. Jak teprf mušel bít štraficírovaný autor při zepisováni této namahavé truchlohri.)

*

Po delší přestáfce, bi si obecenstvo otpočinulo a na další průjem kusu posilnilo, nastává akt čtvrtý. Jeviště je gostymované po spůsobu lesa, fcentrum stojí jakási poustevna s firmou „Dánina Chíše“. Je slíšet rachoceni hromu, má se gdešti, sceléhо kusu kouká uš fagticki *velká voda.*

Prvni vístup je věnovaný starému Vrbickému keriš se potácí zagtu do agtu nevědouc vlastně, jakí je ftéto smutné situaci jeho oukol. Drží k sobě truchlivý monokl ze samích černých mišlenek, příkladně že néni nikomu nic platen, že je překáškou fgariéře své céri a tomu podobně. Je fagtická prauda, že tu je přifšom pátým kolem u vozu a nejednoduší prostředek bil nechat ho fgartouzích ke kerémuš náhledu přišel asi

téšautor, ale pozdě. Nička je těšká pomoc. Figura je zde a nikdo si zní neví rady.

„Jsem tejť na moment samotný“ — deglamíruje politovánihodny starec. „Za besítkou končí břech rozvodněné řeki — jeden krok a bil bich ze světa uklizený!“

Bil bi to štvrty smrtelni pát fkuse, ale Vrbický ho nevikoná.

„Proč jsem neumřel v žaláři?“ ptá se samiho sebe dále a ftom mu přizvukuje celé publigum. „Dybich odešel do ciziny, céra bi nemusila zvěděti, jak jsem tam zahinul.

Coš je světitá prauda, neboť bi nemohl o svém oumrtí podat parteceduli.

„Ale do cizozemcka mě samotného nepustí. Snat někam blíš? Ha, naděje. Mohl bich podniknouti jednodení vílet — ofšom bez ní — náhodou někam spadnu, zabiju se — bilo bi po mně!“

Podiuná věc, že mu nenapadá železnice, keráš je ftakovích pádech téš vitaná náhoda a krom toho scela moderni. Afšak pan Vlček je modernich vjecí nepřítel a tedi zatím nechává starého Vrbického na životě. No je mu to přáno, chudákovi, ačkolif na něj čeká ještě velmi smutná skušenost.

Ftom fužasnutí kouká na levou stranu, otkujť přichází hraběnka Dána, hledajíc Metodyku. Vrbickí uctivě smekne a poukazuje na povětrnost, afšak hraběnka ničeho se neděsí a sed-

ne na lavici. Poněváč Dána velmi spěchá, drží s Vrbickím delší diagól, načeš konečně otchází na pravo, bi učinila místo na jevišti své matce kněžně keráš přichází za cérou fprůvodu lokaje Valentýna. Na Valentýnovi je vidět, že ho tato mimořádná služba netěší, ale panská služba je panská služba.

Kněžna nedává svému starému otpůrci velkou audienci nýbrš se ptá na direkci, kerou se dala její céra, načeš se také richlím tempem ubírá na pravo. Sotva zašla, přichází sté samé strany ale ogulisu blíš Metodyka velmi se divíc že nikoho nepotkala, coš se podobá společenské hře „škatule, škatule, hejbejte se!“

Metodyka byla vbažanterii bi tam promluvila do duše Bětě, abi nedržela s hrabětem nýbrš raději z Vincenou, keriš je dosut svobodný a ji miluje. Sotva to vipoví, je tu hraběnka Dána. Metodyka posílá starého otce za kněžnou coš ji bude velmi těšit. Za chvilku se sní vrací — kněžna Lýbie si nějakým přešloupnutím ledýrovala nohu — je mrzutá a mluví vůči Vrbickému špičatá slova.

Po celí tento agt fouká ošklivý vítr, hrom bíje, blesky se křížujou. Nečas je velkí, voda roste, do budoucnosti jsou nejhorší vihlítky. Múžové trnou, Metodyka se znamená křížem, Dána se třese. Valentýn scela moudře navrhuje, bi se šlo někam pot střechu. Dobrá restaurace nebila bi ftomomentě k zahozeni.

Dana se těší pro sebe, že pojedou přezřeku a fprostřet řeki že je dost místa pro její zoufalství, ačkolif jí to uš nigdo nevěří. Je náděje na noví pokus sebevraždy, keriš se fšak doufanlivě nezdaří. Metodyka odvádí dámi z Valentýnem prič, do mlína, starého otce tu fšak ponechává, nebojť hraběnce spadl nedaleko náramek a jest věc důležitá hledat ho ftomto zápase rozuřených elimontů. Později ofšom se vijádří, že tu Vrbický mušel zůstat bi zakročil při pokusu sprosté vraždy.

Neboť sotva odejdou ženské zlokajem a Vrbickí do Dániny chýše hledat brazoletu, vistoupí zlesa hrabě Béla s ádyhunkem Vincenou. Néni jim také příjemno v nastávajici slotě — nepse stále mluví o velkém dopuštěni — a hrabě tedy navrhuje bi se šlo do bažanterie. Tam je Běta, milenka Vincenová, hrabě si vybírá dobře. Ničko fšak příjde ke gonfliktu.

Vincena hraběti velmi radygálně zakazuje bi nechodil do bažanterie, holka že je jeho a že si ji nedá deformírovat. Hrabě ho odbývá ouštěpkem, potom nadáfkami a chce justament do bažantnice. To rozteklí Vincenu tak, že jednu lefošku othodí a druhou namíří na hraběte.

Bil bi to pátý smrtelný pát fkuse gdybi se do toho nevložil Vrbickí, keriš zatím brazoletu našel a nýni fpraví moment přijde. Vincena třelí, Vrbickí mu srazí ránu, ta letí do provazištěte.

„Prič, prič,!" olá Vrbický a táhne Vicenu na levo. Béla se chopí lefoški, míří za Vicenou ale

poněváč se mu ruka ztekem třese netřelí. Fgrytickém tomomentě padá opona.

Bohůf dík slauná redagce, semujednáni pátého, téš posledního. Stojím sice jednou nohou vhrobě ale doufám, že i tuto partii truhlohri páně Vlčkovo šťastně předržím. Myslím: dyš vidrží starí Vrbickí, vidržím já téš.

Tento agt — jak řečíno pátý a poslední — obehrává se ve mlíně, keriš dříve náležel před lety starému Vrbickému neš započal griminálni gariéru, nýni jeho sestře. Majitelé mlína nejsou doma, neboť jelikoš se čeká jíš ot sedmi hodin velká voda, vijeli si do vzdáleného mněsta. Tato podrobnost ve hře jestéš scela orginálni nápat pana Vlčkoví, nebojť jiné mlinářové při hrozivé povodni setrvaji doma a zachraňuji co se zachrániti dá. Ofšom se věc visvětluje bonafíde tím spůsobem, že jeviště stačí ftomto pádě sotva pro hosty, násletkem čehoš domácí mušeli udělat místo.

Jako dřívero fparku sejde se i nýni ve mlíně věčí počet osop fkuse zaneprážněných, totíš Vrbickí, Vincena, hraběnka Dána (stále se svoji těškomislnosti), sestra 3ho řádu svatého Františka Metordyka, kněžna Lýbie a lokaj Valentýn. Tento je ze svím stavem velmi nespokojeni; fknížecí službě nedrží ho vícero obětavá odanost a obětavost a jiné tradyce toho druhu, nýbrš voda, kerouš je kolem do kola opklopen. Dal bi na minutu vejpověť, gdybi mohl odejit.

Fšecki osobi nalézaji se vnejvišim štoku mlína fpotkrovni světničce, natníma je jenom půda a pak střecha. Ftěchto viších etážích zdržuji se proto, jelikoš v niších zaujala místo oda a je vůbec otáska esli mlín tomu přívalu odolá gdešto bi se pak fšecki osobnosti utopili. Zdá se skutečně, že pro ně s tohoto dramartu jiné vivázmuti néni.

Za gulisama hučí povodeň, narážeje na mlín a otřásajíce jeho základoma. Po řece plavou chalupi, necki, utopené prasata, děti fkolípkách, mladé manžele ve svatební noci, peřiny a dříví s panskích lesů — musí to bít za golisi hrozné podívání. Inšpicienta vzala voda dávno, dramatýgr se drží na povrchu pouze měchejřema, ředitel se zachránil jen svím vyším postavením. Gadrobiér a regvizitář sou už nabubřelé a plavou oknama na nábřeží, gde nakládá mrtvoli ochraná stanice spanem Suchím fčele. Nápověda poliká vboudě andělički násletkem čehoš si herci pletou poněkujť slova. Eště okamžik a bude zatopení orgestr, diváci fprvnich řadách si připravujou ochrané pási. Biletáři hledí souskostí ke vratům dívadla aš se objeví pionéři s pontónami. Magistrát, jako dycki, zůstává ze svíma opatřenima pozadu. Jen pan ředitel Ťápal je v divadle abi nic nechitilo, násletkem čehoš néni obava, že bi „chytil“ také kus. (Coš připojuju scela besplatně!) Sám autor hledí zúžasem, jaké dopuštěni spůsobil. Jeho obava je *vodu vodněna*

(ftěch slovech je strašně méne ďekl ufarzím) nepmá na jevíšti céru, hraběnku Dánu, kutopeni nakloněnou!

Sedim visoko slauná redagce, ale ftommomentě sem pocejtil první singtóny voďnatelnosti a spomínal sem zinteresema na své golegové níže na baligóně. Myslím, že panu ďoktorovi Gútovi a Gufnerovi nebilo ďobře a pan Vrchlickí, keriš sedí fpargetě, mušel mít namále. Bohůf dík! bil nám sté potopi zachráněný!

Kněžna Lýbie léži na posteli zesvou vivrknutou nohou a chvílema fantazíruje. Metoďýka jí dává umšloki a zase chlácholí Dánu, keráš má ftom okamžiku nejlepši příležitost kutopeni. Valentýn a Vincena pozoruji víjevi na vodě, Vrbickí jim visvětluje, že se strhal slatinský rybnik a ten je potvora. Krom toho bil velkí liják, průtrš mračen a vůbec značné elementárni nehodi. Voďa teče pomalu uš ďo této šalandy, Vrbickí nadhazuje, že může přijít eště vejš a že bi pak fšecki mušeli vilézt na střechu. Pan Vlček je fšak známí jako morálni autor a proto tuto evenďualetu nepřipustil, neboť bi ďámi fpozici na střeše vipaďali velmi delegátně, hlauně sestra 3ho řádu svatého Františka Metoďýka, ačkolif bi pro obecenstvo nebilo špatné podiváni. Měl také ohlet na pošramocenou nohu kněžny Lýbie.

F této truchlivé sitovaci oznamuje Valentýn, že na protějším břehu na Malkofce je vícero lídi, mezi ními hrabě. Jak se ftom nečase na ďru-

hou stranu dostal, nevisvětluje se. Hraběnka Dána při toméně žádá Vincenu, bi ji z notesu dal kus papíru a grajón, načeš píše malou gorespondenckartu určenou pro jejího otce. Bi obecenstvo vědělo, co píše, nařizuje Vincenovi aby si to přečetl, ačkolif mu do toho nic néni. Je to jakísi kšaft, gde poroučí Metodýce a jejímu otci zákoný podil, abi měli zajíštěnou egzestenc.

Viplívá stoho noví samovražedný oumisl, keriš je za krátko provedený. Hraběnka Dána vijde na schodiště, keré je zatopené, a kvůli tragičnosti vivleče tam téš svoji milovanou sestru Metodýku. Netrvá dlouho, je slišet žbluknutí a hnedle druhé. Valentýn viběhne, skočí do odi a za moment přináši do světnice hraběnku skeré kape voda. Toto zachránění je činem takového okamžiku, že mu nespadne ani cylindr zhlaví.

Metodýku přináší Vincena, afšak skočil pro ní pozdě. Je besebe, takořka mrtvá, více nepromluví. Je to šestý nep sedmí smrtelný pát fkuse keriš se tentokráde uskutečnil a zastíhnul nepravou. Metodýka je fagticki utopená.

Visvětlí se, že se Metodýka nejen utopila ale téš do hlavi uhodila, jak Danu přet samovraždou zdržovala, aš zábradlí povolilo. Násletkem čehoš chce se utopitéš starí Vrbickí, fčemš mu Vicena zabrání okazujíc dřívější depeši Dáninu knížeti.

Starí Vrbickí nařiká, že zavedl ženské do mlína a že ho vůbec čert nosil na Samohrady.

Danana, vidouc co svou samovražednickou

mánii zavinila, kleká přet arestantem Vrbickím slibujíce že chce bíti jeho cérou, aby ji neoctrkoval a adaptýroval.

Tento pohlet kněžnu Lýbii velmi dizgustýruje — neboť jest proti fšem tradycim, abi hraběnka klekala přet člověkem, keriš seděl 20 let fkriminále.

Ftom okamžiku kine aspoň zachráněni osobnostem ve mlíně a téš publigum, nebojť hrabě Béla se othodlal přes vodu, přeplaval na prámu a vlízá oknem do pokojčku. Vidí mrtvolu Metoďiky a tuší, že nëgdo přišel o život.

Vincena mu f tom pádě činí direktni víčitku.

„Jak, ty zde, lumpe. Eště slovo a skolím tě jak jednu zteklou šelmu!“

Přičemš chití pušku, keráš se náhodou ftěch místech vinachází. Vincena se vrhne na hraběte, tahají se o lefočku, flinta spustí, hrabě se potácí a klesá.

Rozumí se, zděšení je fšeobecné. Dána vikřikne, Lydie u postele omdlévá, Vrbickí ji zachicuje, Valentýn se schiluje k hraběti.

Je to takřka osmí smrtelný pát fkuse, dosujť nerozhodnutý nepo uzdraveni možno pochibovati.

Vidouc Vincena co spůsobil a že bi měl zotpovidáni, esli vůbec z té vody víde, zolá hrdincki: „Jen jedno mi zbívá.“ Višloupne na špaletu okna, kudy přišel hrabě vikřikne: „Sbohem pro ten svět!“ a viskočí ven!

Bi nebilo pochibnosti, že skočil do vodi,

ozívají se za golisou hlasi: „Skočil do hlubiny! — Veta po něm!“

A Valentýn, okazujíc ke dveřím křičí: „A tam pro lásku bóži již voda teče přes prách!“ Spíše fšak teče pro neštěstí.

Hrabě Béla pocvihuje násilně hlavu a dávaje si na ránu ruku místo opklatku olá: „Spěšte se zachránit!“

Mislí ženu a tchýni.

Nejhůř je lokaji Valentýnovi. Fouskosti běží koknu a volá radostně: „Ježíš marjá! Kníže pán je u Malkofki! (Víletní restaurace.) *A téš pan gardinál!*“

Pan gardynál se pro velkou vodu na jevíště nedostal, coš je spojeno sfšeobecným sklamáním fpubligum.

Esli se utopí i zbívající osobi kusu tu ve mlíně anep zachrání, jest nevisvětlené, nep hnet nato *padá gordýna,* Afšak *toto* fagtum je přijato fobecenstvu zuspokojením a roschází se vnejlepším rozmaru. Na pět aktu *Povodně* dva utopené — néni mnoho. Mohlo vipadnout hůř. Néni ofšom jísto, zdáli vivás zezdravím pan Vlček, nepíš se na jevíšti neopěvuje, nejsouc po pátem aktě olaný.

*

(Dodané 7. decembru 1891.)

Dosti semse vinamohl vipověděním kusu, ofšom ne stou dokonalosti jakse viznamenává orginál.

Vezme-li se gompletně, je „Povodeň“ kus dokonalí, zábauny a příkladny. Dost dlouho se naněj pan Vlček připravoval nespisujíc nic pro dívadlo nýbrš předělávajíc očasu kčasu svoje starší manufagturi, příkladně *Miládu,* keráš bila jíš několigráde viném stavu. Aš teprf po letech se vrhl znova na dramartyku a má nýni vícero světků, že zůspěchem eglatantním. Je fšeobecné míněni, že uš nic lepšího neudělá násletkem čehoš bila *Povodeň* jeho poslední práce na dramatycké roli národa dědičné a zasloužený autor si může spokojeně odychnout. Téši mý ostatni.

Z *Povodně* se činí vícero dobrých poznáni a ponaučeni.

Předefším je fagtum, že *Povodeň* je z roku 1872 — jak je na ceduli napsáno — a na ten čas fagticki bil pan Vlček dosti pokročilý, veme-li se, že bil tengráde skoro o dvacet let mlačí a neměl eště takového talenta jako nýni.

Za druhé je *Povodeň* udělaná z románu *Samohrabů* zepsaného téš ot pana Vlčka. Tento román ze šlechtického života, vněmš se pan Vlček častěji pohiboval, má vidatných *pět dílů — Povodeň má pět agtů.* Původ je zřejmí a rozdělenost práce víborná. Románům jako sou *Samohrabi* říká osvěčený grytýgr pan Zákrejs románi *stě žerné.* Víznam tohoto slova jest mně poněkut zatemnělí a bil prí i panu Zakrejsovi. *Znalci* tohoto románu *Samohrabů* (kerích néni mnoho) tvrdí jednohlasně, že z ních pan Vlček

lepší kus než Povodeň udělat nemohl, s čímš souhlasím. Práce je trvanlivá, jako *kožená,* čímš se mně teprf nýni visvětluje predegát, keri se mu častěji přikládá.

Vidí se scelého jednáni, že téš ve šlechtických kruhách sou rozmanité rozmíški rodiné, coš pan Vlček víborně viznačil.

Vidí se, že hraběnka *Dána* inglinýrovala ke klášteru a že tam měla býti *dána.* Jako klášternice nemohla bí míti sina Lájoše a nebila bi nat jeho oumrtím ferdflex. Je fagticki míněni velmi rošířené, že slečna Vlčková néni zláštni agvízice pro dívadlo.

Vitýká se dále hraběti Belotovi jeho nemorálni záletnictví, afšak — zrozumem a trochu uznalosti v hrsti — co má dělat vedle ženy, kerá se vícero podobá popeleční středě?

Hraběnka Danána mislí permanentně na samovraždu. Divu néni, vjejí postaveni, majíc může takového zhejralce a oce, keriš píše podobné truhlohri.

Vidí se dále, že Vrbickí přišel v niveč násletkem svého spojení zrodinou knížecí jako pachtýř, gdešto bil radigál. Jest ponaučeni pro radigálové, abi od arišto grátů nic nepachtovali a zachovaji majetek, céri a dlouhé živobití.

Vidíme dále, žetéš Vrbickí jest pronásledovaní samovražednickou náruživosti, jako hraběnka Danajda. Ftom ohledu spatřuju jedinou vadu kusu, že totíš se tito gandidáti samovraždi neza-

bijou hnet fprvním agtě. Další štyri bi mohli otpadnout.

Vidí se konečně, že nejmoudřejší osobou fkuse je kníže felix Štamburk (pan Bittner) keriš po prvním jednání de domů a vícero nevistoupí. Mislí si: Já to nevitrhnu — a *má* praudu.

Jak *Povodeň* vižadovala, někeré herci přihře poněkut plavali, afšak jinak bilo hrané, *jak zástoj vižadoval.* Hlauně bil pan Vlček spokojeni se svou cérou, jak projádřil panu Sajfrtovi, keriš mu na hraběci roli málo křičel.

Pro druhé přectaveni učinil autor důležitou změnu. Skázal panu Slukofovi (ádyhunk Vicena) bi si vzal do své role *jiný kabát.* Pan Slukof vihovjel váženému autorovi násletkem čehoš se kus líbil ještě lépero.

Muším téš podotejčit, že hnet po *Povodni* bilo na richlo svolané sezeni druššstva, keréš nařidilo velmi gartagónicki panu řediteli Šubrdovi, dramaturku panu Stroupežnickému, fšem režižérům a panu Špačkovi, bi bili budoucně při přijímáni kusu co nejpřísnějši. Coš viznamenává, že se směji brát jen kusi tak dobré, jako je *Povodeň.*

Krom těch utopených nepřišel kúrazu nigdo. Afšak se proslíchá, že se bude zbírati na bratrové páni Šimáčkové, keréš sou povodni citedlně poškozené antoš ji vidali.

Aš dosut se dávala povodeň dvakráde. Dál-

ši provozováni obecenstvo zdychtivosti očekává — téš pan Vlček.

Doufám, vážená redagce, žesem referádem uspokojil. Práce nebila nejlechčí a očekávám jakýsi přídavek na honorář. Jsou svátki a jiné potřebnosti. Téš se po tom ulekáni muším trochu zotavit.

Jsem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
neunavni gritickí spolupracouník,
spovodně šťastně viváznutý.

Post grystum. Budoucně doufám podat správu přezinou původni novinku foriginále, *Kolípku* ot pana Alojza Jiráska, keráš se k provozováni chistá. Dáli Bůch dočkat.

*

Pozn.: Neúspěch truchlohry Václava Vlčka „Povodeň“, jejíž premiéra byla v Národním divadle 30. listopadu 1891, vysvítá jasně také z referátu Lebedova. Václav Vlček, romanopisec a dramatik, vydavatel a redaktor měsíčníku „Osvěta“, po řadě historických dramat napsal hru ze života současného podle svého románu „Samohrady“. Měl v úmyslu napsati české drama společenské, ale volil k tomu prostředí pro ně málo příhodné, ze života šlechty. Vystupují ve hře mimo jiné: kníže Samburg, jeho choť

Lydie, dcera Dana, hrabě Treuland, baronka Haugová a řeholnice Methodie; jejich jména Lebeda v referátě poněkud pozměnil. — Po jediné reprise neobjevila se „Povodeň“ již na repertoiru.

8.

KOLÉBKA.

V Praze dne 31. decemb ra 1891.

Slauná redagce Švandi dudáka homoristického poutnika ǰdeǰenetýrně neurčitých mněsičnich lhútá ch!

Jako obvíkle na 31. prosince každého roku sme rouněš letos stímto dátumem na rozhráni dvou let znichš ojednom tagořka zapodidaktickou ístotou můžeme řícti, jakí bil (coš se običejně stahuje kroku *minutému),* o druhém fšak podobně projádřiti se nemůžeme, nemajice o jeho průřizu povědomost, coš se pravidelně tejčí roku nastávajícího. Tato nejistota a tento neurčitý náfzor do budoucnosti, jakoši okoličnost že se na svatého Silvestra pravidelně vícero píje uvádi náskoro použdi ftu dobu do zláštniho rospoloženi dušefniho a odáváme se zláštním reflektýrním mišlinkám o minulosti, přitomnosti a budoucnosti.

Ráčteš dovolit vážené pánové bichiá podal vílef srce svého na šklonku roku 1891, hlauně za přičinou, že vňom uzavíráte 10leté jubélium Švandy dudáka. Je známé zrozličných básniků že

„deset let je kabka foceánu času“ — ofšom veme-li se celá historie svjetová a okolnich těles, afšak vživotě prevátním a jednotlifcovém dosti dlouhá perióďa a sou pády, že člověk někeré deseti letí ani nepřečká.

Kukončeni Vašeho prvniho desáteho ročníku Švandového téši já skládám svou srdečnou gratulaci. Jestupřimě miněná hlauně spříčiny, žesem fposlednich pěti letech téš bil nápomocen v jeho pravideľných mněsičnich lhútách zefší veheminci své přirozené individualety, pokujť mé síli stačili. Konal sem cosem mohl, vícero sem nebil f 100.

Bilbich se ze svou gratulaci dostavil osobně afšak semnechtěl překážet souc přesvěčeni že ften den budete opklopené deputacema zefšech frstef čtenářů a odebíratelů, keréš ste po deset roků svím opsahem bavili a viráželi, že budete zahrnuti rozličnýma čestnými dari, prstenoma zbriliantů, stříbrnými péroma, jehlama do krabátlů, petrolínovýma lampami, elegantníma kanónami na uhli, višývanýma zouváki, ruskími samovari a tomu podobně. Nepjest vaše obecenstvo proslulé svím oučastenstvím a nenechá si podobné přiležitosti ujiti hlauně naše mecenášové, majitele domu a rozličných regálit. Sám sem dostal jednou ot nadšeného ctitele literadúry zánouni obnošené boty a zapověděl si veškeré poděkováni do novin.

Nuže podávám své odané blahopřáni timto

pisemným spůsobem, přeju zodanosti dobré zažiti kupli nutým desiti rokům a vítr valost a veškeri zdar k následujicím. Též slibuji, že i sám dálero vítr Vám zestejnou vehemenci a sílou pokujť mé chatrné zdraví do voli a prosim bi mně na to gonto bila poukázaná jakási záloha honoráře což mně natchne gdalšímu spolupůsobeni.

Potéto oblekátni formalitě přistupuji o5 k jádru své povinnosti.

Zdávám srdečné díki za uveřejněni své poslední stručné gritiky ohledně *Povodně* pana Václava Vlčka, keráš mně vipadla o něco delší nešobičejně, afšak nebilo možné jinak viřidit.

Děkuji Bohu vážená redakce, žesem se při- své recenzi držel v mezích umírněnosti a objektýfnosti nep isté okoličnosti mně poučili, že se mně fopačném pádě mohla přitrefit nepřijemnost, jak máme důkazi. Je zlatá zásada psáti přes divadlo zístou benonivolenci, čehož se také ot počátku držim nechtic přijít do nepříjemné gontra verzace s nakládatelem nep dokonce o chleba, keriš je vninějšich časech stále menči a draší.

Jsem dneso5 fpřívětivém postavení vážené páni podati referád přes původni novinku na českém repertitorium divadelním, keríš fšak bude krači jsouc psaní na sklonku roku rapídně dokonávajícího, zadruhé proto, že nová orgi-

nální věc je o dva akti menčí neš *Povodeň* a téš nemá tolik osop.

Nová tato původní hra zepsaná jest našim zasloužilím *Alojzem Jiráskem,* osvěčeným spisovatelem histerickích románu a novel, o kerémš platí na slovo pořekadlo, že jest *miláčkem českého čtenářstva,* a to fagticki jest.

Ačkolif jeho románi nejsou pěti nebo šestidílové a několikráte předělávané, ačkolif nejsou ze života samích baronů a hrabat a nenazívají se téš *stěžerné,* sou přece věčím dílem velmi víborné a zoblibou čtené veškerim obecenstvem. Jest jejich přednost, žesou psané plinou češtinou a že pocházejí ocrce ksrci českého lidu, gdešto se níma podává obras jak f Čechách bívalo ze značnou znalosti zástoje a historického bádáni.

Ftom jest pan Jirásek jak říkáme kos — a názdor tomu nenosí nos víšero, neš mu narostl, coš někeré jiné autoři románů zvelkou láskou činí. Jest muš skromny, víborny a všema náma milovany.

Téš na poli dramartyckém višloupnul pan Irásek uš loni minutého roku s dramaticgím obrazem venkofckého života s názvem *Vojnarka* gdeš podal zajímavý a velmi talentovaný obras našeho českého vesnického života ze současných dějin. Obras bil vzdařilí a bilo napnuté očekáváni na jeho novikus dívadelni pot názvem

KOLEPKA, keríš se dával zakrátko po Povodni pana Vlčkovo, totíš dne 11. prosince.

Matriál *Kolepky* vzatý jest z jedné starší periody, gdy žili české králové na sklonku štrnáctého století, příkladně král Václav IV. esli se nemejlím sin Karla štvrtého, keriš postavil mimo jiné téš známí Karlůf most.

Fté době žil také jeden starí fořt ménem *Jíra* (dává pan Šmaha) keríš měl dosti opstárlou sestru *Máří* (slečna Olfová) ale za to náhradou velmi mladou a slíčnou fňučku *Alenu* (coš se samo sebou rozumí, dávajíc jí slečna Kubešová). Této Aleně bil velmi simpatétickí mladý študent *Jan* z Rakouníka (pan Sajfrt), keriš na svích cestách do Prahi na študie a víceverza sPrahi na férie do Rakounika si zacházel přes fořtounu Jírovou, abi Alenu spatřil a při těch příležitostech jí konal malé zastavenička, majíc pěkný hlas a naučenou staročeskou píseň krz milování.

Fořtovna starého Jíri stála hluboko f křivoklátskích lesich, gde se tenkráde ještě potloukali medvědi, vlci a divoké kanci. Jíra bil polesní králouski, ale přezněj bil jakísi Dániel z Mrákotína, purkrabí nahradě Jivně, žlutý jak pergament, starí a hlauně na mladé žencké nevrlí neboť bi na něj bila každá vzala koště. Dává ho pan Mošna, dělajíc z něho vícero mrzouta neš je zapotřeba. Jeho kuchařkou a hospodini bila *Margita* (pí. Vinklerová), kteráš starému

hastroši víborně segundýrovala. Na milouniki bila stará na lásku eště starší a sté příčiny nepřála téš mladým holkám, čemů se ftěch okoličnostech říká „mladost radost“. Jsou pádi že člověk na staré kolena zapo Mína, čeho vmladých letách při druhém pohlaví vihle dával. Mně samotnému je to tejť jedno, ale přec mám přes to náhlet.

Ale ftehdejšich dobách bili vůbec jiné pomněri. Panovala robota, panoval příkladně tak zvaný „jux prýme nogtis“ coš bil jakýsi deputát urozených pánů, kteréš ho dosti Vy užitkovali, gdiš bil matriál heskí, panoval pranýř, podvodným pekařům se dávali pasáki do vody třeba byli uš umité a tomu podobně.

Tak bil na hradě Jivně zavedený jistý zvik na lechké žencké, tak zvané „himlprechtné“, že totíš gdyš se jim dokázal nemrauný pomněr kmuskému pohlavi, bily vejřevně dané do velké *kolépki* a na vístrahu a pro kratochvil ostatních lídi delší čas houpané. Ofšom se rozumí, že takováto houpačka u ženckého pokoleni foblibě nebila.

Núže s takovéto kolépki zhotovil pan Jirásek kus pro dívadlo, coš není špatný motýf. Stará Margýta totiš višpehovala že za Alenou chodí študent Jan, vizradila to pulkraběti Daniheli a poněváč jim mladá dífka nebila po chuti ustanovili že bude kolebaná.

Alena fšak bila solídni ženská nemajic ani

k ničemu příležitost souc podozorem dědečkovým a své pratety Máři a dosujť vůbec nepotřebovala kolípku ani pro sebe ani na sebe, o čemš je obecenstvo přesvěčené, a bila bi ji bívala udělaná veřejným kolíbánim velka křifda.

Na virozuměni této věci věnované jsou dva první agti gomedie.

Chvála bohu — na kolípku nedojde. Než může uzurpátor Daniel svůj neheskí plán proti Aleně uskutečnit, objeví se fdruhé magtě sám král Václaf čtvrtý a rovnou cestou se dostane do mislivny přes kterou se patrně mušelo na hrat. Vůbec se ftéto mislivně soustředí fšechen perzonál kusu a je štěsti ot boha že nigdo nebil potkaní divokou zvěři anep nějakím vagabundem, nep ftěch dobách nebili eště fšadi četnické stanice a vlci také nebili okazované jen vména žéryjích.

Alena bila mladému králi otjakživa sympatétická — nepi znal uš dříve — a tejť teprf, nepse zní viklubala heská dífka. (No dává ji slečna Gubešová!) Král se sní sejde večer vmislivně (ofšom ve fši počestnosti) a téš se študenten Janem kteriš mu své těškosti vipoví. Nep vlásce mladých lídi bili fagticki překáški. Zjedné strany se do ní fkládal purgrabě s Margitou a kolepkou, zdruhé strany nechtěl mít starí Jíra za zetě študenta nýbrš mislifce. Bilo to jako níni: študent neměl postaveni a přími, mislivec moch dostat revír.

Gdyž královi študent zAlenou vipovedí, oč se jedná a jaké pikle pulkrábí kuje, cedýruje mu Václaf IV. na chvíli svůj plášť a svůj garakter a študent Jan odebírá se na hrat *jako král* — Václaf čtvrtý zůstane zatim na dále ingonyto.

Na to zbejvá třeti agt — keriš se obehrává na hradě. Študent je považovany starím hipodromem Danijelem za krále — antoš nezná toho ani onoho — a velmi ho zlomislny starec nasazuje proti Aleně, kteráš je také na hrat přivedená. Udánliví král velí bi bila přinešená kolepka coš Danihejl zradosti čini doufajíc, že už do ni bude strčená nenáviděná Alena — afšak pojednou podvržený král roskáže, bi si do kolépki lehl — půlkrábi a stará Margarita ho muší houpat, což se děje fpřítomnosti mladého krále, keriš zatím taki došel na hrat, stále ve svém ingogniu.

Konec je srozumitedlný. Jan a Alena se ku fšeobecné spokojenosti dostanou, půlkrabě de na penzi, mladý král je u svích podaných velmi pupilárni.

Jeto stručný opsach kusu, jak mně dosujť na paměti tone. Věc má přijemnou vipracovanost, hlauně vzdařilí je dualók, vipracovaný dle staročeské mluvnice spoužitím fšech slof a obratlů štylizickích jak tengráde panovali a nýni vícero méněro zapomenutých.

Ofšom jakási malá vada dle mého náfzoru

se pozoruje. Matriál *Kolépki* jest jaksi nedostačitelny natři agti a můj náhlet, že mohla bít víborná tak zvaně goncizná jednoaktofka anep nejvíš dvouagktofka, gdežto celí opsach prvnich dvouch aktů moch bít probraný v jednom, události na hradě ve druhém. Ftomto vihotoveni pozoruje se jakási rostaženost, coš fšak je nahražené šťasným golo rítem.

Pan Jirásek sám nevidává svůj kus za tragtédii nýbrš je nazvany *dramatickí žert,* což je fagticki příslušné a opráuněné. Dívadelni této hře těšautorovi bil dán při prvnim provozováni velkí ablaus, coš svěčilo o veliké oblibě našeho váženého, milého románopišce.

Fčeském vejřevném životě měla tato nová hra jakousi dohru, coš bila velmi potěšitelná událost a značně napomůže k věčimu vívynu dramartycké literadúri a dívadelního uměni, téš jaksi společenské vzájemnosti. Gdežto se tejči mého otboru, podávám přezní několik reflegtýrnich řátků.

Gritycki golega z baligónu pan Dogtor Gút podal přes hru poněkujť rapídni úsudek, mnohem rapídnějši neš přes *Povodeň,* coš jest ofšom jeho vjec, esli se mu *Povodeň* vícero líbila. Bilo fšak napsáno ftom žándru v jakém pan Gút vícero uš napsal — a bívalo indy také dobře.

Afšak na mnohé přátele pana Jiráskové měl tentográde víkon pana Gúta velmi nervózni oučinek a bilo přemíšleno jakím spůsobem bi

se mu udělala přítrš. Vinašlo se brzi. Bilo zepsané *memorantum* a bilo podané društvu „Politigi“ reŝpektýrně jeho presidentovi p. Dru. Mildemu, bi se dal panu doktoru Gútovi jakísi nos, ačkolif uš jeden má. Toto egzekutýfní zakročení bilo zvelkim uspokojením gonštafýrované fčasopise „Lumíru“ a téš vážený „Čas“ přinesl o tom informaci — násletkem čehoš se vidí, že je schváleno vejřevným míněním.

Souhlasím sním téš zvelikou vehemenci zněkolika přičin. Předně mně samotnému néni pan Dogtor Gút simpatéticki nepně bilo donešíno, že mu moje činost nevihovuje.

Zadruhé je žádoucné, bi bila *vejřeuná* grytická práce goregírovaná mnoha *„naf̌štěvovateloma dívadla a přáteloma literadúri“*, nepjen tím spůsobem bude grityka jaksi harmonická a vihovovat fšeobecné potřebě, coš je žádoucno. Za čtvrté je prospěšné gdyš se obecenstvo upozorní že mimo anonýmních dopisů může zasílati téš memoranta. Co se neviřídí anonymními dopisoma, običejně velmi přátelckími, viřídí se memorantem, gdešto je vícero potpisů ze fšech otborů, a zakrátko bude zřejmí zdárný fplif takovíchto memorantů. Téš budou dle očekávání rozličné nuankse. Memoranty z pargetů, memoranty zlóži, memoranty zbaligónů a memoranty zgalárii. Ofšom néni řečené, že bi z memorant bili viloučené lidé, keréš ani do divadla nechodí.

Oučinek memorant za páté bude velmi mo-

rálni. Po prvnim se dá dotyčnému referentovi nos. Po druhém dostane pár faceg a po třetím na něj vezme principál nep družtvo koště a vimlátí ho zrezóru. Násletkem toho založí vihozený noví časopis a literadúra bude mít prospěch.

Za šesté mně těší, že se društvu Politiki a društvům vůbec dostalo od „mnoha nafštěvovatel dívadla a přátel literatúri" eglatantní saxifaxe. Aš dosujť, gdyš se u nás mluvilo o nějakém društvu, nebilo nigdy vihlašované za sedům řeckích mudrců, hlauně sté příčiny, že v takovém društvu je členů víc neš sedům, coš bilo miněni fšeobecné. Timto činem fšak bilo projádřené že fagticki je podobné društvo dištance gompetentni néjen na intelegtni opsach, nýbrš i na formu, hlauně gde se jedná o podřízené, a mušel bít hlauně velmi míle překvapen pan doktor Milde, že se mu dostalo uznáni, že má rozumět věci lépero a vícero neš referendi, coš mněl dokázané hlauně memorantem, zadruhé řečenýma časopisoma.

Jest mně jen za sedmé podivuhodné, že se u nás uš dřívero neviskitlo tu a tam nějaké memorantům, nepunás uš vícerým bilo ublíženo, hlauně gdyš bili zasloužené líde vihazované od divadla, dávané přet časem dopenze a tomu podobně, téši spisovatelům a jiným umělcům, keré ofšom měli menčí zastáni neš f tomto pádě — gdešto se memoranty nepodávali. Zaplajť fšak bůch, že se na ten spůsop jednou přišlo. Ko-

nečně se téš pouznese národní industrie násletkem této blahodárné ingvívizekce novím artýglem, nebojť papírnicia knihaři budou prodávati blangety na rozličné memoranta, bi se ušetřilo goncepírováni. Na sletkem čehoš jest na fšech stranách víborný rezultág.

Doufám žesem svému oukolu také tentokráde vihověl, vážené pánové a sem odani

Vavřinec Lebeda,
gritycký referend Švandi dudáka,
dosujť bes memoranta.

Postum šgript: „Povodeň“ páně Vlčkovo, bohužel, se nejspíšero nebude více dávati, nepse proslíchá, že si na ni vzal víhradni právo ředitel cirgusu šgandináfckého pan Šuman, keriš je na podobné vodni hri zařízení — jak proukázal svím agvári mumem — a odvezl ji do Bukareštu. Jaká pomoc! Zúctou!

*

Pozn.: „Kolébka“ Al. Jiráska, dramatický žert o 3 jednáních, měla premiéru v Národním divadle 11. XII. 1891 v režii J. Šmahy. Po „Vojnarce“, prvním Jiráskově dramatickém díle na Národním divadle provedeném (v dubnu 1890), která měla silný úspěch, neznamenala „Kolébka“ pokrok. Úspěch premiéry byl jen tak zvaný čestný. Kritika konstatovala, že se autor zabral

do dějové osnovy historického příběhu tak, že zapomněl na požadavky moderního diváka. Premiérový potlesk platil spíše oblíbenému romanopisci-historikovi než autoru hry. Část kritiky vyzněla dokonce odmítavě, jak patrno z Lebedovy zmínky o aféře dr. Gutha, kritika deníku „Politik". Po trojím provedení byla „Kolébka" vzata s repertoáru.

9.

MYS HELELEŤ.

Dátum 20. Januária 1892.

Vážené redaktoři Švandy dudáka poutníka homoristického na mněsični ráty f Praze!

Sme tedy o5 fplném proudu nového roku, bohuvžel ne více jubiálniho, nep krom Holubové nebude letos žádná jiná vístava a besté Holubové bichom eventunel byli také vidrželi, ačkolif máli se dát prafdě průchot, budou nám afrikánské záležitosti Holubové vítanou záminkou, že se o5ně ocejtíme na těch drahích místech gde sme vlóni tolik slavných, památných a přijemných okamžiků za žily. Věřte, vážené pánové těším se na to jíš, na leto a na delší dni předně s té příčiny že po jubiálni vístavě je ninějši zima natmíru dlouhá a smutná, zadruhé se spálí moc petrolínu a člověk nemajíc debutát abi ho kupoval. F těch smutných momentech kouká člověk aby hleděl, čeho bise chytil, předně bi nekrat pánu bohu čas zadruhé bi bil žif, nep máme spozvolna věčí část mněsíce ledna prič a nová činže za dveřma.

Následkem čehoš, gdešto nám nebili fpo-

sledni době podané žádné závažné kusi dramartycké hlauně fšak žádné vítané původní novinki na spůsop „Povodně“ kerášto elemontérni pohroma bila s přičiněnim fšech povolaných orgánů a dištancí radigálně zažehnaná — (coš zostatními velkými vodami bohužel nešlo tak richle a vídatně, gdešto máme na Karlovém mostě dosud památku a násletki) — muši se našinec chopit, co právě je.

Následouně šelsem se podívat na novou původni *operetu* danou v Národnim divadle fposledni periodě. Na muziku sou vžornálech ajnkaširované ofšom zase jíné pánové neš na tragtédye, příkladně pánové Feřter (v Národnich), Chvála (v Polytice), Novotný (v Hlase Národa), ot kerích se jaksi vyžaduje bi hutbě porozumněli vícero neš tragtédii o kteréš néni jejich povinost psát a téš se nepožaduje. Ve vašem váženém Švandovi fšak tento rezór néni rozděleni, násletkem čehoš se o hudbě pravidelně nepíše. Esli se tedy odvažuji na operetu prosim bi bylo 100 hoto stanoviska posuzované, zadruhé doufám že se muzigálni části vihnu, coš se něgdy i *fagtickému* referendu hudebnimu přihodi gdyš má své příčiny.

Nová opereta má tytul „MYS HELELEŤ“ a je orginálně zepsaná francouskim jazikem od *Maxima Boucharóna.* Maxim Boucharón je známí autor. Pochází od něho téš známé *Maximovo dělo,* fstaré češtině nazívané *boucharón,* keréš

méno pro svou rodinu přijal. Když fšak nadělal uš dosti kanonů, dal se jednou pro ukrácení dlouhé chvíle na gompozitúru operet a učinil počátek z *Mys Heleleť* (nepmi jeho předešlé díla jsou neznámé). Hutbu k té to veselohře přispůsobil francouskí gomponist *Auerhán,* a fšecko i s hutbou do češtiny převrátil pan V. J. Novotný, ftěch věcech trenýrovaný. Jestiť značně cvičený v notách a viných podrobnostech hudebni múzi Filharmónie.

Mys Heleleť je zláštní složenina. Fgeografickém potahu znamená *mys* jakýsi víběžek gontingentu příkladně mis *Dobré naděje* fafrice. Esli fšak se píše zvelkím M, viznamenává v jaziku englickém téš amerikánském osobu ženckého pohlavi totíš jako slečna. Za starodávna říkalo se fšeobecně *panna,* kerišto názef byl fšak pro svou určitost během dobi kasírovaný. Heleleť má jakousi českou podobnost; co fangličině viznamenává, známo mě neni.

F této operetě jest Mys Heleleť dcerou faráře, totíš protestanckého. Céri farařů iných nemohou na jevišti vistupovat, poněváč žádné nejsou, aspoň f tchéorii.

Tato céra protestantického faráře vinatrefila se ze svím otcem *Šmíconem* (dává pán Mošna) v jednejch pirenejckích lázních, keré zopatrnosti nemají určité méno. Jest mladá, heská půvabná, násletkem čehoš bila úloha daná slečně Gavalarové, rostomile naifce fohledu muzi-

gálnim. V řečených lázních fšak se vinachází téš věči počet obivatelů pařížských, hlauně malířů a jejich modelů, velmi inderesantnich, pařížských grizetek. Spomínám se zálibou na svůj pařískí pobit a na ty dífki, dle kerích se fagticki víborně maluje a kteréš i jinak sou ve společnosti příjemné. Ofšom semje měl poznati vmlačim vjeku. Při mém pokročilém stáří a regmatické chorobnosti bylo na ně poněkujť pozdě.

Jíš dle tytulu se virozumívá, že Mys Heleleť jest fopeře hlauní osobnost. Její otec mněl jedenáct cér, Heleleť fto počítaje. Afšak jedenáct cér jesty naAmeriku trochu přílišně mnoho; deset jich uš profdal — s jedenáctou (Heleleť) se to nechce hejbat pročeš se s ní důstojný pastor vidal do Europi a rouně do těch pirenejckích láznich, esli bi tam ženicha nenaleznul. Fagticki se jeden vinatrefí, totíš Žánes Richtr téš americké národnosti, jemuš se slečna Gavalárová — chci řícti Mys Heleleť — velmi líbí. To vjéřim — mně taki a bilo bi nás vícero.

Starí Šmízen bi bral jedenáctého zeta fšema desíti, méněro fšak se líbí mladé Amerigánce keráš má jakousi zálibu na Paulu Mandrilovi mladém malíři spaříže. Tento fšak její city ne o5uje. Předně se mu zdá bít Mys Heleleťka eště mladou dífčinou k manželskému sňatku nedospělou zadruhé přináleží ona karmádě spási (okeréš se může vícero dočíst vdeních žornálech) a jako taková nosí velmi jednoduchou dua-

letu, fkteréš její půvabi dostatečně nevinikaji, za třetí je jak se zdá nasícený rozličnými milostnými avantyrádami spaříže zmladými grizetami o čemš se téš prospěvuje goplet hnet na počátku kusu.

Skrátka, Mys Heleleť, vida najedné straně bezoučelnost svích tajných pocitů kerím sama nerozumí, na druhé straně oupěnlivou příchylnost mladého svého krajana Žámsa (dává pan Mušek), povoluje náleháni jeho a otcova a slibuje mladému Jankedódlu že si ho za tři měsice vezme — esli do té dobi nenajde něco lepšího. Coš jest pro nápadníka velmi lichotivé. Když je tato věc projednaná vidává se Mys Heleleť navílet do pirenejckích hor, sama bes průvotce, pouze zholi.

Tam fšak se jí přitrefí značná nehoda, ofšem ze šťastným koncem. Vistoupifše na jeden ledovec stratí rovnováhu a padá ze skáli, hlavou dólu, nohama nahóru. Jest politováni pro diváci, že se tato gatarštrófa odehrává za golisama — pát ze skáli nejni vidět. Jížiš je synem smrti, gdyš náhle zůstane viset na nějakém rošti, opět hlavou dólů. Sitovace jest velmi nepříjemná. Nejen že přišla do nepořádku její dualeta, ale téši hrozí smrt hladem, esli ji netrefí šlak návalem krve dohlavi.

Tu sliší kroki, blíží se pomoc. Jelikož jest její pozice velmi delegátni, zakreje si kapucou hlavu, bise nemušela přetochráncem stydět. Tak

se stane, že je ze svého grytického postaveni visvobozená a položená ve mlobách na trávník, aniš ví kím, gdešto ochránce o5 neví koho zachránil.

Tato dišgrétnost zobou stran má za následek dálši dva agty operi. Mys Heleleť umiňuje si peuně, že pojme za manžela jen onoho „může zhor“ jenž ji zachránil, nebojť na ni hleděl ze stanoviska kněmuš dosut žádný jiný muš nemněl příležitost, a toto hledání trvá celé dva agty. Teprf na konci agtu třetího visvětlí se, že to bil malíř Paul Mandril, keriš je tím velmi mile překvapeny. Nebojť při onom zachráněni nabil přesvěčeni, že i pot neúhledným gostýmem armádi spási může kolovati krásná žencká postava a že je Mys Heleleť scela fschopná manželství. Otmrštěný amerigán Džems Richtr béře si pak jinou půvabnou dífku foperetě zaměstnanou kerouš dává slečna Hešová. A tak fše končí kobecné uspokojenosti.

Fopeře této je vícero mluvené projzi neš spěvu, coš hlauně mně vihovovalo, ohledně hutbi pak muším řícti, že bych ji sám složit nedovet násletkem čehoš je dobrá. Musigálni grytýgři ofšom bi bili viděli raděj něco ot Richarda Vágnera afšak publigum se mile pobavilo.

Fšeobecné jest přáni gdyšuš se jednou a vícekráde koperetám šáhlo, bi se použily têš někeré starší příkladně Ofenbachové, jako bili *Banditê*, velmi veselé a zábauné, têš *Netopýr* od

Štrousberga a tomu podobně. Ty staré bily fagticki lepši než ty nové a táhli bi zasejc. Leda že bi to nepřipouštělo visoké agademické stanoviště na jakém se Národní divadlo vinachází. Ačkoliv sme tam uš viděli ledacos, co bi tam dle tohoto visokého náfzoru umněleckého nepatřilo. Nevím vzdáliš souhlasíte.

Vážené pánové, mám eště jednu věc na srci a doufám že nebudete uražené. Aš do nedávna bil sem toho míněni, že sem spolupracovnikem *homoristického* časopisu, afšak sem byl 100hoto omilu vyvedeny. Bylo projevíno vejřevné přáni, abi u nás bilo *„Trochu více veselosti"*. Jestéš můj náhlet, že co je, dosut nestačí. Bilo upozorníno, že „v zemi francouské je pochmurný život vliteratuře vibalancírovaný elegantním ftipem, gauzérii, třeba rospustilou noveletkou. Němci, gdybi nic, maji své fligende blattrn. Rusové maji nep mněli svou satyru a fenglicku je prý humóru aš se hory zelenaji".

Koukal sem, vážené pánové, esli najdu téš zmínku, že i u nás něco podobného je vidávané afšak sem hledal marně, o Vašem žornále néni ani slova. S toho sem seznal pánové, že vidáváte svůj časopis podvodně za *homoristický,* násletkem čehoš nemohu biti délero oučastnikem takovéhoto podvodu. Nep esli někdo vidí s Prahi aš do Englicka jak se tam homoristicki aš hori zelenaji a sliší třeba až zaustralie trávu růst, nemohl bi přehlédnout ten zelenajici se stromeček

humóru na domáci půdě, zvláště gdyšmá časem na konci numera „vždy poctivou vůli sloužit dobré české věci". Sou ofšom téš u nás případy, že mnohé lidé s tou „poctivou vůli" sloužit dobré české věci nevědi po mnohé leta o cele řadě rozličných českích literátů a o celých sériích českích knich, keréš také nejsou právě jen pro jistou prevátni potřebu vidávané, afšak néni pochopitedlné že bi nevěděli o homoristickém žornále keriš je deset let neunauně vidávaný a f kerémš bili i mnohé lide spoctivou vůli zastoupené.

Jsou ofšem případnosti že u nás někeré lide jako bi sezesna probudili náhle zahořekujou, že nemáme žádné knihy pro mládeř, ačkolif jich někeré spisovatele a spisovatelki napsali celé bibliotéki, afšak ftomto pádě néni mně pochopitelné že bi nářek natouplnym nedostatkem žertouného čteni bil pouhím plácnutim do vodi a žebi spasitelé českého života a české literadury mohli provésti takoví lapsus galáni, násletkem čehoš žádám za laskavé visvětlení: esli vidáváte fagticky homoristický časopis anep ne? Anep esli bi nebilo záhodné vína líst nějaké nové numero brejlí, keréš bi okazovali téš na bliší inštanc?

Jsem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda
oklamaný griticki spolupracovnik.

*

P o z n : Třeba nebyl Lebeda „na muziku ajnkašírovaný“, šel se přece podívati na francouzskou operetu „M i s s H e l y e t t“, na jejíž libreto Maxima Boucherona, označené kritikou jako „svrchovaně veselé“, složil hudbu „cennou, ne všední“ Ed. Audran. Premiéra byla 3. ledna 1892 v režii E. Chvalovského, řízením kapel. M. Angra. Lebeda vzpomíná při té příležitosti klasických operet jako Offenbachových „Banditů“ a Straussova „Netopýra“, které byly v Praze provozovány už v Prozatímním, a domnívá se, když už N. d. se odhodlalo dávati operety, že by se ty staré lépe osvědčily. („Netopýr“ byl dáván ostatně už i v Národním divadle 20. XI. 1888.) Jména osob v „Miss H.“, jako titulní hrdinky, tak i jména Smithson, Landrin, předělal Lebeda po svém způsobu. — Zajímavé a oprávněné je Hermannovo ohrazení proti nevšímavosti k „Š v a n d u d u d á k o v i“ jako časopisu h u m o r i s t i c k é m u.

10.

ČESKÝ SEDLÁK.

Vážená redagce Švandi dudáka Hómo ristického poutníka f Praze!

Mohlo bíti jednou tak f sobotu odpoledne, seděl sem vesvém pokoji se zláštnim fchodem gdyš bilo na dvéře zaklepáno a do mého domáciho krbu fstoupila neznámá osobnost. Bil to virostlí pán menčí postavi z jakísima kníroma a kozi bradou (esli se nemejlím) f kožichu sfutrem spopelek a límec bizamoví, velmi živé temperatúri.

Pofstal sem rychle, pokujť mně můj rodiný regmatizmus dovoloval a pohleděl sem na cizince zvelkou přivětivosti.

„Skímám tu čest?“ bila moje prvni otáska, neš sem mohl mluvit dále.

„Luj Šmít je méno mé!“ odvětil neznámí sáhajíc do kapsi a podávajíc mně vizitku.

K vůli jístotě sem pohlédl na vizitku a četl sem: *Luj Šmít Bouches,* ínštrukción de la francé.

Muj bóže, teprf tejť sem poznal starého známého zroku 1889, gdyš sem jel na Svjetovou vístavu pařískou, žesem od něho študoval „Slu-

chovou methodu jazika francouského“ bich nebil fPaříži jako prodaný.

Bi viděl, že na mně jeho kníha nezůstala bes fplyvu, tázal semse ho francouski:

„Ke že vú posíbl servís de moá, mosijé de profesór?“

Jako že čím mu mohu posloužit anep co si přeje?

„Mlufme česki, bude to kračí,“ odpověděl pan Luj Šmít lidumilně, sčímš sem ze zásady souhlasil.

Za malou hodinu bila mně vísvětlena příčina jeho náfštěvy. Oznámil mně, že z vnitřního poňouknuti napsal divadelni kus „ČESKI SEDLÁK“, dramartyckí obras ve třech jednánich a sice ze stanovíska liberárniho. Odevzdávajíc mně piletu do dívadla žádal mně pan profesór Luj Šmíd Bouches, bich se na přestaveni přišel podívat a to sice ze svím grytickým stanoviskem. Slíbil semu tuto malou golegiálni službu a furčitý den skútečně semse vipravil do dívadla *smíchofckého,* gde měl bíti *Ceskí sedlák* provozovaný.

Bilo to fouterу dne 26. ledna 1892 a ačkolif bilo počasí velmi blátivé, sešlo se nás diváků u Libuše plné dívadlo a sice pozoroval sem tam vícero praskích osobnosti ze fšech populárnich vrstef. Byli tam někeré poslanci, obecní starši, literáti i spisovatelé, malíři a sochaři a téš sem spatřil i pana Stroupežnického dramatýgra Ná-

rodniho divadla, keriš také zepsal jednoho českého sedláka snázvem *Vojtěch Žák výtečnik* a keriš se přišel podivat jaká jest gvalita práce jeho gongurenta.

Premijúra novinky Šmídové, ustanovená přesně na sedmou hodinu, započala rázem půl osmé sohledem naty keréš zmeškali.

Jak řečíno, je *Českí sedlák* dramatyckí obras ve třech jednánich z dobi českích deglarantů.

„Deglarant" nazíval se před více lety víborný ležák, keriš vařili „u Mislíků" f pivováře a dle něhoš bili pomenované české poslanci toho roku zvolené.

S těch časů pochází téš *Václav Suchan,* rolnik ze vsi Radošína vížních Čechách, a sice bil Suchan té samé ráce, jako sou doposavát rolnici f podřipcku, téš nosil takové fousi.

V Radošíně opci však je téš panství a zámek a žije tam jistý kníže, keriš se blížero nemenuje a tento kníže je přesvěčení ústaváckého a rát bi prosadil ve volebním okresu radošinském poslance svího smíšlení, gdešto rolnici víceverza chtějí olit vlastence a zase deglaranta. Rolnikům f čele stojí menovaný Suchan, sedlák radigál, se značnou porcí enerýže. Panské ouřadnici vinasnažuji se bi ho oblomili hlauně istý Šnábl, ředitel velkostatku (dává p. Sajfrt — téš na Smíchově mají totíš jednoho Sajfrta), kerémuš bi se to fšak nezdařilo, nepse v jaziku

českém dopodrobna nevizná a je na něm patrné, že k českím vlastencům nenáleží. Afšak je na velkostatku téš důchodní Březina (dává pan Kovář), rozený Čech, ale regenerát, kerýš za panský obrok udělá fšechno. Huba mu jede jako meč a dává si fšechnu vinaloženosť, aby Suchana přemluvil, od deglaranta odvrátil, pro ústaváka získal a tak o jednoho mizerného Čecha vícero udělal. To fšechno se děje přet schůzi okresního zástupitelstva, v místnostech okresní záložny radošinské. Suchan fšak má svou zásadu, je poctiví Čech a nepovolí. Spoluopčané daji mu hlas za olitele, Suchan jede s ostatníma oliteli do města — následek je, že je zvolen deglarant jako fšude ostatně po Čechách.

Je ale ještě jeden následek. Kníže i ouřadnictvo moc mrzuté pro tuto porášku chabrusu, chce se Suchanovi pomstít a patřičná agce je hnet zahájená. Suchan je do okresní záložny dlužen — štyri tisíce zlatých. To je *jeho tragická vina* a f těch okoličnostech také velká neopatrnosť. Platit nemůže, jinde vypůčit také ne — záložna mu dává statek na buben a fagticki se v druhém agtu objevuje v jeho usedlosti vikonávatel, keríš zepisuje inventář.

Poněváč se na našem českém venkově něco podobného *málo gdy přihodí* (jak s kusu visítá) je manželka Suchanová celá prič a po dlouhích řečech omdlévá (coš ji mělo potkati hnet na začátku, gdešto bi pak nezdržovala děj).

Sousedi Suchanovi sice se umlouvaji, že mu pomůžou, jelikož fšak nemají peněs, bude muset přijít pomoc odynut.

Také příde, faktě třetím. Objeví se ve vsi v hospodě mezi sousedoma jakísi pan Nosek, inšpektor asekurace „Vltavi“ s Prahi, vlastenec víborný a člověk nežistný, jakích je málo mezi inšpektórama vůbec, keriš rozluští věc jednoduchou matematickou formulí: esli sem tuhle dlužen a doma nemám, mušim se vipučit *jinde*. Tento inšpektor poví Suchanovi a ostatním, které bi mu rádi pomohli, velkolepou novinu: že sou totíš na světě *veksle* a na ty že se tu a tam něco dostane. Zdá se, že v Radošíně do té doby byli směnki úplně neznámé. Jako každý inšpektór, má téš pan Nosek několik blangetů u sebe, jeden z nich viplní, sousedi se podepíšou za gaventové, Suchan je zachráněni. —

Tím spůsobem zachránil Suchan néjen svoje přesvěčení ale i usedlost, s čehoš má největčí radost jeho poctivá žena Terinka, jak se samo sebou rozumí.

Jak řečíno, na kus bilo schromážděné velmi mnoho publigum s Prahi, nepjest profesor Luj Šmíd velmi oblíbená osobnost nejen pro svůj *sluchoví systém* francouského jazika ale i drží politické řeči a možná že bude téš poslancem; těch je porát zapotřebí.

Jest moje přesvěčeni, že je *Českí sedlák* dobrá hra, hlavně gdyš se v ňom někeré věci

vinechaji a jiné se tam vloží, což je každému spisovateli možné.

Trapné bilo poněkujť pro obecenstvo, že se do těch politickích záležitosti míchala žena Suchanová Terinka, gdešto neuměla dobře úlohu. Tato vlastnost bila pozorována též na jiných aktérech, což se stalo s ohledem na velkou náfštěvu s Prahi, bi se mohl téš *nápověda* viznamenat, a skutečně tento důležitý člen divadla smíchofského slavil toho večera velké triumfi, gdešto ho bilo slíšet chvílema vícero neš všechni ostatni účinkující.

Z velikou radostí bila vislechnuta slova inšpektóra pana Noska, keriš slavnostně provolal f třetím aktě:

„Tak uvědomělích sedláků (jako f Čechách) néni ani v celém Rakousku, ani f celém světě, ba ani v Efrópě!“

Na ženské obivatelstvo divadla púsobilo neuspokojeni, že f celém kuse se mluví stále jen o politice a né o lásce. Je známo, že našim vlasteneckim ženám je láska f tragtédyi vždy přednější neš sebe důmyslnější politika. Bi f tomto ohledu vihověl, přidělal autor při druhém představeni fakticki jednu mladou dífku do kusu, milenku Suchanového syna Jiřika, keráš má pěknou deglamaci, slečnu Hedviku, dceru panského spráfce. Poněváč se f kusu fše dobře skončí, poněváč Suchan zachránil živnost a poněváč je náděje, že bude při nejblišich olbách

zvolen za poslance, dá se očekávat, že správce nebude proti lásce své céri k Jiříkovi nic namítat, tim méněro, gdešto panski ředitel a důchodni následkem jakichsi partyk bili od knížete pána štando péde vipovězené, jak se f třetím agtu gonštatýruje.

Moje rezumé přes *Českého sedláka* jest, že tato hra může bíti s dobrím oučinkem dávaná od venkofskich společností a téš ochotnických ku pofzbuzeni vlasteneckého uvědoměni mezi lidem, čehoš je docela fschopná. Ofšem néni potřeba, abi v místech gde se vislovuji slova *vlast, národ* atd. bil braný od oučinkujícího *pedál,* neb jest mé mínění, že se tyto věci rozuměji sami sebou a že máme všichni milovat vlast a národ bezrozdílu stavu a pohlaví.

Bil sem upozorněn, že *Ceskí sedlák* víjde co nejdříve tiskem a nákladem jednoho vlasteneckého nakládatele, keriš dal Luj Šmídovi králofcki honorář — mluví se dokonce o padesáti zlatých, coš bi skoro bilo neuvěřitelné.

*

Přes naše Národni dívadlo nebudu dnes psáti. Předně mně nestačí prostora vyměřeného místa. Za druhé se nestalo mnoho nového, krom toho, že foboru orginálů bil dávaný kus pana *Františka Xaviéra Svobody,* nazvaný *„Směri života“*. Afšak přes tohoto autora jestěš-

ko psát, jelikoš si jíš předelší dobou vihradil, bi přezněj psali jen fagtické grytigři, keré s této živnosti platí daň a jsou protokolované. Za druhé bich bil nucený napsati, že se mně prvni akt líbil nejlépe, druhí méně a třetí nejméně — a bil bich fagticki rát, gdybi tomu bilo opáčně a kdybich mohl napsati, že kus je otaktu kaktu lepši a třeti jednáni nejvíbornější. S té příčiny ponechávám Vám ouplně abiste si *Směri života* projednali dle vlastni líbosti.

Ostatni novinki u dívadla nejsou velmi utěšené. S kanceláře bil vidaný bouletýn, že slečna *Vlčková* a slečna *Welzová* ot dívadla při nejbliším termínu vistoupí. Co se týče slečny Vlčkové, néni s tím spojená na žádné straně škoda. Naopak jí bila dána příležitost k poznáni, že divadelni gariéra nemuší bít její jediná životní dráha a že se ji snat nahodí lepši působnost. Co se tejčí slečny *Welzové,* je při tom reskírovaná celá její egzestenc, nep gdyž bila ankažírovaná k dívadlu před půldruhím rokem, bila vitržená zouřadu, do keréhoš se nýni navrátit nemůže a jest od družstva jaksi nedelegátni, že ji nýni vipovídá. Proslíchá se, že slečna Vlčková dostala součastně vípověť jen proto, abi bila maskírovaná vípověť slečny Welsové, že fšak za nějakí čas má bíti slečna Vlčková vzatá zase nazpět. To bi ovšom bilo jednáni *velmi delegátni!*

Téš se proslíchá velmi zajimavá věc o pani Dvořákové bívalé slečně *Dancrové,* kteráš za

několik let své působnosti při Národním divadle si získala fšeobecné simpatie. *Bilo prý ji zgáže strženo asi tisíc zlatých* — skoro polovička platu — *a gdyš s tím nebude spokojená může prý také jit.* Poněvač se to stalo nýni, sotva že svůj svobodný staf změnila za manželskí a nemůže se tak lechce vidati znova do světa, objevuje se tato špekulace slavného družstva *jako velmi humáni čin.*

A poněváč veleslavné društvo mívá običejně hnet několik reforem najednou, jest možné, že i další věc spočívá na praudě, pokujť do publigum proskočila. Bilo prí zaslouženým društvem vidáno ke fšem hercům i spěvákům, herečkám i spěvačkám jakési prohlášeni čili cingulář (visel téš nějakí den na černém prkně v dívadle) abi se na ulici, doma i ve společnosti, f kavárně i v hospodě solídně chovali, dívadlo a družstvo nepomlouvali a vážnost národniho našeho ústavu nepodrejvali, jelikož jím divadlo propůjčuje slávu a društvo vejživu néjen jim ale i také jejich rodinám — a vícero podobných věci.

Promluvil bich ofšech těchto věcech vícejc a šířejc, předně fšak néni více místnosti, zadruhé nemám dosujť ouplně spolehlivích spráf, předně o paní Dvořákové, zadruhé o memorantu društva a za třetí esli na to memorantum bilo členoma divadla daná otpověť. Doufám, že

do budoucího zešitu budu moci posloužit a sem zatim zúctou odani

Vavřinec Lebeda
grytickí spolupracovnik Švandy dudáka.

*

Pozn.: Svého času velmi u nás populární učitel francouzštiny a politik Louis Schmidt-Beauchez, autor sluchové metody, pokusil se také v dramatě. Jeho dramatický obraz o 3 jednáních, „Český sedlák“, objevil se dne 26. ledna 1892 na scéně Smíchovského divadla v režii J. Kubíka a byla jeho premiéra hrána ve prospěch Husova pomníku. „Český sedlák“ byl přijat kritikou celkem příznivě a doporučován svorně s Lebedou jako lidová hra pro jeviště venkovská, kde by nalezl živou odezvu. Děj hry je čerpán z politicky pohnuté doby v r. 1872. — Lebeda vytýká správně zbytečné vypichování míst vlastenecké nálady, domnívaje se správně, že se ty věci rozumějí samy sebou. — Dodatkem k tomuto referátu zmiňuje se Lebeda o premiéře „Směrů života“ od F. X. Svobody (5. II. 1892); narážeje na aféru s kritikou Svobodovy hry „Márinka Válková“ (I. díl str. 265) prohlašuje Lebeda, že kritisovat nechce, přece si však neodpouští stručný úsudek. — Referát Lebedův je tu zakončen jeho míněním o některých personálních změnách v Národním divadle, které tehdy vzbudily pozornost veřejnosti.

Zmínka o d e k l a r a n t e c h, ovšem žertovná, týká se 81 českých poslanců, kteří podepsali 22. srpna r. 1868 prohlášení (deklaraci), že odpírají účast na zemském sněmu, čímž nastoupili pasivní odpor.

11.

JINDŘICH URBAN.

Vele Ctěná Redagce homoristického poutníka Švandy dudáka fPraze!

Jaro nám nastává Pepinko!
slunce jasně svýtí
hvězdički se třpítí,
pojťme do háječku, dífčinko —
budeme se milovati...!

Začinám starodávnim, krásnim popěfkem jarním, vážené pánové, neboť téš nýní dějou se fpřírodě věci keréš poukazují že zimní Péri Ódě dochází poslední termín a že fskutečně — dáli Pánbůch — budeme míti za několik měsíců teplejší glímu. Hlauně to vinaznačuje kalendář na přestupni rok 1892 (bohužel ne vícero jubilárni!) a fagticki je začátek jara položený téš letos na měsíc březen, esli se nemejlim dne 21ho.

Novému tomuto ročnimu ofdobí spěchá fše radostně fstříc a tak téš i naše Národni divadlo si jíš počátkem března pospíšilo znovou původni dramartickou novinkou. Toho dne totíš dávaný bil nový drám pod názvem JINDŘICH URBAN keréhoš zepsal pan *František Růth.* Dle nazna-

čeni jest kus s praského života. Skutečně pak se fPraze vína chází vícero Urbanů. Jest Urban Antonin papírník v Jezovické ulici, jesdále Urban Antonin, hostincki u zlaté lodě v Mariáncké ulici, téš jest Antonin Urban krejčí fkozi ulici, Urban Antonín, prevatijér na Vinohradech, Antonin Urban majitel domu fulici železné — stěchto fšak nebilo řečené dívadlo zhotovené, jakíš *křestné* méno viznačuje. Jsou téšiné ještě Urbanové fpraském adresáři, ferdinandi, Václavové, Karlové a Vojtěši — fšak ani těch se kus netejčí. Jindřich Urban jescela samostatní a přet tímto kusem bil vůbec neznámi.

Šelsem do dívadla zvelkou dychtivosti a těší mně žesem tam bil, gdešto sem zeznal víborný původni kus.

Vistém ohledu podobá se *Jindřich Urban Povodni* ot Pana Vlčka, ačkolif má ojeden agt méněro. Totíš jako jest *Povodeň věrný obras* života *šlechtického,* v té samotné míře jest *Urban* obrazem *civilního* života *praského.*

Před mnoha letoma a sice roku 1865 (přet prajskou vojnou) žil fPraze Jindřich Urban (hraje pan Šmaha) vlastni sin neboštika starého Urbana bívalého majitele dřevařckého závodu f Potskalí. Majíc dosti peněs neobíral se Jindřich Urban více prodejem dříví ani sáhového, ani stavebniho, nýbrš žil pouze pro blaho své rodiny, keráš pozustávala zjedné manželki a ze třech dětí.

Bohuvžel viďíme jíš fprvním jednání, že se Jindřichu Urbanovi jeho domácí krp nevidařil. Pojalť za chojť asi před osmi letoma Karlu, céru malého ouředníka s eště menší penzí. Jindřich Urban ofšem na věno nereflegtýroval, také ho nedostal. Ženil se s pouhé láski a mušel své nevěstě koupit i košile a jiné spodní prádlo, esli chtěl, abi mohla na lidi. Manželcké jeho štěsti spečetěné třemi dítkami trvalo cirka osům let, ale jíš na počátku představeni Jindřicha Urbana viďíme, že se to počíná obracet. Dozvídáme se o tom zúst panské fany a sluhi Jozefa na počátku prvniho agtu a téš iné singtóni tomu nasvěčuji. Pani Urbanová (dává pani Malá) chodí často večer z domu bezmúže, coš jest ofšom nepatřičné; na policajderegci si vizvedla pas do Ameriki, coš bi nasvěčovalo žese chce vidat na delší cestu; a zdá se to bít jisté, nepsi objednala téš cestovní oblek. Sou fšak eště jiné, povážlivější známki. Jindřich Urban gdysi vnávalu velké příchilnosti a důvěri dal upsat své ženě svůj dům — tagořka fšechno měni. Nýni se proslíchá, že paní Urbanová dům ten prodala — a fagticki je tomu tak.

Jsou některé přátele, keréš Jindřicha Urbana na tyto nápadné okoličnosti upozorňuji, afšak šlechetnomislný dřevařůf syn a nýni prevatijé nevěří těmto vístrahám a aniš by potahoval ženu k visvětleni otchází večer do Měšťancké besedy.

To se rozumí, za jeho nepřítomnosti to

praskne. Bi nebilo značných překážek, přichází se do bitu Urbanova hnet *ze zahradi,* ačkolif jest bit fprvnim, neli ve druhém potschodí. Urban jest prič, děti spěj, služebnictvo je f čeledniku, na jevišti prázdno. Urbanová víjde ve svém cestovnim gostýmu, zahradou přichází jeji milovnik a svůce *Václav Novotny* (hraje pan Bittner). Vzhledem k mnohím váženým praskím rodinám ména Novotných, mlinářům, pekařům, krupařům a řeznikům musím podotyčit, že tento Václaf Novotny néni zjejich příbuzenstva.

„Nůže, jsi připravená?" táže se Novotný své zavedené milenki, Karly Urbanové, a stohoto tikáni vidíme, že sou milenci uš dosti daleko.

„Jsem," otpovídá nevěrná žena. „Provedla jsem změnu držebnosti ze svím domem — speněžila jsem ho — a můj cestovni rajzenecezér je připraveny."

„Nemáme si co vyčítat," praví Václav Novotný. „Téš i já sehnal vícero peněs spůsobem ne více neobyčejným. Nasekal jsem za čtyrycet tisic falešných směnek, nepsem nemohl tak narichlo sesvím opchodem udělat víprodej. Ať si to zaranžírujou věřitelové. Nuže, pojďme! U zahradních dvířek čeká fijágr."

S těmato dvířkama jest velmi dobře vipozorovaní detajl. Jest vícero divadelních kusů a eště vícerejc románů, fkerich také čeká fijágr običejně u zahradnich dvířek.

Ftomto kuse ofšom se nám viskituje značný problematízmus: bit Urbanůf je f prvním patře, zahrada je v prvním patře — ale jak se dostal ke dvířkám do prvního patra téš fijágr?

Rouněš je nepochopitelné, že paní Urbanová muži svému utiká. Žila s nim spokojeně osům let, na důkas toho doručila mu téš tři dítki — najednou však po osmi letech prohlašuje vůči milenci, že je ji dalši pobit zmůžem nesnesitedlny. Afšak proč? se nevisvětlí.

Je známé gdyš pan Bittner počne svádět ženi, že se mu vždycki podaří. Téši tentográde. Paní Urbanová si doskočí jen do svích apartamentů zdáliš něco nezapomněla, co bi stálo za odnešení, a zeberouc fšechni preciózi otchází ruku vruce ze svím milounikem přezahradu koněm dvířkám.

Sotva uprchli navrací se domu zBesedi Jindřich Urban netušic že je skoro tak jako fdovec. Má plnou hlavu, fbesedě se dozvěděl rozličné věci, chce mluvit se ženou. Posílá pro ni panskou Fany (dává paní Málková) pokoj ofšem je prázdný, což sice překvapuje Urbana ale nikterak obecenstvo.

Děsné jeho tušeni stává se strašlivým faktotem. Zúst této panské dozvídá se, že milostpaní častějc vicházela večer z domu a vracela se aš o půlnoci.

„Proč se mi to neřeklo dřív?“ zuří Urban.

„Prosím, nigdo se mně na to neptal!“ otpovídá panská.

Dle fšeho náleží tato Fany koněm vzácným bitostem, keréš mluví, jen gdyš se jích nĕgdo ptá. O ostatních služebných je známo, že povídají pořát a bezohledů esli jsou ptané čili né. Téš je tato panská velmi dyštyngírovaná. Oznamuje totíš Urbanovi, že vidouc že se fdomě děje něco, co se nesrovnává zjejí ctí dala na čtrnáct dní vejpověť. Neobyčejná osoba která se stydí za svou pani!

Urban je zníčeny a ftommomentě přichází k němu advogát DOktor Zářeckí, keríš potvrzuje, co jíš víme. Prodaní dům, pás do Ameriki — a cestou potkal fijágra keri bi ho bil málem přejel. V ňom seděla Urbanka.

„Sama?“ táže se Urban.

„Bohužel zjednim muskím.“

„Můj bóže, můj bóže!“ naříká Jindřich Urban. „Ze fším mně utekla, dům prodala, jen to nejdraší mi nechala!“

Totíš jeho tři dítky. Dle toho se zdá, že Urban zebere veškerou svoji morálni sílu a zachová pro tyto dítki nejen sebe, ale i svou duševni rovnováhu a enerýži. Bohuvžel nestane se tak.

Za delší chvíli nastává druhé jednáni keréš hraje o 20 let pozdějc, totíš roku 1885.

Toto jednáni odehrává se fkořalně fPockalí, o keréš divadelni cedule oznamovala, že ji ma-

loval malíř Národ. divadla p. Rob. Holzer. Co na ni maloval zůstalo hlubokím tajemstvím. Jsou to tři šedivé stěny bes patróni, coš bi bil mohl malovati téš pan Špaček anep regvizitář. Jak řečíno jest Jindřich Urban dráma ze života, tato kořalna fšak ze života néni, nepse fPodskali žádná podobná nevinachází, nýbrš v Židech, příkladně „Dennice“ (nýni zavřená) „u hvězdiček“ (egzestýruje dosujť), pak fKaprové ulici a jinde. Jest vůbec podivuhodné, kerak ftomto dramatě ze života přichází mnoho věci, keréš se v našem životě nedějou. Jestak zvaný *romantickí reálizmus.*

Ftéto putyce schledáváme se opět zindřichem Urbanem. Uš nemá dum, nýbrš nohi ovázané hadroma, napuchlí obličej a brajtickou nemoc. Jest metařem na opci a jakímsi patriarchou fkořalně. Dovidáme se, že jeho asi 26letý sin se za otce stydí, jest policejni ouřadnik a má *plechoví* (zlatý) límec. Je tedy rada a na to mládi veliká gariéra. Jináč v životě je ftěch letech málo lidí gomisaroma, nejvejš goncepistama — jak je znám zvlastniho náfzoru. Céra Jozefka zůstala oci věrná a pracuje ftiskárně za 4 zlatki tejdně.

Ftéto kořalně je denním hostem téš Karel Přibik (dává pan Slukof) mladý básnik, téš osobnost ze skutečného života. Má světobol, náchilnost ke kořafce a píše básně, keréš nigde nechtěji. Tento poetickí butykář posílá své plodi

do redakci po diurnistovi Kubátovi (pan Pštros) kerého sníma fšude vihazuji.

Je štědrí den, Jindřich Urban je fdobrém humoru a ač chodí do nově malované kořalny několik let, napadá mu teprf dnes, aby svím golegům viprávěl své osudy, keréš obecenstvo uš zná. Je víborná přednost kusu, že se tam někeré věci opakuji dvakrát třikrát, abi na ně nigdo nezapoměl.

Vipravuje o své ženě, o jejim outěku a přisahá kdybi dostal buď ji nep jejiho svůce do ruki, že bi je zabil. Přiležitost k tomuto víkonu nedá na sebe čekat. Fpokročilejši hodině večerni fstupuje do kořalny noví host velmi spustlého zevnějšku. Přichází rounou cestou od svatého Václava, gde bil několik let zavřeni pro rozlične podvodi a podává téš v dalšim vipravováni krátki příběch svého života. Předvaceti lety uprchl zevrópi do Ameriki ze ženou muže, keréhoš neznal. Ten muš zas neznal jeho. Famerice dobře se mu vedlo jako disponentovi továrny. Gdyš jeji majitel zemřel, chtěl ji koupit sám majíc 50 tisic dolarů uspořeno. Neš to mohl učinit, utekla mu jeho milenka i s penězi. Vrátil se do Evropi, tu ho chitli a zavřeli pro falšováni směnek.

Čím dále cizinec vipravuje, tím je starému Urbanovi podezřelejší. V rosčíleni poslouchá bívalí boháč a nínější kořala, *jaké* jméno zaslechne zúst propuštěného arestanta. Tu přichází policejní hlítka zinšpektorem fčele — (dává ho pan

Ojan a projevil velké nadáni kouřadu bezpečnosti) — keriš se ptá cizince na jeho průkazi. Když nahlídne do jeho visvěčení a visloví méno „Václaf Novotný“, trhne to Urbanem a po otchodu policajtů strhne f kořalně velkou vítržnost. Chopí se Novotného za krk, praští ním o zem a gdybi mu ho nevitrhli zruki, snat by zněho nadělal karbanátlů.

Nešťastný svůce Novotný dopraven je ochranou stanici do nemocnice, gde se mu z Urbanového škrcení viklube jakási dyfterie. Urban pozdrží se ještě chvíli fbutyce, gdyšuš fšechni ostatní odešli. *Je teprf půlnoc, fdruhém pátře naproti kořalně rozsvěcujou vánoční stromeček.* Je to nějaká řádná měšťancká rodina, keráš do té chvíle bila nejspíš také něgde fbutyce.

Do kořalny svítí ouplněk, Urban — eště rosčileny ot pranice znovotnym — pohledne do oken a při tom jaksi upadne ftellurium Klemenc. Je to jeho bívali bit — předvaceti letama také tam aranžíroval vánoční stromek pro své dítki.

Žena ho opustila, měni ho opustilo, sin ho opustil — afšak dobrý zrak Urbana neopustil. Skrze okno kořalny a skrze dvoje zamrzlé okna protějšího gvartýru v druhém poschodí pozoruje malé dítě, kerak mrská ručičkama přet stromečkem, kerak se směje, přičemš okazuje bílé zoupki jako perlički, zdruhého pokoje se otvíraj dvéře gdítěti přichází mladá matka — a vícero tako-

vých rodiných podrobnosti. Fšechno ouhrnem ho dojme tak, že se najednou skácí a pokouší se o mrtvici.

„Pomoc! pomoc!“ olá mladý básnik Přibik a ta samá patrola, kerá f kořalně uš jednou bila, přiběhne opět. Opona sic padá, ale po Urbanovi nejni. Zvednou ho pozdějc a daji do nemocnice právě vedle Václava Novotného. Je to dvojnásobná trágika. Po dvaceti letech Novotný vracejíc se zameriky a ze žaláře zajde právě do té butiki fPodskalí, gde sedí Jindřich Urban a za půl hodiny nato donesou Urbana na tu samou gliniku a do toho samého čísla, fterém léží polouškrceny Novotny. Přitrefujou se takovéto případy vživotě, ještě častěji fšak fdramatech.

Třeti agt uvádí nás do domácnosti Jindřicha Urbana po jeho návratu ze štiftu. Je regonvalent a ftom stavu přináší mu přítel diurnista Kubát několik „slavíků“ nalezených na Příkopech. Ty budou dělat starému Urbanovi velmi dobře.

Seznamujeme se ničko zjeho cérou Jozefkou (dává slečna Gubešová), keráš chová něžnou náklonost k básníku Karlu Přibíkovi, jenž má u Urbanů pokoj se zvláštním fchodem. Přibik opětuje lásku Jozefki, neboť jíš jejich povoláni jest jaksi příbuzné: Přibík spisuje pro tisk, Jozefka nakládá ftiskárně na mašinu. Oba sou jakési odborníci.

Téš se zeznamujeme se sinem starého Urbana, keriš je ve Vídni policejnim ouřednikem;

a muší bít velkím nep má lokaje. Přichází abi se socem rozloučil, *nepjest angažírovaní kenglické policii — f Bombaji.* Muší bit velmi talendovaný policista, gdyš ho mohou tak daleko potřebovat. Nabízí starému otci peníze, co bi chtěl, bi se nemušel nuzovat, afšak Jindřich Urban hrdě to odmítá, coš staré nuzácké metaři običejně činí hlauně když maji céru, keráš tagořka nemá fčom chodit.

O céru Urbanovu jak řečíno uchází se jeho podnájemník, Karel Přibík, kerémuš se právě nějaká literární práce velmi vidařila, tak že redagce, keréš to zadal celá překvapená posílá pro autora, nabízí mu hned 12 set zlatých ale s tou podmínkou, že nebude chodit do kořalen že se z metařskou rodinou rozejde nadobro, aby tím renomé časopisu neutrpělo. Muší to být velmi solidní redagce, keráš redygýruje také prevátní pomněri svích spolupracovníků. Přibík tu podmínku ofšom zavrhuje a násletkem toho také egzestenc. Afšak ve štvrtém agtě znova mu Štěstěna podává ruku. Dostal cenu tisíc zlatých za nějakí gongurenční spis a dotyčná redagce opět mu činí nabítku, tentográde bes podmínky.

„A také ženit mně dovolili!“ jásá Přibik, coš rodina Urbanová zúžasem poslouchá. Je to patrně nějaká vojanská redagce, gde muší mít spolupracovník na ženěni certefigát.

Ale eště je tato fšeobecná radost pokalená. *Náhle totiš se vrací zameriky téš uprchlá před-*

dvaceti lety žena Urbanová a žádá „svoje dítě“, céru Jozefku. Je otrhaná, zlumpačená — ten její outěk oučinkoval škodlivě na fšecki ty osobi: na Urbana, na Novotného, na Urbanku. Kus pana Ruthovo je důkazem, že se takové věci dějou.

Ofšom se proti tomu fšemu najde prostředek. Václaf Novotný keriš Urbanku nýni uš nemiluje, najde ve vestě Přibíkové flaštičku zjedem — kerou u sebe Přibík nosil jako škatulku švéckých sirek — naleje jí jet do vody, Urbanka se otráví, Novotny se pak de utopit.

Uš se tejť ani nepamatuju, esli to starí Urban fšecko přečká anep esli ho nakonec fakticki trefí šlak.

Zapomněl sem podotejčit, že optíže ze starou, runýrovanou Urbankou započínají uš ve třetím agtě a táhnou se skorem krs celí čtvrty aš tomu jeji šlechetny milounik učiní přítrž řečenou flaštičkou sciangálim.

Ponaučeni stoho příkladného kusu viplívá vícero. Předně vidíme že lické osudi a spořádané měšťanské domácnosti jsou proměnlivé, jak se okázalo na Urbanovi a jeho ženě. Vidíme dále, jaká něgdi vládne člověkem silná slabost coš se rouněš pozoruje na Urbanovi, keriš se zdešperace odal kořalce. Vidíme, že néni rádno upisovat ženě dům, zvláště smeli s ní teprf osům let a mámeli sní teprf tři děti. Vidí se, že céri bívají něžnější a mají citelnější srce neš sinove, jak se

okázalo při dětech Urbanovích; Ofšem jest pro jeho sina jaksi na omluvu okoličnost, že slouží u policie. Měl to vrozené. Poučné je dále, kamaš zavede člověka kořalka, čehoš bi se měl chopit poslanec pan Adámek, keriš fkořalečnim moru pracuje.

Afšak nejvíce se zafděčil autor senzačními odhaleníma rozličných literárnich poměrů, o kerich mluvi fkuse Přibik, čímš zajisté bili fšecki spisovatele překvapené; o poměru redakce ke spisovateli a více verza naopak, o spolku spisovatelském atd. *Tak, jak jsou furbanovi viličené, je dosujť nigdo neznal,* a jest veliká zasluha že nám bili poukázané. Mislim že zejmena mladym začátečnikům tyto pokini budou velmi vítane. Co se o tom povidá f Urbanovi, nebili bi se jinak do smrti dozvěděli.

Někeré lechkomislné diváci — téš prý poslanci bili mezi níma — považovali kus pana Ruthovo za reálistickí, čímš mu velmi křifdili. Je to čistá romantiga, kera má jen zdánlivý reálistickí nátěr, velmi tenkí a netrvanliví. Afšak na tuto věc bude potřeba zvláštního artýglu, keriš podám něgdy budoucně. Pro dnešek doufajíc žesem o5 svému oukolu vihovjel sem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda.

Postumšgript. Bich neměl zeslaunou redakci žádné opletáni, prohlašuju, že já se nehodlám

vícero ženit násletkem čehoš žáďám o nějakou malou zálohu.

*

P o z n.: Čtyřaktové drama z pražského života „J i n d ř i c h U r b a n“, od F r. R u t h a, mělo premiéru v Národním divadle 3. března r. 1892 za režie Jakuba Seiferta. Byla to již několikátá dramatická práce autora, u něhož byla uznávána spíše obratnost dramatika nežli kvality literární. Také při „Urbanovi“ poukazovala kritika k tomu, že tu jde především o vněšší efekt. Právem také kritika vytýkala, že vlastní drama titulního hrdiny je skončeno druhým dějstvím, třetí a čtvrtý akt že jsou jakoby přilepeny. Lebeda ve svém referátě bystře postihl slabiny hry. — Pro postavu titulního hrdiny dramatu, zrazeného a oklamaného ženou, ale i ožebračeného, byl autorovi vzorem tehdy dobře známý pražský advokát JUDr. Fr. Uher, jenž skončil jako alkoholik-proletář v „Batalionu“, krčmě posledního řádu na Starém městě. Nešťastný osud dr. Uhra zobrazil také populární kdysi majitel a ředitel „zpěvní síně“ Fr. Leopold Šmíd ve své kabaretní hře „Batalion“ a později Josef Hais-Týnecký v románě, divadelní hře i filmu téhož jména. Postavy a osudy dra Uhra ostatně obšírně a zajímavě vylíčil sám Ignát Herrmann ve svých vzpomínkách „P ř e d p a d e s á t i l e t y“ (díl II., kap. 39.—42.).

12.

DIVADELNÍ VÝPRAVA DO VÍDNĚ.

Dátum po svato dušnych svátcích letošního ročníku.

Velezasloužená redagce Švandy dudáka nátlakem pána F. Topiče, knichkupce f Praze!

Ježišmarjá vážené pánové právě sem přijel do Prahi a muším řícti podobá se návrat jako dyš staré Římcké vojevůtci fcházeli do vidobitých měst s břečťanem a bopkama, tak zvané triumfíři — a téš mi se fté podobě navracíme.

Pro Kristapána zasloužená redagce! nenadál semse, že ve své staré gariéře nat hrobem se dočkám podobných momentů jako se fagticki přihodilo, ačkolif sme nejeli z nejlepšíma nádějema a právě to jestajemství veškeré válečné strategérie: nepoceňovat nepřítele, mít z něho rešpegt, jít na něj se fší promišlenosti a porazit ho na hlavu. Esli se nemejlím viznamenávali se veškeré válečné tažení Velikého Napoleonta těmato vlastnostmi skerích viplívali jeho vítězství aš na rozhodné poslední bitvi u Varteló a svaté Heleny, gdeš bil jenerálem Velin Kohnem a Elbou poraženi.

Pozoruju, že ftom zmatku semopomenul řícti oč se jedná. Jest fšak pochopitedlné gdešto se nás fšech vistých okamžicích zmocni jakási horkokrevnost tak že bisme lidma pomněri neznajícími mohli bít považované za taliáni severní polokoule.

Totíš dívadelni víprava do Vídně.

Stalo se totíš že asi násletkem naši krásné velko lépe pouznášející jubilejni vístavi othodlali se vide ňáci téš k podobnému uspořádáni a abi se lišilo, rozhodli se pro vístavu *špecialit padajících do oboru dívadla.* Neboť na gompletni *jubilejni vístavu* jako bila naše bi se nebili zmohli. Teprf napřesrok budou mít dvacetileté jubélium své světové vístavi z roku 1873, keráš prý po sobě zanechala jakísi schodek.

Tuto dívadelni vístavu vídenskou spuntýrovala pri jakási kněžna Mettrniklová, keráš má veliki vzájem pro divadelni zá stoje a bil ji ftom nápomocny téš ja kýsi gomitét, fkerém fšak praskích osobnosti bilo málo zašloupnutých. Pokujť vím, ani jediný.

Oučel divadelni vístavi bil dvoji; předně měla vístava posloužiti dívadlu, za druhé mělo divadlo posloužiti vístavě, za třetí fšak a hlauně chtěli míti Vide Ňáci a Fprvní řadě kněžna Šmetrlinková a jiné ariston grádi legraci, keriš pojem je hlauni tepnou videnskeho života.

Vístava bila rozdělená na vicero části, skerich každá bila vjenovaná inému národu. Těchto

bily dva hlavni druhi: 1. národi, keré se vístavi zoučastnily — 2. národi, které zůstali doma. Tyto poslednější nebili ve Vídni zastoupené.

K vístavě této bilo vyzvané téš české Národní divadlo fPraze vdvojím smislu. Předně bi zaslalo vůbec na vístavu zástoje, keré se dají zapakovat a na místě zase vipakovat, totíš Modeli degorac, seznami členů, partidůri oper, bro žůra Prvni aš Osmi rok v Národnim divadle, obrazi gomponistů nep autorů, fodografie členů a členek operi i činohri, sboru, baletu a jiných regvizit. Zadruhé bilo Národni divadlo žádané, bi na vístavě uspůsobilo několik přectaveni.

Proti tomuto druhému oumislu vislovilo se vejřevné míněni FČechách tagořka šmahem. Předně se poukazovalo k politycké gonštelaci že nemáme ve Vídni co pohledávat. Za druhé kstarému, osvěčenému přátelství vídeňáků, keré nás při každé příležitosti malujou jako zloděje a poběhliki, kindramle a policajti. Za třetí se vědělo že tobude stát moc peněz a za štvrté kdo je má zaplatit?

Afšak jako mnoha viných případech netbalo se také tentográde na vejřevné míněni, ani na opozici v družstvu a jelo se do Vídně. Počínajíce ot golegi ředitele aš k panu Špačkovi, bil naloženy na vlak takořka celi perzonál: prvni kapelnikové, druhé gapelnikové, primadóni a tenóři, basové a bari Tóny, pan Bergr ze svíma poddanýma, orgestr a zbor, členové činohri, prvni

i druhé milovníci a milenki, lampáři a mašinisti. Ze zvláštni pozornosti byl naloženy téš *nápověda* jemuš bil přiděleny pan Šamberk, abi o něj pečoval, bi ho žádná nehoda nepotkala. Pan Šamberk ručil svojí vlasní hlavou, bi bil tento mušš beze fší pohromi do Vídně dopraveny. Ostatně několik iných dramartyckých umnělců pana Šamberka f té fungci horlivě potporovalo.

Odjest do Vídně stal se koncem měsice Máje vážené páni a toho dne Praha ošiřela. Nep néjen že sme pojednou bili zbavené svích milich umělců, pěfců i pěvek, agtérů i aktérek, vůbec fšech těch osobnosti, keré nám krátí eventunel někdy dlouži večeri, s kerimi se mezi jedenáctou a jednou f poledne setkáme na ferdijancké třídě, keréš se na celi svět a hlauně na nás grytigrové líbezně usmívaji, pozdravuji, ruce podávaji, svoje fodografie oferiruji a vibranými barvami své dualety promenádu oživuji, nejen to: bily nám odvežené i jiné osobnosti s Prahi, keréš táhli do Vídně s umělcoma divadelními předně fuměleckém zájmu vůbec za druhé jako rezerva a domobrana. F pádu bi se stalo, že bi fčestném boji padli herci a spěváci, bili bi tyto jejich průvotci nastavili svoje mužné prsa.

Tak odýžděli s tímto vlakem někeré zasloužilé a osvěčené básníci a recezenti, téš někeré méně osvěčené básníci, ale fšechny jako dobré geniusové, na fšecko připravené, na slávu othodlané. Bil to pohnutliví momend, gdyš tento

fagticki orginálni *divadelni vlak* — (a f těch sme otbornici) — zvolal „fertik!“ a đal se do pohibu. Pohlížejíce na otuželé na domácí půdě vyprubované herce, na jejich něžné golegině, na členové sboru obojího pohlaví, na neviné dífki z baletu nevědouci co je očekává, fšem nám stáli v hlubokém napnutí slze fočích. Nigdo nevěděl, jaké budoucnosti spěje fstříc.

Bilo nám jako za časů starích římanů. „Mortydúri auskultant, césar!“ jako volávali alligátoři jdouce na zápas zdivokými šelmami.

Litoval sem velice, vážená redakce, že sem nemohl zároveň s nimi, ale nebilo mně možné. Předně sem bil stiženy svím dávnim regmatízmem, za druhé semněl boty u šefce. Afšak zapřisáhl semse fšem, keréš do Vídně odjižděli, že za níma pospíším, jakmile dostanu podráški.

Tato má touha bila viplněná o Svatodušních svácích. Sebravše veškeré peníze keré bili věčím dílem vipučené, redakčni cestouni *vák,* poslední visvěčeni zachovalosti a Rankůf německočeskí kapesni slounik vijel sem večír fsobotu před božím Hodem s Prahi bich na vlastni oči viděl zenzaci, kerou působí ve Vídni uměleckí otkas mistra Smetany jakoš i hloupé videnáci, kerím sme tyto své české skvosty mušeli přinýst takřka pod nos, abi se o nich dozvěděli.

Jeli sme celou noc, v Gmintu sme dostali německé gonduktéři, ráno fosům sme bili ve Vídni. Měl sem regomendaci na Vašeho spolu-

pracouníka pana Tandariáše, keri bil uš dříve ve Viďni a keri mě očekával v posteli ve svém hotelu „u uherské koruny“. Přivítal mě nedočkavě, bivše mnou probuzen a za malou hodinu, co se umil a obliknul. Chvátali sme k snidani do jedné kavárny, na prvni pohlet rouněš vídencké.

Spůsob života ve Vidni jest jiný nešv Praze. Bílé kávě se tam řiká *melánč,* afšak také se nalévá do sklenic. Sklepnici sou fšak patrně zjedné školi, nep na slovo *cáln* zrovna tak ochotně přiběhnou jako fPraze.

S kavárny sme zamířili do hotelu *u prince* za jedným mostem, gdeš ložíroval ze svím štábem pan ředitel *Šubrt.* Chtěl semsse mu přectavit, bohužel fšak uš nebil doma, nýbrš za svím povoláním. U prince vipadalo to jako v Národnim divadle fPraze. Portýr říkal uš i Engličanům *„má úcta“,* cimrkelneři a panské olali *„nastár!“* F průjezdě stál pan Špaček, v mezanýně jeho golega. S každého pokoje ozíval se česki hovor a spěf, naši spěváci brali škáli. Pana ředitele zastupoval sekretář divadla pan Dr. Kadlec, prosluli svýma diplomatickými *„zaslány“* panu Ladeckému. Nechtějíc se dostati do žádné polemiki složil sem svůj gompliment panu Špačkovi, keríš jest jednou z nejrostomilejších osobností v divadelni správě a dostaf odněho pokin, kde bich pana ředitele našel, vidal semse s panem Tandarijášem do Prátru prostřednictvím vídencké tramvaje. Jíš tu sem poznal, že vejřevné míněni

jest násletkem našich her velmi obrácené v náš prospěch. Gondoktér přijal ode mne velmi zdvořile dva grejcary odměny. Za malou chvíli fstupovali jsme do Prátru. Co sem tam schledal a zakusil, vážené páni, vilíčim Vám v nejblišich dnech.

Do té dobi pozůstávám Váš odaný a věrný spolupracovnik

Vavřinec Lebeda,
gryticki referent.

Post škriptúr. Víhodná bi mně bila malá záloha k dalšímu pouzbuzeni!

*

Pozn.: Vavřinec Lebeda nemohl ve svých referátech nechati nepovšimnutu vítěznou výpravu našeho Národního divadla na Mezinárodní hudební a divadelní výstavu ve Vídni, kde v červnu 1892 byl úspěch pohostinských her Národního divadla na výstavním divadle velmi pronikavý a znamenal zvláště mnoho pro proniknutí hudby Smetanovy do světa. Velké zásluhy o uskutečnění a zdar výpravy získal si ředitel Národního divadla Fr. Ad. Šubert, ve Vídni byla jí účinnou podporou uměnímilovná kněžna Metternichová. Herrmann chtěl spatřiti, jaký bude úspěch Národního divadla ve Vídni a zajel si tam tedy; uvítal jej tam přítel Karel Šípek, jenž své některé pří-

spěvky do „Švandy dudáka" podepisoval pseudonymem Tandariáš.

Lebeda vylíčil ve svém referátě odjezd z Prahy a příjezd do Vídně. Žertovná zmínka o herci a spisovateli Fr. Ferd. Šamberkovi týká se slabé stránky jeho jinak vynikající umělecké činnosti, že nikdy neuměl dobře svou úlohu a spoléhal vždy na nápovědu.

Ke konci svého dopisu praví, že další zprávu podá v nejbližších dnech. Ale čtenáři se toho vylíčení nedočkali. V té době zemřel po těžké nemoci Herrmannův milovaný bratr Emil.

13.

DOPIS.

V Praze, na šklonku mněsice novembru, roku 1892.

Veleváženy pánové ctěné redagce!

Uplínulo značně času do lůna věčné spravedlnosti, co sem nepodal o sobě blišich správ a téš ve svém rezónu nepracoval. Bili toho příčiny všelikeré znichš sou někeré scela prevátni a jiné se pro vejřevnost nehodí. Přičiny dosti důležité nepnéni maličkost vzdáti se zaměsknáni an téš vnásletku toho cítím vídatny úbitek na honoráru gdešto bi mně bil vnastávajici zimně velmi potřebni a prospěšni, nebojť světoznámi zup času velmi hlodá na mích skrounych svršcích a téš na schváceném těle, keréš fkaždé dalši zimně stráci mnoho na své bívalé čilosti. Doufám fšak fosvěčenou lidumilnost a humánitu našich nakládatelů zejmena onoho keriš je přes „Švandu", že mě na stará kolena neopustí a nevilouči zoučastenství jako se děje mnohdi takovímto podobným starým méblům. Bohužel zmodernim pokrokem věd a průmislů strácí práce

starích tovarišů cenu a zvěči části fše vikonává se pomocí strojů a hlauně mašinami. Příkladně doslíchám že bil fposlední době vína lezení i *stroj na psani*. Můj bože kam se podějou mišlenki a co budou dělat literádi zesvíma rukama gdyš se i ta nejhlaunější fpravém smislu slova ruční manufaktúra bude provádět mechányckím aparádem? A přece děláme fskutečně co můžeme! Příkladně mladý golega začátečnik pan *František Yx Šalda* píše fskutečně tolik, že se mu žádný aparád nevyrovná. Ofšom nemůže se rozhodovat esli to bude také tak trvandlivé. Nebo bi to bila uš ta mašinová práce?

Zasílám tyto své dnešni řátki slauné redagci sté přičiny, bich dal na víjevo, že sem dosujť faktivitě a hodlám i dálero setrvati. Pro citelny nedostatek papíru a schromážděnost mišlinek nemůžu tentográde podati artýgl značnějšich rozměru. Pouze chci viznačiti, že zbírám veškeré síli bich v novém ročníku mohl ze fši vehemenci podávati další náfzori přes divadlo potahmo i literadúru.

Hlauně fohledu dramartyckém hodlám pěstovati sistematycki přehlet viprošujíc bi mně bilo poskitnuté místo k divadelnim pojednánim, keréš bili ve Vašem žornále posledni čas poněkujť zanetbané. Matriálu je stále dosti a den ke dni ho přibívá. Hodlám poskitovati téš jakési péri jódické referáti po příkladě osvěčeného golégi mého pana ředitele Šubrta, keriš publicíruje

své víročni náhledi ve formátě jakíchsi almanáchu jenšto se těši značné oblibě nejen autorové ale téši publigum.

Ofšom v ních hodlám zaujmouti přibližně jiné stanoviště. Jest mím oumislem dávati virozuměni néjen o událostech dívadelnich, keréš mohou bít pozorované z poslední gallerie baligónu a pargetů ale rouněš ze strany opáčné, tak zvaného *zágulisi*. Nepsou momenty stéto stránki okerích bi téš mohli bíti vidávané brožuri První aš Devátý rok.

Vinaznačím Vašemu ctěnému čtenářstvu různé okoličnosti divadelnich zástojů vůbec. Podám různé detaili přírodopisné o egzestenci různích dívadelních drušstev, o jejich vívinu a živobiti vzárotku, v mládi, fdospělosti a gdyš uš pak sou zase v jakési degadenci. Vinasnažím se vilíčiti vznik a vívin různých dívadelních veličin ze stránky matriálni a morálni; předvedu váženému publigům scéni stak zvaného „zápasu o život" čili o první místo fánzámblech dívadelnich, intrigy dramartyckích princezen, spůsob jakím fše kolem sebe telorizujou a svoje golegové a golegině vikusujou. Téš o mnohích spěvácích rozličné sorty hlasu, keréš oučinkuji na divadelni dráze a keréš, gdybi jim Pánbůch náhodou nebil vložil do hrdel vínosný dar vysoké nep hluboké noty, mohli bi bíti při svích ostatních vlastnostech velmi dobríma glaunoma fcirgusech. Takové zjevi jsou pozorované fPaříži, ve Vídni,

v Bedlíně a téši jinde. Jsou na světě mnohé *„zlaté kapličkí"*, skerích gdybi se odhrnulo víko, vidělo bi se mnoho věci, keréš bi se měli spodobných zlatých kapliček viházet. Příkladně sou mnohé slovancké ústavi umnělecké, gde se mluví slovancki jenom na jevišti fúloze, afšak za golisama německi, bise nezapomněl a nepokazil dialegt. Zezná se ze fšeho, že v mnohém divadle, ačkolif jest plné drahích a mnohdi nepotřebných regvízit, schází nĕgdi ta nejdůležitější: solidné a radigálni pometlo!

Doufám vážená redagce že mi na toto mé spolupůsobeni gonzervírujete patřičné místo. „Jsou isté zástoje v štátě dánckém," praví vzesnulý princ Hamlet, „keréš hníjou!" Já k tomu připojují: ‚A keréš smrdí.' Což jest dosti podivné, že se tak dlouho nedezinfecíruje v těchto našich zdravotnich pomněrech kolerovích.

Zůstávám zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
bívalí ředitel s padesáti dřevěnýma agtéroma — bohužel, zživíma je někdi hůř!

Postum škript: Téš doufám podat referát o jisté divadelní záležitosti ze soudní síně, keréš sem se dosujť nemohl zúčastnit, nebojť bilo zatímně odročené a nechci tento dopis délero zdržovat.

Z úctou. *V. L.*

*

P o z n.: V úvodu dopisu omlouvá Lebeda neúčast ve „Švandu dudákovi“ od svatodušních svátků do konce listopadu. Satirická je v další části zmínka o F. X. Š a l d o v i, který právě tehdy nastupoval dráhu uměleckého kritika. Slibuje další obsažné referáty, naráží Lebeda na některé naše v n i t ř n í p o m ě r y d i v a d e l n í, s nimiž není nijak spokojen. Jaké divadelní záležitosti vzpomíná v postskriptu svého dopisu, nebylo lze zjistiti.

14.

VAŽANTASÉNA.

F Praze, koncem januáru 1893.

Můj bóže, slauná redagce!

Uš je zas jeden rok foné povědomé tůni věčnosti do keréš fšechny zapadneme, píšeme takořka 1893 a brzy poneseme toto století khrobu, jak se nýni fuvědomělích kruzích fšeobecně proslíchá. Ostatně nestálo zanic, toto století, a mislim, že na něj budeme dlouho pamatovat. Ale takoví uš je světa běch:

Řeka teče vlny plinou
mladé vznikaj, staré hinou
zde sme dnes a zítra gdes
a vzal to fšecko pes . . .

Tak pěje uš starí básnik tureckí Šehezaráda keriš se narodil f památné oné tisicáté a jedné noci keráš dosujť vrhá své stinné paprski na veškerou lickou osvětu. Bil to bratr onoho prosluléhо ábi Ben Rakibi keriš je původce světoznámé průpovědi: Wí kchomen zí mír fór! A skutečně, pravdu měl!

Na tyto staré sloupi lické gultúri semsi spomínal, gdyš sem bil dne 13. januára fdivadle, gdešto byla dávaná dráma VAŽANTASÉNA přeložená ze samškrtu.

Samškrt, jak učenci viskoumali jest pramáti všech evropskích jaziků víjma turečtinu a Židofštinu, kerá skutečně bi uš měla bíti odkázaná do svích původních mezí, coš bude fšak dycky spojené sistými obtížemi. Vlasti tohoto jazyku jest Hindostán a Galgutta sokolím a v nejčiscí gvalitě bil mluvený v říši krále Brahmaputri v městě Tigrisu na řece Gangesu, pokujť si zgeografie pamatuju.

F těch dobách, asi okolo narození Krista pána panoval ftěch končinách istý král *Sudrnák,* keriš měl nejspíš tak nějakou menší provincii jako příkladně náš kníže Oldřich nebo podobně a tento král, gdyž byl panováním příliš unavení, spisoval též dramartické kusi. (Ejhle podobnost řeči: dramarticki spisovatel *Sudrnák* indické minulosti a nynější *Sudrman* německé přítomnosti!) Z jeho zebraných spisů zachoval se mali počet, totíš Bazantazena jediná, esli se nemejlim. Překladem ze samškrtu titul ofšem utrpěl, nebojť původně se nazíval kus *„Mrška Katynka“* (opět jakási podobnost s češtinou, zjakou se eště častěji setkáme). Mrča Katyka znamená fšak hlíněný vozejček, gdešto Svasantažena bajaderu. Ftěch věcech dělali staři Hindostánci rozdíl.

Ftom starém indickém králofství (a patrně

v hlavni rezedenci) žil jakísi moudrí muš ménem *Čamrda Ta.* Tento muš bil do jisté míry mecenáš. Dokujť měl, potporoval spolki a gorporace, zoučasnil se fšech šupskripcí, bil otcem chudých a horoval pro osmihodinovou denní práci. Konečně fšak se vidal a udělal jakousi grídu. Ze fšeho majetku zbil mu malí domeček a zdá se že uš ani na tom nebilo místa pro hipotyku. Zůstalo mu jen dobré svědomí, spomínka na lepší časy, malí synáček sprvního manželství a věrný kamarát Majtaréja keríš fšak měl zrovna tak málo jako Čamrdata.

F této grytické době viskitla se mladá heská dífka, keráš hledala s Čamrdatou počestné sblížení. Nazývala se *Vazantazena,* byla povoláním bajadera a náležela tedy do níské kasti. Muší bíti totíš podotejčíno, že celý nárot indický, keriš oupěl pod hrozným nátlakem kněží, byl rozděleni na samé gasty, z nichš hlauni bili tři: brahmani čili kněži, kšatrové čili ojáci a Waissové čili sedláci a *handlíři,* jak jíš méno vyznamenává. Někeré Weissové přidrželi se toho povoláni dodneška. Pak bili eště jiné sprostší gasty, příkladně kominici, hrnčíři, víčepnici, trafikanti a tomu podobné. Bajáderi bili z nízké gasty a živili se hlauně vejřevným tancem. Jejich povolání bilo dědičné, coš při svobodném stavu bajadér je dosti podivné a visvětluje se ofšom tou zvláštnosti, že v gastě bajadér rodili se dítki bezotců — příroda se starala o nové pokoleni.

Tato Basamazenta tedy zahořela prutkou náklonnosti k Čmrdatovi, keríš fšak bil *brahmanem* a tedy svím garakterem stál visoko natonou starodávnou baletkou. Manželcké spojeni obouch bilo za těch pomněrů nemožné, což zejména těšce nesla Vasantazéna, kerá měla svích milostných dobrodružství pomalu dost a toužila po jakémsi domácím krbu.

Afšak i Čamrdatovi nebila Vazantazena ouplně lhostejná, naopak, zahleděl se do ní silnou tcheoretickou láskou, tak zvanou platónickou. Jeho přítel Majterejta mu neschvaloval tento pomněr a vyjádřoval se o něm dost nešetrně. Taková je situace f prvním agtě.

Mirnému a kliďnému vívoji láski řečených obou gast klade se fšak brzy fcestu překáška fosobě visokého aristográta totíš královécho švagra Šamstrnáki. Tento má velkou apanáš, žádnou práci, násletkem toho bujnou kref a vede hrozně zhejřilí život. Tento muš velmi ďarebného garakteru a nemravných zásat taktéš spatřil gdesi při národní slaunosti bajaďéru a za každou cenu chce ji dostat pot svou moc. Afšak v dífce jest její lepší stránka jiš příliš probuzená, osobnost Čamrdatová příliš do jejího srce zakořeněná, a fšecki lákavé nabítky Šamstrnákové zůstávají na ni bez oučinku. Vidí se o5, že láska ani foněch časech nebila žádná maličkost.

Skrátka, Vazelintazena chová k Šamstrnákovi velkou antepatétii, coš mu dává zřetelným

spůsobem na srozuměnou. Královskí švagr poznává že se bajadera zamilovala do zbankrotovaného Čamrďaty a že také tomuto nejni naprosto lhostejná. Ale návzdor tomu nepřestává jí svími nečestnými návrhi zahrnovati.

Čaramáta, abi mohl ze zbožňovanou dífkou mluvit mezi čtyrma očima dává si zní randevú v císařských zahradách, coš je neopatrné dosti, neptyto sady náležeji švagru královému. Vasantazena vidá se na tu cestu ve svém voze, na cestě fšak učiní zastáfku, vozík zůstane prázdný a té okolnosti použije politickí uprchlík Arimajka, keríš bil zavřeny pro podezření že je pretendent králofckého trůnu ačkolif bil dosujť pastýřem. Afšak foněch dobách nebilo na králofské povolání zapotřebí ještě ani tolika zděláni jako nýni třeba na oficírštelfrtrétera. Přišel do toho ostatně scela nevině. Pásl klidně svůj dobitek a nenapadlo mu ani, že bi mohl panovat, aš jakísi starí dědek prorok vijevil králi, že právě ten ofčák reflegtýruje na vládu.

Chytili ho, zavřeli do Daliborki a měl bít snat dokonce oběšení. Ale Arimajka utekl, vlez do droški bajaderčiné a bil nedopatřenim zavezeni do onoho parku. Vidouc povědomí vůz chvátá k němu Čamrdata a místo milované dífky padne mu do náručí — arestant Arimajka.

Čamarata bil ofšom člověk garakterni a nemohl prozradit pronásledovaného uprchlíka, antoš bil také sám radigálniho smíšlení a přál si

změnu vlády. Sdosavádnim králem nebilo jíš k vidržení. Aniž bi tedy pátral, kam se poděla milovaná bajadera, othodlá se Čamrdata že Arimajku zachrání a odvádí ho do hor gde uš čeká věčí počet republikánů na svého vůtce. Nebojť zatím uš se farimajkovi skutečně probudil praví oučel jeho života a on slibuje, že tyrana svrhne.

Do prázdné degorace přichází tu o5 králůf švagr Šamstrnáka se svimi vnitřnimi divokími pocity, stále naplněn dychtivosti aby získal bajadéru. A tu se objeví nové nedopatřeni tentográde velmi osudné. Vasantazena chtíc pokračovati ve své cestě (gdyš bila nafštivila malého sinka Čamrdátova) vlítne do dročki, kéra jede právě kolem domu — a toje povos Samstrnákůf. Je to podivné ale musí se to přijmout jak to spisovatel podává. V této káře přivezou ji do parku a tu padne do rukou zhíralého královckého švagra, keríš jásá nat touto nepochopitelnou náhodou. Činí jí o5né návrhi, bajadéra ho odmítá a konečně ho kopne, coš mu každi přeje, nep tento zhíralec fškutečně nezasluhuje nic jiného a velmi těžce gomprimíruje monarchickí princip —.

Tím rozuřen, ale ještě více tím, že tuší že to bilo vlastně dostaveníčko s Čamrdatou po kerémž dífka ve své ouskosti olá, sápe se na dífku a zaškrtí ji. Tato vražda je podobná oné, kerá bila spáchaná na nešťastné Marii Kocourkové svého času u Hotkoviček. Jenže tato bila přikrytá plédem gdešto Šamstrnáka pokreje mrtvo-

lu bajadéri lupenami, nejspíš lotosovími keréš sou findii a fčeskích básních ve veliké oblíbenosti. Pak jde tento králofski ničema naspět do města a udává trestnímu soudu, že vraždu spáchal — Čamrdata. Je to fagtická znemravnělost a zhovadilost.

Čamrdata je začtěn a přiveden do čtvrtého agtu, keriš přectavuje indickou porotní síň. Hlavním porotcem je pan Šimanofcki, kerému ta hodnost jako praskému měšťanu ofšom s plnou mírou přináleži. Vůbec každá porota pozůstává z domácích pánů, pekařů a slátků. Na místě veřejného žalobníka přichází do soudní búdovi sám švagr kralofski Šamstrnáka abi svoje udáni odůvodnil. Skutečně také drží velmi rozlobené a přímo zuřivé pledyaré ačkolif zákon i veřejnému žalobniku přikazuje co největší umírněnost a objektifnost. Ale to je to, že Šamstrnáka je sám ten darebák a chce vidět Čamrdatu na šibenici.

Čamrdata je ofšom celí prič, slyšíc sčeho jest obviněny. Neboť on skutečně nemá do toho momentu tušeni, že jeho milovaná bajadera bila přepadena a zardoušená — ale je teprf hrozně pferdplex gdyš se mu soudem oznamuje, že on ji zavraždil. Tohoto Čamrdátu hraje pan Slukof a můžeme si pomislit, jak mu je. Odmítá ot sebe toto podezření, afšak Šamstrnáka — dává ho pan Bittner (no jo!) — zvelkou piganterii na něho doráží. Jedno slovo bi spasilo brahmana Čamarátu — gdyby řekl, kde tu noc chodil, afšak

to bi prozradil spiklence Arimajku a vidal bi jej na smrt coš je proti jeho přirozenosti. Tu nastává gulminace průvodního řízení. Tajné detektýfři, keré bili vyslané do bitu Čamurátového, abi tam vikonali prohlítku, přicházeji do porotní síně a přinášeji hliněný vozejček sinka Čamrdatového, jménem Rozházený, v němž se nalézají — šperki a preciozi zavražděné baleríny Bažantaženy. Je domněnka, že Čamuráta zavraždif svojí milenku oloupil ji o klenoti — nígdo s poroti ofšem neví, že sličná tanečnice z láski koci dala je prezentem jeho sinkovi, abi si z nich nechal udělat zlatý vozejček. Obecenstvo o tom ví, nep se to fšechno v minulích agtech dělo před jeho očima. Tento důkaz je ofšem velkí gorpus delegty a když Čamuráta vidí, že jsou fšecki okoličnosti proti němu — vikřikne náhle:

„No tak ano, já ji zavraždil!“

Hrozné překvapeni fobecenstvě a porotcích, ano i necitelny Šamstráka jest frapírovany, ale jenom na moment, načeš fschopifše se olá:

„Vemenu krále na smrt sním vrahem, ať je vraženy nakůl!“

O soutcích je ofšem napsáno ve fšech zákonicích světa že jsou neoďvislé a nepodlehají žádnému nátlaku coš je fagtum — aš na někeré případy, kdy se zhůri na ně vikonává fplif. A poněvač každý soutce má za mravní zásadu *avanžmá,* pokut je možnost, stávají se případnosti že soudí tak jak si jeho přectavené přejou, leda bi

chtěl bít preterírovaný anep jít do pense, nebojť na každou neodvislost je nějakí prostředek. Coš se objeví téš při porocích indickích. Podávaji sic o tom separátni votům králofckému švakrovi, afšak Čamrdata přes tofšechno je vedení na popravu, coš se děje fpátém agtě.

Afšak Vázanazenta néni zavražděná — coš ostatně publigum pozoruje jíš fagtě třetím. Je uškrcená jenom na polo, je to vražda tak zvaná nedokonalá. A když bestiálni Samastráka odešel, připlíží se jistý žebraví mnich kerému jednou bajadera udělala dobrodini a keriš si fparku pral svoji gleriku, vidí zdánlivou mrtvolu, skřísí ji a odvede do kláštera indickích barbambitek.

Ničko, fpátém aktě, antoš právě vedou Čamaratu na židofské pece čili popraviště, přichází onen mnich is balerinou.

„Nejsem mrtvá!“ olá Vazantažena.

„Jsi zachráněný!“ olá radostně obecenstvo.

Afšak zas dotoho přichází onen zlopověstný švagr králůf avolá:

„Ve ménu krále jsi bil odsouzen na smrt — tedy zemřeš — ať je živá nebo né!“

Coš je ofšom poněkujť divná judifikatúra.

K těmto koncům fšak nedojde. Neboť sotva odešel švagr Šamastrnáka, blíží se Arimajka, onen pastýř, ze svíma stoupencoma, v nespokojeném lidu šíří se radigální revoluce, nastává kštátní převrat, lit provolal Arimajku za krále, Čaramáta dostává milost a Vazantazena jest no-

vím monarchou pozvednutá do viší kasty, bisi mohla vzít Čamurátu za legálniho manžela.

Nastává konec ke fšeobecné spokojenosti.

S této starodávné hri viplívá vícero úvach.

Předně se vidí, že jíš fšedém dávnověku panovali náfzori dosti podobné našim pomněrům. Vidí se, že se oboje pohlaví navzájem milovalo a že bili různé překáški, neš se dostali milenci koltáři.

Vidí se dále, že jíš tengráde bili kleslé dífki a že tvořili vlastně takořka celí cech zákonitě uznaný. Vidí se, že i ftehdejšich dobách se mnohá dífka spamatovala sté neřesti a zatoužila po manželctví, fkterém bi se jí dobře vedlo.

Vidí se dále, že také tehdáš mnohé monarchové nerozumněli požadafkům svích podaných a prováděli fšecko jiné, jenom ne moudrou vládu, a ke fšemu měli ještě velmi mizerné příbuzné, kteréš na gonto svého privilegovaného postaveni prováděli rozličné lotrofství, čímš dynastii přiváděli do hup lických a do zasloužené záhubi. Vidí se, že i tehdáš lit si nechal značně dlouho šlapat na krk a kopat do břicha, než se vňom probudila enerýže, abi sve utiskovatele svrhl.

Vidí se dále, že před tisícema lety se pragtycírovalo soudnictví dosti divným spůsobem, antoš mohl bít pro vraždu subjektifně otsouzený člověk, ačkolif vražda objektýfně prokázaná nebila, nep sout neměl ani *zabitou* osobnost v ruce a nemohl tedy vědět, co se s ní stalo, a scházel tedy nejhlaunějši gorpus delegáti — a pře-

ce otsoudil vraha, ačkolif proti němu nebilo žádnych svjetků.

Vidí se konečně, že uš tehdáš byli lide, keriš zrozličných takovích úkazů měli rozum a pochopa, jako ten Sudrnáka, a téš dosti odvahi, abi to fšecko napsali, ano že to napsali korunované hlavi, nepten Sudrnáka bil sám král — mušeli se dít hrozné věci, gdyš i takovéto lidé uznali za dobré dáti to na vejřevnost — nepto bilo vlastně proti jejich postaveni a golegiálnosti. Afšak mnohdi i na trůně sídli uznání a šlechetná misl.

Ale vidí se zase dále, že i tengráde panovali rozličné ohledy a přece se neřeklo fšechno, nepmám velké podezřeni, že ten *švagr* je vlastně osobnost fingirovaná že to bil vlastně ve skutečnosti sám nějakí král, ten zlosin Samastrnáki, afšak že autor nechtěje dočísta někerého svého golegu blamírovat, udělal s krále jen švagra.

Afšak na konec vidí se ze fšeho, že zůstalo zachovalé umělecké dílo krále Sudráki a odolalo povědomému zubu času, afšak tomu samému zubu že podlehli fšecki učené gritiki a úvahi indickích Vocásků, Mrcásků, Filousů a Paďousů. Proslýchá se sice, že vmlhavém tom vjeku egzestýroval téš jistý na slovo sebraní analízr František Ahasver Křaldanáki (téš slovo samoškrtné, cošbi se v nýnější češtině vislovilo asi: Křalda ňáki), afšak co tento slauný mušš myslel a zepsal, zežrali dávno myši a je to fšecko vhoroucim pekle. Pro nás grytigrové ofšom vyhlítka velmi smut-

ná! Nat tímto fagtotem zmáhá se mně jakási melangolie, pročeš doufajíc, že sem podal co bilo mého možného za příčinou tohoto indyckého dramatu sem zúctou váš odaný

Vavřinec Lebeda,
starí a věrný gryticki recezent.

Postumškript: Za žádnou podmínkou bych neodmítnul, gdybi mně o5 bila zaslaná jakási menčí záloha, třeba ve věčím obnosu. Zúctou!

*

Pozn.: Staroindické drama „Vasantasena", jehož autorem je král Súdraka, (V.—VI. stol. po Kr.), zpracoval pro novodobou scénu Emil Pohl; tuto adaptaci přeložil pro Národní divadlo Jaroslav Vrchlický a její premiéra byla 19. (ne 13.) ledna 1893. Původní název dramatu toho byl Mrččhakati (Hliněný vozíček). Toto a jiná ještě indická jména (Sudraka, Čarudatta, Samsthanaka, Vasantasena) upravuje si ovšem Lebeda po svém. Prostředí dramatu dává mu příležitost k výkladu o společenských poměrech v dávné Indii; vedle toho je tu vylíčen obsah dramatu a podány úvahy o něm, dotýkající se na některých místech poměrů našich v době, kdy byly psány „kritiky" Lebedovy. Tak také není nesnadno uhodnouti, kdo je Lebedou zmíněný „na slovo sebraný analízr František Ahasver Křaldanáki".

15.

VELKÍ GALLIVODA.

F Praze mněsíce března 1893.

Néjen vlastni pokročilosti věku a spojenýma sní rozličnýma defektama zdraví ale i mnohíma trudnýma pádi fpřátelskích stycích bila moje činost o5 na jistou periódu ohromena, tak že mě bilo zatěško psáti.

Pište, gde se noci jako vječnost vlečou,
pište, gde vám místo smíchu slzi tečou —,—

jakíš pěje onen básnik, kerí rouněš podobné trampoti překonával. Mímo toho jesmi téš dosti optížné višlupovati na tu zavinčovanou posledni galarii, keráš se mi zdá při každé o5né náfštěvě dívadla o několikero etáži viší. Fskutečně bich přál svím váženým golegům zbalikonu, keréš si tam velmí luxuriózně hoví na pližových fodelech, bi mušeli asi mněsic chodit na moje místo — a mněli bi také dokonce jiné ponětí o dramartyckém umněni atéšiné stanovisko. Skusil jsem to jednou s partérem kstáni, ale vážené pánové, také to pro moje staré oudi néni nic. Měl sem

skroucení celí škelett ve svém chorobném těle a mušel semse velmi pilně namazat opodel doggou, bich nabil aspoň dosavádni elastygi. Nic naplat, leta soutu, kolomastika svalů a nervů povoluje, tělo je vytahané jako kaučuk u starích pérek, stáři se hlásí ksvému právu.

Viděl sem o5 několik novích kusů vážené páni ale nejsem foné gonštelaci duševni bichofšech podal podrobnou správu. Příkladně se dávalo dráma VELKÍ GALLIVODA od Ečegaraja, keríš vzbudil mou nejvěči pozornost, ale neuspokojil mně tou mněrou. Ofšom je dosti záslušné otautóra, že tak dalece vihoujel, nepje známé, že pan Ečegaraj má vlastni průmisloví závot, totíš kavárnu u Karla IV. na Karlovém náměsti a roh Žitné ulice. Veme-li se, že otvírá ráno fšest a zavírá aš vedvě nebo dokonce vetři vnoci, jestakořka nepochopitelné gde nabére čas bi spisoval podobné věci a vůbec bito nemohl dělat gdybi neměl kopsluze hostů číšníci. Ofšom je ku podivu proč pan Ečegaraj jako praski kavárnik píše po *španělsku,* což se jedině dá visvětlit jeho národnosti, nepje francous původou.

Afšak o tomto jeho kuse nehodlám dnes psáti chtěje vičkat jeho zasinu čili repriznu, gdežto je kus dosti složitý a jedná v Madrídě. Jen muším řícti, že pan *Sajfrt* měl víbornou réžii sám téš hrajíc vítečně a že slečna *Gubešová* bila onoho večera k líbáni, jak víborně provedla fkuse mladou, nic netušící ženu.

Brzi potom bilo dávané *Jiříkové vidění* od vzesnulého Josefa Gajetána Týla — můj bóže, ten bi měl radost, gdybi viděl, *jak* se mu tejť aranžíruje. Taksi to fagtickí nemohl přectavit, dokujť bil žif. Eletrika, víprava, baleti, ojanská bitva sfaktyckou třelbou — a co náš choregoraf Berger při tom podává a celí ánzamml baletni zeslečnou Grimaldou, toje ohromné pánové. F tomto kuse hraje Jiřikovou milenku Kačenku slečna *Fídlerová* kerou sem dosújť neviděl, ale pánové, alabonžúr toje fskutečně delegatessa pro oči a pro poslechnutí. Néni tlustá jakosme mívali někeré subrety, pánové, spíšero velmi eterická jak básníci řikají afšak tato jeji něžnost působí velmi příjemně a dvě oči má pánové! Ježišmarjá dvě oči — sem starí chlap vážená redagce ale tyto jeji oči mně celého fašírovali, jak říká pan Lír ve svích novelách. Fašírovali, fagticki! Viborné jest, že tato naše nová subreta téš spívá, ale prosím, hlásek gomilfó. Lituju dosti, že nejsem vičvičený téš vzástoji hudebnim, bich mohl posoudit lépero. F těch věcech má pan Feřtr a pan Chvála přednost. Téš prý jistý pan Hejda rozumi hutbě, coš je scela nová správa a noví golega přes muziku.

Konečně sem viděl novou gomickou operu *Dobrou noc pane Pantoleón* o keréš hodlám příště více podat, nepjest pouze v jednom agtě a na to tedy snad ze svím hudebnim zdělánim vistačím. Na vícaktů bichsi netroufal. Ftéto spě-

vohře jest víborný pan Heš kerí má skutečně néjen hlubokí bass, ale i vítečnou mimiku. Eště málogdi semse tak zasmál.

Sem prozatím zúctou, vážená redagce

odaní

Vavřinec Lebeda,
starí grytickí spolupracovník.

*

Pozn.: „Velký Galeoto“, drama o 3 jednáních s předehrou od významného španělského dramatika José Echegaraye, bylo hráno v překladě Jar. Vrchlického a za režie Seifertovy po prvé v Národním divadle 4. března 1893. Bylo to druhé drama Echegarayovo na Národním divadle; (hodnotnější drama „Světec či blázen“ mělo v něm premiéru 19. I. 1889 a bylo často hráno). Tentokrát se Lebeda omezuje na pouhou zmínku, nemluví o ději a z účinkujících jmenuje jen Seiferta a Kubešovu (později pí Kvapilovou).

Tylovo „Jiříkovo vidění“ bylo uvedeno na scénu Nár. divadla již v r. 1887 s hudbou Mořice Angra, v režii Frant. Kolara; tance uspořádal Aug. Berger; v novém nastudování bylo dáváno ponejprv 11. III. 1893.

Hudební hříčka, aktovka „Dobrou noc,

pane Pantalone!" od A. Grisara byla uvedena v novém nastudování po prvé v Národním divadle 26. II. 1893. Výtečný basista Vilém Heš vyznamenal se při zájezdu Nár. divadla na mezinárodní divadelní a hudební výstavu ve Vídni r. 1892 zejména jako Kecal v Prodané nevěstě a nabyl později světového jména jako člen vídeňské dvorní opery.

16.

BARON GÖRC.

F Praze koncem aprila a počátkem 1. Máje 1893.

Vážené pánové,

račte prominouti, že se ftěchto řátkách uchílím poněkujť od našeho velikého umněleckého ústavu na stříbropěněm břehu posvátné naši Vltavi a že podniknu malou exgurzi na druhí, tak zvaný leví břeh, gde rouněš stoji jeden chrám Tchálie, ofšom značně menčí a tou mněrou na dvorečku zastrčený, že muší bít velkí amatér dramartyckého uměni bi ho vinalezl, kčemuš velmi napomahá nápis na domě že se tam fskutečně dívadlo vinachází. Je to Švandové dívadlo u Libuše na Smíchově kereš fšak jaksem bohužel zvěděl nemá nic společného zvašim Švandou dudákem, kerémuš bych fagtický přál nějakou věčí reálitu a třeba se vní ani divadlo neprovozovalo. Solidni činžouni dům bívá něgdy vínosnější.

Do tohoto předměsckého dívadla uchilují se časem vítvori dramartycké, keréš bili velkím národnim dívadlem zamítnuté, o čemš se zamí-

tanym autorům dává virozuměni *tištěným cingulářem,* do keréhoš se fpíše pouze titul kusu. Dává to sěďectví, že se patrně takovích původnich kusů zadává do roka na *tisíce,* tak že na to nemůže bít držený zláštni člověk, keríš bi nešťastným spisovatelům několika *psanýma* řátkoma odpověděl, nýbrš opdrží autoři tištěný blanget identického opsahu.

Zdáliš jsou také na přijaté divadelní kusi zavedené tištěné blangety, néni mně známo, ale neviděl sem eště žádny takovi. Ofšom, těch néni do roka tolik set tisic zapotřebí.

Jináč také uchiluji se do smíchofckého divadla u Libuše ze svíma přectaveníma spolky, pro jejichš béne fice néni v Národním místa, příkladně spolek Máj, keríš ofšem nemá pro slauné drušstvo divadelni žádný víznam, neboť sou v něm pouhé spisovatele a na české spisovatelové Národni dívadlo příliš nereflegtýruje, a posledně bilo na Smíchově hráno ve prospěch spolku literárniho a řečnického Slavie, keriš také nemá v našem životě žádnou významnost, nepsou tam jenom študenti a je jich vňom pouze asi patnáct set.

Nůže jednoho dne mněsíce apríle bil mi zaslaný program tohoto študenckého přectaveni z kolegiálni žádosti, bich se na něj ze svím skrouným rozhledem gritickím dostavil a eventunel nějakou recenzi napsal. Čemuš sem ofšom vihoujel nepmám simpatétickou příchylnost knaší

agademické omladině fkeréš doufám nám kine lepší budoucnost.

Přectaveni bilo určené na středu 26. apríle 1893 fkeríš den také fagticki bilo na prkna puštěné a vibrán k tomu kus ot našeho přetčasně vzesnulého geniálniho spisovatele Emanuela Bozděcha, jenš vzal trágickí nepovědomí konec, snázvem BARON GÖRC, truchlohra f5i dějstvích.

Kus má za oučel částečné vipsáni osudů švejckého krále Karla XII. a případně téš jiného mladíka ménem Olafa Kuncóna, jakéhosi zbrklého theologa, keríš touží po nesmrtelnosti v histerii, ať ho to stojí co chce.

Toho dne bilo Smíchofcké divadlo velmi nabyté vibraným obecenstvem hlauně fšak študenctvem, keréš se přišlo podívat na své oučinkujici golegové, násletkem keréhoš návalu bilo vhledíšti velmi parno coš bil značný gontrast proti ročnímu počasí panujícímu ftom kuse na jevíšti, nepse obehrává věčinou v zimě. Je známo, že Švejcko a Noršvejcko léží mnohem více nakloněné k nortpólu a že tam věčí část roku je vjenovaná chladné temperatúře.

Barón Görc je truchlohra fpravém slova smislu. Dva poslanci jsou poslané do griminálu, je v ní zatřelený jeden král, utopí se tam neviná dífka, tytulni hrdina příde na šibenici a původce králofcké smrti je daný do blázince. Jelikoš jest hra parcelovaná napět aktů přichází průřizem na každý akt jedna truchlivá záležitost.

Věčině divadelniho publigum je zajistě průjem kusu dosti znám, nepse udržuje jíš přes dvacet let na repertoriu českích divadel. Císařů a králů toho jména Karel jest několik plných stránek fkaždém gonverzačním leksigónu a mezi nimi nalezne se téš Karel XII. z dynastie fon Váza, esli se nemejlím, keráš panovala ve Švécku. Tento Karel XII. nejsouc spokojený skvetoucí vírobou sirek ve své zemi, keréš bili dlouhí čas bes kongurence, hodlá svoji slávu rosšířiti téš iným spůsobem a válčí ze fšema okolníma monarchi. Brzy táhne na Rusa, brzi na Dána a Holštejna, na Polcko a téš Englicko jemu trnem foku. Jeho osut jest, že se mu dostala do ruki histerie o velkém Alexandrovi macedonském, jehoš současníkem bi se rát stal. Jináč je to jakísi přetchůtce Napoleona prvního, keriš se také brodil fkrvi po celém světě.

Sněm sice neharmonýruje s těmito věčnými manébri, lit je velmi nespokojený, ale Karel XII. jen vojnu a zas vojnu! Já mít podobné postaveni, bil bich skutečně žif velmi komót, národu bich dal, co bi chtěl a měl bich pokoj. Je fagticki nepochopitedlné, že bili mnohé panovnici takové ťulpasi a nedělali, co si přál lit, keríš na ně platil. Na konec zbejvá scelé té slávi pouze balzamírovaný kadávr a na něm mramoroví sargofák vněkerém kostele a dějiny kráčejí svím mohutným krokem přez ně dál.

Ofšom, věc je taková, že velké oučastenství

na fšech těch manepulacích měl barón Görc královcký první ministr, keríš prakticíroval dříve ve službách holštýnských (esli se nemejlím) a keréhoš Karel XII. převzal do své gondice. S těmito cizozemskými ministroma málogdo dobře pochodil — je dosti příkladů v gultúrni histerii. Gdyš je ministr krajan, totíš stoho samého nároďa, líp se vizná, dělá co národu vidí na vočích a slouží ke spokojenosti jako každá dobrá děvečka. Sou toho příklady v mnohé zemi. Ostatně je náhlet mnohých filozoftů škušených lidu vůbec, že se v ministrách nic nevihandluje. Ajť jsou vírobi domácí anep scizozemska potahované.

Hlauně se vitejkalo Görcovi, že pošťuchoval krále v jednom kuse do bitef, abi měl ve vládě jaksi prokúru, že ho chtěl alýrovat z Rusama, skerími se dřív válčilo, a že Švejdům na místě zlaté a stříbrné valúty zavedl papíry, coš tam bila neslíchaná vjec. Můj bože, to se mněli Švejdi jinám podívat! Jinde sou na papíry dávno zviklé, třeba bila nominálně zavedená zlatá valůta. Ofšom iná věc bila, že gdyš si na to fšecko jeho zlé ministrováni přišli stěžovat poslanci zmaršálkem fčele, měl Görc na svého panounika takovi fplif, že je Karel dal ihnet odvést do višetřovací vazbi a hnet potom táhl proti Noršvejdům.

F té době žil ve Štokolmu jakís bohosluvec Olaf Kuncón keriš místo abi hledal ukojeni svích tužep fteologice dychtil po jiných věcech a chtěl zašahovat do jiných záležitosti, do kerích mu nic

nebilo. Něco podobného dělaji glerigálové téšinde strkajíc nosi do fšeho. Hlauně dichtil Olaf po tom abi jeho jméno nevimřelo, ačkolif se jako protestanckí pastor mohl oženit. Ale on mněl na misli nesmrtelnost hysterickou. F této snaze umínil si, že krále Karla zauraždí i dal se naverbovat kojsku a bil poslaný ze svím regementem za králem, keríš oblehal pevnost Fridrichštajn.

Je smutná polární neděle, schiluje se k večeru, král Karel přichází ze svím štábem inšpicírovat šance a vida, že se jeho pionérckí kádr loudá s práci jako bi dělali praskou ganalízaci degradýruje na místě plukovníka Megreta na pouhého obrštlajtnanta. Ofšom se muší podotejčit, že bila země zmrzlá a že tenkrát neměli ještě dynamit. Král pak f průkopech osamotní zolafem kerehoš tam kaprál ode dne postavil na vartu.

Fdálce hřímají dáncká děla, král jest ve svém živlu, ale toto obležení jíš nepřečká. Olaf vifasoval ostré patróni, má nabitou ručnici, král se odvráti hrozíc pevnosti, Olaf třelí — svjetové dějiny sou o jednu nevisvětlenou královraždu bohačí.

Jak vitřelí Olaf, umlknou fdálce dáncká děla. Velikolepost histerického momentu a inšpicient za gulisou je umlčí.

Tím vlastně je dráma na vrcholu svích efektů — co následuje, sou gonzekvence štátního převratu. Vládi se uchopí sestra králová Urlika

Lenóra — taki nepříliš čistý garakter — propustí zajaté poslancové, viplatí jím zadržené diéty, dá zauřit Görca.

Afšak také Olaf se zmílil ve svích rospočtech. Rozhlašuje sice, že on třelil krále a tím vlast otyrana osvobodil, ale jelikošť bilo právě zákonem ustanoveno, že tobila *dánská* koule kerou král zahinul o čemš nesmí nigdo pochibovat nechtějíc přijít na šibenici, nevěří olafovi nikdo a je transferírovaný do blázince. Jeho opuštěná milenka Héba se jiš dříve utopila.

Po těchto truchlivých událostech oznamuje maršálek Rybín, že barón Görc bil uznaný vinou velezrády a smrtí tohoto importovaného ministra končí fšechny přetcházející gataštrófi a téš kus.

Provedeni kusu bilo velmi pasábl, nepúčinkovali členové dramartického odboru Slavie mezi ními někeré eléfové dramatické školi grejírované Národním divadlem. Krále *Karla* dával pan Hlava, majíc bílý plášť, visoké boty, dlouhé kníry a velmi ohnutou dragounskou šavli. Baróna *Görca* dával p. Bohdan, zemského maršálka *Rybína* p. Bezdíček, feltmaršála *Rejnskédla* p. Bezoušek, králofckého adutanta *Sikyré* p. Plaček, majíc oficiálskí kort pédlmutrem vikládany coš zvíšovalo efekt přectaveni. *Olafa Kuncóna* hrál p. Černovický zvelkou verfou dle zdařilého vzoru pana Saifrta — fgestykulanci i mluvě. Rouněš ostatni páni vikonali co bilo jejich možného ku fšeobecnému ánimu schromážděného publigum,

fčemš bili potporované dámami hlavně paní Kokoškovou (Urlika Lenóra) a slečnou Hlavovou (Héba Brachtová, milenka Kuncónová). Téš starí hauzírnik Olte Trumf dobře pracoval.

Bil sem velmi potěšení tímto přectavením omladiny agademické, keréš nasvětčuje, že nevihinuli staré jejich ideály umnělecké a dichtivě se těšim na další podniki toho druhu. Náplň obecenstva při tomto druhém přectaveni (nemejlím-li se) slíbuje úspěch i dalších, čemuž olajíc hlučné *navzdar!* sem zúctou

Vavřinec Lebeda,
obviklí grytickí spolupracounik.

*

Pozn.: Literární a řečnický spolek „Slavia“ v Praze ke své mnohotvárné činnosti kulturní počítal i pořádání divadelních představení; účastnili se jich jako herci také členové dramat. odboru spolku. Tak byla dávána dne 26. dubna 1893 ve Švandově divadle na Smíchově historická tragedie Emanuela Bozděcha „Baron Görtz“, a to ve prospěch účelů spolkových. V Lebedově výčtu osob dramatu pozměněna jsou jako obvykle jména Knudson, Ebba Brahová, Rybbing, Rhenskjöld, Siquier, Ole Frum.

17.

ZÁJEZD K ADOLFU HEYDUKOVI.

Slauná redagce, vážené pánové,

račte prominouti, že dnes jenom nakvap a vnejvěčim spěchu pár řádek na richlo. Sem stále fpohibu jako cirgusoví kůň, ač se mi bohuvžel nedostává tolik čílosti jako podobnému na svobodě čvičenému trakénckému hřepci. Můj zastrčený život fdovecký byl fposlední době virušený několika událostmi, podobnými rozvlněnému moři, o němž tak krásně pěje pověstná básnička Lorelaj, chojť známého německého básníka Hajna. Bil sem poctěný pozvánim spolku Máje bich se oučastnil víletu *do Písku na oslavu Adolfa Heyduka* jednoho z nejproslunějších gorifej na našem českém Parnasse a nemohouc odolat bich téš vjeho tvář nepopatřil a dostaf olný lístek na tramvaj k smichofskému nádraží použil jsem této víhody a za nepatrný doplatek jel sem otujť přezdice po západní dráze na Příbram a dále do Písku. Bila velmi impozantní tato jízda nepse nás sjefo f Písku vícero než třicet a bili sme tamním obecenstvem velmi vlidně uvítané a dobře uložírované.

Ty keréš nemohli dalekou tuto cestu s námi podniknout, viprovázeli nás přátelcki na nádraždí smíchofcké, zejména fšecki starší členové, loučili se snámi srdečně a mávali dlouho šátkoma svíma kapecníma gdyš uš sme dávno mízeli za Kádrštejnem, hradem to proslulého krále Karla IV. keríš založil praskou univerzitu a krom toho visoké učení. Lítovali fšecki pánové, keréš s náma nemohli a některé znich náhradou za to poslali nám a za námi přátelcké, povzbuzující dopisi, v níchš projevovali svou solidárnost a přáli nám mnoho štěstí.

F Písku jak řečíno bilo velkolepé uvítání obivatelstvem i kočárama — téš sem vjednom seděl a velmi pohodlně sem jel. První den fsobotu večír přet svatodušním hodem bilo hrané dívadlo, gde semse ocejtil ve svém živlu. Hráli dámi a páni písecké, krom toho přijela téš jedna celá naštudovaná aktofka z Chrudima, kerou přivezl pan Dr. Pippich. Jest obdivuhodná jeho vzácná obětavost, pánové, a spolek, keríš má takovéto členové ve svém středu, dojde k svému cíli.

Pánové, sem starí mušš ale srdečnost zjakou sme bili přijaté v domofské obci Adolfa Heyduka, stakovou semse fagticky málo kdy setkal a fté příčině mám jen podobnou spomínku na Chrudim. Pan purkmistr císařcki rada Pakeš, pan rada Lukáš, pan Dr. Žofka, pan Dr. Ladislav Šebek, starí pěvec mistr Adolf Heyduk —

všechni bili tak vlídné a přívětivé, že se nám s Písku ani nechtělo. A dámi, pánové! Ftom okamžiku sem litoval, že jsem tak starí chatrny člověk a že je zmou galanterii dávno konec.

Byl bich je líbal jak bili rozkošné a úslužné afšak o toto uznáni starého šedivého divadelniho ředitele nigdo nestál.

Nemohu dnes fšecko vipsat čeho sem bil svěďek — tak zvané dojmi mně přemohli a bude trvati délero neš se o5 fpravím do svích starích višlapaných kolejí, ačkolif sem se našlapal dosti s Písku na Zvíkov, kam sme učinili jakousi odbočku, bichom téš viděli pořiči krásné Otavy a Vltavy.

Bilo nám řečino, že z Vlastce do Zvíkova je asi půldruhé hodiny ale bilo to patrně míněno v nové valutové měně kerá má ážio. Na našich remontoárkách keré měli někeré členové sebou, trvalo to půlštvrté hodiny a bila to hlauně značná komoce pro mé staré oudi, fčemš mně bila úlevou jen okoličnost, že jsem tu cestu vikonal fšináklu eště zněkeríma inýma pánoma. Co šli pěški, velmi nám na břehu blahořečili.

Na Zvíkově bila krásná vihlídka a výborný obět, coš nás značně posilnilo na ďalší cestu do Ostrovce malé tři hodiny, odkujť bila dráha do Prahi, gde se večer v deset vilezlo z vagónů. Já fšak sem použil příznivého stavu vody Vltavi a ploul sem ze Zvíkova na Orlík v malé kocápce zněkolika pány a dámama, keréš nám dodávali

mnoho kuráže fpádě že bychom se překotili. Zhluboka semsi oddychl, gdyž sme pot Orlíkem vistoupli, neboť pokujť se plaubi na vodě týče, jest pevná země nejspolehlivější.

To bila jedna věc, keráš mně zrušila vmém samotářském životě.

Pak bil dávaný *Kde domoj můj?* od německého spisovatele Sudrmanta, kerého pan Šimáček převrátil na česko. Jak známo, zepsal tentýž autor také Čest, dávanou před třema nebo dvěma roki, mezi tím zhotovil téš Zkázu Sodomi a Gomori, ale toto dráma nebilo u nás dávané.

Děj Domova jest poněkujť opšírný bich jej vypravoval, nep nato néni vrichlosti času, an o5 nastává jiná událost keráš mně jaksi uvádí vrozpaki.

Dne 7. juni totíš pořádají dva spolki velkou *slaunost na Žofíně,* totiš herecká ústřední jednota a spolek belleristů Máj, keréš mně láskavě vyzvali, bich se taktéš mezi ními objevil jako bívali ředitel divadla s 50 dřevěnýma akteroma a jáko níněјši divadelni gritýgr. Kritýgrové vůbec prí tam budou velmi vítané a zejména někeré budou ověnčené růžema, palmama a bopkama, což bilo svěřené nejosvěčenějším degoratérům a tapecírům.

Následkem toho sem velmi rozržitý nepmám starost zdáliš pánům z gomitétu vihovím a zejména je důležitá otáska stran dualety? Má se člověk oblíknout jak običejně anep černě? Tuto

otázku mohu rozluštit pouze fagtickou okolností, že černý oděf nemám, gdešto bich pak skutečně vzal jen običejný svátečni.

Přípravi ktéto slavnosti sou velmi značné. Eletrika je fplném proudu, malíři sou fplném proudu, herci sou fplném proudu a členové Máje se ze fšeho proudí nejvíce. Dámi ot divadla zvou po Praze i v předměstích a následkem fšeho toho doufám, že nebudu na Žofíně sám.

Co tam bude a jak tam bilo, dovolím si pak viznačit ve svém příštím dopise, keriš padne již do druhého pololetí tohoto víborného časopisu. Mám-li však váženou redagci na Žofíně důstojně reprezentýrovat nezbívá mně jiná cesta než požáďati o jakousi zálohu fobnosu co možná nominálním, bich nepřišel do žádných rozpaků. Téš prí se prodávají na Žofín tak zvané rodiné lístki. Néni mně dosti jasno, kdybich si takoví lístek koupil, zdáliš mně nějaká rodina příme anep zdáliš dostanu rodinu jíš zlístkem? O laskavé virozumění prosí zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
divadelní grytýgr.

*

Pozn.: V květnu r. 1893 zajeli si členové spolku spisovatelů-beletristů „Máj“, jehož předsedou byl tehdy Ignát Herrmann, k poslednímu žijícímu členu první družiny Májové Adolfu Heydukovi do Písku, aby

mu vzdali poctu. Na jejich počest uspořádána tam slavnost s výletem na hrad Zvíkov.

Sudermannovo tříaktové drama „Domov“ v překladu M. A. Šimáčka mělo v Národním divadle premiéru 27. V. 1893; následovalo tam po „Cti“ téhož autora (30. I. 1891) a mělo v režii Šmahově úspěch také zásluhou Marie Laudové, která hrála hlavní úlohu.

„Máj“ a „Ústřední jednota českého herectva“ uspořádaly 7. června 1893 velikou slavnost na ostrově Žofínském (nyní Slovanském), s programem v Praze do té doby nevídaným. Ig. Herrmann byl jedním z nejhorlivějších pořadatelů slavnosti a účastnil se také programu v masce a roli Vavřince Lebedy. Výtěžek slavnosti byl věnován účelům obou jmenovaných spolků.

18.

DOPIS.

F Praze na sklonku roku 1893.

Vážené pánové ctěné redagce Švandi dudáka.

Muším ubespečit, vážené pánové, že to zmé strany nebila žádna nefšímavost, žesem poněkujť delší čas visadil zesvím spólupůsobením při Vašem ctěném orkáně, rouněš to nebila žáďná pasívni opozice, kerouš bich bil konal, tím méněro aktývni, jak se samo virozumívá. Gontrér bila to pro mě velmi nemilá perióda, žesem nemohl žádné štylizické příspěfki podávat, téš měla pro mě nepříjemné násletki toho spůsobu, že se skrátili moje přímy a důchody, nepsouc placený ot kusu pociťoval sem jakísi citedlný defecit ve své finanční rounováze. Příčinou fšak bila jakási deranžírovaná rospoloženost duševního stavu, za druhé mě vadili různé defegti tělesné, zatřetí je ďosti ouplně známo, že stáři na dušeuni švižnosti nepřidává, pak přišel víminečni staf, za čtvrté sem fposlední době bil uvržený na lůžko chřípkou, keráš po delší mezeře od roku 1890 bila našema lékařckíma kruhi z nedostatku jiných vidatných nemoci o5ně do Čech zavedená —

no skrátka, ánymo bilo pryč a já nebyl ouplně v100. Ofšom, jakási částečná záloha ze strany nakladatelcké béne volence mohla bi fté věci na mou víkonou sílu vzdařile oučinkovati.

Že sem se dnes probral jaksi ze své dočasné apatchie a chopil se péra na slaunou redakci, má příčinu ftom, že hodlám promluviti skrouné slovo v záležitosti, okeréš fposlední době pronikli na vejřevnost různé správi o zástoji, keriš je jaksi fdosti bliském spojeni s mnohíma členoma našeho národniho ústavu dramartyckého na břehu stříbropěné Vltavi, kerišto chrám vlastenecké Tchálie postavil *Nárot sobě.*

Proskočilo totíš do praské vejřevnosti, že byl utvořen jakísi glup čili gonvertikl anep kartel mezi členoma praskích divadel obouch zemckích jaziků, totíš českého i německého. Fagtické stanovi nebili ani zepsané ani podané, poněvač to nemněl bít spolek jaksi oficiózni, nýbrš společnost na základě latinckého principu „bonafíde“ jakísi žúrfix bes členskích příspěfků, pouze za vipyté pívo a snědené pokrmi se mělo platit. Scházeti se měli členové divadla německého a členové divadla českého. Néjen opera, téš činohra. Neutrálni půda bila vihlednutá v rešťouraci pana Majera v Celetné ulici, dříve pana Petzoldová. Jednací řeč měla bíti míchaná. Německé členové mluvili německi, české členové míchaně. Mezi sebou mohli česki, zkolegoma zněmeckého německi, a gde bi nějaké slovíčko

scházelo, mohlo bíti dané také češki. Bil bi věčí jux.

Pokujť já věci virozumívám, měla bíti založenim tohoto gonver týglu oslavená desitiletá perióda národního dívadla, keráš se právě k svému konci chílila. Mělo bíti jaksi živím příkladem dokázané, kam sme to za těch deset let dotáhli. Česká řeč bila během toho času na Národním dívadle znamenitě vitříbřená. Stupeň vibroušenosti bil takoví, že se tam české lexikograftové chodili zdokonalovat. Poněváč tedy násletkem toho nezbívalo nic více vikonat, bilo patrně finvencích českého dívadelního perzonálu, abi se zase začalo od začátku. Sbratřeni národnosti členů obou dívadel mnělo bíti jakímsi květem a nejviší oslavou desetileté egzestence našeho důstojného dívadla národního. Mnělo bíti dokázané, že členům našeho vlasteneckého ústavu nejni docela nic po fšech národnostních zápasech. Že politické, národni a gultůrni snahi našeho lídu a žurvix dvoujazičné pospolity jsou docela různé věci. Jakási průprava k takovémuto fstyku prováděla se za golisama Národniho divadla dáuno. Dle doslechu bilo tam dosti zhusta po německu gonverzírováno. Tyto antecidence značně přispěli ke sblížení víkoných síl obouch divadel. A fakticki byli jeden anep dva žúrvixe odbívané.

Afšak lidumylná tato snaha po sbratřeni nebila naší českou vejřevnosti dosti porozuměná a pochopená. Gontrér bilo ní spůsobené jakési roz-

jitřeni. Téš i do novin dostali se správi, keréš kladli na jednáni členů naši dívadelni opce scela jiné mněřítko neš oni samé.

Gdešto mám ftěchto věcech dosti značné stáři a násletkem toho i skušenost, pokládám za povinost, bichse kaceřovaných umělců poněkujť ujal. Navěc muší se dle mého náfzoru hledět zi-ného štanoviska.

Víme dobře, vážené pánové, vjakém dere-špektu bil do nedávna staf hereckí. Víme pánové, že sejim dříve — a není tomu ani sto let — ináč neříkalo neš gomedianti. Bili to poměri, že gdo šel gdívadlu, vilučoval se jaksi ze společnosti lické. Málogdo ho přijal poctřechu. Rodiče, byli-li solidné a mněli-li něco, viděďovali takovéto nezdárné děti. Dífky z pořádných rodin jim nigdo za manželki nedával. Měšťancké právo se jim neudělovalo. Do obecnich zastupitelstef je nikdo nevolil. Skrátka, nebilo na ně pohlíženo o mnohem lépero neš na ony světoznámé indické párisové, keré se nesměli dotknouti vznešenějšich osop a jiných gast vůbec. Téš o jejich národnost a přesvětčeni politické se nigdo nestaral, esli je takové anep makové. Hráli svoje divadlo — ináče bili pro společnost bez významu.

Tyto okoličnosti se ofšom značně změnili hlauně během stoleti devatenáctého. Společnost změnila svůj návzor. Bilo uznané, že sou to rouněš závažné členové národa, k němuž náležeji. Neříkalo se vícero „gomediantství“, nýbrž dra-

matické uměni, dle práva a spravedlnosti. Bili potažené do národni organizance. Bili přijimané zotevřenou naruči. Bili jim dávané značné platy. Měli néjen domofcké právo, ale mnohé zolené i za hejtmany ostrostřelců. Bili oslavované soukromně, slavené jejich jubélia básněmi i čestnýma dari, bili jim činěné elóže v novinách, sláva někerích táhla se celím světem, zbuzovali natšeni, mohli se ženiti a mnohdi dosti víhodně. Téš jsou příklady, hlauně za hranicemi, že mnohím dané od panouníků řády, tituli profesorů neb radů, skrátka jejich postaveni bilo změněno krs naskrs.

Afšak, vážené pánové, někeré žili patrně v duchu ještě foné dávné opovrženosti a myslifše si, že na ních docela nic nezáleží a že nejsou pofšimnuté, vznikla s toho ona nadřečená goalice smíšených národnosti. Tím se celí zástoj vijádřuje. Ale i f tomto případě objevili se skvělé vzori národní hrdosti. Tak příkladně, gdyš jistý venkovský plzeňskí časopis o věci přinesl grictycké poznámki, zaslali mu zejmena pánové Benoni a Ojan projádřeni, oni že seoněch žurvixů *nezoučastnily,* že vždy a fšude stoji na stanovisku vlasteneckém, že jim nenapadlo provádět žádné extravagace a že 100u goalici nesouhlasi. Začeš jim buď čest a nehinouci sláva! Tak olajíc a příště více jsem váš oddaný

Vauřinec Lebeda, zúctou.

*

Pozn.: Sdružování českých a německých divadelních pracovníků — z konce r. 1893, o němž referuje Lebeda, podkládán byl nedostatek národní hrdosti. Aby z toho nemohli býti obviňováni, podali tehdy členové Národního divadla, herec Eduard Vojan a barytonista Bohumil Benoni ohrazení, že s tou koalicí nemají nic společného. Ig. Herrmann hájí tu výhradně a energicky heslo, jež vedlo budovatele Národního divadla: Národ sobě.

19.

HANIČKA.

Fpraze, okolo 30ho února 1894.

Vážené pánové zredagce Švandy dudáka!

Pánové, esli sem fsvém gritycké vikonu od mněsice prosince minutého roku o5 na nějaki čas odumřel a se odmlčel, léží příčina ftom že bil můj poslední artýgl Fdecembrovém zešitě Švandi jaksi zgastrírovaný a na posledních stránkách horůmpátem skráceni takořka useknutí, coš mně velmi alterírovalo. Optěžuji vás dosti zřítka fposlední době afšak velmi je mě nemilé, že to eště skurcírujete. Sem rát, gdiš to vikonám a nejsem přítelem skracováni zejména 100ho důvodu, že to má fplif i na výmněru honoráře, keráš mě néni lhostejná. Leč biste vzali za záklat určitý obnos, kteríš mně bude vypláceni, ať jest artýgl dlouhí anep krátkí, jako se děje fkaždé iné solidné redagci. Jest právě důkas jakési vistřibřenosti řícti málo řátkoma mnoho a nemá bíti človjeku viměřováno cantimétrem za to, že se obmezil na jakousi gondenzírovanost. Gontro-

lér, má tu bíti daná honetní odměna, bi se sbitečně nerošlapoval, ať je víkon dlouhí nebo krátkí. Čehoš ďoufám si pofšimne pan Topič, chtíc náležeti k nakládatelům lepšího druhu. Horších máme dost, tato špeceraj nemuší bíti rozmnožovaná.

Násletkem té posledni a trpké skušenosti hodlám se tentográde obmeziti na minimálni rozměri a obmíšlím podati jen jakési gomenty k několika divadelnim večerům, kerích sembil oučasten. Nep viráběti prováz, vážené redaktoři, dlouhé pracné referáti, bilo bi jako rozhazováni oněch chvalně známých perel oněm hlodafcům, keré se fslušné společnosti do hubi nebérou, leda žebi bili vepřové hodi. No bilsem letos také na jednejch. Na zdařilích — alabonžůr!

Vážené páni, dne 16. února mněli sme vnárodním dívadle primici HANIČKI, dramarta ve 2 jednánich od německého spisovatele *Gerharta Hauptmanna.* Opsach, vážená redakce, nemínim ďopoďrobna viprávěti, jelikošť byl dosti přiblížně podaní deníma časopisoma.

Kus jest jaksi vilíčenim posleďních záchvěvů nešťastné dífky Haničky Maternové, jejíš matka otpočívá vhrobje a táta skoro porát fbutyce. Ftakovích připadech bívají domácí pomněri rozhárané, zejména gdyš si táta kupuje za posleďní grejcar delirium segvens.

F podobném okamžiku, kdy bilo ubohé dítě

velmi bité a týrané, dokonce snať kopané, uprchlo ze strašného domova svého — ač moh-li tento pelech starého zhíralce býti nazván domovem — a kvapilo k blískému jezeru, fkerémž bila jedna díra, jenš ani v zimě ani v létě nezamrzá. Víkřik a ubohé sirotče kácí se do tůně věčnosti.

Afšak víkřik bil slišán jistým drvoštěpem Sajdlem, keriš toho večera náhodou nebil opilí jako často jindy, pročeš vlezl za díťkou a vilovil ji, načeš ji donesl do gvartýru učitele Gotharta, keriš o5, gdyš ji bil poskytnul první pomoc, odnáší nešťastné dítě do obecní pastouški, jakéhosi to špitálu, totíš jistý druh tamního svatého Bartoloměje. —

Vipodobněni tohoto ázilu, pánové a politováníhodných lidí vňom usazených jest gabinetním kouskem divadelního názorněni. Pani Vinglerová (muttr *Tulpe),* pan Štros *(Pleschke),* pan Ojan (flamendr *Hanke)* poskitují víborné víkony. Afšak vrcholem jest pani Dancrová, (zhíralá holka *Hedvika)* keráš svou roli mistrně podává. Do tohoto ovzduší jest přinesená Hanička Maternová, otutonuti zachráněná céra zedniková. Příde učitel, téš přednosta ouředni, a oba pánové viženou svrchu menované znemravnělé porcionáře špitálské do iné sednice, bi mněla Hanička klit. Je k ní zavolaná opatrounice nemocných, kerá ji dává opklatky a lemonát a vůbec má o ni pečovat. —

Co nýni následuje, vážené páni, a co téš bilo

dostatečně vipsáno ve veřejných listech jest blouznivé delérium nemocné dífky keréš se ve snu zjevuji mnohé přízraki, příjemné i strašlivé; a jelikoš optika néni tak pokročilá bi obecenstvo mohlo nahlížeti do zimničného mosku ubohé nemocné, muši tyto přízrakové býti přetstavované na jevišti a v životní velikosti, coš se děje skoro po celé dva agti. Konečně na šklonku druhého přicházi Pán Ježiš Kristus a odvádí Haničku sebou do nebe fprůvodu andělu. Kraťounká dohra naznačuje, že Hanička fagticki skonala, coš doktor (pan Řada) po malé gonsultaci neboški oznamuje opatrounici sestře Martě (pí Sklenářová) asi takto:

„Měla! jste! pravdu! sestro!“

Sestra Marta: Mrtva?

Doktor: *Jest! mmrrttvvva!!!*

Tento lékařcki pathos otporuje poněkujť faktické skutečnosti a vipadá také jako v nějakém viděni. Jenom pro *diváka* má bít aféra Hanički něco zvláštního, nového, pro lékaře je to običejni zjef, nep vidí umírat každý den. A právje proto že to jest několikero málo slof maji bít pronešená scela jednoduše, nep maji bít gontrastem fšeho co přetcházelo a uvédsti diváka jaksi o5 do všedni té skutečnosti. Ofšom ze stanoviska hereckého jest zase přirozené že na ně vzal interbrett jaksi pedál, bisi vína hradil, že má tak malou funkci. Coš jest fšak chíba.

O Haničce byli velmi diferenciálni úsutki

a bilo zanímavé kerak ani mnohé gritýgrové nevěděli kudy kam. Publigum bilo vůbec totálně pferd plex. Málokdo i stěch stálich divadelních habítusů pochopoval, co kus viznamenává a jelikošť jen malá čásd našeho obecenstva se dívá na cedule a ještě menší si kupuje u fchodu program, nevěděli ani mnohé, že co se dífce objevuje, jest delérium, a považovali kus za — vipravnou hru. Vážené pánové tentográde fagticki sem zněkeríma grityckýma golegoma měl outrpnost, jak se plamírovali. —

Ofšem chíbila téš snat správa divadelni, keráš sice pokaždé velmi hovorně oznamuje, gdy a nač se přijede podívat někeri žit nepiná osobnost a dává nám po lopatě věci do kerich nám nic néni, ale tentokráde bila ve svých buletýnech dosti skoupá a omeškala obecenstvo „připravit". Vijevilo se, gdybi měla bíti skládaná skouška z této „Školy života" jak se dívadlu říká, bilo by velmi mnoho repetentů.

Fagtické jest, kdo má cit a smisel, že na něj Hanička velmi oučinkovala. Její život skutečný, její utrpení pod rukoma nelitského otce — a její blouzněni v nemoci, jímž se propracovává ke konečnému vikoupeni — tento gontrast dojímá do hloupki duše a bili okamžiki, gdy mě pálili oči, ale téš i jiné lidi. A pánové, garakteristické jest, že tentográde — jak se mi zdá — porozuměla galerie tenóru kusu lépero než parget a baligón.

Víkony bili víborné na mnoha stranách, pá-

nové. Podotejčil semuš onu vibranou chasu na počátku kusu fchudobinci. *Haničku* dávala paní *Benonová,* a mislím fagticki, že — jak se říká — uhodila praví ton nejen svím zjevem tělesným, nýbrž i výslounosti. Díki její subtilnosti, právě tak mohla vipadati zdrcená dífka a je těško řícti, gdobi mohl hrát Haničku místo ní. — Víborná bila dále slečna *Velzová* (zjev *nebožki matki* Haničiné) keráš překvapujícím spůsobem podala spůsop mluvi neboški, z hrobu vistupující. — Ač slova nepromluvil, znamenitě svůj úkol provedl *černý anděl* smrti (pan *Štajncberk).* To bila jako skutečná socha sčerného mramoru víborně modelovaná a přec tovědomi, že ten démon dýchá a hledí — strnule, hrozně hledí na svoji oběť. —

Překlat bil udělani dobře a ze značnou disgrétnosti. Příkladně učitel, keríš foriginálu sluje *Gottwald,* po česku nazván *Gothard.* Bilo pátrané, proč, a brzy se vysvětlilo, že zgurto Ázie k panu *Gottwaldovi,* keriš zasedá v družstvu. Jest nahledné, že ot pana Gottwalda, keriš platí na družstvo a má velkoopchot, nemůže být žádané, bi hrál eště gomedii, ač je známé, že divadlu jinak velmi rozumí. S té samé úcty k tanečnímu mistru a cholerografu našeho Národního vinecháno méno přednosty úřadního *Bergra,* skeréhoš pro české jeviště udělán pouhi představený. Néni fšak pochopitedlné, proč ta samá úcta nezachovaná k panu architégru *Ma-*

ternovi, keríš bíval i vistém poměru k Národnímu a ftomto kuse višlupuje jako pouhý zedník a delirista; není pochopitedlné, že nebil brán ohlet na profesóra *Šmíta*-Bouchesa a Leopolda *Šmíta,* nep jest *ouřadnímu sluhovi* toto jméno ponechané, téš jakási bezohlednost prokázaná panu *Sajdlovi* z Národních Listů, jehoš méno ponechané bilo fkuse pouhému *drvoštěpu,* a téš nenahlížím, že mohl vistoupit onen *flamendr Hanke* fprvním agtě ač máme toho ména fPraze velmi váženého advogáta, třeba náležel k německé partaji. Rouněš se divím, že se neohradila paní Benonová, keráš se fagticki menuje *Hanička,* ale toto křestné méno má jen pro rodinu a pro domácnost a ne na titul divadelního plagátu. Jest vidět, že se nejednalo zlógickou důslednosti ačkolif bi mělo platit: rouné právo fšem. Afšak se zase na druhé straně virozumívá, gdo nechce, bi jeho méno bilo dáno do veřejných hup, abi se stal členem drušstva. — Je zřejmé, že bude zdívadelnima menoma budoucně velká potíš. Dejme tomu pánové, žebi se provozoval nějakí kus z biblické dějepravy a vistupovala bi vňom *Obedová* matka *Ruth?* A v divadelním družstvu zasedá *pan Ruth.* Dobře, pánové, ale nemá-li bít na jevíšti brané nadarmo jméno členů družstva, jak se bude ta Ruth supštytúrovat? A eště ta hrozná nesnás pánové, že bi zde byl rozdíl fpohlaví!

Končíc touto fatalitou jsem zatím zúctou oddaný

Vavřinec Lebeda.

Pozn.: Dvouaktové drama Gerharda Hauptmanna „Hanička" přeložil Bedřich Frída. Národní divadlo je uvedlo na scénu 16. února 1894 v režii J. Šmahy. Hra nedošla u českého obecenstva pravého porozumění a také kritika nevěděla si dobře rady s pochmurným tím dramatem, ačkoliv provedení na Nár. divadle bylo znamenité. Okolnost, že jméno jedné z hlavních osob znělo se zřetelem na člena Družstva v českém podání Gothard místo Gottwald, zavdala Lebedovi podnět k humorné úvaze, kam by se došlo s takovými ohledy.

20.

MARIANA.

Dátům poštovního kolků 1894.

Vážená redagce Švandy dudáka f Praze!

O5 noví kus španihelckého původu, ctěná redagce, a sice kus, jejž zepsal náš neunavný dramatik a oblíbený praskí kavárník Jozue *Ečegára* (ku podivu tato jeho dvojnásobná činnost, a dokonce, povážíme-li na konec, že jeho prvotni metié bilo vlastně kuchařství!), tento Ečegára, keriš ve své skrounosti jde tak daleko, že gdyš violávají autora, jakžif nevíde na jevíště, ani po prvnim, ani po poslednim aktě, fkerémšto smněru nemá vnašich dějinách žádného soupeře. Panuje ofšom jaksi nezaručená povjest, že vlastně egzestýruje eště jeden Ečegára Španěl faktický, mající bít gdesi v Madrídě profesorem, ale na podobné správi muší bít hleděno velmi opatrně a zistou rezervou.

Novikus, jehoš prvina bila provozovaná právě na škaredou středu fobviklích hodinách večernich, má za titul názef MARIANA. Méno dosti příbuzné našemu jaziku avšak s tím rozdílem,

že česká Marijána je s čárkou, španihelcká Mariana bes čárki. Na česko bil kus převrácen od pana Jaroslava Vrchlického, znalce hišpánské víslounosti.

Kus je dráma, složené ze čtyrech aktů a zestavené z osmi osop, zníchš sou hlauni tyto tři: *Mariana,* 24 letá mladá fdova (hraje paní Laudová), *Daniel Monjota,* 30letý soukromnik (hraje pan Sajfrt), *Don Páblo,* 48letý jenerál (pan Slukof). Oba tyto mužové sou zamilovaní do Mariany, jak podotejká divadelni cedule, čímš je viznačen gonflikt. Krom těchto osop vistupuje dále jistá paní *Trinitár* (méno dost podivné!) 35 letá fdova a sestra jenerála Pábla (paní Sklenářová), 65 až 70 letá ušlechtilá povaha *Don Joachým,* viborný starec a neškodný přítel Mariany (p. Šmaha), *Don Škatulo,* 56 letý archológ a numizmatlík, takořka garigatúra (inu ofšom, pan Šamberk!), jeho 30letá chojť dona *Klára* (pí. Dancrová), a 22 letý zelený mladík Lucián, zamilovaný do seňory Glári, jakísi druch talianského čičisbéna. Kouplnosti dodávám, že jenerál Pablo má sluhu *Filipa* a komornou *Klaudii* (p. ze Štajncberku a slečna Olfová), u Mariany pak slouží sluha (p. Focht). To jestedy materiál s kerímš se ftomto kuse pracuje.

Vážené pánové, jak sem viděl že jsou dva hrdinové zamilované do Mariany, soudil sem, že 100ho bude nedorozuměni, a jak sem viděl jenerála a jeho červené kalhoti, obával semse,

že poteče kref. Bohužel, tyto obavi nebili bezdůvodné.

Průjem kusu jest následujici:

Prvnimaktem fstupujeme do domu Mariany, gde se právě odbívá nějakí žurvix nebo cergl, jako v lepších rodinách vůbec. Vidíme na kanapi paní Trinitár a paní Kláru, keréš pomlouvají Marianu, coš jest pochopitelné, nep Mariana není momentárně přítomná. Průřizem jednáni vistřídají se fšecki osobi na jevíšti a tu vidime, kterak onen Daniel Monjota je šíleně zamilovaný do Mariany, naproti čemuš fšak jej Mariana dosti šmafuózně odbívá, ač mu defenetýrni kvinde nedává. Je to jakísi gonglomerát vášni a náruživosti, rozmaru a goketerie, co je v ní sloučené, a může si to člověk visvětlit jenom okoličnosti, že to je španělka. Tak jsem na to také pohlížel, ačkolif sem nikdy žádnou faktickou Španělku neviděl (coš je snad dobře, nep tu má člověk scela volné pole pro iluzi).

Mariana neříká Danihelovi jo, neříká mu ne, ale dá mu kytičku a umlouvá s nim randevú na dnešnim maškarnim plese fopeře. Příde don Páblo, Mariana mu dá taky kytičku a zase s nim mluví o redutě. Zatrapecená ženská!

F tom příde telegram Danihelovi, že jeho starý chorobný otec má o5 nějakí akútní nával mrtvice nebo marazmu — ani nevím co — je pro něj po redutě, muší ven, nepotec v Madridě nebydlí. Mariana fšak chce províst justament,

jde do reduty a kdyš s ní nejde Daniel, pověsí se na jenerála. Daniel si na šklonku aktu takořka zoufá a ač bi šel nejrač do reduty vihovuje přece synofcké povinosti a jede koci, opona padá.

Je druhí agt, degorace ta samá. Daniel se vrátil (nepse jeho otec poněkujť zotavil), přichází o5 k Marianě, dichtí, abi bilo jasno mezi níma. Starí don Joachým, přítel Marianiný a téš Danielůf, vida, že s touto ženštinou nekine žádný klidný rodiný život, domlouvá Danihelovi, abi odni upustil. Afšak je známo, že si podobnou věc ještě žádný mladý muš nedal rozmluvit, téš tak Daniel. Nebraňte mladým lidem a uvidíte, že bude méněro svareb — přejde je to samotné; ale čiňte jim překáški, je to jako petrolína do ohně. Snat je to hlas přírody, snat je to půvab zapovězeného ovoce, čert ví.

Afšak také do Mariany mluví starí dobrák Joachým, bi netahala Danihela za nos, bi ho netýrala a tomu podobně.

„Proč seš taková divoká nátura?“ táže se jí Joachým.

A tu mu Marina vipravuje svoje utrpení. Je céra bohatého bankéra, ale její děctví nebilo šťastné. Velmi brzy prokoukla mizerii tohoto světa. Její otec nebyl nejněžnější manžel. Tu přišel zameriky jakís Kalvarádo (patrně také Španěl anep Mexikán), zamiloval se do její matki a tato jeho lásku o5ovala. Jedné noci byla Mariana zbuzená, v ložnici matčině byl Kalva-

ráďo, otec bil někde na cestách. A nýni líčí Mariana, jak onen Kalvarádo vibízel matku, abi s ním uprchla.

„Afšak moje ďítě!“ lkala matka. „Neodloučím se od něho!“

„Tedy vem to káně sebou!“ řekl mrzutě Kalvarádo. „Jen honem, honem, zmeškáme vlak!“

Tato epizóda, kerou Mariana vipravuje mohla bi bíti víborná novela. Kerak se její matka o překot oblekala, kerak pakovali to malé ďítě, fšecko na rubi, kalhotki a šatički ji zapínali o knoflík vejš, honem honem — abi uš bili z ďomu. A zabalili ji do plédu a na železnici a pak do Londýna.

A pak nastal život plný útrab, neboť Kalvaráďo bil lump, toje to. Neboť když takoví milounik je slušný člověk, může bít egzestenc snesitedlná, jak sou příklady, ačkolif morálka zavrhuje fšecki podobné extravagance. (Můj bóže, bil sem také ženaty a suma sumárum sme zneboškou ďobře vicházeli, ale bili momenti, gde bich za to bil něco ďal, abi ji někdo unesl. Jo, ale já nenašel svého Kalvaráďa!)

No a stalo se co se fpodobných případnostech pravidelně stává a je jaksi ustáleným zákonem. Když se Kalvarádo matki Marianiny nabažil, když bili fšecky peníze probité, když stratila krásu a upadla donemoci, bídný Kalvarádo nechal ji trpět hlaď a opustil ji. Matka zemřela, Mariana se vrátila do ocovského domu, ale její

duše bila touto přečasnou skušenosti otrávena. Fdala se konečně ale její muš bil také lump. Inu jo, pánové, stěžujeme si na ženské ale když je mezi námoma také mnoho ničemných greatúr! Její manžel zase měl jakési fstyky zistou baletkou a nejen fstyki, ale i dunel. Pánové, pro baletku bich se ne3lel!

Tak Mariana ofdověla. A tejť povídá:

„Nuže, trpěla jsem já, ať trpí také muži, ať trpí i Daniel. To je to jediné, co si mohu dopřát.“

No je to snat ženské, ale není to křesťanské, pánové. Proč pak mám tr5 za jiné?

Takto kouká na svět Mariana. Ofšom, pořát mušíme mít na zřeteli, že to je Španělka. A naproti ní zase ten nyjící Daniel keriš bi nejraději umřel v její náručí. Coš, smrt bi to bila heská, ale náramně gompromituje ženskou, keré se to přihodi. Jsou případy.

Starí dobrák Joachym to fšechno vislechne a odchází, když fstoupne Daniel. Mislí si: tejť si to viříťte!

Pánové, tu holt padá i ten praktikus Ečegára do šablóny. Mladý muš a mladá žena pohromadě, ňáki konec to vzít muší — koncurgút, Daniel se zmarinou domluví, padnou si do náruči, vihlítki pro budoucnost sou nejkrásnější. Ano, pro diváka mladého zajíce, keríš na to kouká jedným okem! Neboť právě ftom samém jednáni objevila se jenerálová sestra madam

Trinitár u Mariany, aby pro svého bratra o její ruku požádala. Tato oferta fšak nemá pro moment žádný rezultág, gdyš Mariana proglamírorovala za svého snoubence Danihela. Jest pochopitelno, že jí lépero gonvenýruje muš 30letý neš 48letý. Můj bože, rozhlédněte se po našich osumačtyrycátnících — měli bi hrozně optížné námluvi.

Afšak já věděl, že ten jenerál Pablo nejni nadarmo na ceduli. Taki že né.

Třetí jednáni se obehrává v domácnosti dona Škatula, keríš má jakísi gabinet rarit, hlauně věci vikopané ze starích mumii a hiroglífů, objekti keréš bívali fuživáni u přetpotopnich národů a tomu podobné. Je u něho shromážděny celi personal kusu aš na Danihela, keri přijde o něco pozdněji.

Gdyš uš bil fšecko ukázal, pobízí don Škatulo svoje hosti, abi se podívali eště na jednu vjec, jakési žužú, které se dávalo do hrobu mrtvolám starích Braziliánů nebo tam f tom okolí, tři okřídlené panáčki s prstem na ústech. Je to velmi vzácná věc, nemá to fevropě nigdo, a bil toho jen pár. Přivez to jednou jeden Amerikán do Španěl, jedno takové žužú si nechal, druhé dal donu Škatulovi. Mariana se táže: „Jak se menoval onen dárce?“

„Don Kalvarádo.“ otpovídá Škatulo.

„Don Kalvarádo!“ vykřikne Mariana, slyšíc nenáviděné, strašné to jméno, keréš ji připomí-

ná děsný osud matčin, hrozné dětství a vůbec vivolává trudné reflexe dušeuni.

„Znala jste ho?“ táže se Škatulo.

„Jak bych ho znala,“ spamatuje se Mariana, „pravíte, že to bilo přet šestnácti lety, tenkrát jsem bila pouhé dítě...“

Fšechny hosté se jdou podívat na žužú kromě Mariany, keráš zůstává na jevíšti, bi se poněkujť zotavila. Fosudnou tu chvíli přichází Daniel. Mariana se k němu vine, šťastná, že se má na kom zachytit. Ale jíš se hosti Škatulovi vraceji zextrakabinetu a stari ten žvejka amatér znovu začíná o žužú, lákaje na svou veteš Daniela.

„Tři panáčki? S prstomamo na ústech? To znám, máme jeden exemplář doma, u otce...“

„Jakže...“

„Ano, otec má takovou galanteříčku doma. Kopal kdysi v zříceninách tehuántepeckých famerice a našel to tam v hrobech. Je to unikum...“

„Ale dovolte,“ povídá don Škatulo, „vy se jmenujete Monjota a já to dostal od jistého Kalvaráda...“

„Ano, to je můj otec. Monjota se jmenuje dle matriky, ale na svých cestách jezdil inkognito a menoval se po případě Kalvarádo...“

Ježíš marjá, pánové, ten oučinek, jakí má toto odhalení na Marinu! Svůce její matki, onen bidák Kalvarádo, na kterého spomíná celá smrtelná jest otcem Danihelovým! Je pro ni strašná

peršpektýva, že bi měla fstoupiti do *tohoto* příbuzenstva, že bi si měla jít pro požehnáni k *tomuto* tchánovi. A f tomto okamžiku, v nejvyši ekstázi, odhodlaná, abi naušdi přerušila veškeré spojení s Danihelem, přistupuje k jenerálu donu Pablovi a praví:

„Jenerále, vy ste mně nabízel svoji ruku a žádal o moji. Nuže, zde mě máte, jsem vaše. Pánové a dámi — můj ženich!"

Celi besebe pohlíží na tento obrat Daniel, nechápajíc, co se to děje. Pronáší ukrutnou inzultaci proti Marianě i jenerálovi a málem bi 100ho bila rvačka, fčemš opět zakročí starí šlechetník Joachým. S hrozným zlořečením Daniel otchází, opona padá. Na fšechen spůsop stoho bude dunel.

Tato historie s tím žůžů, vážené pánové, viplivající s pitomé mánie starého partyki Škatula kerí má řeči jako vody, jest jakási achilová pata celého kusu. Celé to objevení bazíruje na velmi malicherné náhodě a je také náramně pracně a skoro za vlasi přivozíno. Divák uš ví, jak to dopadne, a na jevišti se pořát eště fpotu tváři mluví abi se to udělalo plausíbl. A ten stari šlechetník Joachým bi se taki moh menovat Matěj. Samá šlechetnost na kvadrát a suma sumárum to nikomu není nic platno. Samo sebou se virozumívá, že stěchto premis nekouká dobrí konec.

Mezi třetím a čtvrtýmaktem uplinul nějaki

čas, nepse museli schánět ohláški, a mimo to se jenerál Pablo a Daniel duelírovali, o čemš vipravuje sluha Filipo na vile jenerálové, gde se dnes očekává don Páblo ze svojí mladou ženou. Fšecko je fpořátku, jen se tam u jednoho gabinetu stratil klíč a visvětlení, jak se to stalo, je také velmi prymitýrni a jenom na lehkověrné lidi vipočítané. Z řeči domácí čeledě dovídáme se dále, že Daniel bil fdunelu poraněný, ale vylízal se stoho. Na fšechen spůsop ho nejspíš eště uvidíme.

Je večer, konečně přijíždí don Páblo z Marianou z Madridu na svoji vílu, keráš tvoří štvrtý agt, abi prvni delegátni okamžiki mladého manželství strávil fzátiší a neženýrovaně. Tuto muším podotejčit, že téš jenerál Palbo bil jíš jednou ženatý a násletkem toho ofdovělí. Proskakuje o ňom f zasvěcených kruzích, že jeho prvni manželstvi nebilo šťastné a že mu učinil konec ránou spistole, nikoli na sebe, nýbrš na svoji chojť. Podobné případy fgultúrni histerii španělcké nejsou řítkost.

Na Marianě se vidí, že jí tento nepředložený sňátek teprf tejť leze dohlavi. Ráda ho nemá, jenerála, gontrolér nýni teprf propuká v ní celou sílou poznáni že miluje pouze zavrženého Daniela. A gdyš pomyslí jakí obřat jí nastává po tomto svatebnim dnu padá na ni zimnice. Pozorujíc tyto sinktóny táže se ji don Pablo:

„Mariano, proč sis mě vlastně brala?“

„Zítra, zítra ti fšecko visvětlim,“ otpovídá Mariana.

Ale pak přece fdálší gontroverzi se mu přiznává, že proto, abi její náruživosti držel fkordě.

Jenerál viďa, že bi za podobných okoličnosti stoho nekoukalo žádné potěšeni otchází do své ložnice, Mariana osamotní. Měsic svítí, je teplá španělcká noc, Mariana touží po Danielovi. Tu se odhrne jedna tapeta a před ní 100jí — Daniel. K tomu cíli se mušel stratit klíč od toho gábinetu.

Následuje scéna hrozné milostné rozvášněnosti, Mariana přisahá, že jen Daniela miluje, Daniel přisahá, že hnet odejde ale pak nejde — v žádném kuse pánové sem neviděl tolik přísach a křivích.

Daniel vibízí Marianu abi sním uprchla, kočár čeká dole a je uš napřet zaplacený.

„Zrovna tak doléhal tvůj otec na mou matku kdysi!“ olá Mariana bojujíc zoufalý boj. A gdyš užuš podléhá křičí do gulisy:

„Done Pablo, done Pablo — vzhůru! běží o renomé vašeho domu!“

Přikvapí don Páblo, posujť funiformě, vruce revolver, kerýš bívá na divadle jediným rozuzlením.

„Co se děje?“

Mariana učiní mu opšírné viznání a končí tímto rezumém:

„Bujť mně zab — anebo utečus Danihelem.“

Jenerál Páblo namíří levorvér na Marianiny botki a trefí ji přímo do srtce — španělská ta žena klesne mrtvá.

„A tejť pojte vy,“ praví k Danielovi a kine mu do zahrady, gde nastane patrně nová třelba. Opona padá. Čímš končí nejen tato nepřirozená svatební noc, ale i dráma — asem tím fakticki dosti unavený.

Vážené pánové, tímto novím kusem Ečegárovým bili sme po jeho „Světci čili bláznu“ a „Velkém galinotovi“ dosti sklamané. Néni vňom uš ta elementárni síla „Světce“ a nechitá nás ta zápletka s tím provinčovaným žužú, na kerouš je vipotřebovaný celí třetí akt. Po mém skromném náhledu bich postavil tuto divadelni rafinovanost do gategórie „Majitele hutích“ ot francouského virábitele Óné.

Ale na všechen spůsob viplívá z *Mariany,* že jest vždi velmi gritycké fdávati se spodobných pohnutek za muže nemilovaného. Onoje mnohdy prekérni manželství zláski, jakpak bez láski, spouhé bravúry. Říká se tomu sice *gonvenční manželství,* ale zeskušenosti víme, že takovéto manželství málo komu gonverýruje. Pokujť se tejčí dona Pabla, tomu néni zle, esli je ve Španělcku skutečně dovoleno třílet ženy podle potřebi. Za takovích poměrů néní viloučeno, že se může Páblo oženit po třetí a může z něho bít zase novíkus.

Marianu jak řečíno hrála *paní Laudová* a

podala ji dle mého názoru víborně a diškrétně, beze fšeho trhání gulis a vihíbajíc se onomu fzdycháni a víkřikům, jaké v životě bestoho nikdy neslišíme i v nejtragičnějšich případnostech. Jsem velmi potěšeni, že to mohu gonštatýrovat, nepse mi zdá, že to jest praví tón a že podobnou umírněnosti tím více viniknou momenti skutečně trágické. Pokujť se týče dualet, pánové, myslím že rouněš odnesla palmu a nemám ani tak nazřeteli gvalitu látek jako fkus úpravi.

Ostatní dvě dámské úlohi precizně bily provedené paní Sklenářovou a Dancrovou, s pánů ofšom hlauni role měli pp. Sajfrt a Slukof, vedle nich Šmaha. Pan Šamberg tentográde osvěčil značné sebezapřeni a nikterak nepřepínal, pan Mušek dobře podal svého adoratéra, ač se mi dle průběhu kusu zdálo, že jeho dvořeni zůstalo bez výsletku. Bohužel, kromě Mariany, Danijela a dona Pabla jsou ostatní úlohi skoro venkoncem pouhá štafáš.

Doufám, vážené páni, žesem tímto svím víkonem posloužil k spokojenosti a sem zúctou odaný

Vavřinec Lebeda,
obviklí gritycki spolupracounik.

*

Pozn.: Premiéra třetí hry Echegarayovy, na Národním divadle, „Mariany“, byla

21. března 1894. Přeložil ji Jaroslav Vrchlický, režii měl J. Šmaha. Lebeda ve svém referátě správně vystihl slabiny kusu, který zklamal obecenstvo i kritiku. Titulní role byla znamenitě sehrána M a r i í L a u d o v o u. Cizí jména osob přizpůsobil si ovšem Lebeda jako obyčejně; jsou to Montoya, Trinidad, Joaquin, Castulo.

21.

O NÁVŠTĚVĚ LEONCAVALLOVĚ.

Slauná redagce Švandy dudáka

f Praze po Novém Roce 189pět!

„Pozdě přicházíš, ale konečně jedenkráde přece!“ mohli Biste zvolati zhrabětem Izolánem, keráš slova promluvil k vývodovi Valdštejnskému, očekávaje ho do Chébu, gde mněl bíti nesmrtelnému Albrechtovi Zebedeovi učiněný zákeřně násilný konec života. Jak pravím mohli bistetak zvolati i ke mně fúctě podepsanému, gdybi právě delší moje odmlčení a viplívající 100ho pauzírování v mém povoláni nemnělo důležitou přičinu. Vlastně přičin vícero.

Předně: jsem o5ně delší čas po100nával a to násletkem různých meterologickích srážek fatmosféře, keréš velmi nepříznivě oučinkují na můj tělesný staf, zadruhé paksem se utěšoval myš linkou že mého působeni néni fté míře zapotřebi, anžto sem pokujť se *gritiki* týče bil vistřídaný vícero mlačími sílami a bilo mně mnoha známíma zdělováno, že jsem ftomto otboru literárni činosti jaksi dokonale překonaný. Skutečně pak

nahlídnuf do někerých *Moderných* gritickích pojednáni a dosti pracně je proskoumaf řekl semsi: *milí starí Vauřinče, uš tě dohonili!* A gdyš sem považil, že tosou líde fplné páře produgtivity, keré si právě zvolily gritiku za životní oukol iného ouplně nic nepodávajíce bil semomentárně odhodlaný kapdikaci ftomto směru a fagticki sem pomýšlel na to vjenovati se o5 mému původnímu povoláni totiž nové umnělecké pouti českými vlastěmi ze svím dřeveným perzonálem, keriš bichbil jakš takš dohromadi sehnal, k čemuš mě hlauně při měla okoličnost, že i mnohé součastné autoři píšou krásné gomedie pro pimprlata příkladně pan Móritz *Métrklinger* od něhož sem proskoumal „Sedům princezen“ a tomu podobně. Nepesli skůtečně dojde také na revízi našeho starého Matěje Kopeckého, může pozitývně viplinouti znalecký rezultág našich věhlasných orágulistů, že Móritz *Métrlínek* píše mnohem moderněji a pro fšeobecné porozumněni vhodněji.

Afšak, vážená redagce, násletkem Vašeho vzácného přáni k novému Roku, kněmuš bili připojené dvě koruny a téš poptáfka po mém chatrném zdraví, jakoš i násletkem přiložených dopisů zVašeho kontinentu čtenářstva, keréš mě ve sloupcich Vašeho orkánu marně vihle dávalo, odhodlal semse, pokujť zásoba stačí, vstoupnouti o5 na trnitou grytickou dráhu esli totíš moje bívalé vlohi pro tento rezór a objektifní smisel néni posujť ouplně vičerpaný.

Prvni krok ftéto zánouní periódě mé činím referádem o vzácné náfštěvě fpraze, míním totiš neočekávaný příjest siňóra *Leongabala,* proslunécho gomponisty vlaskích oper. Totíš ftěchto dnech ve prospěch Českích pánů žurnálistů bila dávaná opera „MEDEČÍNI“. Vážené pánové, Taliáné sou známé jako nadané hudebnici a néni ku podivu, že foboru gomposice operni vinikl téš Leongavalo, souc ftom vičvičený. Tak přikladně složil operu *Paligáči* (překládá se: Komedianti) a tejť jednu novou Medečíni, kjejíš prvnimu provozováni se f Praze osobně vinatrefil.

Přes hutbu referovati néni můj zástoj, na to sou iné golegové dosti zběhlé, skoro fkaždých novinách jeden. Jen o jistých okoličnostech rát bich vzdělil podrobnosti, pokujť jich nebilo pofšimnuto.

Ten večér, gdy se Medečíni hráli, velmi si liboval Leongavalo svou operu a její provedeni a souc rozjařeným obecenstvem aglamírovaný mušel se mnoho děkovat a bilo velmi dojemné, kerak se s panem ředitelem Šubrtem na jevíšti objímal. Bilsem sám dojmutý pánové, nepjen takováto pospolita vede k cíli. Dojmutí toto bylo potencírované v natšení, gdyš mě na galerii vihledal pan Špaček sdělujíc, zdáliš bich nechtěl bíti oučasten společnosti Leongavalové po čas jeho pobitu. Z radostí jsem přijal a bil mě dodaný program fšeho, co jest pro vzácného hosta připravené.

Druhí den bilo fustanoveném hotelu v 11 hodin dopoledne ranžírované vibrané dežerné. Mený dokonalé, víno mělo gvalitu. Leongabalo jako muš, kerí ví, co, pronesl přáni, že bi téš rád něco ot české muziki slišel. Tomuto přáni bylo pro celí jeho daší pobit fabundanci vihovjeno. Bili tu náhodou přítomné někeré virtuózi na šmitcové nástroje a podali mu momentárně na ukázku *Z mého života* ot Smetany, coš trvalo krátkou půlhodiny. Gdyš poněkujť otpočal a po obědě zdříml, bil vedený odpoledne do *komorniho goncertu,* coš si velmi líboval, jaksem spotěšeením znamenal. Bimněl téš pojem o naši opeře, vedli ho skomorni hutbi večer do Národniho, gdež mu provedli *Prodanou nevěstu,* čímž bil jak náleží uspokojen. Leongavallo je silný muš, bilo usouzeno, že ještě něco vidrží. Bili jsme tedy z Prodané nevěsty vedené do Praského glubu, gde mu bil uspořádani *goncert.* Leongavallo nevicházel s pochvali, jak sme muzigální nárot.

„E bóna muziga?“ šeptal sem mu, nep nejsem f taliánštině slepí, jelikošt v naší opci se zdržoval za mého mládí jeden taliánskí regement.

„Bóna, bóna,“ kíval hlavou gomponist utíraje si čelo. „Bóna, et molta!“ Jako že je jí hodně. „Ma adesso vorej bébere una táca delo kafé négro!“ Jako že bi měl chuť na sklenku černé kávy.

Tak sem ho zavedl do Unionky. Podle po-

dobizny ho hned někeré číšnici poznali a ze vzornou ochotou spustili zároveň s černou kávou ten velký manopán falmaře a velebná arie „La dona e mobile!“ rozechvěla veškerou atmosférou.

Leogavallo naslouchal zinteresem a ftom unešeni ani kávu nevypifše zaplatil i za mě a šli jsme domů.

Třetí den na to dali mu v Národním k poctě jeho vlastní dílo Paligáči, coš sledoval z nepopíratelnou pozorností. Jen moje nervi poněkuť povolovali, tak že sem ho vícero nemohl provázeti čtvrtý den do německého divadla, kambil pozvaný opět na své Paligáči. Opustif toto představení zamířil přímo do mého bitu a objímaje mě fslzách olal:

„Abbaštanza! siňóre Lebedo, abaštanca della muzika! Sono anka solamente mizeráblo hómo! Ijo vádo alla mia káza, a Miláno! Adio, vecchio maestro, adio!“

Stiskl semu pravici a nedivil semse, že má muziki dost. Dozveděl semse později, že mu úslužný hotelijér objednal na dvoreček flašinetáře, keríš mu po celé dva dny, gdy nebil nigde fkonzertě a fdivadle přehrával arie s *Gomediantů* a ziných oper.

Ubohí nahraný Leongavalo virazil s Prahi hnet ráno na to, eště potmě prvním rychlíkem do Milána a dostal sem správu, že celí rozrušený vrazil k svému mecenáši a nakládateli muzigálii, siňóru Sonzóňovi.

„Dunkve siňore Leonkabaléro," ptal se ho, „kome státe ala Prága? Bóna vizita? Bóna opera, muziga?"

„O mordio, siňóre editóre! Sono tutto morto per kvesta muzika! Niente, niente!"

Vícejc z něho nedostali ani slova a pokujť sahají moje správi odhodlal se Leongabalo, nejsouc ještě starý, věnovati se jiné živnosti, gde bi nezakoušel tolik muziki, dle doslechu traxlířství.

Tolik semohl pro dnešek podati, vícero na vístrahu neš pro zábavu.

A najdu-li o5 své celistvé zdraví po skušenostech hořeji vilíčených, osmělím se časem zaslati dálší víkony.

Zveškerou úctou Váš odaný

Vauřinec Lebeda, m. p.

*

Pozn.: Po delší přestávce, kterou v tomto referátě odůvodňuje, ujal se Vavřinec Lebeda kritického péra zase v r. 1895. První, o čem referuje v této stati, je výjimečně opera, a to „Medici" od R. Leoncavalla, u nás známějšího svými „Komedianty" (I pagliacci). Premiéra „Medici" (5. ledna 1895) nabyla významu tím, že byl jí přítomen sám skladatel, jenž si k ní zajel do Prahy. Text opery, jejž si skladatel sám napsal, přeložil V. J. Novotný a v re-

žii Fr. Kolara dirigoval ji M. Anger. Večer měl slavnostní průběh, obecenstvo přijalo operu i jejího autora nadšeně. Protože „přes hutbu referovati“ nebylo jeho „zástojem“, nahradil Lebeda referát rozmarným vylíčením toho, jak byl společníkem Leoncavallovým po dobu jeho pobytu v Praze.

Na počátku této „gritiky“ jmenovaný M. Meterklinger je známý dramatický spisovatel belgický Maurice Maeterlinck, který, jak známo, psal své hry původně pro loutkové divadlo.

22.

SVĚDEK.

Velevážená redagce Švandi dudáka f Praze,

na šklonku masopustu 1895 mněsíce února.

Vlídná okoličnost, žeste moje řátki přes gom pozitéra Leongabala tak přívětivě ftěsnali do prvního zešitu svého štrnáctého ročníku dodává mi ánima, bich na obnovené dráze své grytické působnosti zveškerou chuti dále pokračoval, ačkolif jest ftomto odboru posledni dobou značná gongurence. Afšak já svorně kráčím ze fšema těmato mladými mužema, keréš zasvětili svůj panencki život vznešené desáté Múze *Grytice,* a dovoluji si dneska podati Vám referád přes novější události v našem národním dramartyckém ústavě, spojeném ze školou na víchovu elévů mimického umněni.

Tim vícero mě těší, že mohu podati buletýn přes důležitou přihodu ze dne 11. února, kterýš den bude zaznamenán fanálech divadla lapidárni alfabetou, nep na tyto naše národni prkna jako fagtický triumvír ftáhl po delší apštinenci proslulý náš *Jaroslav Vrchlický* f průvodu třech

aktovek, z níchš každá má po jednom jednáni. Jedna z nich, nazvaná Fsudě Diagónovém je staršího dáta a jíš bila vícerokráte provozovaná, afšak obě dvě předcházející jsou novější vírobi a toho dne prvně předvedené.

Abichom se drželi pragmatické uzance, započneme s první, keráš je viznačená potitulem SVĚDEK. Tento svědek nemá nic společného soním drušstvem světků, keréš jsou pro každý griminální přípat gdisposici, nýbrž je osoba docela soukromná.

Děj se vipysuje ve fší stručnosti následouně:

Naproti blázinci jest etablírovaný advogát júrisdoktor Körbr (ne fšak ten cocialista, keríš vůbec néni advokát), muš 55letý, majíc choť Terezu a goncepistu jurisdoktora Gustava Černíka. Bydlí fonom bitě patnáct let a myslil jsem si: všechna čest takovému nájemníku a takovému domácímu pánu za těchto pohnutých činžovních pomněrů. Konečně fšak se i tento solídni nájemník stěhuje a to jest právě moment aktofki. Vitáhne se opona, méble jsou v nepořátku, obrazi zhřebíků, do košíku mezi servity a špinavé prádlo se pakuje porculán, fšecki hodiny ve kvartýru stojí, každou chvíli má přiject špeditér ze svou lodí pouště, abi domácí krp manželů Kerbrových kum sua kausa přestěhoval do jiné štvrti.

Z hovoru advogáta a jeho mladé ženy zeznáváme, že se doktor Körber stěhuje nerat a

nejrač bi tu zůstal, ačkoli má vnovém bitě nejen celý gvartál ale i cinsgroše zaplacené, jeho chojť ale gontrér chce prič a prič a touží po změně. Eště přez něco je doktor Körbr mrzutý: Že mu dal výpověť jeho dlouholetý goncepist dr. Černík, kandidát advogacie, keríš se sice prácej nestrhá, ale je dobrí tovariš, jak říkáme. Jsou takové koncipové. Hlauni věc aby měl supštituci a moh chodit k stáni, vůbec svého šéfa ve fšech eventualitách zastávat. To téš doktor Černík konal. Eště by se doktor Kerbr nemrzel, že de Černík s gondice, gdibi se chtěl sám etablírovat, ale koncepista se chce vistěhovat do Ameriki. Coš sem si pro svou osobu visvětloval tak, že snajď má trému zadvogátní skouški, keráš se Famerice nepožaduje a může tam vůbec každý provozovat, co chce.

U Körbrůch sou po obědě, coš ani za mnoho nestálo, jako při stěhování fšeobecně, a někde se ftakové případnosti vůbec doma nevaří. Advogát nechajíc stěhováni na krku milené choti otchází a prý se vrátí aš do nového gvartýru. No, myslel semsi, při takové věci má hospodář bít. Ofšom se pak uvidí, že mušel odejít, aby hra mohla mít svůj dálší průjem.

Po otchodu Körbrovém má paní Tereza monolog zněhoš visvítá, že je ráda, že de Černík do Amerigy. Aha, je ftom jakási záhada!

Brzi se věc vysvětlí. Přichází koncepista Černík, bi se zmladou paní rozloučil. Z následu-

jícího dialógu viplívá, že mezi níma egzestýroval jistý pomněr, pro nějš mladý jurista ankažovaný nebyl a že se mezi níma událo něco, co se na žádném palmárním oučtě nenajde. Je docela přirozené, že se ftéto situaci a v rumlejchu stěhování mluví o jakíchsi „Listech Zakópa Ortýze", o básníku Alferinovi, o Vignovi a Wértevovi, vůbec o běžných záležitostech, a konečně Černík svoji šéfku na rozloučenou polibí. Počíná se kapírovat, proč se vidává Černik do Ameriki a proč pani Körbrová tribulírovala na to, abi se vzal noví gvartýr. V tom starém je mnoho svědomí.

Černik odejde a vstoupí jiná úloha, velmi podivné individiům, jakýsi Josef Valenta, poněkujť šofl foděvu i garakteru. Hledá službu a prohlašuje se jako starý známý a takořka souset.

Panička střihne ušima. „Nikdy sem vás neviděla, člověče!"

„Ofšom ofšom, povídá muš, ale já miłostpaní pozoroval po patnáct let, nepsem byl naproti v blázinci opatrovníkem a pořát semse koukal do těchto oken, na milostpaní, na milostpána, i na toho mladého pána, keriš psává tamhle vedle. Fšecko sem viděl, co se tu dělo — rolety se nigdy nespouštěly..."

„Člověče, víste to viděl?" vikřikne mladá žena.

„Inu viděl!" krčí nevlídný host ramenama.

Bila to hrozná neopatrnost, že se podobné věci mohli dít při vytažených roletách, ale uš

se stalo. Něgdy ofšom ani nebívá času abi se žaluzie spouštěli. Situace mladé ženy je velmi gritická. Valentu právě fčera z blázince vipověděli, protože tam některé ošetřovance trýznil, je bes chleba, gondici hnet nenajde, dává na jevo, že chce peníze. Mladá paní dopustí se tu druhé nemoudrosti — dá mu hnet na ponejprf tisícofku, začež ji vagantní ošetřovatel slibuje, že ho víckrát na světě neuvidí. Fpodobné posici bi o to také žádná žena nestála.

No zdálo bi se, že je věc jaksi zranžírovaná a že bude pokoj. Ale néni. Na ulici strhne se za chvíli schon a uš je tu zase ten Valenta, za ním jeden defektýv ot policie a konečně manžel Kerbr. Řekl, že do starého bytu už nepříde a přece přišel. Defektýf chytil dole Valentu, keríš je pot policejní dohlítkou, provedl u něho vizitaci, našel tisícofku! Je to podezdřelé. Lidi, keré jsou pot policejní dohlítkou, nemívají obyčejně u sebe tisíce. Kde to vzal? Nejspíš ukrat. Ale fšechna čest tomu lumpovi, on neřek, otkoho jí má. To muší říct panička sama, aby ten víjev ukončila. A pak ofšom defektýf Valentu pusti, načeš oba odejdou.

Rozumí se, že doktor Körber galgulíruje, proč jeho chojť dala takovému obejdovi tisícofku? A bilbi mizerný advogát, aby neměl inštynk, že ftom něco vězí. Jen co? Tu se přiblíží ke gredenci, na kterou paní Tereza položila sbírku milostných dopisůch, keréš jí Černík při rozcho-

du vrátil. Mislel sem si ofšem hned prve, že je měla hodit do pece, že je tam ostatně dávno mohl hodit sám Černík, nep takové věci se pravidelně pálejí, ale to sou právě ty tak zvané momenti a detajli dramatycké a zápletkové.

Dr. Körber vezme dopisy, přehlédne je, rozumí všemu.

„*Jeho* ruka!" zvolá.

Vážené páni, to je mně tejť vlastně podivné, proč jí Černík vracel listy *svojí* rukou psané? Ty uš dávno měla. A esli mu je někdy vrátila, proč jí je tejď znova přinášel? Není ftom jakési nedopatření?

Dr Körber mluví dále:

„Ten člověk byl *světkem* vaší láski a mé hanbi!"

Jako ten Valenta.

„Ano," doznává jeho chojť.

Kerbr šáhne pro remontérki: „Vlak do Hamburku jede v 7 hodin 50 minut!" A udělá gategórické jesto rukou.

Coš jinými slovi znamená: „Jeť si ze svím galánem na onen svět."

Paní Teréza jde do pokoje, vezme svůj régnmantl, vrhne posledni pohlet na manžela a odejde. Opona padá — doktor Körber patrně bude muset otstěhovat sám svůj mobiliár do nového kvartýru.

Vážené pánové, pozoroval sem kolem sebe, že tento konec vlastně nebil pro veškeré publi-

gum dostatečným zakončením, nepse každý tázal: Ano, ale co bude dále? Ofšom se tady ponechává fantazii póle nejširší. Předně nemuší jít paní Teréza na dráhu, nýbrž k rodičům anep kiným příbuzným. Za druhé může zmeškat vlak. Za třetí se mohl sám doktor Körber jinák rozhodnout a jít v sedm hodin a padesát minut na železnici, aby si přivedl ženu nazpátek, aby mu dala nový kvartýr do pořátku. A konečně paní Tereza ani nemůže jet do Ameriky, nebojť odešla bez kufru a bez necezéru. A dóvi esli ftom momentě spomněla na peníze, na cestovni pas a takové věci. Víme, že tejť cesta do Ameriki néni tak snadná jako jindi. A tomu podobně.

Afšak tyto věci ponechávám dramatyckému důmyslu váženého publiga a mám jen některé fagtické poznámki.

Je mně předefším velmi podivné, vážená redagce, že má doktor Kerbr svůj kancalář naproti blázinci. Esli jedná věc f Praze: pánové jak znám terén, patřil bi doktor Kerbr sám do blázince, že se etablíroval naproti Kateřinkám anep dokonce nahoře na Větrníku proti Apolináři. To by moch bít jen advogát amatér, keríš bi nepočítal na žádné partaje. Do těch končin nepůde za advogátem nigdo, leda že bi snad bil špeciálista na paternity, jelikoš je to blízko Červeného domu. Afšak pózito, jak říkají latináři; nepinak bi nemohla bít zápletka

s Valentou, jelikoš blázinec zas néni ani na Příkopech, ani na Konském trhu.

Jdu fšak dále a nacházím ftištěném egzempláři *Světka* v zeznamu osop: *Tereza, jeho* manželka, 28 let. Ničko počítám-li, že se mluví, že tam proti blázinci zůstávají manželé uš patnáct let, viplívá, že se Tereza fdávala fútlém vjeku 13 let. Afšak ftomto stáří je každá dífka předně ještě povinná školou a za druhé nedopouští trestní zákon, bi fcházela pod 14 lety vbliší poměr s mužem, načeš je griminál, ne pro dífku, ale pro muže. Coš bi doktor Kerbr jako advogát mušel vědět.

Za třetí mně bila nápadná jiná okoličnost. Onen Valenta vipravuje, že *fčerá* dostal ze službi výpověť. Do fčerejška tedy bil ve službě, i ftom případě, že mušel jít na hodinu. Ale hnet na to přichází defektýf a gonštatýruje, že ten člověk je *pot policejní dohlítkou.* Ale jak se podní dostal? Jakožto dozorce v blázinci mušel být zachovalý, aspoň zákonitě; pot policejní dohlítku se dávají lidé nebezpečné, ale i ftom pádě muší přetcházet otsouzení pro nějaký zločin, a nedělá se to ani hnet na poprve. Jest mně ofšem známé, že je u nás policejní dohlítky aš dost, příkladně na někeré noviny, ale s tím Valentou mně to přece nejde do hlavi. Každý pragtigant otrestního soudu mně ftom dá za praudu.

Jest mně dále nápadná okoličnost, že paní Kerbrová eště po patnáctiletém manželství měla

svoje věno gdisposici na hotovosti. Gdybi jí tofšecko nakrásně nechal manžel — coš není u advogáta dost pochopitelné — ale jako júrista by jí rekomendýroval, abi si koupila zástavní lísty hypoteční nebo zemcké banki, bi se neproleželi ouroki. Anep abi vložila gapitál do měscké spořitelny a f tom pádě bi mohla dát Valentovi jednu kníšku na tisíc zlatích, coš bi bil stejný efekt.

Eště jiné věci mně tanuli na mysli a rezultág mích mišlenek bil, že gdešto sem vistém vídenckém časopise četl vislovené přáni, bi mněl ceskí román a dráma v nastávajícím roce více poesie, ozývalo se v mé grytické hlavě víceverza přáni, bi gontrér některé realistické dramatické gomedie měli vícero skůtečné pravděpodobnosti.

Avšak nicméněro měl *Svědek* víborný úspěch a bilo aplauzem obecenstva unizóno vijádřené uspokojeni, že se náš Jaroslaf Vrchlický o5 vrátil na půdu působeni, gde může mnoho vikonati.

Druhá aktofka ot téhoš samého autora toho večéra předvedená nazívá se potitulem ZÁVĚT LUKAVECKÉHO PÁNA.

Průjem kusu jest fkrátkosti následující:

V revíru hraběte Felixa Doudlepského z Doudlep se víko nává honba. Krs tento revír vede silnice (nevím zdáš erární nep okresní) do jiných dílů světa. Jelikoš se při honbě običejně

dosti třílí a ne dycki jenom zvěř, má hrabě Doudlepský jaksi podivný nápat, že každého, gdo se v nebezpečném okršku octne, dá arretovati a odvésti na lovecký zámeček uprostřet revíru jaksi do garantény, bi se mu nic nepřihodilo. Tento úkol provádí jeho tělesný mislivec, coš je dost podivné, neboť vlastně bi tento mislivec měl bíti aktýfni při honbě.

V nebespečném rejónu octnou se toho dne tři lidé keréš jsou postupně zadržené a přivedené na zámeček, totiš baronka Róza Zářecká, Jan Záviš, malíř krajin, a pan Karas notář.

Fšecki tyto lidé jsou velmi podrážděné pro nezákoné zadržení jejich osobností a internování na zámečku. Trvá to hodně dlouho, než se jim po mnohích okolkách řekne, proč jsou vlastně sistýrované — téš divák to dlouho negapiruje — a trvá to zase heski dlouho, než na příklad barónka projádří, že jí toto zadržení může bít osudné. Jela totiš na vzdálenější zámek Lukavický, kde se právě dnes fpolodne má otevřít kšaft nebožtíka barona Lukaveckého, a ona jest pretendentem dědictví, jako příbuzná.

Hrabě Doudlepskí jí ofšom visvětluje, že právě na počest nebožtíka barona pořádají jeho kamarádi ve víroční den jeho smrti veliký hon a že jest její cesta překažená jen sté příčiny, bi nebila nedopatřením zastřelená.

Sotva je baronka pot střechou a poukázaná do hraběcí knihovny, bi nebila trápena dlouhou

chvílej, přivádí mislivec Wolf Jana Záviše, keríš se ze svíma štaflema posadil právě do zatažené leče před zámkem, abi si namaloval kus vřesoviště. Malíř, ten teprf nadává, jelikož prý právě dnes našel příznivé světlo pro svou malbu. F tom jest patrně nějaké nedorozumění, neboť přichází ze skicářem, nikoli zmalovaným plátnem, jak bi u imprezionisty mělo bít, a f tom skicáři vidí mislivec Olf „několik čár", patrně plevajzem nep křidou. Při této manýře malbi bi ofšom světlo nehrálo takovou úlohu.

Z bibliotéki vistoupí baronka Zářecká, spatří Záviše a ačkolif ho nigdy neviděla, hnedle zolá: *To je on!* V čemš má ze fšeobecného stanoviska pravdu, neb Záviš je faktický malíř mužského rodu.

Později se ofšom také toto její zvolání jaksi visvětlí. Koupila totíš barónka na předlonské vístavě v Rudolfinum jeden obras ot Záviše, s kteréhoš později vihádala (majíc k tomu nadanost) nejen garakter a náturu, cnosti a náruživosti neznámého malíře, nýbrš patrně i jeho fisigonomii, coš právě slovi „To je on!" dogumentýruje. Vidí se, že je barónka fschopna jakési velmi potencírované grafologie, gdyš si s pouhé malbi dovede vydeducírovat i precízni gontrfekt.

Nyní se rozvinuje víjef na světě nejpřirozenější, že totíš mezi oběma lidma vznikne láska.

Dlouhého zeznamování néni potřeba nepjak

řečíno, baronesa Záviše jíš dokonale proskoumala s každého jeho máznutí štětcem a špachtlí. A na mezalízanc nebere tu žádný zřetel.

Třetí sesírovaný člověk jak řečíno je notář Karas, keríš měl bít f poledne rouněš v Lukavicích, nebojť právě on má otevírati tu závěť. Dvě věci bili mně u tohoto muže nepochopitelné. Že jako ouřadní osoba jede k tomu kšaftovnímu stání nejpozdějc a že by nemoch do Lukavic do poledne doraziti, třeba ho ani nezadrželi, a za druhé že tam jede vůbec, neboť kšaft se měl otevříti u přítomnosti všech nápadníků dědictví z níchš fšak jednomu nemohla bít doručená opsílka, kerou počta vrátila s podotčením: nepovědomo, kde se zdržuje. Nebil bi tam tedy nic platný ani notář, ani baronka. Ale ofšom, nemohla bi bít veselohra.

Afšak ničko se visvětlí, že ta nedoručitelná osoba jest právě malíř Jan Záviš, kerého sem pouhá náhoda přivedla, a tak se otvírání kšaftu vikoná ku fšeobecné spokojenosti na zámku hraběte Doudlepského. Ze závěti se virozumívá, že univerzálním dědicem zesnulého barona Lukavického a majorátním pánem je menován malíř Jan Záviš, sin někdejší láski baronovy, kerou si nebožtík pro nátisk své rodiny nemohl vzíti. Umělecké věci, obrazy, staré mince a tomu podobně odkázané jsou baronce Zářecké. A je vislovené přáni, abi všecko zůstalo pohromadě čili štátus kvo. Tím jaksi chtěl baron naznačit,

žebi Záviš a barónka, jsouce dva mladé lidé, se mohli pojmout. Tato eventunalita jest fšak vyřízená ještě přet otevřením závěti, nebojť nebylo nic přirozenějšího, nežli že oba mladé lidé, keré se dnes poprve viděli, uš před chvíli se v bibliotéce za gulisama zasnoubili. Snat k tomu nápomahala téš láhef žampánského, kerou tam vipili.

Apropó toto žampánské přišlo na jeviště prostřednictvím jednoho účastníka honbi Oskara svobodného pána z Humprechtic, keríš utekl z revíru nemoha cítit prach a mokrou trávu a uchílil se do toho samého rokokó salónku, do keréhoš bili zajímané řečené osobi nachomítnouce se na dostřel. Tento víborný gavalír vibral si lepší díl honbi totíš vifoukl z proviantu tři láhve žampusu a pykslu konverzírovaného humra řídic se při tom latinskou zásadou: glóbus licitantibus tercius kadet.*) Nemajíc fšak žádnou vívrtku a nůš na otevření humra běží zase do kuchině a než příde, zmocní se jeho vína a goncerftu Záviš s barónkou Zářeckou, velmi fidelní aristogratkou.

To jest přibližně vipsání průřizu Závěti Lukaveckého pána. Gdyž semse ponořil hlouběji ve své úvahi o tomto kuse, bily mi někeré okoličnosti nápadné.

Příkladně hnet první věc s tím zavlíkáním

*) Správně lat.: duobus litigantibus tertius gaudet, t. j.: když se dva hádají, třetí se raduje. Pozn. vydav.

lídi na zámek. Mislil sem, že by hrabě Doudlepský u fchodu své obori bil mohl dáti vístražnou tabulku: za příčinou honbi průchot a průjezd zakázaný. Byl by se tak vihnul gonsekvencím svého chitáni lidí, keréš fsobě dle rakouského trestního zákona zahrnuje skůtkovou povahu veřejného násilí obmezováním osobní svobody dle paragraftu 93., nač je žalář od šesti měsíců až do jednoho roku. Bilo mně dále nápadné, gto tu velikolepou honbu v revíru doudlepském pořádá. Hrabě Felix menoval 4 pánové, sebe, Humprechtického, svobodného pana Havrdu a hraběte z Lužánek. Avšak hrabě sám je skoro porát na zámku, Humprechtický z čáry utekl, tělesný myslivec stojí na patrole a chytá turisty. Kdo pak vlastně honí? Ofšom, třelba je taki podle toho slabá. —

Dále slibuje hrabě Felix fšem schitaným lidem dobrý oběd. Ti nóbl byli voděné do salónu, horší sorta do čeledníku. Dle fšeho se tedy chystá fkuchyni víborná tábldort. Afšak když si jde Humprechtický do kuchyně pro nůš a pro vívrtku, vrací se a velmi ostentatývně povídá: „Fkuchini není živé duše! Fšecko je fparku a dívá se na hon.“ — Ale pro pána boha, gdo pak tedy ten obět vařil?

Mám arciť ještě jedno pozastavení, a sice ze stanoviště *gramatygálního,* keréš jak Vám známo vefšech svích referádech precízně zachovávám anepse aspoň vína snažuji. Velmi mě za-

razilo, když sem zúst Závišovích (keréhoš dával pan Sajfrt) slišel víslovně řečino: „Brutálnost neslíchaná byla na *mne* spáchaná,“ a gdiš mu barónka Zářecká (sehraná pani Benonovou) ještě důrazněji otpovídá: „Jako na *mne!*“

Saframencké umnělci, myslel semsi, japak to mluvíte! Coš nevíte že to je *logál* tak zvaný aguzatýf čili osmý pát? Jo, vážená redagce, ale potom nahlídnu do egzembláru zimpresi keriš seměl pro jistotu u sebe a fagticki vidím ve vístupu 7. na straně 25. v šesté a sedmé řátce: *na mne — na mne.* Vzal semsi pak doma svoje ostřejší brejle bich lépero viděl a ponořil semse dakápo v lektýru kusu a tu na té samé stránce na šesté řátce zdolejška semo5 našel: *Mně* těší, paní barónko. Ničko sem začal ot začátku, nepse velmi sesilovalo moje podezření, že sazeč šáhal pro slovíčka, gde bila jiná. A hnet na první stránce: „již *mi* přechází trpělivost“ — na stránce 23: (Chodí zuřivě *nahoru* a *dolů.)* (er gét aufunt ap!) — na str. 44: „je vše sněděno a dopito“ — na str. 46: „Zcela správné, *mám tu čest* (ichap tyére) ačkolif bi mohlo bít: pokládám si za čest; na str. 47: „pane hrabě, *budu prosit* (ich werde bittn) lépero bi bilo: vyprošuji si; na str. 50: „či chcete vyhoditi mé sbírky z *vašeho* zámku“ gdešto sembil ve škole moc pohlafkovaný, že sem neříkal *ze svého.* Naproti tomu zase, ačkolif se fcelé agtofce gonsekventně provádí negatýf časoslova *nic,* tak

příkladně na str. 14: „Ale proto mi přece *ničeho* nevysvětlujete“, na str. 19. O tom nevím *ničeho,* pane hrabě atd. (ačkolif každé české ucho a téš mnohé filológi uznávají, že se toto sloveso ve většině případu neskloňuje; *nic* mně není, *nic* ti nepovím, neviděl sem *nic* atd.), gontrérně není negatýf tam gde bíti má: str. 8: Wolf s rezervou, která *jej* neopustí; str. 12: „je to starý mládenec, vždyť tu nemá ani *kus* zrcadla (coš jsem vždycki slíchal: nemá *kusa* zrcadla). Sem dále na rozpacích, esli je dobře: *Já* vám uctivě děkuju (str. 10), *Tím* nejjednoduším (str. 16.). To je *potom* civilisace (str. 31.) a tomu podobně. Menčí chybi sazečové ani negonštatýruju.

Esli sem na tyto nedopatření poukázal, prosím za otpuštění; stalo se spříčiny, že se na našem jevíšti vůbec mizerně mluví, nep můžete každé chvíle slišet před *dvouma,* s *dvouma* a tomu podobně; a dále ze snahi, bi knihy naších nejpřednějších básniků, k nímš náš Vrchlický náleží, bili i ftomto otboru vzorem nezvratným, pokujť naše filologické vymoženosti šáhají. Rukověť Bartošová, Matičný brus nejsou k zahozeni. Léžim vních také porát — bohuvžel, že tonemohu kdokonalosti přivect.

Afšak přes tyto moje pochibnosti jest Závěť Lukaveckého pána kousek vzdařilý, jak nasvěčoval ablaus publigum, a těšilo mně zvláště, že je zepsaný beze fšech škrofulí fonom starém dobrém žándru, v jakém pracoval starý patri-

archa Gocebú,*) v našich mlačích letech známí. Gdo chce mít praví požitek, nesmí se takovímto vítvorům koukati tuze na kolečka a může opustiti svůj divadelni fodel velmi uspokojený.

Následovala třetí novinka, již od dřívějška známá F SUDĚ DIAGÓNOVÉM. Jedná o onom starém filozoftovi Diagencovi, keríš chodil bez kalhot, bydlil ve starém hlíněném hektolitru, pil jen vodu z dlaně a chodil ve dne v noci zlucernou hledajíc člověka; dále o hrdinském králi Alexandrovi, jakémsi Napoleonu starověku, o jeho chefovi jenerálního štábu Parmesániovi a milence tohoto sličné Melasse. Afšak jelikoš půda na keréš se tento vítvor pohibuje jestak glasická, nepouštím se do podrobného rozebírání. Bich vyslovil fácit fšeho: večer bil velmi animovaný, jak ze strany obecenstva, tak ze strany autora i víkoných herců.

Mám za svou povinost podati téš správu o dálším premijerovém večeru, keriš následoval za dva dni po tom prvním, a sice ve středu dne 13. února keréhoš dne bil dávaný noví balet ČESKÁ SVATBA zhudbou od našeho osvěčeného *Karla Bendla*. Pokujť se dotejčí gomposice muzikálni, muším přenechat recenzentům hudbi z baligónu, nejsouc přezní dostatečný znalec. Nápadná mně bila jenom okoličnost, co vlastně

---

*) t. j. Kotzebue, něm. spisovatel veseloher, zejména frašek. Pozn. vydav.

k tomu napsal pan V. J. Novotný, jak oznamovala cedule divadelní, nebojť na zepisování rešpektive sumírování tanců máme pana Bergra, v celé Svatbě pak se nic nemluví a nespívá, coš bi jaksi mělo být a velmi by děj oživovalo, a pro periodu národopisné vístavi bi bilo dobrou atrakcí pro naše bodré venkované a vůbec divadelní vlaki. Jest politování hodné že se tak nestalo.

Prevátně mně ještě zajímá okoličnost, že v Bedlíně jíš po dva roki se hraje podobní balet pot názvem *Ajne Hóchcajt in Bosnien,* keríš je také na repertóru vídencké dvorni operi, gde se poprve dával 21. ledna 1893. Téš je ve dvouch oděleních, téš se viplácí nevěsta, téš se de do kostela, keríš je na návsi, ale rozdíl je f tom, že tam nezůstává náves prázdná po celé odafky, nýbrš že ji oživujou tři páry turistů (snajť z Vídně?) keréš f době co sou odafki přídou na scénu a rozličnýma špamprnákli pauzu ukracujou.

Podivná mně bila jedna věc v naši České svatbě: proč pak pro Pánaboha netancujou také staré rodiče nějakou souseckou? Bil sem na podobných svarbách a fšude tancovali také staré, ofšom, kdyš byli eště na živu. A f této naši svatbě jsou — vidíme fprvnímagtě, že dávají mladým požehnáni.

Afšak slauná redagce nýni vidouc žesem uš jaksi nadužíval trpělivosti čtenářové zavírám s touto němohrou svá grytická ústa a prosím o zachováni Vaši dálši přízně. Fopáčném pří-

padě prosím snažně, byste popřáli místa připojeným několikero řátkům v záležitosti slečny Pospišilové, kerážto aféra nabyla u nás jistého časového víznamu.

Zveškerou úctou odaný

Vavřinec Lebeda m. p.
osvěčený starý spolupracounik.

*

KRÁTKÍ INTERVIJÚF

za příčinou pohostinckích her slečny Marie Pospišilové.

Vážená redagce! Nešetřil sem žádných oběti na čase a na vímluvnosti hlauně fšak praské tramvaje a potporovaný tímto rychlonosným moderním prostředkem vidal jsem se do hlauniho stánu naši proslulé heroiny *Marie Pospíšilové,* keráš po únavné pouti světovým uměnim zestoupila ze svého triumfálniho vozu, abi ot svích dávných ctítelů přijala satisfakci pokujť se z její uměleckou individualetou snášelo.

Zaklepal sem onoho dne v jejím domě, keríš jest ve všech prostorách ověnčený bopkovým lístim a bilo mně otevříno letnější matronou.

Pohledl jsem na ní spřekvapením a tázal jsem se plný galanterie:

„Jemnostpaní, mám čest ze slečnou Pospíšilovou?"

„Slečna néni doma. Co dobrého?"

Byl jsem velmi potěšený správou, že slečna néni doma. Neboť v tomto pádě bylo naprosto vyloučené, že bi slečnou Pospíšilovou byla dáma, s kterou mně osud na práhu svedl.

„Esli bich neoptěžoval, počkal bich na slečnu."

„To by mohlo trvat heski dlouho. Slečna je v Štětíně; čeká tam, zdáli nebude potřeba, bi poslala zase do Prahi nějaké psani drušstvu."

„Račte odpustit, jemnostpani afšak jelikoš mé nohi a vůbec staf mé organizace mi nedovoluje časté reprisy dnešní nafštěvi, dovolil bich si předložit vám několik otázek."

Panička se na mně podivala nedůvěřlivě kerémuš pohledu sem rozuměl. Jako maně sem strčil ruku do kapsi pantalonů a zacinkal sem tam víznamně drobnou zlatou mněnou, kerou sem toho dne měl právě gdispozici.

„Špacírujou dál," pobídla mě dáma, jejíšto společenské postaveni mi posujť bilo zahalené tajemnou rouškou. Vedla mně průjezdem do jakíchsi přízemních apartamentů sestávajících z jednoho pokojíčku nad jehoš portálem bil pišný nápis: Domounik. Panička pokinouc mi na jeden rozhorový fodel usedla sama na cajkoví dívan u plotny. Teprf nýni pofšiml semsi blížero jejího exterieru. Bila to statná dáma fplném rospuku svích asi 55 nep 60 let jejímš vnadám nebili kladeny žádné hranice moderních

gorzetů. Vegetace vlasů jest potporovaná osvěčenýma vulstama a přispůsobeným žihónem zvičesaných vlasů, tvářnost pleti velmi jádrná, oči jak eletrika, hlas fobjemu asi osmi oktáf. Nědgdejší něha vyjádřováni z panenckích let ustoupila scela nenucenému vírazu fcelé gaskádě modulaci a gadencí, srozumitelnost ouplná. Svoje narozeniny slaví každý štvrtý rok, jelikoš se divnou náhodou narodila dne 29. února. Je to záviděni hodné dátum, nepse tím pokračující věk může poněkujť reducírovat.

Pro věčí stručnost uvedu naši rozmluvu ve formě dialógu na divadle. Je to stará, ale dobrá fazona.

Já: Ačkolif mně sem nigdo neposlal, přece sem vážil cestu, bych se zeptal, pokujť je vám známo něco o pohostinckích hrách na Národnim divadle, ctěná pani.

Ona: Bóže! Fšech deset bi mohli oblíznout, gdybi ji taměli. To věřím, Národni divadlo! To bi si mohlo gradulírovat.

Já: Má se za to, že bi se slečna ráda uchitila o5 ve svém domofckém městě, gdyž jeji ankažementy jinde vipršeli.

Ona: To sou hubi! F celém světě může hrát, esli bude chtít. Mohla bich vám ukázat půl kopi gontraktu kiným divadlům, ale slečinka je má nahoře zauřené. Ona samotná neměla ani tušení, že bi se jí dostalo pozváni do Národniho divadla, povídám vašnosti, ani dunst. Ale dyš

páni z drušstva přišli, můj bóže proč bi nehrala? Jen se eště jednalo opana derektora a mně se zdá ten že nechce povolit. No ale ptám se Vás vašnosti k čemu pak je drušstvo? K čemu sou valné hromady? K čemu pak je slovo saxifaxe a rehabilitace? Mi sme uš dali rehabilitaci redaktorům oficíznich žornálů keréš sou fumělecké besedě a píšou vlastenecké romány do našich nejpřednějšich časopisu do Matice lídu a tomu podobně, mí ďáme saxifaxi pánům, keréš se přiznali fpádu potřebi kiným opcovacim jazikům — bože, proč pak bi nemohli přijíti kslabé dífce a světové umělkyni — a světová umělkině je to, sama to o sobě povídá a já ji věřim — ráda bi je přijala ve svém gvartýru, má to heski meblírované. Jen ji otprosit! Ostatně někeré uznalé pánové uš ji dali na valné hromadě nejlepší atest. Tak co?

Já: Máte víborny náhlet, vážená pani. Afšak jsou isté pochibnosti, příkladně že se za hranicemi nazívala frajlan Pospischill, že se vidávala původem z rodokmenu německého a — —

Ona: To sou tanty franty! Co si dělala inde, do toho nám tady nic néni. Eště je odní heské, že se nemenovala pro německé publigum a časopisectvo Míci Šnelingr. Čí chleba jíš, toho píseň spívej, basta. A nezapomeňte, že je světová umělkině, dala si to černé na bílém. A svět je velikí a mluví se vňom všelijak.

Já: Je tady eště okoličnost že prí hrála téš ve prospěch šulvereinu?

Ona: Víte, na to vám řeknu: já při tom nebila. A je dobře.

Já: Ta věc fšak mně nejvíc zanímá. A bil bich velmi povděčen, gdybich to mohl gonštatýrovat nějakím plagátem anep divadelnim programem z nějakích novin. Uš semse po tom pídil, bohužel nevím určitě dátum a rok a den, ani fkerém to bilo dívadle.

Ona: To je dobře, že to nevíte, vibreptal biste to něgde. Ostatně slečinka řekla že to néni prauda a dost.

Já: Afšak pan Cinert ve Vídni to velmi apodidakticky tvrdi.

Ona: A dybi to byla prauda — slečinka vám to tady just na nos nepověsí.

Já: Směl bich se optat ještě na nějaké jiné *drobné* věci, vážená paní?

Ona: Prosím vás, rač se neptejte. Co chcete vedět, bestoho vám nepovím, a slečna eště míň, gdybi bila doma. Pomalu jídej, nemnoho zvídej, budeš dlouho žif, jak říkali staré Čechové. Esli chce publigum vidět *světovou* umělkini, esli chce vidět krásné dualety, golekci diamantů a tomu podobně, tak ajť zamouří oko jako jíš tolikráte a bude dobře. A slečna bude taki ráda. Bestoho 100ho harcováni posvětě nic nekouká. A dvornich divadel néni na vibranou.

Tím bil můj intervijúf jaksi skončený, ne-

boť moje přívětivá hostitelka mušela jít míst schodi a pro uhli. Poděkoval semi uctivě ménem české veřejnosti a f těchto řátcích vám přetkládám rezulták své náfštěvi a svích informaci. Moc toho néni a skoro víme tolik, jako sme věděli uš dříf.

Doufajíc, že za tento namahaví víkon mi neodepřete malou zálohu do budoucnosti, zůstávám Váš odaný profšecki další případnosti

Vavřinec Lebeda
osvěčený grytigr a intrvívr
(f starém bitě).

Poškriptum: Esli pohostincké hri slečny Pospišilové budou anep nebudou, nemožno mně zurčitosti řícti. Uvidí se dále na plagátech na rozích.

*

Pozn.: Na den 11. února 1895 připadla v Národním divadle premiéra dvou nových aktovek Jaroslava Vrchlického, k nimž na doplnění večera přidána starší třetí. „Svědka" režíroval řed. Fr. Ad. Šubert, „Závěť Lukavického pána" Josef Šmaha, „V sudě Diagona" (správně ovšem Diogenově), jež měla premiéru již v lednu 1883, Frant. Kolar. — S novými aktovkami s dějem ze současného života neměl Vrchlický takové štěstí, jako

s hrami historickými. Lebeda v referátě vystihl bystře slabiny dějové konstrukce obou aktovek. Horší bylo, že právě Vavřinec Lebeda byl nucen vytýkati jazykové poklesky v dikci her Jaroslava Vrchlického, a že většina chyb těch nepadala navrub herců, nýbrž byla objevena v tištěném exempláři obou her. — Připojen krátký referát o baletu „Česká svatba“ (prem. 13. února 1895), jehož libreto napsal hudební kritik a skladatel V. J. Novotný, hudbu složil Karel Bendl; tance zkomponoval a režii měl baletní mistr Aug. Berger.

Pozorlivý referent divadelní, Lebeda, nemohl nechati bez povšimnutí události, které v dubnu a květnu rozvířily nadmíru hladinu divadelního života pražského. Šlo o pohostinské hry dramatické umělkyně světového významu Marie Pospíšilové na Národním divadle. Pospíšilová (nar. v Praze v Karlíně r. 1864) vystoupila ponejprv v Prozatimním divadle v říjnu 1879 jako ještě ne šestnáctiletá novicka a byla k divadlu přijata. Přešla i do Národního, ale působila tam jen do konce r. 1884, kdy pro porušení kázně a neshody s ředitelem odešla. Za necelý rok vystoupila na německém divadle pražském a jako německá herečka působila pak nadále v cizině. Byla angažována k činohře „Deutsches Theater“ v Berlíně, potom k Burgtheatru ve Vídni. Tam se podpisovala: Pospischill. Po 11 letech od svého působení v Praze

byla pozvána správním výborem Nár. divadla k pohostinským hrám, proti vůli ředitele, poukazujícího také k tomu, že by to znamenalo otřesení discipliny členstva divadla. Přese všecky oprávněné námitky přece jen došlo k 14 pohostinským hrám M. Pospíšilové na Národ. divadle. Jako úvod k nim napsal Lebeda již v únoru rozmarný „i n t r v i j ú f“ s domovnicí sl. Pospíšilové.

23.

KONCERT V RUDOLFINĚ.

Slauná redagce Švandi dudága f Praze.

Dátům na počátku domnělého jara 1895.

Pokládám si za povinost vážené páni vredagci podati Vám správu přes posledni svou regognosci foboru veřejného hnuti fuměni. Minuté neděle totíš octnul semse ve vístauné bůdově praského *Rudolfína* na bívalém Rejdišti, kerášto renezančni architek tóniga se dosti značně odráží ot svého pandánu fpozadi totíš lánové píly. (Mušim se přiznati, že mně poněm lánové píly jest poněkut tajuplny. Fčom závisí princíp *lánové* dráhy na Belbedér nep na Lórencibrk, sem během let jaksi prohlídl. Tahá se to sematam. Afšak žebi se téš párni píli hnali jakímsi lánem, semposujť neslišel a nepochopuji, hlauně gdyš řečená píla vůbec néni uš tak dlouho žádného pohibu fschopná.)*)

Rudolfínům jest pro mně půda jaksi nezviklá, nepse tam hlauně provozuje uměni pě-

---

*) Byla to *Lannova* pila. Pozn. vydav.

vecké a muzigálni, vňomš se nepohibuju zdostatečnou jístotou. Jsou zas na to iné lidé, chvála bohu; téšse ftom začináme probouzet.

Avšak té posledni neděle 17. března přet svatým Józefem táhla mně tam okoličnost, že se dával GONCERT VE PROSPĚCH SPOLKU ČESKICH ŽURNÁLISTŮ, do keréhoš bich také f100upil, gdybi mně tam vzali, za druhé že tam deglamírovali někeré osvěčené literáti vlastni svoje gompozice a konečně za čtvrté hlauně sem chtěl slišet návzor zasloužilého golegy mého pana ředitele Šubrta přes druhé české dívadlo f Praze.

Přístup do Rodolfína ofšom bil mně stížen jaksi okoličnosti že mně páni žurnáliste neposlali žádný svobodný paspantr na jakékolif sedadlo fčomš nevidim docela žádnou golegiálnost, násletkem čehoš semusel sáhnout dosvé prevátni šatule, fkeréš bohuvžel je víc místa nešpeněs. Ale mislil semsi: pudeštam, ajť se vemou za nos. Sou mezi níma někeré, keré se maji čeho držet.

Nejdříf spívali slečny Kettnerová a Goldofská, obě od národniho divadla, cakraperte pánové heské dámi a heski pěli. Slečna Kettnerová má hlas o oktávu niší čemuš se říká mecopráno — mám takové žencké hlasi rát a někerá opera se bezních nemůže obejít, příkladně Azučéna v Troubadouru je skoro víhradně gomponýrovaná na takoví žándr. Pěli písničky od Pauknera a

Kovářovice. Paukner je stará osvěčená vojna a Kovařovic? Alabonér, pánové, toje fakticky muzigálně talentovaný člověk. Téš umí na glavír. Foboru spěvu vistoupily menované slečny dvakráte, mímo ních spíval pan Florijánskí jakousi operu *„Hejdy“*, kterou podle toho starího lehkomysného Don Guána zepsala slečna Šulcová. Divil semse, že je opera tak krátká a pak teprf semsi na prográmu pofšíml, že je zatím hotoví jen úvot a jeden výstup z druhého jednáni. Esli se stím opozdila slečna Šulcová nepesli to nedodělal pan Fíbich, nebilo mně visvětlíno. Ale nědgdy postačí i takoví fragment. Mně ouplně.

Na konci bilo terčeto z dvouch glárinetů a jednoho fagotu. Tyto dřevěné dlouhé inštrumenty sou na pohlet velmi komické, pánové, podemnou se jednou učil jeden fagótista a tengráde semse 100ho ro100nal, ale pánové, dává to víbornou harmonii a nigdo bi neřek co se stěchto aparátů dá viloudit, gdyš se to gompletně umí! Cakraperte, páni Trdlička, Skála a Fučík — má úcta! Jensemsi mislel, aš je zas nědgdo nědgdy bude ankažírovat na poslední numero programu, že mu velmi gartagónicky odpovedí. To bilo štrachání fpété publigum mezi hrou, náramný pospěch domů! Ofšom, koukl semse na hodinky a chílilo se k půl desáté a fdeset jak známo zavíraji domounici, coš bi se desetnikem ode vrat velmi zdražil takoví goncert. Téš možno, že někerá část prchajiciho obe-

censtva měla fintenci navečeřet se u uzenáře keréš ofšom ve své apatičnosti nereguluji své ouřadni hodiny dle goncertůch v Rudolfínum.

Po tejto otchílce mušim tedy podotejčit, že jaksi nejhlaunějším magnetem celého goncertniho podniku bili řečené *deglamace autorůch.* Ftom pádě bil prvni na řadě určený pan profesor *Hejduk,* keríš nehledíc na různost geografické polohy Prahy a svého bidlíště měl zavítati do konzertní síně, bitam přednesl novou báseň *Malí nárot.*

Souskostlivosti hleděl sem na hodinki zmišlinkou Ježíš Marjá Józef, gdybi se tak vlak ot Písku opozdil, tobi mohla nastat pěkná pauza! Afšak díki precíznosti jízdniho řádu a hlauně okoličnosti, že milý náš Hejduk přijel raděj o den dříve jak sem později zvěděl, nenastal žádný průtach a zasloužilý básník objevil se furčitý moment na podiu. Po něm následovali ostatní pánové profesoři *Jirásek, Vrchlický, Winter* a ředitel *Šubrt,* z níchš každý dle vnitřních vloch a obviklého temperamentu podal obecenstvu něco bujť f projze anep ve verších.

Jak řečíno, já in persona bil sem zvědaví hlauně na recitaci pana *ředitele Šubrta „O druhém českém dívadle f Praze“,* coš jest jaksi můj zástoj. Očekáváni obecenstva, že pan ředitel bude svůj artýgl mluviti v řeči vázané čili ve verších a vrýmech, bilo částečně docela sklamané.

Vikládal semsi totím, že se předmět jaksi pro spracováni básnické nehodí.

Bohužel muším se přiznati, že mně pamět tak dalece neslouží, bich mohl názori svého zasloužilého golegy reproducírovati.

Velmi upoutalo móu pozornost, když pan ředitel gonštatoval, že se dnes f Praze hraje na deseti místech. Podnikl sem fduchu ihnet malou gontrolu po Praze, ale nemohl semse této cifry dopočítati. Faktum je, že máme 2 divadla německá, 1 národní, 1 na Smíchově u Libuše, obnáší čtyry. V létě arény smíchofcká a na Vinohradech, činí šest. Odpadá fšak v letě zase divadlo u Libuše, zůstává pět. Připočítá-li se k tomu divadlo Sukové v Holešovicích, jest opět šest. Vemou-li se k tomu šantány Šmídůf a bratrů Hartmanůch, bilo by osům. To fšak nejsou žádné divadla, zbívá šest. Přitáhnem-li k tomu druhé české divadlo f Praze, o keréš se právě jedná, bilo by sedům. F tom dívadle fšak se ještě nehraje, jelikoš ho nemáme, je zase jenom šest. Dáme-li k tomu na leto německou arenu v Hajnovce, je suma 7. Sedum od desíti = zbývají mně tři místa na kerích se f Praze hraje, keréš fšak nemohu vipátrati. Ofšem jakísi můj zrzaví souseț v konzertě pronesl, gdybi se počítala téš fšechna místa, gde se hraje příkladně bulka, že by jích bilo mnohem vícero než 10. Afšak jsem tomuto prostořekému ftipaři kategórickím pohledem zahnal chujť na další ftipi toho druhu.

V další své dyskurzi pronesl řečník, že při mišlence na druhé divadlo nesmí se mysleti že by to měl bít nějakí šantán. S tím ouplně souhlasím a téš se nepamatuji, že bi se bila veřejně pronesla nějaká podobná propozice. Jdu-li f tomto vijádření logickím postupem dále, přicházím k rezultáku, že bi to také neměl bít žádný cirgus anep kolotoč.

Bilo dále pronešíno, že bi se v novém tom dívadle neměli dávati žádné operety. Čemuš sem rozuměl ftom smislu, pokujť se dávají na Národním divadle, že se nemuší dávati jinde.

Zdá se mně že i po této přednášce zůstala otázka druhého českého divadla jaksi ftěch samích kolejích, fkterích se nacházela už dříve čili štátus kvó.

Pokujť se mého soudu o této záležitosti týká, sem toho náhledu, že se celý zástoj druhého divadla podobá jakorát štádiu onoho medvěda, z něhož prodávali kůži, ačkolif ho eště nezatřelili.

Jest má mišlinka, že ftéto přičině jest do jisté míry jenerálni otázka: jest nějakí člověk, keríš chce takové druhé divadlo postaviti anep není?

Esli jest, a má-li na to potřebný gapitál, soudím, že si udělá divadlo jaké bude chtít a že v něm bude hrát, co bude chtít předpokládajíc, že bude vůbec podobnému podniku rozumět.

Na fšechen spůsop bi bilo divadelnímu umě-

ni, obecenstvu a pokroku Tchálie jenom tengráde nejlépe posloužíno, kdybi druhé české divadlo bilo grejírované *docela jinýma faktory*, neš keré rozhoduji vnárodním divadle. Jenom tak bi mohli tyto dva umnělecké ústavi védsti ke zdravé gonkurenci nejen f přičině kusů, ale téš víkoných umělců. Při čemž ani neběru zřetel na to, jak bi přispívalo k rozmanitosti egzestenční v českém národě, gdybi byla *dvě* místa ředitelská.

Abi se však mohlo uskutečniti divadlo takového žándru, zcela nezávislé na prvním, mušelo bi býti upuštěno ot onoho starého privilegia z minutýho století, dle kteréhož f praském rejónu smí bíti pouze *zemcké* divadlo a žádné iné. A pokujť sem doslechl, bila f každé případnosti učiněná potřeba ot tohoto privilegia jakmile se někdo jen pokoušel etablírovati foblasti Prahy jiné dívadlo, příkladně svého času zesnulí Švanda ze Semčic chtějíc postavit arénu na židofském ostrově.

A tu se mi zdá že fcelé té debatě o druhém divadle f Praze zůstává jedna otázka zahalená tajemnou rouškou: nečinil bi zemckí výbor anep kerá inštance to má vreferádě žádných námitek fpádě, že bi někdo chtěl fagticki svoje mění reskírovat na druhé divadlo? Na tuto otázku dle mého vědomí posujť nigdo neotpověděl.

Neupustí-li se fšak ot tohoto privilegia, nemůže nigdo jiný postaviti druhé dívadlo, neš

družstvo dosavadního, ftom pádě však nemůže bíti řeči o *druhém* dívadle, nýbrž pouze o filiálce zemského dívadla. F tom pádě fšak se mi také zdá, že sou zbitečné fšecki dišputáty, co bi se v budoucím tom dívadle hráti mělo neb nemělo, neb víme dobře, že bi si tam pak družstvo zajistě hrálo, co bi chtělo.

Ještě muším podotejčit, že pan ředitel Šubrt poznamenal, že bi se takové dívadlo mohlo postavit třeba na akcie. S čehož bi viplívalo, že snajť bi to tedy přece mělo a mohlo býti dívadlo pot kuratelou inou, neš doposavát, totíž scela samostatné. A ftomomentě podotkl opět ten můj zrzaví souset víše řečený, gdešto ten náš národni velkozávot pořát eště neví co bude virábět, že bi snat mohl vzíti do svého programu takové divadlo, esli bi s tím agcionáři souhlasili? A esli bi zbili nějaké peníze, mohla bi se vedle toho zaříditi třebas továrna na svíčky. Ačkolif mislím, že by nezbyli. — Bila též vgoncertě jedna zlá huba, která po skončené přednášce o druhém divadle se vyjádřila velmi zlomislně, že proposice o vystavění druhého divadla jsou zbitečné. *Druhé* divadlo prý uš máme — ale mělo by se prý jednati o postavení *prvního* divadla. Nevědouc, jakí smisel tato jedovatá poznámka měla, nemohu k ní podati žádné visvětlení.

Podotejčit muším, že jako fšecki recitátoři bili vyznamenané hlučným potleskem, těš pan

ředitel sklidil bohatý ablaus za své proslovení. Pro úplnost referádu muším podotejčit, že jediná osobnost setrvala v mrazivé studenosti po tomto čísle, ačkolif dříve a zas potom dosti plácala. Bila to *světová umnělkině* slečna *Pospíšil*, keráš měla ogupírovanou loži na pravé straně.

S této její pasívni politiki soudil sem, že panu řediteli tímto spůsobem kóram publigo ostentatýfně oplácí nedostatkem natšení pro jeho přednášku za to, že on měl citelný nedostatek natšení nad jejími projegtovanými pohostinckími hrami na Národním, fčemš ostatně néni izolírovaný a jsou mimo něj mnohé lidé, keréš bi měli tolik rezignace abi se odřekli požitku jejích triumfů na jevíšti Národního dívadla, na keréš jest někerími členoma družstva a někerími abonentami mermomoci bugsírovaná.

Můj návzor ftéto záležitosti bych vyjádřil asi následouně: Slečna Pospíšil jest z povolání herečka, následouně ať hraje, gde se jí k tomu naskítne přiležitost, třebas i v Národním dívadle, esli bude žádoucno. Afšak nejni zapotřebí, bi se zjejí osobnosti a zjejich víkonů dělala jakási národní aféra. Tak bila chíba, že bilo uznáno za nutné dávati ji vysvěčeni národni zachovalosti jelikoš se na to nigdo neptal a gde tomu slečna asi sama stěška uvěřila.

Jsou jisté věci a zástoje na světě, na keré je potřeba legalízace, ale sou zase věci inštynku, kerím ani legalízace nepomůže na nohi, a

k takovím přináleží téš *pošramocené národni uvědoměni.*

Pozorujic, žesem se poněkujť otchílil ot svého původního objektu vracím se fkoleje s kerích sem višel a zůstávám zveškerou úctou

odaný

Vavřinec Lebeda m. p.

N. B. Dle doslechu blíží se šmahem Velikonoční svátki a ftom období budou prí letos divadelní prázdniny jelíkož později za přičinou národopisné vístavi bi bilo nemožné učiniti pauzu.

Doufám, že nahlídnete, že o oněch večerech gdy se v národnim divadle hráti nebude, bude velmi optížno podati jakís referát.

Z úctou!

*

Pozn.: Lebeda tu referuje o koncertě (akademii) pořádaném Nár. divadlem ve prospěch Spolku českých žurnalistů, který se konal 17. března 1895 v Rudolfině, tehdejším domě umělců. Byl zvláště významný tím, že na něm čtli své vlastní práce Adolf Hejduk, Alois Jirásek, Jaroslav Vrchlický, Zikmund Winter a že přednášel ředitel Nár. divadla Fr. Ad. Šubert o druhém českém divadle v Praze. Otázka nového divadla v Praze stala se aktuální a byla pak vyřešena postavením Městského di-

vadla na Král. Vinohradech. Referát Lebedův o přednášce Šubertově obsahuje názor, který zastával Ignát Herrmann v otázce nového divadla; přál si míti divadlo zcela samostatné, nezávislé na činitelích, vedoucích tehdy Národní divadlo, aby vznikla zdravá umělecká soutěž.

24.

„FEDORA.“ „DOMOV.“

Slauná redagce Švandi didága f Praze.

Dátům običejné.

Tentokráte fskůtečně Vám podávám referád keríš mně stál značné oběti na penězích a tlačenici, neboť náš národní ústaf bil ve čtrvtek dne 18. apríle do jisté míry šperovaný jako loterie gdyš ji ternem strhaji, a gdo nebyl bujť domácím pánem, bujť cukrovým velkoopchodníkem anep fabrikantem na parfumerie anep vůbec individium ze značnou zárukou solídnosti, nedostal se do dívadla vůbec. A gdo se tam nedostal, mohl eventunel mluvit o štěstí, neboť někeré nafštěvovatelé bili nucené zažíti své dojmi divadelni na strážnici policejni derekce. Byli totíš toho dne zahajené *pohostincké hry slečny Pospišilové* na národním dívadle a to předně kusem od Viktóra Sardula, nazvaným „FEDÓRA“, jak se samo sebou virozumívá titulni úlohou.

Esli sledujete vívoj našich záležitosti jako já, ste zajistě uvědomělé, že se k tomuto cíglu jejich her hledělo s pocity dost míchanýma ná-

sledkem spráf a referádů, keréš o slečně Pospišilové vnikli na vejřevnost. Někeré příslušnici našeho publiga velmi se těšili na jeji hru. Totíš takové, keréš vůbec maji zájem na každém novém špektáklu, jak francouzi říkaji, keréš chtěji viděti něco nového, zenzačniho, bujť zjef anep hru, bujť také jenom jiné dualety a preciózi. Totíš naše buržo Ázie.

Bilo ofšom na bíledni, vážená redagce, že slauné drušstvo, chopí-li se něčeho zveškerou svou enerýži, také věc provede ke fšeobecné spokojenosti. Víme, jakými skvělými písmenama je zaznamenaná fanálech Národního dívadla jeho ouskostlivá péče a starost o roskvět *české* činohri hlauně f posledních desiti letech co Národni stojí. Znejouplnějši svědomitosti vibírán repertoár. Po celém světě scháněné bili dramartycké novinky a ze zimničným chvatem uváděné na naše jevíště — někdy jsme je tu měli už za dvě leta nebo za rok po jejich prvnim provozováni f cízině. Původni produkce houževnatě potporovaná — spisovatelům napomaháno radou a fšemožně se jim kráčelo ústretami fstříc, abi mohli něco dobrého producírovat. Veškeré kusy nádějných začátečniků dávali se aspoň jednou — pamatujeme se na slauné večery, kdy bila provozovaná „Kerak sláva omrzí“ a dramatické víkony ot pana Františka Rúta. Fšeobecně pečováno, abi činoherni anzáml keriš druhdy bil chloubou divadla prozatimniho, téš na prknech

Národniho bil co nejvíce zaměstknáván. Mnohé víborné aktéři hráli někdy aš osmkrát, desetkrát za rok. Slapší síli se z dívadla propouštěli a ochotně se jim dávala maršrúta do ciziny, abi Národnimu v jeho rozkvětu nepřekáželi, tak příkladně paní Šamberková, manželé Bittnerové, keré šli k`Majninkským, konečně aspoň paní Bittnerová sama. Činohře bila vihražená náležitá proporce na jevišti a v repertoáru, opera dávaná negdy jenom pětkrát aš i štyrikrát v tejdnu. Balet bil obmezený na míru nejmenčí a je známé, že příkladně Egcelziór bil provozovaný toliko jen asi 200krádе, bi nevіplnil příliš mnoho večerů.

Po tomto úsilouném namaháni a ocofské péči o roskvět činohry bilo ofšem zjevné, že se društvo chopí každé dálši příležitosti, bi činohru obohatilo a tak šáhnuto po slečně Pospišilové, gdyš unavená a překonaná svíma triumfi f cizině a po fšech protivenstvích, keré ji tam bilo zakoušeti pro její původ a pro její nepokryté vnitřní přesvěčeni vlastenecké, keréš odhalovala při každé přiležitosti i ve styku z nejvišími gapacitami, se navrátila zase do Prahy zejména kdyš jí dopršelo ankažamá u dvornich divadel a nebilo náděje na jeho obnoveni.

F této své snaze bilo slauné društvo pochopené onou gastou našeho víkvětu divadelniho obecenstva, keréš je vždycki na místě, gde běží opravé uměni, které chodilo za slečnou Po-

spišilovou jíš do německého dívadla f Praze a keréš tam za různých příležitosti chodi v zájmu uměni doposavajť. Onoho obecenstva, keré jeví vždy fprvni řadě zájem o fše krásné, ajť se objeví na póli literárnim anep vítvarném a keréš vnašom duševnim životě udává tón, bívá na tribúně při konckích dostihách, zasipává věncema primy baleriny, skrátka je v čele každého hnutí na národa roli dědičné.

A potěšitedlné faktum jest, že to nebyli tentográde jenom naše mužové a předni sloupové společnosti, příkladně advokádi, doktoři medecíny, podníkatele stavep, angrózisti fcukru a kafi, bankovni kapacitové a téš někeré vibrané kouski histerické šlechty, keréš porozuměli víznamu pohostinckích her slečny Pospišilové, ale že také hlauně dámi z našich přednich rodin, uvědomělé jako vždy, fedrovali simpatie a připravovali půdu pro slavný vjest stracené a opět nalezené naši světové umělkině.

A pakistá část naši mládeře, tak zvaná zlatá mládeř čili „ženezoré", naplněná ideáloma a kráčející v šlépějích svich otcůf, mládeř ze spořádaných bohačich rodin, kerá bohudík nemušela prvni dobi svého natšení pro dramartycké umněni zažiti na galeriích, nýbrš otcové na to majíce hnet odětinctví mohla zaujmouti místa v lóžich, na fodelech a křeslech pargetu. Mládeř, keréš kine gariéra a působeni fúřadech fšeho druhu, mládeř, kerá nemá nic společného zonou chu-

dou chasou fodřených čamarách, hledající svou moudrost jenom fkníhách a ne přece vňákích dobrích goneksích, keré jedině poskitujou budoucnost.

Těmato elementama bila připravená víborná půda pro umnělecké působeni slečny Pospišilové v našom národnim domě. Esli bilo eště něčeho potřeba, postarala se o to svím škrounýn višlupováním. Nevinášela na veřejný opdif fšechno, co vizískala za své desitileté působeni fcizích zemích, nechlubila se zničím. Jen vibraný kruch pravích přátel a ctítelů uměni bil oučasten oněch relikvii strnité dráhi umělecké, bi posoudil, co fše mušela podstoupiti. A tyto příslušnici naši zasloužilé buržo Ázie bili natšené fším, co viděli a okoušeli, dámi bili u vitrženi a dífki vidouce, jak je uměni odměňované jinde, tonuli vzáuratném sněni o umělecké dráze a jejích rezul tátech. A ještě neš višloupla na jeviště bilo oněmi, keréš jedině maji porozuměni a cit pro náš prvni ústaf a jeho potřebi, smisel pro jeho fpliv na život a na lit, vroucně a natšeně oláno: Brávo Pospíšil! Brávo Pospíšil!

Ofšom zas bila část obecenstva, fkerém panoval jiný prout míněni a keréš nebilo oučastné stejného natšení pro o5né višloupnutí na národnim dívadle této stracené a tak dlouho pohřešované „Marie dcéry pluku", bich mluvil figurálně. Jednou příčinou různosti návzorů bil spůsop, kerím bila slečna Pospíšilová našemu dramar-

tickému ústavu oktrojírovaná. Předně přes hlavu golegi mého ředitele Šubrta, keríš s ní mněl gdysi diference fpříčině supordinace a disciplíny.

Já vím, vážené páni, ředitelům se bude dycki nadávat, afšak račteš věřit, že je to něgdy velmi pregérni postaveni. Bujť s nim néni spokojený perzonál; nebo s nim néni spokojené publigum; bujť má proti němu antypatý orgestr; nebo víceverza operni sbor; bujť na něj mají fstek autóři refuzírovaných kusů, nebo mají dokonce zlost, gdyš jim ty kusi dává (jsou téš pády!). A nejhorši jest, že vlastně něgdy může dostat nevině za to co sám neudělal, nepmá nat sebou ještě jinou dištanc, totíš *družstvo*. Já vím, slauná redakce, jsou to vážené páni, zdělané, učené a solídni, dobré obchodnici ze střížným zbožím anep sgubickým dřívím, zdeštníky anep dokonce advogádi, afšak bich nechtěl bráti utrejch na fšecko, na čem se ve své majoritě usnesou.

Tentokráde někeré z ních položili celou svoji váhu na slečnu Pospišilovou a rozhodli, že má v národnim dívadle vistoupiti. A bi to bilo učiněné plauzíbrt veškerému obecenstvu, dali ji ze své ingredience skvělé visvěčeni, že jest slečna Pospíšilová ouplně zachovalá fohledu vlasteneckém.

Na fšechen spůsop vážené páni bila tato léga lízace slečny Pospíšilové kerouš ji društvo projevilo, velmi diplomatický čin a bilo ním

konečně osvěčené a dogumentírované, gde máme vlastně goncesírovanou inštancí a autoritu na vidýrováni a verifikováni v záležitostech vlastenckích.

Esli budeme budoucně v rozpacích, zdáliš je po vlastenecku jednáno, gdyš se nęgdo přizná kiné opcovaci řeči neš máteřcké: zadáme o visvětleni g drušstvu. Nebudou-li naše náfzori v různých okoličnostech do tohoto otboru spadajicich dost vystříbené a vyplyvne-li něgdy nějaká pochybnost: požádáme o zásadné rozhodnutí g družstvu. Potřebovali sme uš jako sůl nějakí takoví ouřat nat stranami, zaplajť Bůch, ničko ho máme.

Zdá se dle fšeho, že golega ředitel nesouhlasil zrozhodnutím drušstva, násletkem čehoš bilo veškeré vijednáni podmínek ze slečnou Pospišilovou ze fší taktuplnosti provedené bez něho a jemu daná dovolená. F tomto zápase sověmi „sedmi velrybami" tedy podlehl, jak se říká v mluvě hystorické.

Bili hlasové, že tato „aféra Pospíšil" jest pro váženého mého golegu p. ředitele Šubrta jakási Genesis dějin za různé jeho činové a projevi. Za to, že lhostejně přihlížel, gdyš bili od dívadla vipovídané iné síly; za to, že se projádřoval, že naše činohra nepotřebuje žádných vinikajicích gapacit; za to, že o vichladlém sotva a nedávno zakopaném herci se vyjádřil, že nebil ani zvláštní herec, ani zvláštní režižer, ač jsme

vipuzeného toho muže fagticki po celích deset let u Národního dívadla pohřešovali *a nigdo* ho nenahradil; za to, že za jeho panování zavládl u dívadla jakísi systém donášeni a piganterie; za to, že mnohé členové bili nadobičej fávo rízované, jiné naproti tomu pakatelízované. A tomu podobně.

Ofšom zas naproti tomu bili hlasi, keréš otpovídali: neházejte níčko fšecko řežavé uhlí na hlavu derektora. Vždíť nad ňom bilo po celí ten čas drušstvo, a má-li toto drušstvo ftomto případě tolik enerýže, že provede svou néjen proti řediteli nýbrš i proti různému návzoru veliké a to značnějši kvótě českého obecenstva bugsírovánim slečny Pospišilové, gde pak mělo tu enerýži dřívejc? F kapse?

Tak nadešel den jejího prvniho vistoupení. Jak řečíno, bila jedna část publigum, keráš hleděla na tento experimend křivíma zrakoma. Nemohla se spřáteliti smišlénkou, že naše *světová* heroina má bíti uvitaná jako nějakí trium fátor. Neveděla, proč. Bilo poukazované na spůsop, jakím bila gdysi odmítnutá jistá česká deputace ve Vidni od naši *světové* umělkině. Bilo poukazované na její oučastenství ve prospěch podniků naši individualetě nepřátelckích. Na jeji memoári Fextrablattě. Na její různé projevi, keréš prý nemohou bíti pokládané za vzor onoho hrdého přiznávání se k původu a domovině, jakím se vyznamenávaji příslušnici a příslušnice

iných národů, i gdybi stáli načas fcizich službách. Neboť (říkali): esli jeji umněni je tak veliké, že mohla bíti upotřebitedlná na cizozemckích prknech tím spíše mněla možnost olati zMatějem Kopeckím (esli se nemilím): Já sem čech a gdo je víc?

Ofšom, na tito hloupé žvasty se mnoho nedalo, hlauně, gdyš naše proslavená *světová* umnělkině vijádřila, že to fšecko néni prauda. F čemš ji ouplně bilo dáno za víru.

Afšak abi tento přemrštěný pleps nespůsobil slečně přece nějakou nepříjemnost, bilo zafčas postaráno preservatývnimi prostřetki. Karti na fodeli a sedadla a lóže bili viprodané dříve, než se vlastně začali prodávat. Do partéru nebil puštěný jen tak komu napadlo. Téš na galerii ne. Může se řícti, že toho dne skutečně bilo dívadlo opsazené vibraným obecenstvem, nebojť se fagticki vibíralo. Hlauně pro dolejší vrstvi. Tam bili natšenci uměni, keréš jakživi do dívadla nechodí. Jakživo eště nebilo tak pečováno o pohodlí publigum a dobrou ventilaci, jako toho dne. Gdyš se připozdívalo, abich mluvil biblicki, dostali někeré diváci ot kasíra kartu k stáni jenom na vejslovný čertyfikát ot pana tajemníka.

Ostatně jíš od rána bilo patrné fluidům, keré se tetelilo Prahou násletkem natcházejiciho slaunostniho večera. Víkladni skříně květinářckých závodů bily nažokované pugétoma, žardyny érami, věnci a palmami, objednanýma pro

neohroženou vlastenku přednima rodinami praskími, keréš nescházeji vžádnom zeznamu sbírek, gde běži o pravou humánost a národni oučele. Touto něžnou řeči květin promluvilo hotvolé prvni svoje slovo. A že citupłné dárcové těchto drahocených kitic jsou pohřešované posujť v rubrice dárců pro ubohé zeměroztřesené lidé v Lubláni, má příčinu jen f tom, že pro řečenou předni vlasteneckou a národni záležitost nemohli na fšecko jiné pamatovat. Ostatně v Lubláni bila provedená pouhá hra přírody beze fšeho aranžamá, gdešto na národním běželo o umněleckí výkon pečlivě sgombinýrovaný.

Toho večera dostavilo se téš veškeré lepší a vibrané obecenstvo ze vzácnou šetrnosti do lóži a na svá sedadla aspoň o deset minut dříve, aby později klapáním a boucháním dveří v lóžích ostatní publigum nevirušovalo. Je to uznáni hodná šetrnost a doufá se, že bude také nadále zachovávaná. Můj bože, vždyť ani to naše hotvolé néni tak skažené, bi nebilo fschopné nápravi.

Afšak ačkolif toho dne nebila nácpa divadla tak horentní, jako příkladně na prémiové večery, gde se prodávají karty i na místa, skerích néni nic vidět, panoval fcelé prostoře jakísi těškí vzduch.

Ačkolif nebili rozžaté lampički téš u stropu, což se patrně stalo jenom nedopatřením, nepsi toho slečna Pospišilová zasloužila, bil přece stánek našich Mús naplněn krs naskrz elektřinou —

mislil semsi, zdáliš neuchází zaparátů. Bilo to ono tícho před bouří, o němš básnici fšech národů tak často mluvívají.

Konečně to prasklo, vážené páni, fprvnim agtě, gdyš jeden ten ruskí mužik oznamuje: kněžna přichází! Afšak tuto mi péro vmé regmatické ruce vipovidá službu, bich vipsal, co jsem slišel a doufám, že to bilo dostatečně podané v deni žurnálistice.

Jen mušim podotejčit, že sem toho večera měl značnou radost z naši lepší třídy, jak se v zájmu fagtického uměni držela. Jednu zásluhu má dozajista naše vrácená umělkině světová, že naučila tleskat naše sedadla, fodely a lože. Tato honorace, keráš se dá málogdy virušit ze svého klidu a dívá se na jeviště jako sumec v hlubině pohrávajici svíma fousama, kerýma láká menši rybički, tyto povznešené osobnosti, keré pravidelně zívají při dosti pohnutých scénách a esli tleskají, tedy tleskají v tempu „jé— déén— —dvá —ááá“, by jim nepopraskali rukavički, — tentográde nešetřili ani jemné pokoški na dlanich, ani rukavičky, a plácali appasionato, con fuoco, risoluto, fortissimo!

Ofšom bili k pozorováni téš projevi gontrérní, pocházejici z viších sfér, totiš piskáni a sikot. Z dolejška to znělo jako rozuřené móře, z hóřejška to syčelo jako dyš se žene kroupové mračno, do toho se ozívalo boucháni jako rachot hromu, pánové vipadalo to jako jeden gry-

tickí Falbůf den — já vim že divadelni mechánikr za gulisama koukal, že takového něco nesvede ani ze fšema svíma aparatáma. Provozoval sem dívadlo ze svíma padesáti agtéroma štyricet let, vážené páni, ale něco takového mně nepotkalo. Díval semse dolů na slečnu Pospišilovou a mislil semsi: safraporcká ženská, mušíš mít náturu po čertech. Já bich si pomislel: tak si to ke fšem rasům dohrajte a utek bich domů. Stála tam spočátku jako solný sloub dyš sté Sodomi utíkal, pak si utírala batistovím šátkem fysigonómií, pak se klaněla, pak spínala ruce jakobi chtěla řícti: uš dost, pánové, uš dost! anebo jakobi prosila za odpuštěni že takoví špegtágl v Národnim dívadle spůsobila, dif že neklekla.

Zaplajť bůch, pánové, že sme nebili v divadle samé, že prozíravé drušstvo pamatovalo na orgánové úřadni a rezervírovalo jim dost míst, abi fpádu potřebi mohli zakročiti. Bilo si patrně vědomé, že sou případy, na keríš přece samo nestačí ve svém důmislu a ve své rozvaze a že i tato čistá snaha po uvedeni pravého umněni na jevíště a rekonštruírováni slečny Pospišilové neobejde se bez viší pomoci. K tomuto prostřetku uchílilo se každé národní drušstvo, gdyš chtělo provésti na jevíšti nějakí eglatantni čin vzájmu uměni a schody s obecenstvem, tak příkladně téš ono před dvaceti lety, keréš považovalo za svou vlasteneckou povinost abi uvedlo

v širši známost „Rabagasa“ (téš od Sardula!). A skutečně náděje obětavého a pro umění zapáleného društva nebili sklamané. Orgáni bespečnosti, keréš zvíšovali svou přitomnosti lesk toho večera, zjednali za několik minut opětnou slaunostni náladu, jaká bila na počátku, a Fedora mohla bíti dohraná.

Víkon slečny Pospišilové byl skutečně velmi pasábl. První mládi arci pominulo, jeji hlas viznačuje se poněkujť ostrostí a zejména její víkřiky sou do jisté míry velmi řezavé a fšecky ve stejné tonině. Za to semsi velmi líboval, že přivedla k platnosti levou ruku, kerouš pořád dělá jedno a totéš gesto, a velmi vírazné bilo též stahováni jejího levého koutku úst, keréš viznačuje scela garaktericky její vzdornou, ničeho se nelekajici povahu. Bil sem žadostif, umí-li ze stejnou virtuózitou stahovati téš praví koutek — afšak nikoli, jenom leví jest k tomuto víkonu natrenýrovaný.

Dualety má krásné a neni pera, keréšbi je dovedlo vipsati, jak podotejčil jeden můj gritickí golega. Ofšom, sou péra, keréš nedovedou také jiné věci vipsati.

Po přectaveni bila ji obmíšlená ovace na cestě z dívadla a fagticki sem viděl na Tylovém náměsti eškadronu jezdecké naši policejni stráže. Mislel semsi můj Bože gdyš ji samotné úřady vzdávají takto čest a poctu a ji se ujímají, tedy je to zajistě agvísice pro náš národni ústaf

jako stvořená a teprf semse fduchu klaněl diplomatickému smislu našeho váženého drušstva.

Slečna Pospišilová fšak nejsouc žádostivá dalších oslaf opustila svoji gadrobu postraním víchodem, gde nebila očekávaná a f pocitu ouplného triumfu jela do svého domu fdocela obyčejném fiágru. Dotíčni fiágrista bil celí užaslý, z jakím ohněm a natšenim tentokráde jeho fuxové táhli, patrně si souce vědomé jakou celebritu vezou.

Třeti den potom opakovalo se pohostincké vistoupeni slečny Pospišilové a sice tentokráte v „DOMOVĚ“ od Súdrmana.

No, pánové, esli semseji opdivoval prvni večer, k této úloze Magdy je teprf zapotřebi náturi! Nebojť jest na našeho váženého hosta jako ušitá. Caframenckí Sudrman, ten bil o jejich pomněrech informírovaný.

Esli bila prvni večer na *Fedóře* patrná jakási oslejchavost slečniná, nevědouc přece eště jistě, jak to dopadne, v *Domově* se našla ouplně. Co tam Magda povídá, potahovala slečna ouplně na sebe a házela to do publigum jako petardy. Bilo to více pledojaré než hra, bila to vícero polemiga zobecenstvem a vejřevnosti než umněleckí víkon. A skůtečně obecenstvo niších vrstef, totíš dole fpřizemi a v ložich zjásotem aglamírovalo veškeré jeji agcenty.

Ofšom zas i toho večíra bilo projevované gontrérni míněni vrstef viších a sice scela orgi-

nálnim spůsobem. Gdyš bilo ve čtvrtek 18. apríle ouřadlně gonštatované, že se v divadle syčet nemá, coš si zbloudilé otpůrci naší vážené herojíny zapamatovali, bila ji v sobotu při *Domově* projevovaná antipatye *ablauzem* v momentech, keréš k tomu poskitovali příležitost. Tak příkladně gdyš pronese důležité slovo: *Ani semse neměla vracet*... ozval se a tempo bouřliví potlesk na znameni souhlasu.

F tom okamžiku niší vrstvi v divadle bili ouplně paf. Mnohé z hotvolé přeslechli to slovo, mnohé ve své gapacitě nekapírovali hnet potlesk z oněch míst, otkujť se předefčírem sičelo. Ablaus nebere konce. Honorace vidí jíš, že to je demonstrace. Ježíš Marjá, co tejť? Sebrané ty lidé bít nemohou, poněváč nesičí nýbrž ablaudýrujou a to néni ústavou zakázané. Dolejší obecenstvo sebou vrtí, pohlíží na sebe vzájemně zrakoma jakobi hledalo radu, dívá se toužebně na zeměpanské komisarové, keréš fšak zachovávají klit, vědouce že néni příčiny k zakročení. Obliba se může projevovat. Víkvět obecenstva je v hrozných rospacích. Že on bude slečně plácat, za to se mohl zaručiti, ale že se bude aplaudýrovat na galerii — pro ten pát nebylo učiněné opatření. Ale konečně se dostavilo vnuknutí.

A níčko se odehrával ten glasickí víjef, že začíná sičet hotvolé na fodelech a v ložích, ofšem

ne slečně Pospišilové, nýbrš na galerii, bi přestala tleskat.

Aplaus eště trvá, sikot dole se zmahá. Vážený jeden cukrový velkoopchodník s konckého trhu sedící v lóži na levo vrhá na galerii hněvivé pohledy a oučastní se vinikavě sikotu.

Ničko sem se obával, že on bude uchopený a aretýrovaný pro tento egces a mnohé jiné s nim. Coš fšak Bohudíki se nestalo. Patrně s pouhého nedopatření k lóžím a k fodelům nebili postavené žádné vedety, nebojť se bespečnostní ouřat nenadál, že bi se také v těchto sférách mohlo sičet. Nepřeju nikomu gdyš je sebraný a taksem bil rát, že tyto sičící z lepší třidy nebili potahované k žádné zodpovědnosti. Těm bi ty pryčny bili teprf nepříjemné.

Jinak bil další průjem kusu a slečny Pospišilové skončený beze fšech nehot a po dokonaném svém druhém vistoupeni uchílila se heroina o5 postrannim víchodem k domovu.

Takoví bil asi průběch prvnich dvouch přectavení slečny Pospišilové, kerích sem bil oučasten.

Obecenstvu, keréš fpochopeni nejdůležitějších potřeb našeho života ji zotevřenou náručí přijalo, dostalo se za to ot slečny Pospišilové zvláštniho viznamenáni. Vistavila mu z vděčnosti ve svém dopise redakci *berlínského* časopisu „Tageblattu“ visvěčeni, že jest uměnímilouné a inteligentní. Tímto visvěčením ucítí se vážené

obecenstvo zajistě velmi zakažulírované, zejména gdyš višlo stakové gompetentní strany jako je slečna Pospišilová, majicí fstyki též ze zahraničnýma kruhi.

Ještě bich měl za povinost podati Vám referád za příčinou jejího příspěfku Ústředni Matici školské a viplyvnufších 100ho dalších gonzenkvencích, jako příkladně diplóm zakládajícího člena, keríš prý ji bil vydaný afšak ihnet zase dementýrovaný, o deputaci studujicich, keré prý se dostavili do kancaláře Ústředni Matice a žádali, bi darované penize bili slečně navrácené, gdešto bi fopačném případě odepřeli veškeré své dalši spoluoučinkováni ve prospěch Matice, o dopise intendanta národního dívadla pana doktora Šolce víboru drušstva za příčinou jejích dálších pohostinckích her, afšak ponechávám si tyto záležitosti až zejskám spolehlivé informace do budoucího referádu, esli dá Pánbůh zdravi.

Do té dobi jsem ouplně zúctou odaní

Vavřinec Lebeda
obviklí dívadelni správodaj.

P. S. Doufám, že mně zniklé vílohi s tímto referádem budou jaksi nahražené, slauná redagce!

*

Pozn.: Ze 14 pohostinských her Marie Pospíšilové na Národním divadle v dubnu — červnu 1895, referuje Lebeda o první v Sar-

douově „F e d o ř e“ 18. IV. a druhé (v Sudermannově „D o m o v u“ 20. IV.). Divadelní obecenstvo bylo rozděleno při hrách Pospíšilové na dva protivné tábory, dávající zvláště při prvních dvou vystoupeních sl. Pospíšilové své mínění rozhodně a zřejmě najevo. Aby nějak čelila tvrzení, že ve Vídni hrála ve prospěch „Schulvereinu“, vyžádala si Pospíšilová, aby první její vystoupení pohostinské na N. d. bylo ve prospěch Ústřední Matice školské. Ve svých pohostinských hrách ukázala se Pospíšilová pražskému obecenstvu jako herečka velkého formátu; k opětnému angažování však její hry nevedly.

25.

PRŮJEM ZÁNOUNICH ZJEVŮ A SMNĚRŮ SVĚTOVÉHO POHIBU.

Datům na práhu nového roku 1897.

Slauná redagce Švandi Dudáka, homoristického poutníka f Praze.

Můj Bože vážené pánové ušani nepamatuju jak dlouho sem svámi nebil fuším fstyku pizebném! Málem bichsi bil založil Váš atres, gdybiste mě nebily poslali usurgenc, pročo sobě nedávám vědět? proč sem zanechal praví délneho referádu přezuměni dramartycké a jakím spůsobem projegtýruju přivésti na pravou miru gompenzórium opdržené zálohi na účet svých recenzí?

Vážené pánové, fagtycki vmom působeni nastala jakási stagance, hlauně pokujť se tejčí dívadla. Bilo pozorované i mímo Vázinýma jednotlifcema spubliga, žesem se ftomto ohledu poněkujť odmlčel, ba mnohé se dokonce tém něř odávali bezdůvodnému pode zdření, že sem snájť svím zastaralím neduhům podlehl a do rodiné hropki kvěčnému odpočinku se uložil.

Bohudíki ten pát posujť neegzestýruje a odá-

vám se náději, že můj tělesní hábitus přezveškeré ho užírající defegti ještě po několik sajzón bude vzdorovati fšem intrygám boha Grónosa, tohoto staro bílého reprezentanta *času* (nejni žádná naráška na politický útvar toho jmena zvelkím *Č*!) a že mně bude popřáno néjen abich se s Vámi vipořádal pokud se tejčí záloch viplacených, alebrš i zrealizoval nějaké dálši anticipando.

Co se tejčí mé dočasné apstynence ve Vašom váženém žornále, muším řícti, že sem bil oumislně passirní, jelikošt sem napočátku nebil moudri ze mnohích problamatických otázek, kerýmiš rozbouřené móře lické vzdělanosti zaplavovalo břehi našeho umněleckého života. Pozoroval sem, jak se fšecki ty zástoje vystříbří a co z nich viplyvne (abich mluvil ze starím spolubojouníkem panem radou Hláfkou, kerémuš ofšom přála Fortuna vícero než mě, že si mohl na stará kolena etablírovati Agademii).

Esli se nemejlim, myslím že se mně ničko situační plán celé gonštelace poněkujť vijasnil a doufám, že průběhem dobi ještě více budu gapírovati, okolo čeho se zástoje žádoucího pokróku otáčejí.

Snájť Vám bude povědomé, že fposlední době viskitla se na kolbišti literárním scela mladá generace natšených a pro praudu zapálených lidí. Jako lesklé mogadórové náhle zazářili v naši dusné atmosféře, lítajíce z jednoho konce na druhi. Jako dynamitové petardy, naházené do sta-

rých a novému gulturnímu životu překážejicich pevnosti trhali a do povětři vihazovali, kde co bilo červotočivého a ledýrovaného.

Esli sou Vám zřecké mytheeológie povědomé tak zvané *macenaurové* (což bili tvorové půl koně a půl hovada), právě s takovou vehemencí harcovali natšené mladé zápasníci do boje.

Veškerím *starím*, opotřebovaným literádům bila odejmutá goncese k dalšímu psaní, násletkem čehoš mušeli prohlásiti pangrot. Keré se bránili, bili zabité a škalpírované, mrtvoli jejich na kůl naražené a věčným opovrženim štygmazírované. Tak na příklad vzali smutný konec Jirásek, Hejduk, Vrchlický, Herites, Rais, Šimáček, Svoboda a skoro fšechny ostatní. Jejich vdovám (pokujť byli neboštíci ženaté) dána milost, ale sirotkům bili usekané fšecki pravé ruce, aby se nemohli ujmouti zaměsknání svích otců. Pardón bil daný jenom několikero málo neboštíkům, jako Máchovi, Havlíčkovi, Nerudovi — ale eště není jisté, zdáliš defenetýrně. Možná že naně dojde, aš nebude co vysekávat ze žívých.

Uprázdněné licence bili bes tax a poplatků přenešené na mladé schopnější lidé, keré svoje suroviny potahují hlauně *s ciziny* a keréš jim ve svích atalérech dávaji fazónu. Znapnutosti se očekává jaké budou jejich výropki, neboť ještě mají dosti práce, abi veškeré památki po starích na dobro zahladili. Tu a tam sebou škubne nějakí out, otevře oči nebo pohne ústama nějaká

useknutá hlava. Dokujť nebude všechno šest sáhů pot zemi nemůžou mít pokoj a proto se poněkujť déle očekává, čím se to staré a prohnilé nahradí.

Ofšom bili také lidé, keré tomuto jenerálnimu viklízeni chtěli uniknout outěkem do Ameriki. Abi se jim to nepodařilo a nemohli tam za oceánem prováděti dále svoje neplechi, bila zřízená také permanence na moři, tak zvané piráti. Tyto piráti podvedením skušeného kotrmidelníka blokírovali fšechny přístavi, nakladli pod vodu torpét a kde se jakí kontrabant ukáže — prásk doněho!

„Mnohou lojť sme prorazili
zasloužilých copařů,
mnohím ustlali sme na dno
z vlasteneckích kramářů...“

pěje společenská píseň těchto flibustýrů, po království Českém témněř znárodnělá.

Potápěčům, keré bise odvážili tahati tyto lodě z hlubin, hrozí trest smrti zastřelením a pak utopením.

Jeden kádr těchto natšenců, nespokojených s během tohoto světa zestoupil se ve společnost (ofšom s obmezeným ručením!) keráš pot firmou *Moderny* vydala jakousi deglaraci. Další čísla programu zatím odložená, neboť někeré z deglarantů a progúristů firmy se zatím udělali pro sebe na vlastní vrup.

Jiná fragce zcela nezávislých přidržela se návzorů starého (esli se nemejlim řeckého) filozofta Pederastosa a téš zapomenutí virván a do moderní literatury zúspěchem znova uveden starodávný Onan, který posujť bil vihledávaný jen ve Starém zákoně. Tyto a mnohé jiné poetické a zdravotní sistémy slibují značný fplif na zanetbanou mládeř, která bi byla ve starích sanitétních pomněrech ouplně zakrněla.

Zdychtivostí téš se očekává gompletni převrácenost stavu manželckého a posavádniho legálniho původu děti, keréšto zástoje někerým pohlavárům nevihovuji. Fplném proudu jsou pokusi chemigů kvína lezení nového seruma, kerim bi bila navočkovaná sterilnost fšem buržoustům (jsou lidé, keréš mají peníze anep dům, eventunel keré jsou půlmistři a obecní starší), gdešto s buržoustkama zejména mlačima bude učiněná výminka a bude jim dáno maratórium zdališ bi se nechtěli adoptovati intentacím modernich proudů. Nevihovíli do té dobi svim gonzomentům, budou prodané do otroctví.

Gdyš bila do fšech detailů provedená tato radigální a blahodárná reforma pokujť se tejčí literatury vůbec, bilo přikročeno také zvelkou enerýži greparatuře umněni *dramartického.* Podnikatele této namáhavé afšak záslužné práce schledali, že sou princípy posavádniho dívadla aš do základů prohnilé, svršek že je zvětralý a žè fšude zatíká. — Také ftéto otásce drželi se

regenerálové inpulcu f cizině vinalezeného a osvětčeného, uznávajíce že sami nemohou nic lepšího vimisliti.

Foboru tomto bila práce poněkuť snadnější, nebojť fundamentárki rezonance dívadla bili štypulírované dosti jedno duchou formulgou:

1) moderní dramartický kus vůbec nemá vipadati jako dramartickí kus;

2) moderni divadlo vůbec nemá vipadati jako divadlo;

3) moderni dráma má bíti hrané hercoma, keréš vůbec hercoma nejsou.

Skrátka, bilo viskoumané, že takovému modernimu dívadlu sou na překášku herci, golisi, šminki, paruki, butka nápovědová, ředitel, sufity, gordina, osvětlení, orgestr, zvonění, i také téš publigum.

Projegtantem takovéhoto dívadla jest hlauně jistý pan *Štrimperk* a jenerálni zastupitelství jeho patentu pro králofství české převzalo drušstvo oněch mladých natšenců pro fšechno dobré a krásné, keré vůbec provádi transfuzi světohibných mišlenek do naši zanetbané české šlamastigy.

Tak pofstalo téš unás jako dříve jinde tak řečené *intýmni jeviště.* A jelikoš na základě zvrchuřečeného ku provozování takovéhoto ústavu néni zapotřebí ani hercůch ani žádný jiný divadelní fundus instrůgtus, tedy také né pětistové podíly a vůbec peníze, vidí se, že je to

hrozně grytická a nebezpečná gongurence divadlu Národnímu, keréš posujť kráčí v zastaralích šlápotách překonaných divadelnich štanovisk a vibírá za to hříšné přeplaceni.

Režižerové intimniho jeviště chopili se své věci zúžasnou labidárnosti a f tomto roce zgonštruírovali uš dvě představení — pro prvni dvě $^{1}/_{4}$ki abonentů. Bude-li zachované toto richlé tempo, nevím, Vážené pánové, jak dlouho to budę znárodnim dívadlem trvat. Aspoň se proslejchá, že někeré členové društva prohlásili, že bi přišloupli na to intimni jeviště, gdešto iné ze zimničnou horlivosti se zasazuji, abi bilo fPraze postavené ještě jedno dívadlo, gde bi zúspěchem mohla bíti provozovaná činohra. (Aktyvírováni tohoto druhého divadla zhorečnou dychtivosti očekávaji hlauně naše zasloužilé herci, keréš za dosavadního operniho a baletniho sistému v Národnim vícero méněro facíruji a budou míti v novém dívadle vítanou přiležitost, aby vivinuli intenzivnějši činost.) Jen pan Ruth se projádřil, že nepopustí a že bude na dále za starích podmínek pracovati pouze pro Národni divadlo.

Ofšom se rozumí samo sebou, že tyto nové proudi fpohibu gultúrnim nemohli zůstati bezoučinku na ostatní zástoje lických vimoženosti.

Esli se bortí literatura, esli to praská vefšech kloubech marastickým Muzám Melpo méně a Tchalií, je visvětlitelné žetéš uměni vítvarnické muši podlehnouti jisté regeneralisaci fcelém

svém organtýzmu. Téši ftomto potahu osvěčil se import uniciativy *scizích* zemí — jako seto stalo v bellerice a dramartyce. Ofšom se viskitli téšunás mužové, keré na vítvarné uměni vikonávaji vplif smislem grytickým a mnohé posavádni domnělé umnělecké české vítečniky melou na padrť čili tak zvané špódium, ale chiba jest, že nejsou sami téš víkoné, abi mohli pracovati ve smislu starého latinckého pořekadla: egzempla trapezunt.

Nezbívalo nešohlednouti se, gde se toho času virábí uměleckí návzor vítvarnický prima gvalita a šťastně nalezený fataléru slečny *Koštěnóblové,* keráš pod názvem *Tragédie ženi* spůsobila cýglus obrazu po spůsobu anatomického muzemum. Podnikaví Topičův salón, keríš je tajným šloupencem tohoto moderniho pohibu, objednal fšechny obrazi na dobírku a velmi se zafděčil timto skůtkem oběma stranám, nové i staré. Přívrženci nové školi viděli ze zadostučiněnim že bérou za své staré copařské požadavki, abi lické tělo bilo dycki zobrazené, jaké fagticky jest, a že může bít také pomorančové, zelené, modré nebo fialové; staré zpátečnici zas měli radost, že mohou o5 zveškerím temperamentem něčemu nadávati.

Ženské viděli, kamje to vede, líhají-li v trávě fouplném engližé, chodí-li večer na randevú bez dualety a očekávají-li fšílené touze po milém svého nápadnika fpozici, jaká se zaujímá jen při

některích řítkých lékařckích auškultancích aneb gde hygienický oučel poukazuje na použiti onoho zdravotniho nástroje, kerím se tělu získává pa3čné odlevi od vnítřniho opsahu.

Dalši obraz je garakteristika ženy keráš poznává, že nic na světě netrvá věčně. Z víbavi jí zbyla poslední košile, muš ji zanetbává. V poslednim se vijádřuje ouplný oupadek. F pomerančové bescitnosti hledí jíš nehibný muš na svou oběd, padající ve fialovém zoufalství do propasti.

Ofšom se rozumí, že toje samá alagorie a symbolika ve smislu morálnim, gdešto fagticky se takové situace málokdy vijevuji v rodinách, gde se dbá na slušný zevnějšek.

Zejména dámi si libovali ftomto praudivém předvedeni svého života a tiskli nadějné umělkyni fduchu ruku závidice ji, že ji podobný osut nepotká, nepjeji hábitus ktomu nepoukazuje. Pouze naivni ženy a matki se tázali, gde je štěsti rodiné, máteřcké? Opatrnější manželki po návratu z vístavi Koštěnóblové odebrali svím mužům klíče odomů a f pádu že bi mněli dubligát nechali předělat domouni zámki. Bilo pozorované ften čas, co trvala vístava, že bila mnohem řitší náfštěva fhospodách i ftěch dnech, keréš si manžele ve svatebni smlouvě vihradili, a ty keré zavítali do hospot s nápadnym spěchem o desáté platili. Vůbec mislím, že tento žándr malováni bude míti značný vplif na spořádanost rodinou.

Vážené pánové, to je přibližně průjem po-

zorováni za ten čas co jsem visadil své regulárni referády přes dívadlo.

Dosti mně unavilo toto gonštatýrováni a prosím za otpuštěni, žesem se tentográde nedostal k hlaunimu předmětu svého angažmá při Vašem váženém žornále. Myslím totíš posledni novinku v Národnim od mladého a nadaného novelisti *Václava Hladíka,* kerou zepsal potytulem *„Nový život“* keráš se při prvním a dálšich provozovánich domohla velmi značného oučinku. Našli se ofšom přesicené diváci, keré nejsou zničim spokojené a takoví jeden fšetečka vmom bliském okolí producíroval samodílny ftip, že bi se kus mohl menovati také *„Stará vesta“.* Jelikošt ale se vňom nejedná o *život* jako část žencké dualety nýbrš o *žívot* jako takoví ot kolépki aš do hrobu, nemůže býti o vestě žádná řeč.

Doufám, že Vám do budoucího zešitu zesumíruju přes Noví žívot rezenci, esli Vám bude žádoucí. Ze žádosti biste nepřehledli že téš u mně Vánočni svátki přesahuji obvyklí debužé, kerému biste mohli napomocti jsem

ze starou grityckou odanosti

Vavřinec Lebeda m. p.

*

Pozn.: Po delší odmlce Lebedově objevil se ve Švandu dudákovi opět jeho referát, dotýkající se tentokrát i událostí mimo divadla. Hladina literárního života byla zvířena v oněch le-

tech prudkými výboji mladé literární generace, jež se obracela s těžkými výtkami proti generaci starší. Lebeda zmiňuje se tu o jakési „deglaraci mladých“. Byl to pověstný manifest, vydaný v září 1895 v tehdejších „Rozhledech“ skupinou literátů, která si dala jméno „Česká Moderna“. Manifest podepsali F. V. Krejčí, F. X. Šalda, O. Březina, J. S. Machar, V. Mrštík, A. Sova aj. Tato skupina se však brzy zase rozešla. Zcelenější byla zato skupina kolem měsíčníků „Moderní revue“, t. zv. dekadentů s Arnoštem Procházkou a Jiřím Karáskem v čele. Také dekadentů dotýká se tu Lebeda, a to slovy velmi drastickými. Obrací se zvláště proti dramatické poesii, jak ji chápala a propagovala tato skupina, a proti jejímu názoru na moderní scénu. Zmiňuje se při tom o švédském dramatiku Strindbergovi. Skupina Moderní revue uvedla také v život — nedlouhý — „Intimní volné jeviště“; podle spolkových stanov pořádala divadelní představení pro členy a hosty. V květnu a červnu sehrálo Intimní volné jeviště „Sovu“ od G. Fine a Maeterlinckovu „Vetřelkyni“, obě v překladu Arnošta Procházky. V září téhož roku přednášel K. Kamínek ve spolkové místnosti pro členy a hosty „O intimním volném jevišti a posavadním výsledku jeho realisace u nás“.

Další část Lebedova referátu obírá se výstavou malířky Costenoblové, uspořádané

v září 1896 v Topičově salonu; v části obecenstva i kritiky vzbudily obrazy Costenoblové tehdy prudký odpor.

Lebeda píše macenaurové místo centaurové, Štrimperk m. Strindberg, Koštěnoblová m. Costenoblová; zejména však žertovně působí, když Lebeda latinské pořekadlo exempla trahunt (příklady táhnou) změní na egzempla trapezunt.

26.

NOVI ŽIVOT.

fPraze dátum počtouniho štampýglu:

Slauná redagce Švandy dudáka

Velectěné pánové!

Esli sem slíbil vesvom poslednim dopisu z minutého prosince roku 1890šest, že podám jakísi bliší průbor *Václava Hladíkové* hri NOVI ŽIVOT, bilo to odemě poněkujť ugvapené a nepo mišlené vijádřeni, přičemš sem nevzal fúvahu latincké pořekadlo starích Řeků ‚ars longina vita breverie', coš viznamenává po česku asi, že krátký licky život zejména letnějších lidí nestačí na fšecki dramartycké hry, keréš vlny časového přílivu na hladinu abonamá Národniho divadla vinášeji. Nebojť sotvaj semse ponořil fgrytické úvahi a estentické rozbori dráma pana Hladikového byl sem nenadále překvapeni novíma dvěma vítvori zoboru mimického umněni keréš na káře Jaspisové plnou párou ftáhli na ony palčivá prkna našeho národniho divadla, keréš sou nebezpečné hlauně vmomentech gdyš tam zůstane nějaké propadliště otevřené.

Násletkem tohoto překalupírováni fšech dra-

matickích rezencentů, keréš bilo ot správi dívadla provedené patrně ften denci bi kritýgrové nebili uspané fslatké nečinnosti, muším rozměr svích návzorů o Novém životě značně reducírovat, bi mně viměřený prostor vistačil téš na dálši dvě primérie ač esli se mi to vůbec vzdaří.

Fohledu prostředi čili po francousku tak řečeného metijé mušim předem podotknouti, že se *Nový život* pohibuje fkolejích agzestencí uměleckích, keréš posledni dobou u nás vzali převahu natobyčejným životem. Těch šefců, mlinářů a pulmistrů bylo na divadlo uvedené jíš značné množství, a novější autorové zeznali, že bi mohli býti načepované téš iné vrství národniho obivatelstva, posuť nezasažené břitkím pérem analízy a průzoru pozorováni. Tak bilo šáhnuto na povoláni méně obnošená zobce umnělecké, hlauně malířcké. Ftom horizontu pohibovala se příkladně *Bludička* páně Kvapilová (Jaroslava!) keráš jen jaksi mímotně zavadila o bařiny života buržoustického, pokujť totíš bilo potřeba aby odtamtud vilákala potřebnou ženskou osobnost.

Pan Hilbert (téš Jaroslav) ve své *Vině* šáhnul dílem kuměni škulptúrnimu, pokujť se týkalo bratra kdysi svedené dífky, u keréš fakticky její poklesek neměl žádných plastických násletků.

Přes obě tyto hry — Bohuvžel! — nebylo mně dopřáno podáti referát coš lituju néjen zohledů honorárnich ale i téš fše obecných ne-

bojť bich bil mohl oněmladikům podati mnohí následovánihodný pokin.

Ve svém *Novém životě* sáhl pan *Hladík* o5 do ataléru malířckého keríš jak se samo rozumí nemohl bít panem Kvapilem na jedno posezeni vičerpaní.

Gdešto fbludičce Kvapilové se předvádí hrdina večera ještě ve stavu svobodném, šel pan Hladík o krok dále a znázornil nám malíře fšeobecně ženatého, čímš otpadá diváku dosti zdlouhavá procedúra pozorovati vívin známosti, dostaveníčka, ohláški i svarbu cum sua causa, jak říkají latináři zoboru júrisdikce.

Hrdina hry Hladíkové nazívá se Jaroslav Melan a jest apsolvovaný agademický malíř, dávaje ho pan Sajfrt. Jeho chojť se zové Helena a má ji vdrženi paní Benoni. Jmenované figuri sou hlauni osobi kusu. Podle přetpisu autorového jest Melan 30, Helena 24 let. Vmlačím věku je podobné obapolné stáři přiměřené, fpokročilejšich letech bi si témněř každy manžel přál větší diferenciálnost pokujť se týče jeho chotě.

F tomto kuse otchýlil se autor otobviklé tradice a faktického stavu věci, že totíš regulárně umělcové vítvarné, literádi a gomponisté pravídelně se žení zdífkami chudobnými nepaspoň ne zrodičů velmi zazobaných. Jaroslaf Melan pojal za chojdífku velmi zámožnou, sčehoš seměl radost, že se pomněri společenské obracejí. Afšak bohuvžel zeznává se brzi, že blahobit Melanuf je

zdánlivý a že ho majetnost manželčiná neblaží. Léži na něm tíha věna ženiného. Otbit jeho obrazů néni takoví, aby se jeho příjem jsouc kapitalizovaný virovnal rentě paní Heleny a to má na jeho celou vírobnost, talent a umněleckí garakter pošmourný fplif. Připadá mu nedůstojné abi bil dojisté míry živený chojtí a spomíná elegicki oněch časů, gdy majíc pouze k večeři za deset salámu a nějakí lítr flekofckého nep tomášského popřával perutím svého Pegasa volného prouděni vříši umněni. Skrátka, jeho duševni staf při vitaženi oponi je fouplném souhlasu s názvori oněch buržoustů, keré říkají, že umnělcům a literádům muší hladem kručet fbříše, abi něco dokonalého podali. Jsouli uvedené do abundance a bestarostného života, bére čertalent a geniálnost, sou skrátka líné a stávaji se fohledu umněleckém sterilné. Fagticki se muší přiznat že tomu tak v mnohích případnostech je a sou na to téš histerické dokladi: nouze naučila Dalibora housti!

Afšakijiná okoličnost trápí Melana. Jeho chojť, vichovaná bifše vnadbitku buržoalistického života, kerémuš zápal pro umění není egzestenční potřebou, vzala si patrně Melana jen pro pěknou štatúru a nikolif sporozuměni pro jeho umnělecké intence a ideály. Jeho atalér jí fdomácnosti překáži, k barvám nemá náchilnost zobavi, abi si do nich někdy s parádni dualetou nesedla, pro modelki uš teprv nehoruje. Melan vidí, že se

sklamal doufajíc, že jeho manželka bude ze zanicenim přihlížeti, jak tře okry a cinobri na malbu a že bude abich tak řekl fduchu s ním malovat. Dává kafevizíty, dychánki a čajové večírky zhutbou nic nedbaje, zdáliš manžel má při tom postačitedlný klit ke svému tvoření. Skrátka je to jakísi debakl pro umnělecké aspirace Melanové.

F tomto rospoloženi spomíná Melan na svůj někdejší delegátní pomněr kisté paní Gvisové, dámě poněkujť extravaginantní, skerouš se stíkal fPaříži. Malovala téš a bila to vůbec žena liberálnich náfzorů. Z dialogu Melana zjeho přáteloma zeznáváme, že mu téš seděla za model, snat vícekráde. A tejť náhle, scela vhot k náladě Melanové, objevuje se fprvnimaktě v Praze a na jevíšti. Paní Helena Melanová nemůže potlačiti jistou disgustovanost.

Zjevenim pani Pauli Gvisové probudí se v Melanovi fšechny reminizence minulosti. Její enerýže, její nonšalanda, její buršigózni tón je značný gontrast garakteru jeho ženy, která ho miluje scela primitivni a dosti egoistickou láskou majíc za to že mu dává dost, podává-li mu sama sebe. A pani Gvisová jest olná, ot muže prič, a zdá se fagticky, že má i jakís fébl pro volnou lásku dle novějších tché orii. Slovo dá slovo, a Jaroslav Melan ji počne malovat, jako dříve jíš několikráde, při čemš jejich hovor, spočátku dosti gonvenční, stává se intymnější. Paní Gvisová prvnímomentem poznala průběh jeho

domácího krbu a gartagónicky mu přimlouvá, aby se vzepjal, aby rozbil svoje okovy, keré mu navlékl jeho sňatek a společnost vníš se ocejtil, abi si skrátka zaranžoval *noví život*. Melan posujť negapíruje, kam to fšechno míří, paní Gvisová mu oznamuje, že otpoledne opustí Prahu a vizívá ho, aby přišel na nádraží sní se rozloučit. Veme si kartu do Drážďan.

Melan zapásí sámsebou a zolá roztouženě: Milostpani, — *Pavlo!*

Ježíšmarjá, myslil semsi, jak se začne žencké říkat křestnýmenem, je to vždycky velmi difossilní. Půjde-li na nádraží, nic bych za to nedal, že si též nekoupí okružní lístek do Drážďan.

Ftomomentě fstupuje pani Melanová a její manžel je tak neopatrný ačkolif znaje antipatý své manželki k Pavlíně, že řekne oblegátní frási: „Nebudu vám překážet“ a odejde. Rozumí se samo sebou že po jeho otchodu nastane mezi oběma dámami gonflikt. Paní Melanová inštyktýrně vicítí démo000 fplif Paulin na jejího manžela a velmi rozlícená vrhá jí ftvář urážlivou apostrofu, spatříc pak skicu mužovu, kerá reprezentuje gontrfekt Paulin, roztrhne ji vejpůlky. Pani Gvisová velmi pigírovaná odejde.

Navrátíc se Melan spatří vandalský skutek své ženy, který ho pochopitelně velmi konscentrýruje, popadne klobouk a opouští své lári a penály, fkerích se tak sklamal. Je důminka, že

fté ráži běží za paní Gvisovou. Obloha jeho manželckého nebe jest velmi griticky zatažená.

Objeveni pani Gvisové ftéto dizharmonii Melanového manželství jest jeden útok na rozviklané domácí štěstí obouch mladých lidi. Bohužel, později nastává jiný, ještě nebespečnější.

Jak řečíno, Melan těšce nese bohactví své choti, keréš ho činí závislým a vikazuje mu podřízenou úlohu v manželckém jeho duetu. Divák seznává téměř od počátku, že této věci má býti brzo odpomoženo. Vijeví se, že paní Melanová má velmi slabé vlohi národohospodářcké, utrácejíc vícero, neš stačí interesy zjejiho věna ačesli už dávno nešáhla na gapitál. Dualety, trachtace, tramvaj do Stromovki a jiné passe způsobili, že se mladá pani dostala do rukou jistého židovského lichváře Móstra (dává pan Mošna), keríš má odní za 3 tisíce změnek a den přet premiérou kusu právě zas jedna na 5 stovek propadla. Mozer prolongírovat nechce, Melanová peníze nemá, gaventa není, situace jest velmi brekérni.

Jako záchraný genius oučinkuje ftomto momentě čtvrtá hlauni osoba kusu, jistý pan Holman, kerého interfrotýruje pan Bittner, sčehoš je zjevno, že to bude nanic chlap, nehonetní garakter. Tento muš, na pohlet mecenáš Holmanův, vítá zvelkou radostí rospaki mladé paní, kerá se mu zesvou galamitou svěří. Skoupí její změnki octa rého Mózra a ve 3 agtě, po onom

bouřlivém otchodu malíře Melana faktě druhém, pokouší se velmi ener gicki o to, aby mu agcepty pani Melanové byli honorované spůsobem, keríš je fobchodních kruzich méně obvikli.

Je devět hodin večír, pani se vrátila z dívadla, a zachvilku příde Holman, celí plemparát, uchistaný k rozhodnému kroku za přičinou tranzakce s pani Melanovou.

Diváku počíná být úsko. Melan tu néni. Nejel sice s paní Gvisovou nep za pani Gvisovou do Drážďan, ale potlouká se po praskích hospodách a putykách, jak gonštatýruje Holman. Kuchta stojí před domem s kšamstrem. Nikdo néni na blísku.

Paní Melanové je konečně jasné, oč se jedná. Velmi zděšená vyrazí okno a křičí o pomoc. Bohudíky, hnet naproti jest putyka, dokeré Melan ze svíma kamarádoma a modelkama zapadl a teď přikvapí zvěrnym soudruhem Barešem.

„Co následovalo, bylo prostinké,“ jak praví náš starý zasloužený Jakup Arbes.

Melan vihodí Holmana a gdyš se dovídá že jeho žena jest na mizině, má nesmírnou radost, že je skončen starý život s těmi kafevizitami, dychánky, a tomu podobně, a že nastává *noví* život: *fchudobě* ale *fuměni.*

O tom bise dalo ofšom mnoho mluvit, ale obávajíc se, bich nepřekročil rozpočet prostranství, končím prozatím a s tytéž příčiny otkládám téš průbor ostatních dvouch novinek „V jař-

mu“ ot pani Gunětické a „Děrečku, děrečku!“ ot Františka X. Svobody dobudoucího zešitu.

Z úctou

Vavřinec Lebeda
oddaný divadelní recezent.

*

Pozn.: Premiéra čtyřaktové Kvapilovy „Bludičky“ byla 18. března 1896, Hilbertovy významné „Viny“ o 3 dějstvích 12. května 1896. Hladíkův „Nový život“ byl dáván po prvé 28. listopadu 1896 za režie Josefa Šmahy.

„Recezent“ Lebeda nepřipojuje sice proti svému zvyku ke kritice Nového života úvahy ani poznámky, omlouvaje to nedostatkem místa, ale čtenář již z kritiky poznává přednosti i slabé stránky Hladíkova dramatu.

27.

V JAŘMU. DĚREČKU, DĚREČKU. PARAGRAFI NA STŘEŠE. EGVINOKCE. DVA SVĚTY.

V Praze, koncem posledního masopustu.

Velevážená redagce Švandi dudáka

Ne jedným filozoftem jest ode dáuna na jisto postavené, že čas pline jako voda a že menovitě jeden mněsic jest fpoměru kouplné věčnosti nepatrná dózis časomíry. Afšak sou případnosti skerích zeznáváme, že i jediný měsíc je značný objem dobi máli bíti momentárně gonštatované, co za jeho trváni viplyne nového příkladně jenom na obzoru dramartycké působnosti nehledíc kudálostem politickím. Ještě semsi nezesumíroval svoje dobrozdáni fpřičině aktofki od pani Gunětické V JAŘMU a veselohri pana Svobodové DĚREČKU, DĚREČKU! a jiš moje grytické pozorováni uvedeno vnoví pohib novinkou staršího dátum PARAGRAFI NA STŘEŠE ot Sardula a dramartem EGVINOKCE, keréš v bratrském jaziku horvátském zepsal Ivonkóte Vojnovič. A ještě semse nespamatoval stěchto obou antipódních kusů, jíšo5 vistupuje na horizontu Národního divadla nenadálí debutant zneočekáva-

nou novinkou, okeréš fposlednim roce v dívadelnich buletýnech proskakovali čas otčasu pravidelné noticki, totíš pan Ledecki, keríš v planetárni sistém národního divadla uvedl foběch nové DVA SVĚTY.

Nevím fagticki, esli za této horečné činosti naši divadelni správi budu 100, abich vihověl požadafkům, keréš na mně kladete foboru referádu, anepesli budu nuceni vihledávati tichého společníka, keríš bise znějakím menším gapitálem zoučastnil společného dodáváni rezencí, fkerémš případě bich jej zaučil na práci a sám bichse věnoval využitkováni kapitálu.

Bibil zachovaný kronologický postup, muším započíti s drámou paní *Vikové Gunětické.* Je100 aktofka o jednom jednáni, nazvaná *V jařmu.* Hlauní osobou této obdélné aktofki jest manželcki poměr Juliusa Regnera a paní Marie Regnerové-Zelenkové. Kouknouc na ceduli a vidouc, že Julius Regner spočívá v rukouch pana Bittnera, obával semse ihned že manželctví paní Sklenářové jakožto Regnerové nebude spočívati na šťastných základech a také semse nemílil. Vůbec zeznávám čím dále k stáru, že jest jakési nevisvětlitelné gontradiktando foznačení různých divadelních odborů, že jest nevisvětlitelné, proč se příkladně říká, že jest pan Bittner interpretorem úloch *garakternich,* gdešto gontrér představuje pravidelně kreatúri nanejvíš besgarakterni a vůbec lumpové.

Podobnou kravalírskou náturou jest fkuse paní Kunětické Julius Regner, při němš jsem také na plagátě scela marně hledal viznačeni, jaké má postavení fopčanském životě. Takořka na počátku hri sem vipozoroval, že vůbec žádné. Esli tedy má snad nějakí majetek, keríš bi ho oprávňoval kužívání predegátu na vizitce: prevátník? Taktéš ne. Jest prevátnikem fopovržlivém slova smislu, prevátnikem, keríš okrádá Pánaboha očas a svoji manželku o peníze. Esli měl nëgdi nějakí majetek, dáuno ho prodebužíroval a právě násletkem toho pojal pak za chojť ženu, keráš skutečně ve svém životě přivedla ke pragtické platnosti zásadu, o níš se v tchéorii tolik řeči nadělá: ženskou samostatnost čili tak zvanou emancipanci. Ne on jí, nýbrš ona jemu založila domácí krp, né na jeho, nýbrš na jejích bedrách spočívá starost o společnou egzestenci čili víživu. Tato dáma má etablirovaný inštitut na francouskou a englickou řeč, na fortepiáno, doufám že i na šití šatů a případně téš kuchařskou školu. A s kolejného, keréš jí dífky platí, žije néjen ona, ale též i Regner, keríš chodí do hospot, na kuželki a karty a je športmánem foboru voličských schůzi.

Je to skrátka rešpektábl žena, která používá fšech svích značných vědomosti a veškeré enerýže, aby svého muže „učinila šťastným", nežádajíc od něho nic, neš abi zas on učinil šťastnou ji, pokujť jest v jeho možnosti. Bohužel, nečiní

Regner ani toho, negutýrujic ženu, keráš jest o několika pár let starší než on.

Taková je situace ftéto nesymetrické domácnosti, kdyš do ní přichází na návštěvu jistý pan Bašík, bívalí poručnik pani Regnerové za jejich mlačích let, keréhoš dává pan Řada jak se samo rozumí, nepuceleho divadla nemá nigdo tak teplí ocofskí tón jako on.

Je100fšem podivné, že tento bodrý muš přichází se podívat na svou bývalou poručenku a dcéru někdejšího přítele teprv po několika letech, gdyš uš fcelé věci néni možná žádná náprava. Dá se visvětliti jen okoličnosti, že jest opchodnikem f Praze a že mušelo bít velmi optížné železnični spojeni zvenkofským městem, gde manželé Regnerovi žíjou.

Pan Bašík návzdor své rosšafnosti a dobromyslnosti má dosti bistrozraku že gdyš mu jeho svěřenka v larymojantni náladě důkladně vipoví běh svého manželství, gapíruje že se neuskutečnil ideál jejího života a jest velmi deprimovaný. A gdyš sliší, že Regner neposkituje choti své ani to, co se od každého normálniho manžela právem dá očekávat, nahlíží, že je tu nutná jistá reparatura.

Do této gontroverze sklamané ženy a jejího ocofského důvěrnika vstupuje Regner, jak se zdá poněkut napitý, a velmi neuctivě se oboří na starého poručníka. Mezi oběma nastane velmi neutěšená debata, kerou starí Bašík ukončí otcho-

dem do hostinckého pokoje, bi se po cestě a zažitých dojmech zotavil.

Paní Regnerová domlouvá zatím muži, aby přijal gondici u jednoho advokáta, coš muš zízlivým posměchem zamítá, jelikoš prý nebude otročiti svému politickému otpůrci. Ale hlauně proto, že mu vůbec jakákolif práce smrdí. Nicméně pani se oblíkne a jde, bi svého manžela u advogáta protežírovala.

Za její nepřitomnosti teprf se vidí jeho pravá individualeta. Sotva pani Regnerová vitáhne paty, otevře Regner dvéře kuchyně (f kulise na pravo) a hvízdne na kuchtu Betty, načeš mezi obouma následuje intýmni víjef, kerí mnohem lépe se dá naznačiti mimikou neš slovama. Objevuje se, že jest nejen značně zhejralí, ale téš i neopatrný. Za jedněma dvéřmi meška starí poručnik, keriš bi mohl každé chvíle fstoupiti, druhé po otchodu paní jsou zavřeny jenom na kliku. Bohužel, gatastrofa je neodvratná. Pani Regnerová nenajdouc advogáta doma vrací se obratem počty a překvapí manžela s Betty vistém tétatét o jakém se pravidelně ve svatebních gontraktech nemluví.

Politovánihodná žena othodlává se násletkem tohoto othaleni, že opustí muže a posílá poručníka napřet na dráhu, abi koupil lístky. Afšak její úmisl je zmařený brutálnim mužem, keríš prohlašuje, že ji nepustí, že se rozvést nenechá, jelikoš *jemu* ta domácnost ouplně viho-

vuje, jelikož on je s ní spokojený. A bi nemohla žena uprchnouti, zavírá dvéře na klíč a fimperdinentním sermónu ji vykládá, že bi 100ho byl jen škandál, keriš si manželka zajisté nepřeje.

Paní Regnerová je v zoufalství a obával semse, že viskočí zokna. Snáť bi to učinila, ale oté dobi, co jíš tolik nešťastných ženštin v modernich kusech viskočilo zoken, jsou na nich patrně připevněné záchranné sítě a Regnerové nezbívá, než abi dále žila v hrozném *jařmu,* čímš se motyvíruje názef kusu.

Vinasnažil semse podati opsach, vážená redagce a morálni gon Sequense pro nedostatek mista ponechávám si pro budoucí artýgl, esli budou žádoucné. Připravujic se na dalším průjem o dálšich novinkách zůstávám oddaný

Vavřinec Lebeda
zobvyklou úctou.

*

Pozn.: Jednoaktové drama Boženy Víkové-Kunětické „V jařmu" mělo premiéru 29. prosince 1896 za režie Jos. Šmahy. — Veselohra s thematem zápasu generací „Dědečku, dědečku!" od F. X. Svobody o 3 jednáních byla dávána po prvé v režii F. A. Šuberta 19. ledna 1897. — Po 30 letech znovu nastudovaná fraška Sardouova „Paragrafy na střeše" ve 3 jednáních a 4 odděleních dostala se na jeviště v překladu J. V. Friče 7. února 1897. — Dne 23.

února byla premiéra charvatského dramatu „Ekvinokce“ (o 4 dějstvích), které napsal Ivo conte Vojnovič; přeložil je Karel Kadlec, režii měl Jos. Šmaha. Bylo to první drama významného autora jihoslovanského na českém jevišti. — Následovala 8. března hra Jana Ladeckého „Dva světy“ o 5 dějstvích v režii Jak. Seiferta. — Lebeda tu podává „grytiku“ jen o dramatě „V jařmu“. Kritiku dalších novinek odkládá do příštího referátu. K ní však již nedošlo.

28.

MARIE GALDERÓNOVÁ.

Vážené pánové!

Esli semněl skutečně fagtickí oumisel pokračovati regulárně vesvích rezencich přes dramatické prviny konané v našem filiálnim chrámu řeckích bohiň Tchálie a Melmopény, muším se přiznati, že sem ftomto labyrintu světa, keríš znamená prkna, stratil do jisté míry ono pověstné klupko Ariadniné a skutečně níni nevím, gde jest konec a počátek. Novinka se hrne za novinkou a gdešto někeré ze starších se zveškerou vehemencí snaží bi upadly v zapomenutí, viskitují se na ušlechtilém štartu uměleckém dálši a dálši s tou nepochibnou tendenci, bi se na štyri nebo na pět neděl vryli fpaměť vděčného obecenstva.

Tak sotva že pan Ladecký překonal šťastně svoji debutantskou horečku ze svíma *Dvouma světy* a odevzdal krityce, což jejiho jest, jíš se viskytl znovinkou pan Julius Zajer, onen tajemný autor, keréhoš se ani největším plácalům nepodařilo vilákati na bodium divadelni a o němš posujť velká čásdivadelnich habitantů néni si povědomá, esli je mladý nep starý, tlustý nep out-

lý. *Doňa Sanča* nazívá se nejmlačí dítko jeho něžného pomněru milostného s deviti Múzami, zasvěcené divadlu a původem svím spadá do země španihelské, oné podivuhodné země keráš jest vlastí nejprutší láski, nejgolosálnějši žárlivosti, nejostřejších tulichů, nejškrobenějších límců, svaté ingvisice a zápasů zbíky, jak přes ně píše pan doktor Pavel Durdík. A sotva tato Doňa Sanča přešla triumfálně jevíště, objevil se vzá5í pándán (dle španělcké vísiounosti: fandango) totíš MARIE GALDERÓNOVÁ ot pana *Jaroslava Vrchlického*. Téš tato dífka pohibuje se celou svojí egzestencí a viplývajícími 100ho násletki na pyrenejském poloostrově a sice pod Filipem IV, kerýš proslul svojí zálibou kumění, kumělcům a kumělkynim, coš se i ftomto kuse dostatečně dogumentýruje.

Bilo mé míněni psáti přes fšecki tyto události divadelni, afšak se muším přiznati, že sem nemněl dosti klídu kobjektýfnému průzoru, nebojť fté samé době, gdy tyto naše hautes novautes bili připravované a suxecírně dávané, kolovalo po celém divadle jakési echo o *aféře,* keráš se součastně odehrávala za golisama a jejímš předmětem bilo o5né angažírování paní Kvapilové.

Je známé, vážená redagce, že s členoma našeho dívadla se uzavírají gontrakty na periódu šestiletou a po uplinuti každé takové gapitolace muší bíti obnovené, má-li totíš bíti ánzambl ústa-

vu udržený pohromadě. Tyto momenti bívají využitkované ve dvojím směru. Buďto sólista při opětném aktivováni vižaduje jakousi avanž fohledu gáže, nebo mu družstvo strhuje.

Po značnou řadu let opakuje se při našom divadle jedna velmi osvěčená skušenost hlauně pokuť se tejčí činohry: že se totíš našemu slaunému drušstvu pravidelně ouplně vzdařilo svím gulantním jednáním *vypuditi* ony členové od divadla, kerích sme ke zdaru našeho dramatického ústavu nevyhnutelně měli zapotřebí.

Aš jednou vděčný národ zbuduje nádherny pantalón, do kerého budou uloženy fšecki balzamírované mumie zasloužilých členů správního víboru drušstef, budou jejich sargo fági ozdobené pamětními deskami znejzvučnějšími mény tragédů, tragédek i téš někerích pěfců našeho jediného ústavu dramatického: Veverková, Šambergová, Pulda, Bittnerová, Förstrová a jiné budou hlásati budoucnosti, jaké gapacity zasedali v gonventu, kerému bil svěřený roskvět národního divadla f posledním čtvrtstoletí devatenáctého století a hlauně tak zvaného fendecýglu.

K těmto ménům málem bi bila přibyla téš paní *Kvapilová,* naše oblíbená, talentovaná, enteligentní a svědomitá herečka, keráš se fšeobecně nazívá ozdobou české činohri jako takové a keréš právem přísluší přídavné sloveso *umělkině.*

Muší se lojárně přiznati, že rozhodujicima faktorama našeho divadla nebilo podniknuté pra-

nic, abi se umělecki rozvoj této dámi urichlil, abi ji bila daná příležitost, bi rozvinula veškeré gvality svého přirozeného nadáni. Je známé, že tyto faktorové stojicí fčele divadla národniho ještě pokaždé ze vzácnou opatrnosti a obratnosti dovedli se vihnouti podezřeni, že bi bili v někom rozdmíchali fplný plamen jiskru nadáni, fkom fagtycki dřímala, vihledávajíce ji običejně tam, gde nebila. Tím se stalo, že gdo to u nás někam přivedl, má k poděkováni sobě sám, a ten pát bil téš u pani Kvapilové, keráš pronikla *vlastni sílou* a tou okoličnosti, že někeré autorové nových kusů derektně si určili že tu neponu vinikajici ženckou úlohu má hráti ona.

Následek toho bil, gdyš umělkině svůj víznam v modernim dramartě uplatnila, že téš žádala, bi ji dle toho bil viměřen zasloužený egvivalent peněžitý.

Ničkon správni rada društva galgulovala scela lógicky a dle onoho gupletu ze staré zapomenuté fraški:

„Kterak pak my níni
páni mandaríni“

přicházíme k tomu, bichom honorovali umělecké víkony, za keréš nemůžeme a fkerich sme ouplně nevinné?

A vážená redagce, kdyš se člověk podívá do té lóže v dívadle, keráš je stanoviskem oněch

pánů ve víboru rozhodujících, gdyš poněkujť skoumá vznešené vírazy jejich oduševnělé fisygonómie, gdyš pováží, že skoro každý z nich má také nějaki perzonál bujť fkancaláři, bujť ve fabrice nebo fdestylerii gozmetickích víropků a tomu podobně, skerim také žádné dlouhé faxi nedělá, ftomomentě chápe *jejich* návzori. A pováží-li jejich dalši námitku, že uš *jiným* členům dívadla platí visoké gáže a tím že se to tedy virovnává, a uváží-li se, že chudáci správni víborové za své namaháni sami nemaji žádný solér neš trochu té parády v dívadle, pak bi skutečně mušel vězeti jen v *jejich* kůži, abi to fšecko negapíroval.

Bohudíki fšak, že ve víboru drušstva zasedá muš, keríš má pro tyto záležitosti porozumění, pan *Rutt* o němš se f té aféře proslíchalo, že položil na váhu svůj hlas a veškerou svoji dramatickou činost. Prohlásil, esli totiž jsem spolehlivě konfirmovaný, má-li precízně opsaditi své tragtédie, že muší nevihnutelně počítati s paní Kvapilovou, a esli nebude jeji žádosti vihověno, že zastaví ouplně vírobu svích kusů. Tato po hruška, pokujť Fáma referuje neminula se zoučinkem a víbor drušstva troubil kústupu, hlauně gdyš mu téš odiných inštanci a zejména ot publikum divadla národniho bilo visloveno scela srozumitedlně, že je sice velmi důležité, abi mělo divadlo jakísi správni víbor, ale fprvni řadě že je mnohem důležitější, abi mělo dobré herce, a gdy-

bichom se mněli zněkím rozloučiti, že bíchom (ač stěškím srcem!) dali alifer víboru doufajice že bi se za něj f krátkém čase našla scela důstojná náhrada a to třeba vněkolika garniturách.

Toto vroucné vzděleni probudilo vrozhodujicích osobnostech starou, osvětčenou lásku kuměni a nasletkem toho skončila aféra tím spůsobem, že paní Kvapilová bila opětně na dálšich 6 roků gdivadlu ankažírována za gulantnějšich podminek finančnich neš přet tím.

Slauný víbor národního društva rouněš setrval na svémístě — ku fšeobecné spokojenosti publikum, kereš bise bilo velmi těšce loučilo zoblegátnimí zjevi oficielni přizemni lóže. Pánové doktorové Růžička, Ajzlt, téš páni Novák, Procháska, Gottvalt, Rutt et gonzortes zůstali českému dramartickému umněni zachované.

Afšak správa dívadla jsouce zviklá nepřetržité činosti hořce želela, že otklízením záležitosti paní Kvapilové měla bíti otsouzená k jakémusi „dolčefár niente“, i postarala se o jinou aféru bi nevišla ze cviku. Příležitost se naskitla velmi atempo násletkem žádosti pana *Bittnera* o jakousi nepatrnou zálohu agonto gáže. Jednalo prý se jen o stovku, ale poněváč je o panu Bittnerovi zjeho úloch na dívadle známo, že věčím dílem nemá žádné svědomi a provádí ty nejhanebnější věci násletkem čehoš se od něho může očekávat to nejhorší, bila mu záloha odepřená. Ani prý tak ne proto, že bi mohl s tímto gapitá-

lem uprci do Ameriki, jako sté příčiny, že vzáležitosti pensijniho fondu divadelniho postavil se na štanovisko, že pensijni font divadelni náleží hercům a spěvákům, pro které bil původně inštalírovaný, a nikoli úřadnikům dívadla, keréš do něho maji býti imputýrované.

Násletkem této béne volence divadelniho přectavenstva prohlásil pan Bittner, že nereflektýruje na opětné třicetileté jubélium na divadle a zadal demizí. Stalo se tak vmomentě, gdy právě bili očekávané pohostincké hri jeho manželki paní Bittnerové, kerímš publikum zvelkou dichtivosti hledí fstříc. Jest patrné, že dívadelni správa činí fše možné, abi svoje členové udržela fonom rozechvěni misle, jakého je třeba gdokonalím víkonům uměleckím.

Jsem velmi žádostiví, jak dopadne tato aféra páně Bittnerová. Věc je stížena tím, že tento muš — ačkolif intrikán! — náleží knejintelegentnějším členům našeho perzonálu, má scela vážné mínění o svém úkolu, je krom svích pletichářckích rolí velmi dištingírovaný člověk — a takovéto líde měli u našeho dívadla vždycki nejtěší postavení s potahem na slaunou správu, keráš nese nemile nadbitek enteligence u svích podřízených.

Doufám však že i tato zápletka dopadne dobře nebojť se právě dozvídám, že slauné družstvo skázalo panu Bittnerovi, že s ním hodlá vijednávati o další ankažamá.

Tosou přičiny, vážená redagce, proč sem tentográde nemohl přikročiti ke své obvíklé akci grytické, bifše naplněný a znepokojený těmito shora řečenými aférami, keréš mě udržovali ve stálém napnutí. Nep gdybi nám tak odešel jeden aktér odivadla po druhém, nebilo bi pak opravdu o čom referovati.

Jest eště jedna událost divadelni, keráš zbudila pozornost veškerích interesentů. Bilo to oficiózni oznámeni z divadelni gancaláře, že ot prvního května je ustanovená gontumace na pugéty, věnce, palmi, lýri, piramídy a jiné víropki *květinové*, keréš nemají bíti na dále importované na jevíště a propadnou gontrabantu, gdybi se viskytly. Tento zákas čelí proti nezřízeným demonštrakcím a ovacím, keréš pomocí nevinných dítek bohyně Flóri bily na jevíšti pořádané bujť zaslouženě anep nezaslouženě.

Proslíchá se, že dragonické toto ustanovení dotklo se nejhůře oněch, keréš si takovéto „projevi obecenstva“ aranžovali za vlastní peníze, a pak společenstva květinářů, keréš prý hodlá podati na drušstvo žalobu pro poškozování žiunosti skeréš muší platit daň. Na druhé straně mnohé mecenášové ušetří heské peníze, keréš prý budoucně na počest svích oblíbených akterů a pěfců věnují ústavu chudých a jiným dobročiným oučelům. (Tato správa jest fšak nezaručená.)

Konče touto květinovou garanténou, o ke-

réš doufám nabíti jasnějších návzorů, zůstávám zúctou

odaný

Vavřinec Lebeda

f Praze měsíce aprile 1897.

*

Pozn.: V dubnu 1897 mělo Národní divadlo dvě premiéry vynikajících našich básníků, Julia Zeyera a Jar. Vrchlického. První byla Zeyerova „Doňa Sanča", tragédie o 4 jednáních v režii Šmahově, 2. IV., druhá Vrchlického „Marie Calderonová", drama o 4 jednáních, kterou režíroval F. A. Šubert, 14. IV. Obě jsou hry ze španělského prostředí. — Okolnost, že nebylo tehdy jisto, obnoví-li Družstvo smlouvu, jež vypršela s pí. Hanou Kvapilovou, zavdala Lebedovi příčinu ke vzpomínce na jiné dříve odešlé členy činohry i opery. Kvapilová však, tehdy už vynikající herečka, a také Jiří Bittner, který dal výpověď, zůstali divadlu zachováni. Zájem o ně u obecenstva byl veliký, v Družstvu však rozhodovaly někdy jiné věci, a Lebeda se toho v své „grytice" ostře dotýká. Šlo mu o spravedlnost k umělcům, kteří se vlastní silou vypracovali a byli právem hrdi na své znamenité výkony. To vše bylo příčinou, že Lebeda místo referátu o obou svrchu jmenovaných hrách rozhovořil se o obou umělcích a prohlásil o těch aférách poctivě a bezohledně své mínění.

29.

MARIE ŠTUPARTOVÁ.

Slauná redagce!

Zradosti mušim oznámiti, že Národni dívadlo fposlednich nedělích všlouplo do jakési periódy slaunostni nep svátečni a to za příčinou *pohostinckích her paní Bittnerové,* keráž předně kolika lety dragonickími okoličnostmi vládnoucimi za gulisami bila přinucená odebrati se na přečasný otpočinek a členství své faktivitě našeho dramatyckého odboru divadelniho viměniti za členství pensijního fondu.

Pro staré lidé, jakosem příkladně já nížepsaný, má ofšom konfortábl penze jakísi zvláštni půvap hlauně sté příčiny, že vní za své bére i nejkrači poviná práce třeba 8hodiná a nastává nedělni klit otpondělka do soboty ostatňi dny do toho počitajic, afšak pro vikoné talenty žándru pani Bittnerové a vjejim věku měl by bíti defenitýrni otpočinek pošouvnutý do vzdálenější budoucnosti, a za jiných okoličnosti neššou právě při Národnim fakticky bi se tak stalo.

Afšaki slepé kůře najde nědgi zrno, i slepá samička vepřového druhu najde žalut a taki sprá-

va Národniho divadla měla jeden zoněch řítkých nápadu, jakbi blížici se mrtvé sajzóně divadelni opatřila jistého osvěženi a vizvala pani Bittnerovou kněkolíka pohostinckím víjevům. Obecenstvem přijaté bilo toto rozhodnutí znesmirným souhlasem a víkonům rezignované umělkině s potahem na dávné reminízence zjejího působení hleděno znapnutím fstříc.

Očekáváni se viplnilo a skůtečně mohu dosvěčiti vlastnim doznánim a mnoha světkoma, že se cýglus her pani Bittnerové vitvořil v jakísi triumfálni pochot přezono sprken a plátna zbudované působiště, keréž druhdy bilo jejím životnim povolánim.

Prvni vistoupnutí bilo podniknuté dne 24/IV. fúloze *Adriány Leguvertové* fkuse téhož titulniho názvu. Je100 dráma zepsané odvouch francouskích literádů. Skrýbe a Leguvé, keréš bujť fgompanii nep každý na vlastní vrup se zabívali vůbec hotovenim matriálu k mimické reprodugci. Kus má esli se nemejlím takořka 40letou minulost a stratil čerstvou vůni svého prvniho mládi, jako je při mnohích věcech pozemckích. Jest antigvírovaný uš sté příčiny, že ani v čerstvém stavu nebil resultágem pouhé divinace básnikové, nýbrš skomponýrovaný hlauně ze zřetelen na nėgdejši hvězdu prvni velikosti ve slunečné soustavě paříšské „gomedie francois", slečna madam Rachel, na kerou bili hotovené nejen dualety podle míry ale téš i dramarta. Něco po-

dobného děje se ničko zhledem k pani Sáře Bernardové. Měl fšak svoji dlouhou vítěznou periodu a ještě se k němu uchiluji časem agtérki, neboť titulni úloha poskituje mnoho příležitosti k vivinuti tak zvaných gvalit hereckích pro velkou rozmanitost nyanci mnohích pohibů dušeunich. Mládí, krása, radost, umělecké snažení, naděje a různé druhy obaf, vášeň milostná a celá glaviatura vzbuzené žárlivosti, smíření, otrava simpatétickím utrejchem f květinách a na konec virtuózni umíráni — fšechny tyto fáze vícero méněro divadelni dráhy životni jsou v ňom opsažené a dávaji herečce přiležitost krospoutáni veškeré enteligence umělecké a škáli vlastniho orkánu.

Víkon tento vydařil se pani Bittnerové brilijantně a jelikoš prvni jeji vistoupeni spadalo do časomíry, vkeréš posujť neplatila květinová garanténa, objevila se paní Bittnerová po druhém aktě na jevišti fcelé garnitúře kytic a věnců od jedné golisy ke druhé, coš bi bilo i v proslulém Benakibovy vzbudilo pochibnost o správnosti jeho sen tence, kerouš se fcelém vzdělaném světě učinil nesmrtelným, ač esli to vůbec řekl. A fcelém divadle ot prvniho jejiho vistoupeni aš do posledniho hřměl takořka tajfun aplauzu (coš je čínská odrůda bouřki velmi nemilé na móři), keríš jak se praví bil zejména uvítany a došel ouplného souhlasu veškerými jejími kolegyněmi téš oněch, keré se domnívaji že sou od prozře-

telnosti predestylované pro prvni úlohi ve fšech odborech.

Opsalı kusu doufám je známí vašemu enteligentnimu čtenářstvu pročeš upouštím odjeho reprodugce. Toliko muším podotejčit, že Moric hrabě saský, tento problematický pretendent bes koruny a stratég be zojska fosobě pana Sajfrta bil jako vždy scela dokonalí funiformě vihovujici nejpřisnějšim požadafkům přetpisů vojenských a etigetnich. Ani knoflík mu nescházel.

Mimochodem řečíno přemíšlel sem o jistých lingustických rozdílech jazyků. V kuse vistupuje též kníže a kněžna de Bulijón, coš ve frančině nejni žádnou závadou. Českí kníže Polívka nep Omáčka bil by nanejvíš připustitelný jen fkusech páně Šambergovích.

Pro druhou svoji úlohu zolila si paní Bittnerová MARII ŠTUPARTOVOU, královnu škockou. Tento kus pochází tés ze staršího dáta, opsahuje pětaktů a bil zepsaný ot slauného německého básníka Šilera. Je to kus glasický, viňatý zhisterie englické a vidí se v ňom, jak i v nejrůznějšich staletích a v nejviších kruzích řádily veškeré vášně litské, kerím není dostačnou hrázi ani vinikajici postavení, ani vzděláni.

Gdybi se měl posuzovati ze stanoviska hudebniho, mušelo bi se označiti, že je ot počátku dokonce zladěný do mol a poslední akt fakticky néni nic veselého. Neboť bifše uš přet tím královně škocké stržená koruna zhlavi, padá nyni

i tato rukou katovou a esli je na ní f posledním okamžiku diadém králofckí, je to skutečně jen pro forma jakísi simbol.

Jak řečíno, kus je vzatý nazákladě histerie panujicí na ostrově británském a skutečně englické dějiny a vůbec monarchie a aristo grácie k nim přináležicí jest jaksi onou nezbitnou červenou kaničkou fkuse ot prvniho do posledniho agtu. Ofšom současně bili i pro mně dosti optížné, nejsouc v tomto odvětví dějin světovích dosti ustálený. Jiš dobropísebnost englické šlechty a náopak její víslounost jestakřečeno témněř antidiluviálni čili antibódni.

Tak příkladně se píše fengličině méno Leicester a visloví se *Klajstr,* esli sem dobře slišel. Píše se Burleigh a visloví se *Pedlheft.* Píše se Stuart a visloví se *Štýbrt.* Píše se Dudley a visloví *Dedli.* Shrewsbury se vijádří slovesně *Štrousperg*, jak mi bilo řečíno. Jsou rodiny, keré mají méno Buckingham a visloví se *Bückling.* Jest psáno esquire a visloví *škvojr.* I dokonalí básník Byron viznačoval se podobnou nepravidelností, nepse oustně nazíval *Bajrům,* Gladstone, Sálisbury, Beaconsfield, Mixedpikles — pánové, při tom teprf člověk rozumí alagorii babylončké věže a proč ji nedostavěli.

Skutečně sembil také fprvnichaktech takořka mišuke; ousilně sem četl divadelní ceduli, ale skoro ani jedno méno se mně neschodovalo s oněma, keréš se pronášeli na jevišti — skeréš

příčiny je tato část mého referádu velmi optížná a doufám vistou gompenzaci vinaložené ortografie.

Jíš ot počátku kusu virozumívá i divák zmenší gapacitou, že to nebudou veselé zástoje, okolo kerich se těchto pětaktů otáčí. Předně zosudného přívlastku *„traktedye“*, za druhé hned v prvním jednáni se objevuji věci zvelmi gritickím pozadím. Vidí se, že králouně Marii Štupartovně zbil zeušeho pouze titulárni predegát *králouny*, fšechno ostatni jest kasírované. Nenachází se ve svém legárnim králouství, nýbrž na půdě englické, a nikolif na svobodě, nýbrš uvězněná na istém hradě blíže Londýna, keriš pro ten moment jest proglamírovaný za štátni žalář. Fort Heringaj nazívá se neutěšená ta budova.

Přetcházející události fohledu nešťastné králouny zůstávali mně do jisté míry ouplně nejasné, nemajíc jak řečíno průpravu v histerii poloostrova englického, tím méně jeho škotské příslušnosti, i mušel jsem vzíti zauděk co mi vipověděli někeré sousedi na mém stanovisku na galarii.

Ze fšeho jest nepochibno, že se Marie Štutgartová dostala do své ninější pozice jaksi vlastní lehkomisností, kerou se celí její život viznačoval.

Fpátém roce věku svého bila daná jako královskí škocký sirotek na handl a vichování do Francie ke dvoru králofckému, keríš na její garakter neměl právě fplif nejlepší. Je známá san-

ginická letóra Francouzůch a jejich báječná lehkomysnost. (Ježíš Marjá pánové slíšeli ste o tom ohni dobročiného bazáru, gde tolik nevinných oudů nejviší pařízké aristográcie vihořelo? To je zas nový dogument!) Tam nabila značné obeznalosti fgalanterii, používání gosmetickích víropků a pudrováni, afšak nikoli o povinostech a úkolech budoucí panofkině. V 17 letech stala se chojti kráłouského Daufena France II., za dva roki oudověla. Odebravše se do Edymburku pojala za chojtě druhého manžela, lorda Darlejna, člověka sice krásného afšak ordijálniho. Vícero nešon vihovoval ji taliánský čičisbéno Rizotto (esli se pamatuju), muzikant, písař a cekretář králouny, jehoš si velmi oblíbila a keríš jak se zdá vnikl v její nejdeskretnější záležitosti. Manžel Darlejn zpiganterie a žárlivosti zněkerými spojenci vrazil do budoáru své choti králouny a nešťastného Rizzota takřka předjejíma očima zavraždili. Tuto brutálnost dlouho nepřežil, neboť za rok jsouc nemocen viletěl i ze svím letním pobytem na ville blíže Edynburka do povětří, prachem bif vihozen. Bila to podivná a velmi rapídni agutni nemoc. Po tomto neobviklém oumrtí manžela svého fdala se Marie potřetí za hraběte Botvejla, vévodu Kornejského, kerý jíš přet tím bil nástupcem zavražděného sekretáře Rizotta a vikonávatelem jeho deskretních funkcí. Nárot škocký bilíš poněkut unaven tímto opětouným zakládáním klidného domáciho krbu své

králouny, neboť ani toto třetí manželctvi se nezdařilo kouplné spokojenosti. Nastala opčanská válka, Botvejl uprchl do Dánska a tam zemřel v žaláři jsouc šílený. Zatím Marie pokračovala ve válce zrenitentními šlechtici a zvítězifše nad nimi jako nyní Řekové naturkoma utíkala v jednom kuse do Englicka, bi si vižádala ochranu své kolegině, englické králouny Eližběty.

Tyto události nejsou vlastně zástojem kusu, ale činí se na ně častějši naráški a vlastně teprf po jejich zeznáni sem virozuměl ouplně opsahu tragtédie. Králouna Eližběta nemohla otpustiti Marii, že se na svích vizitkách nazívala potentátkou škotskou i *englickou,* téši nemohla otpustit, že je krásnější, že měla tolik pletek s muskíma, a jakmile se Marie ocejtila na englické půdě, bila začtěná, uvězněná a takořka dvacet let držená v nejpřísnější separaci, kerou s ní sdílela její bívalá kojna Hana Kennedy, ofšom nýni jen s titulárnim víznamem toho ouřadu.

Průřez kusu Šilerového pohibuje se fposledním roce jejího uvězněni. Králouna Marie jest dlouhím žalářováním velmi sklíčená, afšak nikoli zlomená. Stále doufá ve své visvobozeni a názdor bedlivému střeženi jeftajné gorespondenci ze svími důvěrniky dílem ve Škocku, dílem ve Francii, dílem téš fenglické šlechtě, stran čehoš má mnohé mrzutosti ze svími žalářniky. Králouna Eližběta nemá poklidu, pokujť její sokině

dejchá, a její rátcové na ní naléhají, bi dala Marii otpravit, neboť 42členná štátní porota englická vinesla jíš rosudek na smrt. Je to zejména nejvišší komorník Eližbětin, Ciliák baron z Perlheftru, kteríš vidí bespečnost své panofkině jenom ftom, esli bude škocká králouna skrácená o hlavu. (No, dává ho pan Bittner, kerémuš otjakživa připadají takovéto mizantropické úkoli!) Eližběta váhá. Přeje si taktéž smrt své sokině, afšak bi ji nebila přičítaná! Dává na srozuměnou svím zřízencům, že bi ji bylo milé, gdyby Marie zemřela smrti „přirozenou" vžaláři, totíš utrejchem nep násletkem vhodného atentátu. Tomu fšak jest na otpor purkrabí hradu Fort Héringaj, rytíř Amiáš Paulet (pan Řada), keříš je sice velmi lojárně odaný své panofkini a učinil bi ji pomišlení, zároveň fšak velmi gorektni starý aristográt, kerému se protiví každý spůsop nelegálni. Jeho heslem jest: fšecko podle přetpisu.

I fsamotném dvořanínstvu královny Englické má Marie tajné nep zjevné přátelé, keréš se vína snažuji, bi pohnuli Eližbětu k randevú znešťastnou škotskou králounou doufajíce otohoto setkání, sličnosti Marie a její černé dualety vlepší obrat. Toto setkání se uskůteční, královna Eližběta jako ambazán setká se s Marii fparku zámku Fort Heringaj.

Stísněná, afšak v nezlomné důstojnosti králofcké přistupuje kní Marie a slovi oupěnlivíma zapřisahá Eližbětu, bi se rozpomenula na golegi-

álni obapolný pomněr a propustila ji na svobodu, že má dlouholeté vazbi právě dost. Spůsobem keríš by kamenem pohnul viličuje své utrpeni a s důrazem prohlašuje, že bi královéa králouny neměli spolu podobně nakládat a klesá před reprezentantkou englické koruny na kolena. Afšak Ližběta je zatvrzená a zjedovatým posměchem vitejká Marii její milostné pomněri, její fstyki s mušským pohlavím. Neboť tuto muší bít podotejčeno, že Eližběta se zefší síly vinasnažovala, by ji histórie nazívala králounou panenskou a tou téš státi se snážila skeréš přičiny také přísně zakázala, bi jeji mrtvola po smrti nebila fpatologickém ústavě pitvaná, coš histerikové různým prauděpodobným spůsobem vikládaji.

Marie Štukartová v nejcitelnějším místě svého garakteru poraněná nemůže se vícero opanovatí apropuknouce vhněf předhodí Eližbětě její nelegální půvot na svět čímš oušem další projednáváni je skončené a Eližběta na smrt uražená rychlíma dlouhíma kroki otchází sparku. Rezultág je očividný, osud Marie spečetěný. V nejblišším aktě dá Eližběta své vízo na rosudek a fpátém jednáni koná kat svou truchlivou povinost, bohudíky za golisama.

Fagtické jest že tato justifikace, vikonaná na Marii Štutgartové fkuse, bila provedená i ve skůtečnosti. Takovíchto násilností s krvavým koncem nachází se vživotopisech králofckích dosti mnoho a viplívá 100ho že za starodáuna bili

velmi feduálni pomněri, nep opodobných víjevech mezi králema a králounami vnovějši době néni slícháno. Praví se, že tato epizóda později králounu Eližbětu značně mrzela a jsouc pověrčivá chodila ji Stuartovna častěji strašit.

Pokujť se hri jako takové dotejčí, mušim řícti, pánové, že to bilo něco egcelentniho a že zas po letech sme viděli Marii Štukartovou, provedenou kouplné spokojenosti, jak dalece se tejká hlauni titulni role. Divák scela zapomínajic na dřívějši pochibný život škotcké panounice cítí nelíčenou soustrast zubohou ženštinou, keréš odňali fše co dříf tvořilo jeji suveréni egzestenci, afšaki nemohli zbavit králouské znešenosti a toho, čemu Francous říká „savoár bíbr". To bila králouna každým coulem (esli je posujť dovoleno použiti přirovnáni staré míry a váhi). Ačkoli zauřená a zbavená veškeré vihlítky na dezertaci, odloučená ot svích přátel a opklopená drsnými stráščoma, keréš konečně vypáčí i gredenc, vníš uchovává svoje preciózi a prevátni gorespodenc, setrvává spřímená a vědomá si toho, že i svou nucenou smrti muší dáti příklat, jak mají pomazané hlavi žíti, abi zachovali starou tradici důstojenství. Pani Bittnerová provedla tento víkon do fšech nuanksí. Každý sval a každy nerf bil oučasten mimické interpretenze, její oko séšelo hněvem, její hlas ozíval se celou škálou hnutí citového, gdyš mluvila zneustupnou Eližbětou a zase se chvěl něhou a měkotou, gdyš se loučila ze sví-

mi dvornimi dámami konajíc při tom téš jaksi posledni pořízeni o preciozách, kerýmiš posujť disponýrovala. Její historická černá dualeta nápomahala při tom značným spůsobem iluzi. Myslil sem si ftěch momentech, že bi mnohá ženská nevěděla pranic zenglické histerie, gdybi nebylo onoho štuartofského limce, keríš se aš na naše dobi zachoval a je posujť integrálni části mnohého ženského gostýmu.

Skrátka, pro divadelni habitanty bilo toto přectaveni Marie Štukartové ouplnou pochoutkou.

Třetího kusu fcíglu pohostinckích her paní Bittnerové nemohl sem bíti oučasten majíc o5ně jakís nával své staré chórobi (regmantýzmu!) keráš mi nedovolovala podniknouti stoupáni na posledni galarii, coš jest pro mně za takových okoličnosti optížnějšim vikonem neš pro mnohého rutinovaného túristu vístup na Mond Blánk a tak se stalo, žesem *Pani majórku* neviděl. Ofšom bich toho nemušel litovati zhledem dramatu samého, neboti ftomto směru bila u nás podniknutá revíze a někeré golegové rezencenti keré jíš tři aš půlčtvrta roku maji dlouholetou škušenost vzáležitostech divadelnich gonštatýrovali nezvratně, že vlastně sme bili na omilu, kdyš se nám Pani majórka při prvnim objeveni líbila a že se na ni při bliším proskoumáni najdou mnohé slabé stránki. Myslím si, pánové, že je to ze fšemi ženskími tak a že mnohá po letech vikazuje značné defegty. Názdor tomu lítuji, že sem ná-

sletkem své regmantické recidivi bil o víkon pani Bittnerové připravený.

Je100táska, pánové, jakí praví oučel měli pohostincké hri pani Bittnerové. Bilo mě řečino, že to čelí kopětnému angažamantu při našom dívadle. Esli je mně dovolené bichi ftomto smněru pronesl své míněni, mušim řícti, že bich jako milounik dívadla a dálši prosperity činohri uvítal natšeně tuto mišlenku, afšak jako starí objektýfni pozorovatel zástojů přet i zágulisních mušim řícti, žebich neradil pani Bittnerové, bi višlupovala zonoho klídného stavu vjakém se nýni vinacházi, čili jinými slovi bi nedávala jisté za nejísté. Rozluštil bich věc tím spůsobem bi zůstala ve štátusu pensijního fondu a bi hrála na Národnim jako host, kolikrát bude rozhodujicím kruhům správi žádoucné, třeba desekráde do roka, třeba dvacekráde. Jejisté, že bi tam níni bila vitaná, afšak po několika nedělich započala bi znova ta stará segatúra, keréš bohuvžel při našom stánku dramartického uměni dosti užila, gdešto její naturel néni toho žándru, bi se permanentně a bezújmi klidného života potíkala bujť ze svími někeríma golegi, bujť zrežižeroma. Je známé pánové že nigde se neviolávaji tak lechce aféri jako v dívadle a komu z rozhodujících na tom záleži, bi víkonou sílu dohnal k nějaké nepředloženosti a pak hodil na pospas vejřevnosti, tomu se to snadno podaří. Je známé pánové že právě proti této umjelkyni bylo vy-

užitkováno několika slof, keréš bifše podrážděna malicemi svích nadřízených vroščíleni misle pronesla a zaplatila svou egzestenci při divadle. Pánové, pozděj se viskitli individuové, keréš mluvili zopovržením o národnich a iných „fšivých požadafcích“ — a těmto gentlemánům nestalo se nic.

Fpádě že bi rankažování pani Bittnerové bilo provedené ve formě pohostinckích her libovolného počtu, bilobi každé její vistoupeni takořka divadelni události. Paní Bittnerová zachovala bi svou osobni volnost nepodlehajic dragonickému reglementu divadla, gdeš je i zakázané mluvit o divadelních záležitostech mímo bůdovu scela dle prostonárodni filozofie: co se v dívadle upeče, má se v dívadle sníst (ofšom, ale ten žaludek k tomu!), publigum bi zůstalo při chuti a náladě, majic každé takové vyšloupnutí jaksi prezentem, a slaunému družstvu bil bi zachovaný neskalený rozmar, nebojť mu s každým novím členem perzonálu přibívá zlosti — a jest naši svatou povinosti pečovati ze fší síly a duše své, bi se družstvo nezlobilo, nep násletki jeho pokaleného humoru odnáší 1. víkoný perzonál, 2. dívadlo a 3. publigum. Oni se vůbec konají na členové družstva velké požadafki. Příkladně dámi činohri žádají, bi je správni radové pozdravovali setkafše je na ulici a nesou nelibě, že mnohé vinikajici gal Antónové tak nečini. Ale vážená redagce, platit si perzonál a ještě bít k ně-

mu slušným a zdvořilím! — to nedělají ani fšechny advokádi, ani šéfové závodů ve svích gompitórech, jak by to mohlo být požadované ot členů društva, z níchš někeré velmi dobře vedí, proč si připlatili pět stojek na divadlo, na tuto známou „školu života“!

Suma sumárům fšak muším řícti, žesme mí staré fregventanti divadla měli značný požitek zoněch několika pohostinckích her paní Bittnerové a s potěšením sem pozoroval, že skoro veškeré rezencenti bili zajedno foceněni jejích víznamu, téš oni vznešenější moji golegové keréš se pohibuji v parfumírované atmosféře baligónu nep i stojatého pargetu. Pokujť mně se tejčí, gratulíroval jsem fduchu upřimně pani Bittnerové k této umělecké satisfaxi, téši manželu jejimu (ačkolif jak řečíno mně velmi často indigírují postavi plné infámie a zlomislnosti, keréš na jevišti greíruje, gdešto prý je fosobnim opcováni velmi goncilijantni povaha).

Ještěseměl plnou hlavu pochmůrných události skusu Šilerového gdyš mě volala povinost na mé vivíšené štanovisko (jest jakási slovesná hříčka narážejíc na galerii!) za příčinou prvotiny spéra starého noršvejckého autora Hendryka *Ipsena* potytulem DON GÁBRIEL BERGMAN. Doufal sem že se při této primici dušeuně poněkujť povirazim, fčemš sem došel značného sklamáni, pozapomenufše jaksi na subjekty, kerími se tento velekněs norcké dramatické

Múzi ze zálibou obírá. Esli se pamatuju, mělsemuš jednou potěšeni referovati o jednom jeho kuse s názvem *Losmrsholt*, a jak sem bil tenkráte ouplně zaražený, stejnému fplivu sem podlehl téš při Berkmanovi.

Průřis „*Gabriela Bergmana*" mušim podati jaksi s histerickou systematií, nep gdybych se držel analogickí pochodem dívadla otaktu kaktu, nevěděl bi čtenář dlouho, na čom je, jako to neví téš divák, esli si náhodou dráma předběžně doma bedlivě nepřečet. Jestliť exposice do jisté míry zahalená značnou mlhavosti, coš snad možno přičítati sichravim pomněrům glimatickím, jakím jest podrobený geograficki útvar noršvejckého poloostrova.

Džón Gabriel Bergman je sinem hornika (coš i zmena viplívá), afšak nenásledoval otce svého fpovoláni, jakbi se stalo příkladně u nás v Příbrami nep na Kladně, gde generace za generací vihledává podzemckou egzestenc v nevlídných geologických prohlubinách, kutajíc vzácný kof nep černý diamant, jak se obrazně říká kamenému uhli, abi akcionáři a správni radové mohli potahovati značnou dividendu. Don Gabriel Bergman bil patrně probudilé povahi a značných vloch, násletkem čehoš volil jinou gariéru životni a zdařilo se mu, že se višvihnul na jenerálniho ředitele jakési norcké Slávie nep Zemcké banki (protogolovaný titul se neuvádí) rozumí se ze značnou gáži a eklepáži, osům po-

kojů, všady eletrické zvonečki, koupelnu a fšecko příslušenstvi selevátorem dle nejnovějšich vimoženosti.

Jeho misl fšak bila do jisté míry fantastická a zabívala se podivnou utopii, jakbi totíš mohl veškeré zlaté, stříbrné a platinové rudy z geologických útvarů podzemckích vinésti na světlo, abi tím oblažil celé člověčenstvo aspoň pokujť obívá onu zemi, keráš na mapách se rozprostírá fpodobě roztaženého psa (bila to jakási monotechnická pomůcka pro nás chlapci, gdyš sme chodili do normálni školi; Itálii sme rozeznávali dle veliké *boty,* Řecko jako *polipa* zrostaženými končetinami a tomu podobně). K tomuto záměru vedla ho jakási sluchová halucinance, nep slyšel stále ty kovi v zemi zvonit a věřil patrně na oné báječné bytosti, keréš se v mytcholgii nazivají Gňoumové a maluji se jako malé mužíci sdlouhíma fousi.

Naproti této fantazerii v jeho povaze bila fšak protiváha jiné vlastnosti totíš nesmírná třízlivost i ledová bezohlednost, keráš ho nabádala kotstraňování fšech překážek fcestu kladoucích. Tak jsouc potřeben protekce jistého advogáta Hinkela, keríš mu mohl svím fplivem pomoci k místu ředitele, postoupil mu svou milenku, s kerou bil uš zasnoubený, kerou fšak Hinkel náruživě miloval.

Afšak tu se vidí, kterak tento Bergmann při fši své vipočítanosti galguloval defektně. Může

sice bíti cedýrovaná věc neživá a odevzdaná foupIné vlastnictví, afšak Ella Rentheimová měla svobodnou vůli a samostatnou duši a teda o ní nemohla bíti zepsaná žádná suchopárná postupní listina na kolku, kerouš bi bila přešla viný majetek. Milovala pouze svého Bergmana, advogáta Hinkela negutýrovala, nepojala ho za manžela a zůstala svobodná.

Naproti tomu Bergman kerémuš i f příčině ženckích bil dle zásady jezovitské každý prostředek k dosažení oučele lhostejný a vítaný, pojal za chojť sestru Elinou, Krumhildu. Snajť u něho rozhodla téš okoličnost, že obě dífki bili dvojčatoma a že pokládal obě scela za stejné ve fšech detailech.

Bohužel, tento první chibný rok na jeho dráze bil velmi osudný pro fšechny jeho další manepulace. Kdybi si bil vzal zrazenou Elu, doufám že bi ho bila milující rukou odvracela od různých malversaci, pro keréš fšak Krumhilda neměla smislu, jsouc velmi egostoická a nádheri milouná. Bergman kusku tečněni svích záměrůch chopil se methodi velmi gritické. Jelikoš dobivání zlata a stříbra ze země je spojené ze značnými optížemi, uchílil se k lechčímu spůsobu a započal se svím dolováním nejprvki v bance, kde bilo zlato nashromážděné ve formě čéků, bankovek, změnek a oblekací. Poznenáhlu šahnul na fšecka svěřená depozita a vibral z banki, gde co bilo. Revizoři banki nebili bi na to

přišli, jako vždi, neboť revizorství je pravidelně pokládané za pouhí čestný ouřat. Revizorové ingasíruji svou renumeraci, potpíšou bilanci a navrhnou valné hromadě akcionářů apsolutorium. Afšak bil tu Hinkel, důvěrný přítel Bergmanův, keríš veděl o fšech malverzancích ředitelových. A nedostafše Ellu a pokládajíc Bergmana za původa jejího koše, vizradil veškeré jeho zašahováni do bangovnich kapitálů. Tejť ofšom bili revizóři povolané k svému úkolu, bohužel zjistili strašný deficit a v zá5í učiněné oznámeni kštátnímu zástupci. Pánové, gdo se tomu dostane do ruki, málogdi vivázne bez pohromi a má co dělat, i dyš je neviný — v Norcku totíš. Bergman bil stracený. V bance nastal strašný krach (proti kerémuš příkladně nĕgdejši hospodářská záložna bila pohou hračkou), lidé přišli o fšechno, néjen o íntres, nýbrž také o kapitál, malé živnostnici uvedené ve zkázu, a tak nastalo pravé gontrér, co chtěl Bergman provect. Místo zavedeni fšeobecného blahobitu bil proklínaný fšemi fkladateli a vrchni zemcki norcki sout viměřil mu pětiletý těškí žalář s příslušnýma posty. Zvíše noblessy a nesmírného luxusu zřítil se Bergman do separace, ze slávi a přepichu, ze svích závratných plánů ocejtil se náhle v litských hubách v nejhoršim slova smisle.

Afšak jeho zdravá gonštituce přečkala greminál. Po pěti letech bil propuštěný a vrátil se do svého domova ínfám degradovaný.

Zatím co seděl, ujala se jeho dočasné fdovi (sestry své Krumhildy) a jeho minoletého sina Erhalta Ella Rentheimová, první jeho láska, keráš na štěstí nepozbila svého majetku, téš v bance Bergmanové uloženého. Její cené papíry zůstaly neporušené — těch se Bergman bujť z nedopatřeni nepúmislně nedotknul. Ella vikázala své sestře bit a stravu na svém rodinném sídle, zděděném po rodičích, Erharta dala na študie.

Bergman se vrátil s kriminálu, afšak ho nečekala žádná otevřená náruč, ani chojť, ani sin ho neuvítali radostně. Odebral se téš na zámeček Elliný, ale gdešto jeho žena obívala zvíšený přízemek, jemu vikázán salón fprvním potschodí a f tomto salóně žil Bergman ouplně uzavřený celích osm let. Bilo to vlastně jakési pokračováni jeho uzavřenosti v žaláři, jakési domácí vězení. Jídlo mu tam nosila kuchařka, pro špinavé prádlo chodila pradlena, zrodinou svoji neměl žádných vstyků. Mluvífše o ňom neřikala Krumhilda „můj manžel“, nýbrž v dobré náladě ho nazívala „bangovní ředitel“ jako o cizém, v rozmaru zarkastickém pak říká oňom sardónicky „nemocný vlk“. Za celých osům let se s ním nesešla, on nesestoupil dolů. Syn po otci netoužil, otec se po synu netázal. Je to skoro proti lické přirozenosti, nep gdyši vedou nejhoršího zločince na popraviště, jeho matka ještě ho obímá a zůstává posledni, keráš ho miluje; v Rusku následujou ženy otsouzené muže do Siberie,

milenki jdou za milencoma, děti za rodičema. Esli sou v Norcku jiné glimatické fplivy, nevím, afšakisté jest, že starí mizantropik Ipsen miluje takovéto veselé poměry rodiné a touto famelií předvedl jaksi gabinetní kousek podobné útulné norcké domácnosti.

F tomto štádymu vážené pánové vinachází se záležitost Bergmanová a jeho nejblišího příbuzenstva a skutečně muším řícti že bilo spojeno zvelkou námahou, bich tyto premíze zesumíroval a pokujť možno zřetedlně vipověděl, bi bylo dalšímu porozuměné.

Pět let žaláře, osům roků domácího dobrovolného vězení — suma sumárům třináct roku uplinulo od bivalé slávi rodiny Bergmanové. Paní Krumhilda sedí ve svém pokoji dole a celí ten čas žére se reminizencí nat zmařenou egzestencí svojí, nat hanbou, keréš propadlo její méno po boku mužovém. Afšak jediná mišlinka ji ovládá a posiluje. Má sina, 20letého Erhalta, a tento má bíti její spásou. Má došloupnouti visokého důstojenství ve světě bi poškvrněné méno Bergmanové zas uvedl v lesk a slávu. Ajť jako jenerál ze slaunými bitvami, ajť jako gapitán, keříš bi se konečně dostal na nortpol a okupoval jej vejménu své vlasti, ajť učenec, štugatórsky sochař, malíř nebo vjiném trezóru — slauným se má státi na každý spůsob a to ftakové míře, abi vůči slaunému ménu tohoto prusluného Bergmana junióra vibledla zouplna a bila vihlazená

paměť gomprimovaného Bergmana senióra. Sin má skrátka rodinu rehablírovati. Touto mišlinkou obírala se matka celích pět let samovazbi manželové a pokračuje v ní dálšich osům let jeho problematické svobody. Ji ani tak nemrzí stráta manžela, jako něgdejšího luxuriózniho života a svěcké reputace. Defraudaci bi mu otpustila, ale ne ty násletki.

Scela jiný proces obehrává se fduši starého Bergmana. Ot prvního dne, co se vrátil zarestu, sedí ve svém gabinetě fsalónim obleku zbílou gravatou a očekává deputaci oné banki, kerou bil runýroval, že ho příde poprosit abi se ji zas postavil fčelo a bi uskutečnil veškeré své plány, keré se mu před lety tak špatně vidařili. On posujť neuznává že se dopustil defraudace, on posut negapíruje, že jest ouplně vihozený ze sedla, odbitý, že svoji úlohu dohrál. Hledí na svůj čin jako na pouhou neopatrnost a nedává vinu své lehkomislnosti, nýbrš svaluje fše na bívalého přítele Hinkla, keri ho bil vizradil. K jeho první fixni ideji stran těch kovů, keréš virve z lůna země, přibila dálší fixni idea, že bude ještě hráti velkou úlohu vživotě — a je stále připravený, aby na prvni uctivé zaklepáni na dvéře otpověděl zvučným, velkomyslným hlasem: „Jen dále, pánové, jsem připraven a očekávám vás.“

Divák ofšom ví, že tato deputace nepříde a je takořka trapné podiváni na tohoto starého muže, keriš tráví sklonek života ftakové divné

fiktivní náladě bes práce a bes porozuměni pravého stavu věcí.

Do tohoto podivného rospoložení manželů Bergmanových přichází jednoho zimního večera náhle a neočekávaně — Ella Renthajnová nýni jíš značně sestárlá panna. Obě sestry stojí zas po letech proti sobě a ačkolif bily gdysi dvojčaty, néni to žádné srdečné setkání. Je velmi citelné jisté napnutí mezi nimi. Paní Grumhilda Bergmanová jest naplněná trpkím vědomim, že žije z milosti své sestri, bívalé své sokině. O gontrolór Ella zas na ni hledí jako na ženštinu, kteráši oloupila o ženicha a jeho lásku. Je zřejmé, že Ella přichází zistým určitým plánem.

Jako má Bergmanová svou fixni utkvělou mišlinku ze svím sinem, jako ji má starý Bergman ze svím iluzórnim kutánim, tak téš Ella se zanáší jakímsi tvrdošíným záměrem. Přichází, abi k sobě nanovo připoutala svého sinovce, mladého Erhalta, kterého u sebe měla několik let na vichováni, gdyš bil otec pod zámkem. Chce jej adaptírovat, totíš vzíti za vlastního, abi nevimřelo její rodiné méno *Rentheim.* — Obě sestri stojí proti sobě jako protivnice zápasíce o Erhalta a divák skutečně neví jakí bude rezultág. Rozhodne-li se Erhalt, že bude vzhledem ksvé budouci generaci působit jako Bergman čili jako Renthajn. F příčině populace bilo bi to scela lhostejné afšak zrodiných příčin je to závažné.

Rozhodnuti jest ponechané jemu samému a tak ve třetím aktě nastává jakési rodiné gonzílium, k němuš je povolaný také otec Bergman. Po osmi letech setkává se zase ze svou ženou a zesvím sinem.

Jestufšak eště jeden faktor, kerí zašahuje fosut Erhaltůf a to jest jakási pani Fany Wildonová otmůže rozvedená žena, skerou Erhalt udržuje jakousi lizajónu, coš divák spozoruje mnohem dříf neš bistrozrak celé rodiny na jevíšti. Usiluje o něj teta, doléhá na něj matka, vizívá ho otec. U tety bi mněl vihlítku, že bude jejím universálnim dědicem, matka ho popouzí na slaunou životní dráhu, otec ho vizívá, abi ho následoval do práce. Tento poslední návrch láká ho nejméně. Do práce nemá žádnou chuť a taki nechápe, fčom bi otci pomáhal, po slávě, kerou mu rekomendýruje matka, také netouží, a stran tety mislí si nejspíše, že bude po ní jednou dědit tak jako tak. Skrátka, oznamuje rodičům, a tetě, že si uš zvolil povolání pro nejbliší periodu, totiš že půjde do kumpanie s paní Vildonovou, že pojedou na jích, že budou uživat slunce, tepla, láski.

Názvor tohoto probudilého mladíka je jakímsi variantem na onu známou pohnutlivou píseň, jejíš refrén vislovuje nepopíratelnou a mnohími učenci zjíštěnou praudu, že „jsme jen jednou na světě". U starého škarohlída Ipsena tento veselí motýf dosti překvapuje, ofšom ale

násletkem celé gonštelace v keré zaznívá, diváka neuspokojuje majíc značně hořkou příchuť jak vzhledem k tetě Elle, taki k matce. Jejich posledni náděje jest sklamaná a ačkolif paní Bergmanová při své tvrdé povaze néni dočista sympatétická, gdyš pronáší zdrcené slovo: „Ouplně bezdětná!“ vzbuzuje přece soucit.

Afšak i na Bergmana má tento rodiný víjef pádný oučinek. Bila to poslední kapka, kerou nádoba přetíká. Slyšel uš dříve ot manželki, že jest „mrtví muš,“ dal mu to jinýma slovi na jevo i syn Erhalt — a vzláštni jeho staf duševni došlupuje v momentě otchodu Erhaltového své gulminace.

„Tedy půjdu sám do té sloty života!“ volá fextázi a vafektaci opouští komnatu své manželki. Marně ho zdržuje Ella, fkeréš pot vipráhlou sopkou bívalého milujicího srce posujť dřímá jískra láski a soucitu, marně vizívá sestru Grumhildu na pomoc. Bergman otchází a slečna Ella, nevida jiné pomoci kráčí za nim, abi nepřišel kourazu.

Pofšom, co předcházelo, strácí divák zcela náději na nějaké přívětivé zakončení a jeho obava je odůvodněná. Venku padá sních, starí Bergman do toho néni zaopatřený a vihlítka na pochmúrnou norckou krajinu také není 100 bi ho rozveselila. Skrátka, gdyš kus cesty popojde přepadne ho náhle zimnice a politovánihodný muš ulehne na studenou kamenou lavičku. Ga-

taštrófa se blíži. Ještě posledně se mu zjeví Fáta morgána, kerá ho po celý život pronásledovala, náhle cítí na svém srci jakousi ledovou ruku, klesne naspátek a jest po ňom. Dle lékařcké diagnosy, jak sem bil poučený, je to nejspíš záchvat mrtvice a sice s koncem ouplně gritickým. Ftěch končinách néni žádná záchraná stanice a lékařská pomoc je naprosto viloučená.

Při garakteru jeho manželki je dosti podivuhodné, že po otchodu Bergmana a sestri vidala se za níma, ze sluškou a zlucernou. Děje se tak tomu oučelu, bi si obě sestri nad mrtvolou Bergmanovou podali ruce.

Obě sestri usoudí fkrátkém rozhovoru (násletkem pokročilé dobi) že to bila níská temperatura jeho srce, keráš ho zahubila a bilo mně násletkem toho podivné, že vůbec tak dlouho vidržel.

Ze stísněnou misli opouštěl jsem svoje stanovisko v dívadle a vičerpafše děj kusu ponechávám si rozumé do sešitu budoucího, nebojť mušim podotejčit, že málokeri kus dal veškerím rezencentům co proto, jako tento. Bili tentokráde ve svém ůsutku velmi nesjednocené, starí lišák Ipsen provedl nám zas jednou pořádnou čertovinu.

Doufaje ve Vaši zhovívavost jsem zúctou

Vavřinec Lebeda
obviklí dívadelni správodaj.

*

Pozn.: Významnou událostí divadelní byly v dubnu a květnu 1897 pohostinské hry Marušky Bittnerové, bývalého člena Národního divadla. Významná umělkyně, jež působila u Národního divadla od jeho počátku do r. 1890, po druhé od r. 1891 do r. 1893, byla získána k pohostinským hrám. Při nich mělo pražské obecenstvo příležitost obdivovati se jejímu umění ve třech rolích jejího repertoáru: v „Adrienně Lecouvreurové“ (napsali Scribe a Legouvé, přeložil V. R.), v Schillerově „Marii Stuartovně“ (přeložil L. Quis) a ve Spažinského „Paní majorce“ (přeložil Pavel Durdík). Tyto pohostinské hry Marie Bittnerové měly veliký úspěch; největší byl ve Stuartovně, kterou hrála třikrát. Adriennu hrála také třikrát, Féňu v „Paní majorce“ jednou. Bylo by došlo jistě ke znovuangažování Marušky Bittnerové, kdyby nebyla zemřela po porodu 2. ledna 1898.

Jako zpravidla, je i v tomto referátě Lebeda na štíru s cizími jmény osob. Tak Marii Stuartovně říká jednou Štupartovna, po druhé Štukartovna, jinde dokonce Štutgartovna. Leicester má u Lebedy výslovnost Klajstr místo Lestr, Burleigh Pedlheft místo Bérly, atd.

„John Gabriel Borkman“, drama o 4 jednáních od Henrika Ibsena v překladu Bedřicha Frídy, za režie Seifertovy, mělo premiéru 8. května 1897, nedošlo však pro svou symboliku porozumění u našeho obecenstva. Le-

beda, jako kdysi v „grytice“ o Ibsenově Rosmersholmu, netají ani při této hře svůj odpor proti p o n u r o s t i her norského dramatika. Byl to jeho osobní názor a přesvědčení, že hry, jež příliš drásají nitro diváka nebo jež předvádějí dokonce zjevy pathologické, jako Ibsenovy Příšery, na jeviště nepatří.

30.

UTOPENI MANŽEL.

F Praze, polovic mně síce prosíce 1897.

Slauná redagce Švandi Dudá Ká!

Vážené pánové!

Delši péri óda časová uplinula oté dobi co jsem posledně přišloupnul koukolu svému gryckému fpříčině posuzováni dívadelniho uměni a sním spojeních otborů během času pokračujiciho. Důvodi tohoto mého dočasného otumřeni mému povoláni jsou rozličné jakosti, hlauni výna fšak padá na můj slábnouci tělesni organtýzmus, keríš zrostoucíma letoma podléhá mnohím defegtům zdravotnim. Ajť nemluvim ani o svém odvěkém regmantýzmu, snímž sem letošniho roku bilo prázdninách v Bělohradě, bychsi jej f tamnich proslunýych láznich sladinovích dokonale gonzervíroval, ještě ktomu fposlednich dobách přibili téš podvržené lanýže, o kerichš doposujť mnohé učenci se roscházejí zdáliš mohou bít požívané nepné. Záležitost těchto hup dosut néni defenetýrně rozluštěná ačkolif bily podřízené i jednomu sčetných a nemilých paragraftů trestniho zákona.

Jak řečíno ani tyto problamatické houbi (latinckím ménem sglérodoromit) mně nesklátili, jíchš sem byl doposujť náruživím požívatelem. Pojednou fšak se na obzoru Tchálie viskytl novikus od pana *Rutha* potytulem UTOPENI MANŽEL. Jakolif mně neurčité tušeni zdržovalo toho dne bich svůj domáci krp neopouštěl, hlas povinosti volal mě na obviklé stanovísko do dívadla, a gdešto sem do té dobi byl poměrně regonvalencent, otonoho večéra značně se můj staf pohoršil a dostavila se značná recitativa. Regmantýzmus, keríš — díki fšemu ousilí veškerých mně ordinujicích lékařů — podařilo se aš posujť udržeti fplné síle na jednom místě logalízovaný hlauně na krajinu hřbetovích obratlů a bedernich svalůch, rozlezl se mi po řečené premiéře (jejíš repriza bila toužebně očekávaná) po celém těle, kčemuš se připojila dosti radigálni křipka zjakousi nevolnosti foudech vůbec. Uposlechnufše tohoto vístražného hlasu a nemohouc se vůbec pohibovati zobviklou lechkostí, trávil jsem věčí část potzimku na lůšku. Prostřetki medenicálni, příkladně salycil, ruku vruce zléčenim domácim, jako sou křenové placki, udržovali mně z nejlepšim úspěchem fchorobném stavu, a ftěch dnech, gdy semusel upustiti ode fši činosti krátil semsi zoufalé chvíle vhorké posteli sledováním horlivých připraf ke zřízení druhého českého dívadla. Bohužel právě té dobi nastala ftom jakási stagnance, nebojť pan inže-

nýr keríš měl dodati nové pláni na nové divadlo, bil zaměstnáni správkou prasklé troubi na jakémsi vodovodě, následkem čehoš društvo národniho divadla zatim ze zálibou upustilo odálších projektilů.

Fšak díki Bohu, přirozenost lická je mnohdy silnější než veškeré léčebné prostřetki a taki mně se vzdařilo virvati se zobjeti lůška bich se mohl nadále věnovati zástoji, kerémuš sem jíš vmlačích letech zasvětil svůj život i egzestenc.

Strefilo se na štěsti fdobě gdy bil avízovany zajimaví podnik dramartickí, tak zvaný *cýglus Máje* osmi her ve Švandovém dívadle na Smíchově, do něhoš také mně bila zaslaná olná fstupenka. Ke chvále divadelniho aran žamoá mušim podotejčit, že nikolif na poslední galerii, nýbrš do pargaretu, gde sem oučasten dosti enteligentni společnosti. Pohibuji se tam v cerglu rezencentů vůbec, tak příkladně tam sedí grytígři s Politiky, Národnich, Hlasů Národa, Listů radigálních, téši redaktor otborného lístu znovuzrozené „Tchálie“ pan Ladecký ze zálibou viplňuje jeden z fodelů keréš jelikošt jesdívadlo Švandové vůbec menšího měřítka sou rozměrů poněkujť miniaturálních.

Do cýglu Májového byli pojaté hri, keréš hlauně pro nedostatek poštouniho zřízeni nemohli se dostati do Národního divadla, nebo keréš jsou zepsané ot nečlenů družstva, nebo keréš na mnohých zahraničních divadlech se dá-

vaji segcelentnim úspěchem, nebo keréš konečně byli zepsané autoritami domácími buď živými nep zesnulímy a nemohli svou gvalitou vyhověti přisným požadafkům, jaké se kladou na hri příkladně páně Ruthové, snímiš nemohli Gonkúr ovati.

Pofšechný průzor těchto her hodlám si ponechati, aš bude celly Májoví cyglus ukončení, bichonich měl jaksi zaokrouhleni průjem a semetrickí náhlet.

Dnes nuším jen podotejčiti, že nat tímto Májovím cyglonem her ve Švandovém dívadle vévodí jakási Fáta Morgána a že je málo příkladů vhisteryi divadelní a téš koňskích dostihů, abi se naskítlo tolik překážek, jako se objevili proti této Garni tuře, v nejlepším oumisle zosnované.

Hri Májové bily původně určené na osm týdnů a sice pravidelně vždicky na středu. Žádné pravídlo fšak néni bez výminky a tak také skůtečně jenom nejmenší procento smíchofckých her připadlo fakticky na určené dny, naopak největší počet řečených střet bil přeložený na štvrtek, na pátek nep na sobotu, eventunel na outery, keréšto dni byli později vždy zas jinými nahražené.

Prvni překáška smíchofckých olimpiát viskytla se f panu Ermetovi Zacharonim, mímovi vlaské národnosti, kerýš bil získaný původně na jednu pohostinckou hru v Národním divadle ve

středu dne 27. řina, gdy měl být provedený *Lear od Štépíra.*

Plné očekáváni chvátali lidé do Národního dívadla a téš já sem zvinaložením veškeré své enerýže překonal oněch pět potschodí, abych zaujal svoje pozorovací stanovisko na poslední galerii.

Gordýna se vihrnula a naskitl se mně dosti udivený pohled, že se Leár dává tentokráde ouplně fcivilním gostýmu a jen spěti osobnostmi, z níchš jedna hlauní na šklonku kusu podléhá jakémusi delerium tremens čili vědeckím slovesem paralýze moskové. Princezny Gorilla, Regána a Kordidélia bili vůbec vinechané, gdešto Lír vistupoval f podobě pastorové. Teprf na konci kusu bilo mně visvětlené jedním ochotným mandoletářem, že to nebyl nikolif král Lír, nýbrž nordické dráma *Příšery* otypsena. Otcházeli sme fšechni zmoski otřesenými, jako vůbec po mnohé hře tohoto nevrlého starého Noršvejda, kerýšto dojem bil tentográde sesílený hrou vlaského interpretendenta.

F příčině původu vlaského míma bilo vislovené mínění, že jeho rodiné méno znělo původně Izák Kohn, coš přidánim libozvůčnějši koncofki Zakóhny převedl vílučně na talianskou provenienci. Víklat křestného jména Ermetto jest filologama posut neproskoumani.

Odjezdem tohoto vzácného hosta Národního divadla zdáli se bíti dálši překáškí cyglónu

Májového zažehnané a bílo doufáno, že fdálšich intervalech bude spráuně pokračováno. Afšak po 14 dnech navrátil se vlaski traktéd a náhodou padlo jeho dvoudenní vistoupení o5 na středu s přetcházejicim úterkem, násletkem čehož i v reperitoriu smíchofckém nastala změna, bi nenastalo vlavicích citelné alibi obecenstva.

K dalším svím pohostinckím hrám vivolil si pan Zakohni taliánskou hru *Pravá duše, Na cizím chlebě* a druhí den *Krále Líra,* tentokráde veretábl sklatbu Štépírovou. Zefšech těchto kusů otcházelo publigum mnohem více uspokojeně než *Spříšer,* neptobili gabinetní víkoni hereckého talentu, jménovitě *Lír* objevil se veveškeré své zdrcenosti, keráš tohoto dávnovékěho potentáta potkala následkem jeho překvapené a nemoudré apdikace vůbec a viděděni zneuznané céri Gordélie zvlášť. U tohoto předhisterického monarchi dochází ouplné platnosti starodávné poříkadlo, že jeden otec uživí lechčejc 10 děti, nežli 10 děti jednoho otce. Jeho dvě nefděčné dcéri Gorilla a Regána eglatantně prokazují, že se tak může díti i v nejvznešenějších rodinách a že téš i králofckí vejmínek je slazený peliňkem. Průjem hri je starším nafštěvovatelům dívadla dosti známí, mlačí pak fdálšim průběhu života se sním zeznámí, pročeš mně nestačí stísněná dimenze Vašeho orkánu, bich ji podrobně vipysoval. Jen muším podotejčit, že vlaski agtér zouplna vyhověl požádafkům, keréš autor kusu na represen-

tanta Lírového klade a pochibuji, zdáliš se zesnulá labuť Avonská za svého života dočkala podobného elementárniho znázorněni britického panounika. To nebil král jen každým coulem, to bil královcký zjef každýmilimetrem. Přetchůtcové Zakohnové pánové Salamíni a Rossini sotva to mohli věruhodněji podati, pokujť se na jejích víkony ziných a podobných tragédii pamatuji. Bili to srcervoucí výjevi zničené královcké egzestence ofšom zaviněné vlastni krátkozrakosti. Jako ve mnohé iné, téš ftéto impozantni tragtédii hemží se to průběhem a na konci mrtvolma obojiho pohlavi.

Po tomto uměleckém intermezaninu bilo domníváno fšeobecně, že smíchofcké tředy budou uvedené do svích kolejích dokerích dle řádné časomíry týdeni náležeji. Afšak jíš vjedné starši pepopeji napsané jsou slova plná inštynku a tušení různých nepřijemnosti: „Ajfrcüchtig sindes Schick Saals möchte!“ keráš se i tuto plnou vehemenci opostátnila. Násletkem politické gonštelace vipukli f Praze neočekávaně jakési bouřlivé diference mezinárodni, majíc vzá5í zákroč brané moci poboku policejni jízdy. Toto dragonické opatření ofšom mělo značný fplif na veškeré podniki zábauné, hlauně fšak na dívadla, tak že vněkerích známahou veškeré aritmetiky bilo velmi optížno napočitatí tři tucty divákůch. Takovíto stafuměni byl velmi závhodně viznačený starím latinckým básnikem nehledanými slo-

vesi: „In der almer silencia museum.“ Coš viznamenává příbližně: „podnátlakem Marsovím umlkaji Múzi.“

Zdálo se, že Fáta nasitila svého Molocha, afšak ještě jednou měl zakročiti shluk okolíčnosti. Tato posledni zápletka nebila druhu nepřijemného, nebojť plagáty Národniho divadla oznamovali tentokráde vyšloupnutí reputovaného tragéda národnosti polcké, Romána rytíře Jestřampce *Żaluzionského.*

Toto méno má unás víborný zvuk otroku 1890, gdy se nám tento polcki garakterni agtér přectavil poprve. Jakolif nás bratři Poláci fohledu politickém ponechávali velmi často fbrindě, tato disharmónie nepřenášela se na f Styki literárni a umnělecké, gdešto sme toto odvětví použdy pěstovali někerým faktorem, keríš bil mocen jenzika polckégo. Heslo „kochajme sa!“ fedroval za svého života zvěčnělí Edvard Jelínek, náruživí Polóniofil, testamentárně pak přeuzal jeho oukol Adolf Černý, těšobeznali ve slovancké vzájemnosti.

Ke svím pohostinckím hrám vibral sobě pan Želazonski sérií tragtédii Štépírových, vyjímajic *Loupežnici,* zepsané od Fridricha Šilera.

Počátek bil učiněný z *Hamletem,* timto pochmůrným princem dánckím, původem z Helzingfóru, nat kerím si veškeré literárni historici a estetigři jíš málem sto let lámou hlavu, esli bil fagtickí blázen anep esli jeho šílenství bilo pou-

ze simultání. Ajť je tomu jak chce, informaci ftéto otásce mohl bi podati jen Štépír sám, keriš fšak ke svím dramatům nezanechal žádného gomentáru. Jisté jest, že tragedédie kráčí ve svích tradicích stejným krokem dál a má poždy jednostejný vísledek. Ještě sem nebil světkem, aby bil Polónius probodl Hamleta a zranžíroval divadelni přectaveni, nepabi byla králouna Getruda spadla zvrbi do řeki a Ofélie zahinula otráveným pohárem. Na konec je scela lhostejné, jakím spůsobem sejdou ze světa, nebojť hlauni věci zůstává, že téměř žádná zosop jednajicich hru nepřečká. Takovéto rozuzlováni gonfliktu bilo u Štépira velmi foblibě. Podobným spůsobem naložil sfigurinami v Romeu a Julii, fotelu, i jiných. Bil to prout dobi a Engličané mušeli vidět kref. Posuť tam sou fobyčeji sirové bifteki a boksováni.

Lítuji velmi vážené pánové že pro krátkost času a papíru nemohu podati detajlírované vilíčení Hamletové interprétace, rouněš i dálších kusůch, vekerích polcký tragét dostoupil vrcholku mimického podáni, totiš jako Franc Moor (tento otporný vívrhel!) v *Loupežnicích* a jako *Otchello*. Jakošto *Rómeo* méně mně rosplamenil a sice násletkem, že role podobného přisládlého žándru nesvěčí jeho heroickému naturelu. Fúlohách fšak, gde milostná vášeň poskituje přiležitost i kistým násilnim víkonům, došahuje oučinku gompletniho, tak zejmena *Fotelu*. Jen

takovímto ekceletním provedením přičemš stejným dílem účinkuje jeho štatúra, orkán i gestigulance zapomínáme poněkujť na piramidálni pitomost tohoto moura, podlehajiciho strašnému bulikováni onoho darebáckého intrigána Jága kerehoš — jak se samo zrozumívá — dával pan Bittner. Tentokráde fšak si to odnesl. Otyllo ho přiškrtil, aš mu tekla kref, coš zvíšovalo dojem praudě podobnosti.

Zbívajicí část své rezence zašlu po svácich do 1. zešitu dalšiho ročniku, vižadujíc opšírnějši úvahi.

Přejic Vám vážené páni šťasné a veselé svátki štědrého Ježiška a ke fšemu zdraví žaludek a doufajic že i na dále mně podržíte fanga žamoá zůstávám

zúctou odaný

Vauřinec Lebeda m. p.

*

Pozn. Jak uvádí Lebeda na začátku svého prosincového referátu, šel se přes svůj „regmatyzmus" podívat na čtyřaktovou frašku Fr. Rutha „Utopený manžel", která měla v Národním divadle premiéru 16. září 1897 za režie Šmahovy. Od onoho večera se jeho zdravotní stav značně zhoršil. Více o hře samé Lebeda nepovídá... — Potom věnuje pozornost cyklu her, které pořádal spolek spisovatelů-be-

letristů „M á j“ ve Švandově divadle na Smíchově. Bylo to celkem 8 večerů (počínajíc 29. říjnem 1897), na nichž byly uvedeny na scénu významné hry cizí: Braccovy „M a s k y“, Schnitzlerův „A n a t o l“, Hauptmannův „B o b ř í k o ž i c h“, Halbovo „M l á d í“, Becqueovi „K r k a v c i“, Sudermannovy hry „Z á p a s m o t ý l ů“ a „M o r i t u r i“, Ščeglovova „Past“, Maeterlinckovo „V n i t r o“ a také F. V. Jeřábka „M a g d a l e n a n o v é d o b y“ a K. Maška „S t u d e n t i“. Byla to patrně jakási demonstrace proti repertoáru Národního divadla, nevšímajícímu si podle mínění pořadatelů cyklu dostatečně moderní produkce dramatické, cizí ani domácí.

V Nár. divadle hostoval v té době proslulý italský tragéd Ermete Z a c c o n i se svou společností o třech večerech. O prvním, 27. října 1897, byly hrány Ibsenovy „P ř í š e r y“ (Spettri), o druhém z Turgeněva zdramatisovaná novela, aktovka „N a c i z í m c h l e b ě“ (Pane altrui) a „P r á v a d u š e“ (Diritti dell' anima) od Giacosy; o třetím večeru ukázal se 24. listopadu Zacconi v titulní roli Shakespearova „K r á l e L e a r a“. — Ještě druhý cizí host vystoupil téhož roku v Nár. divadle; byl to vynikající polský tragéd Roman Jastrzebiec Ž e l a z o w s k i, hrál 7. XII. titulní roli v Shakespearově „H a m l e t u“, 10. a 12. XII. France Moora v Schillerových „L o u p e ž n í c í c h“, 13. XII. Romea v Shakespearově „R o m e u a J u l i i“, 15. a 18. XII.

O t h e l l a v stejnojmenném dramatě Shakespearově. Żelazowski vystupoval v Nár. divadle už r. 1890 (viz str. 340 a násl. I. dílu „Z poslední galerie“).

31.

RADUZÉNA A MAHULÍK. — PSOHLAVCI. — OTPOUTANÉ ZLO.

Slauná redakce Švandi Dudáka

Fpraze.

Velecené pánové!

Každé odmlčeni mé gritycké individualety má svou příčinu vnepřístojnostech zdravotnich skerýmiš mi jest po celou druhou polovici mého živobytí zápasiti, gdešto jsou to vzejména potzim a zima keréš mím sanytárnim pomněrům nevihovují, mnohdy pakto bívá i nastávajici jaro zesvími ekvitačními větroma, tak zvanou rovnodenosti, kerouš pociťuji vefšech oudech.

Tou příčinou stalo se žesem bil pozdržený ve víkonech, o kerichš bich bil velmi rát podal své thé oretické i praktické návzori po příkladě iných rezencentů, nep snaha derekce Národniho dívadla fotboru novinek takořka zimničně pokračuje. Bohužel právě ftom opdobí se mě zmocnila ona zmíněná indepozice.

Tak fposlední sajzóně objevil se po delší přestáfce o5 pan *Julius Cajer* zjednou ze svích mítických her. Tento nadaný autór v dřívějších dobách dosti často dal na jevo ve svích publekacich, bujť víslouně nepi mezi řátkoma, že mu

dočista nic nezáleží na tom esli vihoví tak zvaním „davům", této hydře ordijálniho obecenstva keráš pro zástoje faktického umněni be100ho nemá žádné porozumění, a vitvářel své orientálni, žaponcké, čínské, arápské a tomu podobné fantazérie bezohledu, zdáliš budou čtené nepne fkterémšto ponímáni se značně líšil ot názorů svích nakladatelů, kerímš hlauně záleží na tom, bi byli kníhy čtené rešpektýrlich kupované, coš má u nakládatelů víznam totožný. Afšak průběhem času pozměnil pan Cajer svůj návzor fohledu nesmrtelnosti posthůmni, každopádně vždycki problamatické, a othodlal se po příkladu jiných gonkúrovati o vzájem a oučastenství onoho bornýrovaného publiga, kerémuš se druhdy ve svých přemluvách a veškerím svým působením ouskostlivě vyhíbal. Jelikošt pak jest oučinek umněleckého díla na divadle ouplně bezprostřední, takořka centripedálni, othodlal se k nastoupeni této cesty a téššem o někerém jeho pokuse ftomto smněru podal referát. Letos přednesl abonentům národniho dívadla nové dráma pod názvem RADUZÉNA A MAHULÍK. Jest vzato ze života staroslovenckého, pokujť měli své vlastní králové, a že není opsach pouhou báchorkou, jak podotejčil natytule, vysvítá z okoličnosti, že méno Mahulík posujť se mezi námi udržuje a jeden potomek tohoto rodu, patrně bouřemi života zahnaný s tatrancké říše, má f Křemencové ulici f Praze plzenskou pivnici.

Poněkut mě do rospaků uváděl názef díla. Kdešto — esli se dobře pamatuju — je nadepsáno Raduzéna a Mahulík, sčehoš viplívá, že první osoba jest pohlaví ženského a druhá muského, na divadle jeví se praví opak této zásady: Raduzénu hrál pan Matějofskí a Mahulíka paní Kvapilová. Afšak ftom jest právě smisel báchorky, gde pravdou bívá praví opak toho co se vipravuje. Opsahem pohátki jest láska královckého prince ke královcké princezně, eo ipsen se rozumí, že z rozličných rodin. Pomněr mezi těmito rodinami jest přibližný jako mezi Monteki a Gapuletoma, a zejména matka princezny Mahulíka má nezvratnou nenávist k dynastii prince Raduzeny, keráš ji vede k báječné nepomišlenosti a ukrutnosti, že dá prince přikovati na visokou skálu, jako se svého času stalo antickému goryfeovi Prometějevu, keríš byl trvale umístěn kdesi na Kaukázu. Tento víjev jest jaksi centrálnim efektem, spojeným ze značným hromobitím.

Ale jako fkaždé skoro situaci na světě se vinajde klíč k jejímu rozuzleni, také tuto bil nalezen klič ot zámku železného kruhu, v němš úpěl princ Raduzena kdesi na Kriváni, a princezna Mahulík vikoná osvobozovací akci, otevrouc pouto milencovo. Za tento čin uvrhne na sebe nenávist a kletbu své matki a vidouc, žeby ji u rodného krbu nečekal více žádný met, prchá ze svím milencem do sousedniho království, zanechávajíc matku na skále, kde ji princ Raduzé-

na za bujné její vlasi přivázal k borovici, bi nemohla milence dále pronásledovati.

Kletba staré náruživé královny se viplní strašlivím spůsobem právě fokamžiku, kdy princ Raduzena přichází domů, schledá otce mrtvého a jsa zletilý a fplném víznamu jediný muskí potomek mohl bi nastoupiti vládu. Bifše poliben ot své matki zapomene ve smislu kletbi své tchíně na milenku, na její méno, na celí svůj pomněr, na fšecko, co se bilo událo, a zoufanlivá dífka promění se z hoře nat tím v jakýsi druch smutečné vrbi anep topolu. Nohama vroste do země, z rukouch virostou větve a politováníhodná dífka oživuje pouze ve chvílích, kdy technicki perzonál za ní rosvěcuje bengál, násletkem čehož se strom stává transparentní. Na konec fšak zmizí toto kouzlo, jsouc přemožené neoblomnou láskou, a mladí lidé jdou za sebe.

V této dramatické pohátce pana Cajerové jest mnoho poesie, ale místama i dosti slovesného průtahu a lýrigi, násletkem čehož se protáhlo první provozování skoro do půl dvanácté, a ještě i repríze dodrželi solídně jedenáctou. Raduzenou a Mahulikem přibil repertoáru kus značného významu a zhledem k jeho délce užijou abonenti svích peněz plnou mírou, pro partér k stáni jest pak jakousi skouškou vitrvalosti nohou.

Z dalších novinek spůsobila značný rozruch nová opera od pana *Karla Kovářoviče* PSO-

HLAVCI, gomponýrovaná na libretto zepsané ot pana *Karla Šípka* dle souhlasného románu pana Alojza Jiráska.

Poněvač jestento vítvor páně Jiráskůf ekcelentního víznamu, bil i mnohím divadelním habitantům scela neznámí a zástoj *Psohlavců* násletkem toho zouplnou novinkou. Tito Psohlafci bila starodávná odrůda Čechů, majíc obidlené krajiny na českém jihozápadě fokoli Šumavy, tak zvané Chodové, jejichž bodré potomci posujť žíji ve městě Domažlicích a tom okršku. Nosili hole ze sekirkama, měli za společníky věruhodné psi na spůsop bernardinskích, afšak scela jiné ráce, a hlídali české hranice proti sousedům, keréš věrné svému historickému posláni činili použdi fpády tam, kde bili nejméně vítané. Za to měli Chodové mnohé privilegia a mohli choditi i do lesů na dříví, jsouce neodvislé a jen českému králi poddané. Tento staf změnil se fšak po bitvě bělohorcké, keráš vůbec spůsobila vnašich domácích dějinách truchlivý obrat. Poslední službu prokázali králi Bedřichu Falckému a gdyš tento hrdinckí král po krátkém panování provedl rychlou likvidaci a Čechy z bezpečnostnich ohledů co nejkvapněji opustil, došlo i na ubohé Chodové. Pergamenty pobrány, Chodsko dáno pod vrchnost jistého pana Lamingena, a když se bouřili proti robotě, vysláno proti nim ojsko a jejich vůdce Jan Sladký Kozina v Plzni popraven, coš se stalo po dlouhém procesováni

na sklonku sedmnáctého století. To jest historický potklat románu Jiráskového a následovně i operi Kovářovicové.

Libretista i gomponist proštudovali bedlivě román i též krajinu chodskou dle jenerálštábnich map a spůsobili rukou společnou dílo, keréš bilo senzačně přijaté derekcí, drušstvem i publigem. Jelikoš fšak ftomto vítvoru vistupuje dopopředí hlauně hutba, fkeréš nejsem obeznalí doté míry jako pan Kovařovič anep aspoň fpomněru jako mé gritycké golegové muzigálni, upouštím od podrobného průřezu, téši i zohledu, bi můj úsudek neoučinkoval na vírok znalecké poroty, nebojť *Psohlavci* jsou operou gonkurenční. Fté příčině ponechávám přednost úsutku gapacitám hudebním, jako pan Boleška a jiné, ftéto záležitosti autority gompaktní, doufajíc že jejich rosudek nemine se zžádostivím oučinkem.

V dálším ohledu vineslo nám dramartické tvořeni jinou pozoruhodnou novinku potytulem OTPOUTANÉ ZLO ot pana Františka X. Svobody, coš jest vítvor pouze jenom slovesný bez veškeré hudební přísady. Esli se o ňom téš zmiňuju, činím jen pro gompletnost, nepjest dosti choulostivé a risgantní probíráni tohoto autora, keríš jednou svého času vlastnoručně polemízoval proti neopatrnému konštantování, že má dramatické nadání. Z autorami, keréš píšou k svým kusům kodicily a k referádům gomentári, muší bít člověk vždy opatrný, bise neblanýroval.

Otpoutané zlo může bíti ponímáno jednak ve smislu absraktnim jakošto dušeuni proces, keríš působí na diváka velmi zdrcujicim oučinkem, jednak ve smislu fysickém, gdešto fposledním aktě spůsobuje rozuzlení logomotiva richlovlaku, pot kerouš zahine hlauni jednajici osobnost. Bich podal náležitý průjem kusu, chistal jsem se na náfštěvu zasiny (totíž repríze), kerášto příležitost mně bila odejmuta derekcí, jenš opakování kusu na neurčito odložila. Ponechávám tedy zatím tuto otásku in suspenzórium.

Po těchto událostech na jevišti a zároveň jíš zjejich průběhem bila naše veřejnost o5ně rozplameněná otázkou *druhého českého dívadla*, keráš fstoupila do jakéhosi agtuálniho štádimu násletkem toho, že praská obec, vědomá si svích poviností k požádafkům českého umněni vůbec, schiluje se k rozhodnuti, abi darovala na staubu druhého stánku dramatickích Můz potřebný podzemek. Toto rozhodnutí opce patrně jest pokračováním blahodárných snach, keréš osvěčovala obec v jiných otáskách uměleckích, a vísletků, kerích se dopracovala, jako příkladně zuměleckou komisí, keráš prý otstoupila jen sté příčiny, že nemohla stačiti horlivosti opce, zjakou tato veškeré návrhy a požadafki komise prováděla. Neboť měscká rada a zbor obecnich Starších chtěli zachrániti ještě mnohem vícero než samotná umělecká komise. Tak příkladně veškeré starobilé a památné budovi, keréš bili zbou-

rané, budou prí znova postavené, arci viném štylu a rozměru, zejména pak sloužiti budou oučelům činžovním. Veškerá záchrana takovíchto budof jakoš i regulace a co s tím souvisí bude zadáno panu architégru Tichnovi, keríš vždy prosadí, co bi žádný jiný neprosadil.

Pokujť se týče druhého divadla, hlauně jeví příkladnou horlivost slauné Družstvo Národního dívadla, keréš prohlásilo obětavě, ajť postaví divadlo kdo chce, ono že ho povede ve své rejžii, a dle dosavadních svích zkušenosti.

Předsedadrušstva pan Dr. Růžička svolal angetu, do keréž — abi projednáni bilo co nejobjektivnější — pozváno bylo z různých gorporací po dvou delegátech, Národní divadlo pak se zoučastnilo asi patnácti. Předseda pan Dr. Růžička, pan ředitel Šubrt, páni kapelnici, páni režižeři, pan tajemník Dr. Kadlec, páni herci, pan inženýr dívadelní a tak dále.

Pan Slukof zesumíroval prý ménem herectva návzor o druhém dívadle asi takto: budíš to divadlo činoherni a budíš ve spojení z národním divadlem, tedy jaksi filiálka. Ale ať má svého zvláštního ředitele, svůj perzonál, svoji správu finanční, svůj fundus inštruktus atakdále. Toto stanovisko bilo přijaté mnoha členama angety zviloučením první podmínky, aby totíš nebilo inventárnim příslušenstvím Národního dívadla.

Angeta prozatim nedospěla k defenetýrnimu

vísletku, neboť uprostřed jednáni bilo prý náhle k tomu poukázáno, že nebyl pozvaný téš nápověda Národniho dívadla, portýr, vrchní lampář a zejména pan Špaček, keríš by zajisté mnohou skušeností, mnohím návzorem přispěl k osvětlení otázki, neboť již po drahnou dobu se oučastní správi dívadla.

Neopomenu, vážené pánové, podati virozuměni o vísletků této památné angety budeli jakí a zůstávám fouplné odevzdanosti

Vauřinec Lebeda,
obviklí Váš rezencent dramartickí.

*

Pozn. Omlouvaje delší přestávku v referování opět churavostí, posílá Lebeda tento svůj referát nedatovaný; otištěn byl v květnovém sešitě Švandy dudáka r. 1898. Tentokrát věnuje Lebeda pozornost Zeyerově pohádkové hře „Radúza Mahulena“ o 4 jednáních, s hudbou Josefa Suka. Premiéra v režii Seifertově byla 6. dubna 1898. — Také opera měla v tom měsíci významnou premiéru; byli to „Psohlavci“ s libretem Karla Šípka podle Jiráskova románu, zhudebnil je Karel Kovařovič. Tato opera byla odměněna cenou konkursu Družstva Národního divadla. V režii Adolfa Kroesinga, v nastudování a za řízení prvního kapelníka Adolfa Čecha byla premiéra 24. dubna 1898. —

„O d p o u t a n é z l o", drama o 3 jednáních, které napsal F. X. S v o b o d a, bylo dáváno po prvé 3. května 1898. Lebeda nemohl tu pominouti mlčením polemiky Svobodovy s referentem, týkající se hry „Márinka Válková" (viz str. 265 I. dílu „Z poslední galerie").

V závěru svého referátu zabývá se Lebeda tehdejším stadiem otázky d r u h é h o č e s k é h o d i v a d l a v P r a z e a reaguje satiricky na stanovisko, které zaujalo v té otázce Družstvo Národního divadla.

32.

LOSMRSHOLLT. — UTOPENÝ ZVON. — ANDREA GRÍNY.

Slauná redakce! Vážené pánové!

Čím dále timéněro vicházim zúžasu vážené pánové a čim dále tímu diveněji tážu se jakonen proslulí a posujť griticki dosti neobjasnění dánckí princ Amulet, držící umrčí hlavu vruce: Semanep nejsem?

Ftuto pochibnost bil sem přivedeny Vámy vážené pánové ahorečným spůsobem jakím odnoveho roku pokračujete fpubligaci svého žornálu. A esli mohla býti jakákolif pochibnost zdáliš se pohibujeme posujť ve století devatenáctém anep sme štoupli jíš do dvacátého: změnou, keráš se udála fperiodách Vašeho vicházeni bila problamatická záhada bez otporu rozluštěná. Nebojť gdešto vminulém století bil Váš mněsičnik vjednotlivích případech vidávaný ftermínech gvartálnich, objevuje se nýni každého tídne, kerášto nesrounalost skůtečně může býti visvětlena jenom okoličnosti, že má bíti obecenstvu vína hražený rok, keríš násletkem degretu císaře Viléma ze stoleti devatenáctého přišel k vímazu.

Muším visloviti upřimné politování, žesem o Vašem projegtu nebil vyrozuměný fčas a dříve, jako patrně ostatni spólů pracovnici, bich se také ze svou hřívnou bil mohl přihlásit. Ofšom přetpokládám že se to stalo násletkem mích povědomích chorop afšak obviklá gurto Ásie redagčni vižadovala biste mi téš zaslali intimát o chistané reformaci a já, pokujť defegt můj bi dovolil, bil bich se dostavil jako jeden můš.

Je sice prauda, žesem na delši dobu visadil svoje referády coš mělo bohuvžel přičiny ouplně sanytérni. Nebojť gdědičné chorobě mé regmantýzmu, ohledně keréhoš lékařcké tché orie stále kolisaji, nemohouce nejen gonstatovati jeho příčinu, alebrš i neznajice dragonického prostředku kerím bi byl schorobného těla defenetýrně vipuzení, přidala se vminutých letech agútni iškyás, keráš fohledu medecíny může býti pokládaná za jakísi vrchol a zdokonalení običejného legra a tvoři fotborné patcho lógii a theer Apii nepřekročitelný zénit lékařcké oučinlivosti. Ftomto hygienickém štádymu připadá pacientovi, jakobi mněl falterírovaných oudech tlučené sklo a richlost tělesného pohibováni reducíruje se na mínium, tak že každý jen poněkujť skušený lékař má jedinou praktickou radu: zůstaňte stím léžet.

Skůtečně sem taki byl nucený používati tohoto radigálniho prostřetku delši čas, násletkem čehoš sem nemohl své bívalé síly věnovati oukolu kněmuš sembil váženou redagcí potažený. Ne-

bojť gdešto mně moje kvartýrská udržovala jedním dílem na lůšku a dílem obalovala prýznickíma obklatkoma, vinacházel semse fsituaci podobné balzamírovaného ejipckého Faraona a násletkem toho bilo mně nemožné ftomto stavu zaujmouti svou gritickou stolici v Národnim dívadle. Tak semušel informačni činost fohledu tom přenechati zouplna golegům z baligónu, doufajíc že jí zastávaji ve zděděných tradicých kouplné spokojenosti publigum.

Bohuvžel, za ten čas vis3dalo se vícero kusů produkce tuzemcké i zahraničné a velmi sem lítoval, žesem nemohl podati své návzory přes vynikajici vítvori jako bila *Záza, Forman Henčl, Cyráno de z Bežerláku, Ohnivá země, Psohlavci, Bezláski, Neznámá peunina, Fpát, Bratři* (na spůsob japanézrů), *Šárka, Selcká bouře* a tomu podobné jiné, zníchž někeré byli potsazené hutbou a to zejména operi.

Ofšech těchto víkonech bil bich rát podal náležitý gritický průzor, ale jelikošt mě držel fobjetí bůh Eskuláp nemohl sem se přivinouti kbohini Tchálii. Teprv koncem roku počala se moje chorobnost do jisté míry zotavovati afšak ne tak spolehlivě, bich bil zouplna vivázl zefšeho nebezpečenství lékařckého.

Nevím, zdáliš slauná redagce násletkem delší mé odmlčenosti mně pozbila zevidence čili pokládala můj pasívni staf za rezegnaci, coš fšak se neschoduje s fagtickím stavem okoličnosti.

Sem jako dříve ochotni působiti kouplnému zdaru našeho dramartyckého ústavu ruku vruce zvážením golegou panem ředitelem Šubrtem, zoběma dramaturgoma panem Lírem a Fíbingrem, ze slauným druššstvem a zefše mi golegi grytickími. Ftéto věci doufám sme fšechni za jedno a gde nestačí síla jednoho nezbide neš míti schovívavé strpení zostatními. Spojenými síly kžádoucímu cíly budíš naše heslo.

Tak se stalo, že sem na práhu vitouženého století zastíhl někeré sposledních novinek, skerýmiš naše čilé ředitelství za vzorem iných divadel pospíšilo na prkna. Bil to příkladně Ipsenův „LOSMRSHOLT“, kteréhoš sem původně viděl provozovaného fChrudimi. Otohoto provozováni, keréš tehdá grejíroval pan Dr. Pippich neuplinulo ani celých 10 let, a jíš si Národni divadlo zesvím čilím a neunavným dramatýgrem fčele přispíšilo, aby jej předvedlo obecenstvu praskému, otkeréhoš nemůže bíti požadované, bi jezdilo na novinki do Chrudima. Jest na bíledni, žesem tuto premiéru nezameškal. Srozumívá se, že perioda desiti let nezůstala bezoučinku na Losmera. Fchrudimi zastal semho eště fplné mužné síle, zblond vlasama i fousi, na jevíšti Národniho bil jíš značně prokvetalí. Bílé koně nezměnili fšak svoji barvu a téš celí opsah kusu zůstal celkem totožný. Na konec praskí Losmer stejně jako chrudimcký kráčí othodlaně zrebekou fstříc dobrovolné smrti ve mlýnckém poto-

ku. Do jisté míry nechápu, proč starý Ipsen manepulíruje spotoki, gdyš je známo, že v norcké zemi je zdostatek fjordů, fkerích bi bilo utopeni efektnějši a téš spolehlivějši.

Po *Losmrsholtě* bilo nejbliší události provedení „UTOPENÉHO ZVONU“, kteréhoš sem fšak nebil světkem skrze nenadálou recidívu mého stavu. Kus jest odistého hauptmana a velmi si ním fšeobecně různé gritýgři lámou hlavi, co má vlastně viznamenávati. Do češtiny fsazen bil *Utopený zvon* ot pana Františka Serafina Procházki, pracovníka ve verších, a nebilo mu za to vinadáno, gontrér, bil značně pochválený za svůj translátorský víkon, coš je na českém firmamentu poslední dobi zjef takořka fenomentálni.

Zatím co bily konané reprýzi těchto a jiných kusů, proslíchalo se vzasvěcených kruzích o novích dvouch událostech divadelních. První z nich měla bíti opera potytulem „ANDREA GRÍNY“, druhá „TŘETÍ ZVONĚNÍ“ zoboru veselohri.

Andrea Gríny jest opera zhutbou, kerouš podal známí skladatel a profesor na praském gonverzátorium pan *Truneček.* Rozumí se samo sebou, že mušš, kerí šhutbě viučuje zajisté postaví sklatbu solídnou, maje povědomost vharmonii a gontrapunktu, a to se téš osvětčilo, nepmu bili podané 3 3brné věnce a jedna ratolest. Tato opera fšak jest víznačná téšinou okoličností. Libreto kní totíš nepochází otžádného literáda spovolá-

ni a spisovatele vůbec, nýbrš je spontárním víkonem pana *Bohuslavu Beneše,* mladého spolumajetníka hotelu de Sax.

Toto fagtum (ohledně zdařilé úpravi libreta a jeho vzorného servírování ze strany člena měšťancké rodiny) jest velmi zajímavé a téš po učné. Někeré mladé natšenci a borci dušeuni prohlásili naprosto všechnu buržo Asii za škodliví nádor na těle lické společnosti, nemajici žádné porozuměni a pochopa pro višši lické statki, pro emoci, komoci a evoluci fuměni. Známé jest okřídlené slovo víznačného poeti pana Sovi, keríš tomuto druhu obyvatelstva zeměkoule fširším a naši vlasti fuším smislu dal přírodopisný názef „buržoustů". Oté dobi pokládané bili fšechni buržousti za vívrhel. Afšak mladý Beneš vivrátil ouplně tento milný návzor a prokázal svím libretem, že také pot ševiotovým kabátem buržousta může tlouci zapálené srtce pro poesii a rýmované povoláni.

Mušim se přiznati, žesem operu samou posujť neviděl, nep od jejího vipuknutí stále se zaměsknávám študiem libreta, bich bil na totálni dílo dokonale připraveni.

Opera jest histerická, ftom smislu totíš, že okoličnosti vní uvedené vlastně nikdy se nepřihodily, afšak její děj položený jest „ke konci středověku" v Benátkách, čímž aféra nabívá tak zvaného hysterického goloritu. Přesnější znalci hysterie kladou toto dátum autorem nedosti jas-

ně viznačené někde kolem vípravy Golumbusové k vínalezeni Ameriki, čímš věc nabívá značnější určitosti a pravděpodobnosti. Nebojť Golumbus fakticky egzestýroval a téš Amerika vinalezená bila. Fpoctatě své jest libreto velmi truchlivé: obírá se zrádou vlasti a nevìhnutelnou popravou jejího osnovatele. Průjem kusu může bíti dosti precízně naznačený mottem, vzatým zúst dožete (str. 26.): „Bože, cos to na nás seslal!“ Nebojť vlastizráda jest věc skutečně hanebná.

S libretem samotným přihodilo se mi dosti značné nedorozuměni. Soudíc dle titulu pokládal sem titulní hrdinu za osobu pohlaví *ženckého,* afšak po bliším přečteni virozuměl sem, že je100 nepochibně můš a takořka syn *dóžete* (coš bi v našich pomněrech znamenalo purkmistra nebo presidenta republigy). Gdyž pak sem ze značným úsilím přečetl text podruhé, schledal sem, že autor jeho vihotovením ani tak úskostlivě nepřihlížel k zásadám poetickím, nýbrž si vitkl vlastně dosti optížný problém gramatickí, jak by totíš jméno *Andrea* mělo bíti fčeštině skloňované. Bohužel zdá se, že toto rozřešeni bilo nat jeho síly, nebojť fcelých třech agtech nezdařilo se mu nalésti příslušný vzorec a otáska zůstala jak učenci říkají otevřená. Fgenitívu i téš aguzatývu pohibuje se méno hrdiny průběhem celé operi znápadnou nejistotou, keráš vinachází důstojnou protiváhu jen vjeho politickém smíšleni.

Jinák jest celé libreto práce vzdařilá a bu-

de-li slauné redagci žádoucno, podám z něho některé vzláště garakterni ukáski.

Schledávám, že referát můj překročuje rozmněri stanovené novou úpravou Švandi Dudáka, násletkem čehoš končím, aniš mohu přikročiti k *Třetímu zvonění*, keréš patrně projednává jakousi choulostivou aféru železniční. Autorem jest pan *Václav Štech*, známí gapacita z prken divadelních.

Doufajíc, že násletkem mněny korunové téši Váš honorář bil přiměřeně upravený, zůstávám ko5ným vitrvalím službám odaný

Vauřinec Lebeda
gritickí rezencent.

Postumškriptum:

Spozoroval sem, že f1ním čísle Š. D. bil uveřejněný můj aforízmus a téš rímovaný verš do památníku, keréš semíš dáuno zaslal slauné redagci. Jelikoš semi ftěchto vítvorech značně proléželi ouroki, žádám za zvíšený honorář.

*

Pozn. Ročníkem 1900 počal „Švanda dudák“, vydávaný dotud měsíčně, vycházeti jako týdeník. — Lebeda s humorem vzpomíná potíží, které mařily pravidelné vycházení měsíčníku „Švandy dudáka“.

Ibsenův „Rosmersholm“ byl dáván

v Chrudimi za přítomnosti Ign. Herrmanna v dubnu 1889. (Viz Lebedův referát o něm str. 199 a 355 v I. díle „Z poslední galerie“.) „Potopený zvon“ od něm. dramatika Gerharda Hauptmanna měl v Národním divadle premiéru 6. ledna 1900. — „Andrea Crini“, opera od Hanuše Trnečka na slova B. Beneše byla hrána ponejprv 2. února 1900 s úspěchem nevalným. Štechovo „Třetí zvonění“, tříaktová veselohra, velmi úspěšná, 4. února 1900. — Aforismus a verše do památníku, o nichž se Lebeda zmiňuje v postskriptu svého referátu, jsou tuto níže pro úplnost přidány.

*

AFORÍZMUS.

Jest podivůhodné, že k šedinám, keréš má příkladně osel ot narození, dospěje i neji telegentnější člověk teprf po delšich letech.

*

NOVOROZENÉMU MLADÍKU DO PAMÁTNÍKU.

Panickí Ti život klidně pliň,
esli gde co číhá, fšecko zhiň!
Marnou touhou srce nezastúně,
egzestenc Tvá bůjť jen samá úně!

Vauřinec Lebeda.

33.

O ZADÁNÍ NÁRODNÍHO DIVADLA.

Vážené redagci Švandi Dudáka fpraze!

Chvalně známé pánové!

Esli sem na nějakou dobu zarazil svépravy délné referádi fobviklích volných hůtách, stalo se spřičiny, žesem zbíral veškeré ocháblé síli gdalši práci foboru dramartyckém, bich se mohl na požadované víkony vrhnouti plnou vehemenci osvěženého organtýzmu. Za třeti pak sem vičkával, zdali skůtečně žornál Váš bude pokračovati fonom tempu, jakím na práhu nového stoleti bil započal. Níčko pak vidouc, že fagticki se bére lapidárnima kroki ku předu bez ohledu na počasi a sa úsilovně potporován veškeríma osvěčenými veteránoma ftomto žánru literadúry, keréš bili v prošpektu závěrečného zešitu minutého ročniku signalízované, přistupuji znovou chuti na národa roli dědičnou. K tomuto vísletku poňoukaji mě hlauně události posledních dop, keréš zasluhuji, aby dichtivému obecenstvu bili uvedené vznámost za oučelem dokonalé informance.

Muším Vám totíš vzděliti, že zájem veškerích interezentů v záležitostech našeho prvniho dramartyckého ústavu bil během několika posledních mněsiců velmi spruzený okoličnosti, že nájem Národniho divadla schíloval se ke svému konci. Je100tíš rozdíl mezi tímto stánkem Můz a normálnim lickým přístřeším že gdešto fobičejných domech dle starého zviku panuje nájem a vípověť na gvartál, je v Národnim dívadle stěhovací termín šestiletý, cošasi viplívá zokoličnosti, že bi obviklé kvartální hrkáni při gomplikovanosti opšírného méblu divadelniho působilo značné nesnáze a nepřiležitosti.

Dle starích uzancí a zákonodárství z dobi kněžny Libuše jesdomácím pánem divadla slauný zemckí víbor a derektni referát za oučelem náležité správi a dodržováni domáciho řádu přidělen jest vzláště k tomu zařízené inundaci, jejímš reprezentantem jest poslední periodou pan Dr. Herold. Jelikošt pak na řízeni dívadla, vižadujic značného fondu a fundu a při gonglomerátu celého aparátu zvelikým počtem hercû, spěváků, góristů a baletek nestačili by ani finanční a fyzigálni síly jednotlivcové, panuje ode dávna zvik, že se v jeho derekci uvazuje *goncorzium,* totíš jakési společenstvo zestávající z vícera hlav a skoro vždy téš tolika smislů.

Jak známo, posledni gonsorcium obívalo prostori národniho dívadla od jeho zbudováni, coš odborné matematikové vipočítávají na dobu

sedumnácti let, a gonforemně s touto správou třímal vládu na jevišti, za gulisami i v dívadelni lóži vážený můj golega ředitel pan Šubrt, kerémuš o5 bili podrobené veškeré první a druhé kapelnici, sbormistři, gorepetitoři, regenschóři a režižerové zveškerím příšlušenstvím.

Je známo, že odvěkou snahou správi dívadla bilo, aby jeho *umělecki* štátus kvo udržovala v gulminaci požádafků, vihovujicích nejen víznamu jeho jako takovému, ale téš času ducha a v neposledni řadě přihlíženo k tomu, aby se na jevišti taki hrálo a spívalo. Síly, keréš bily dávno obehrané a jáksi dívadlu na závadu, v praví čas bily vymercovávané, aby dalšímu vívoji nepřekážely, nebo přenechané divadlům jiným, horším. Veškeré publigum si odechlo, když bila zanzámlu divadelniho vipuštěná paní Šamberková, slečna Pospišilová a téš scela nepotřebný pan Pulda; virozumívá se, že se nemohlo zůstat stát na poloviční cestě, a tak rektifigace jednou započatá okázala, že můžeme zcela dobře egzestýrovati bez manželů Bittnerových, později bes paní Bittnerové. Paní Feřtrovou přenechali sme dívadlu hamburckému. Jiné síly dany do pense, gdyš se objevilo, že bi faktivitě nevihovovali, příkladně paní Vinglerová a brzy potom slečna Olfová. Ani nespomínám na veškeré další reformi, ale vždí bilo hleděno co nejúskostlivěji k přáním a sympatétiim obecenstva, kerimš podřizované bili veškeré osobni antipatye. Fohledu disciplíny

a pořádku bilo Národni dívadlo kladené za vzor fšemostatnim.

Názdor tomu, bohužel, ozívali se sugcesívně reptavé hlasi, keréš konečně vibočili fpolitováni hodné skůtky jenš směřovali k tomu, abi Národni bilo virváno pečlivému vedeni správi posavadni. Je100 žalostný rezulták naši české nesvornosti, keráš zavinila néjen porášku na Moravském a Kosovém poli, ale i pát mnoha jiných zasloužilích osobnosti. A gdešto za bívalich dobívalo dosti těško stlouci jedno drušstvo na dívadlo, jehož akcie bily bes veškerích gupónů, objjevily se tentográde *drušťva 3,* gompetýrujici na tento zábauný a poučný podnik a na místo foné věkopamátné přízemni lóži, vihražené náčelnikům „Národa sobě". Totíš ono staré, zveškerími provaziště̌ma a propadliště̌mi dívadla dopodrobna obeznámené, a dvě nové.

Jedno stěchto novích drušstev bilo vigrystalízované pod záštitou *Umnělecké beşedy* a hlaunim aranžérem bil pan profesor *Trunečck,* osvětčený skládatel a gomponist, keríš své hudebni nadáni přivedl k víkvětu oblíbenou operou *Barnabáš Gríny,* o níš semse jíš na tomto místě pochvalně zmínil, keríš vrozhodném okamžiku projevil obětavou ochotu, že bi fpádu nedostatku jiného gandidáta přeuzal od pana kapelnika Čecha nepAngra taktofku sníš souvisí dirigování operi, ačkolif mu vblíské budoucnosti kine ředitelctví praského hudebního konversátoria, esli

dosavádni ředitel pan Benevíc otl00upí. Schopny dramaturek tohoto družstva bil nalezení fosobě pana Kamfra, estetýgra na slovo vzatého a znalce věci dramartyckích fšeobecně i vdetajlech, téš ovládajiciho vícero europckích jaziků, skerích bi se budoucí repertoár vihledával. Na *češtinu* ani tak nebila kladená váha nep ftomto ohledu ani naše herci, ani vážené publigum nekladou velké požádafki.

Jiné društvo zgonsolidovalo se kolem osobi jistého pana doktora *Glumpara,* advokáda a obhájce ve věcech trestnich. A níčko zedvouch stran bilo hnáno útokem na útulek divadelnich Mús kolem něhoš bohužel v čase jeho zakládáni nebylo zřízeno dostatečné opeuněni, jenš bi veškerým dobívatelckím choutkám čelilo.

Društvo Umnělecké besedy ani tak hrozivě nevistupovalo. Hlauně proto, že jeho náčelnik pan profesor Truneček ve vrozené noblese a kavalírckém smíšlení svém nemohl se odhodlat, bi použil jakíchkoli prostřetků zavržitelných a za druhé že mělo více dobré vůle neš peněs, kereš v této kampáni také hráli jakousi úlohu.

Horší obavi zbuzovalo druššstvo, v jehož čelo se postavil jako diktádor pan Dr. Klumpar a svedl k podobnému činu téš i pana Alojza Wiesnera, muže mírumilovného a doposujť oblíbeného. Ačkolif se vinasnažil pan Dr. Glumpar co nejvíce utajiti pravé smíšlení své, propuklo o něm přec jenom na vejřeunost, že je nebespečný ra-

digál, demagóg a ultramortál, což prokázal jíš na barigádách roku osmačtyrycátého a vůbec při fšech politickích vítržnostech. Afšak jemu nedostačovala jen tato jeho politická minulost, on bezohledu nasvé radygální smíšlení, keréš bilo ze strany dosavádního ředitelctví dosti jasně proglamované, schromáždil kolem své osobi nejen iné radigáli a mladočechové, nýbrš i dokonce staročechové, a to hlauně proto, že tato naše politická barvitost má peníze a finanční talenty, a fagticki se mu podařilo zehnati fdobě pomněrně krátké takřka půldruhéhostatisíc korun nové valutové měny.

Fčeské vejřeunosti a divadelních kruzích zláště nastalo značné napnutí. Kamenný most opstál ftěch dnech novou optěškací skoušku. Deputace za deputaci hrčeli f kočárech, droškách a fajetonech na Malou stranu, gde v lůně zemckého víboru ouřaduje slauná inundance, portýr nevěděl, kde mu hlava stojí a v labirintu budovi zemckého víboru nebilo dosti koridorů, bi se tam ukryli deputace jednotlivích drušstef, bi se nauzájem nesetkali a negompromitovali. Bila opráuněná obava, bi pan intendant Dr. Herolt, keríš nedávno přečkal bolestnou chorobu iškiás, nepodlehl recidivě, nepot rána do večera měl audience.

Stejně dusná atmosféra panovala v dívadle samotném. Fté rozhodné době nebili posílané žádné onanymní dopisy, ba dokonce fté době

nebylo slyšeti o žádné nové tak zvané ‚čestné aféře‘, na keréš jsou análi Národniho dívadla tak úrodné. Manie dunelová na ten čas ouplně zanikla. Divadelní ‚*mouchy*‘, jindy tak čilé, sotva nohama pletly, a „Prodanou nevěstu“ pakovali do Paříže. Natcházel den rozhodnutí.

Tuto klesá ruka unavením a nezbívá než abich dálší průzor situace odložil do budoucího čísla, s kerímš zůstávám fuctě odaný

Vauřinec Lebeda.

*

Pozn. Tento Lebedův referát se obírá výhradně divadelními událostmi jara 1900, kdy vypršela šestiletá smlouva Družstva Národního divadla se zemským výborem jako majitelem divadla. Při jednání o novou smlouvu vystoupila jako konkurent Družstva „Společnost Národního divadla“, které také na nové období bylo Národní divadlo zadáno. Vedle „Společnosti“ ucházelo se o divadlo také družstvo „Umělecké besedy“, v jehož čele byli prof. H. Trneček a spisovatel a redaktor Jar. Kamper. Akci „Společnosti“ vedl advokát dr. L. Klumpar, jako její předseda byl určen knihtiskař a nakladatel Alois Wiesner. Národní divadlo bylo zadáno zemským výborem 2. května 1900 Společnosti Národního divadla. Předcházel tomu boj velmi vzrušený. Staré Družstvo odešlo z Národního divadla 30. června 1900.

34.

CO BY SE MOHLO V NÁRODNÍM DIVADLE BEZ FUNDU HRÁT.

Slauné redagci Švandi Dudáka Fpraze na šklonku máje 1900.

Vážené pánové!

Budíš mi dovoleno v richlosti jen několika pár řátkůch poslati přeznejnovějši sitovaci a staf, vjakém se momentárně vína cházejí okoličnosti našeho Národního divadla, jehoš posavadni správě nastává přirozená apdýkace násletkem toho, že zemcký výbor touto zemckou reálitou disponoval viném smislu, než se nadáli veškeré proroci naši díva delně politické povětrností. Perioda posavádniho društva viprši posledního Júny t. r. a ot prvniho Júli nastane vláda *nové společnosti* zobmezeným ručenim na dalšich 6 let v jednom kuse za sebou počitaných. Mušim tuto zvláště viznamenat, že nová společnost má sice přetsedu, místopřetsedu a veškeré spolkové příslušenství, keréš zákon ukládá, téš dva gorifeové jenš sourčené, bi vnové periódě zaujali místo foné víznačné lóži a dílem podní forgestru, to-

tíš pánové Šmoranc a Govářovic. Padá fšak na váhu eště jedna okoličnost, totíš tak zvani fundus konštruktus, oné věci, kerích je nevihnutelně potřeba gřádnému vivoláni ilúze, že dotyčný kus nepopera se odehrává na půdě glasické, ve středověku nebo vrogokó. Jesdosti málo oper jednajicich fdobách civilních, rytířské kusi pak zouplna této podmince nevihovuji a muší býti značná zásoba goletů, kordů, švejckých bot, klobouku fazony Rémrbrant, štrumpantů, halaparten, kredencí, krbů, šifonerů, kanapat a vůbec vízbroje fšeho druhu, gostými jako takové fto ponímaje.

Situace, keráš se níčko vivynula, jestaková: Nové Društvo má goncesi k dívadlu fšak žádný *fundus* konduktus, staré Društvo gontrér má fundus a zas žádné dívadlo. Požádavek 150 tisíc zdál se novému Društvu poněkujt abnormálni, ofšom do něho bili počítané také ty hadi jako živé, na kerích si vážený kolega Šubrt svím časem tolik zakládal a veškerá zvířena starého Društva vůbec.

Esi nebude docílená schoda, jest nutné zranžírovati *repertoár, keríš bi vižadoval gostýmu co nejméně* a vistačil aspoň na první 4 neděle, neš bude opatřená kadroba nejnutnější. Ftom smislu sem se vinasnažil sinýma znalcema o zestaveni podobného repertoáru a podávám svůj návrch k fšeobecnému uváženi.

Příkladně bi se mohlo začiti 28. července

Zněmou s Portiči, kterášto opera vižaduje hlauně garnituru slušných *plavek,* coš bi fčase poměrně krátkém mohlo bíti pořízené.

Následoval by Wágnerůf *Rajngold,* v němšto jen Gnóm *Alberich* je vícero oblíkaný, gdešto rusalki céri Rýna kromně dlouhích vlasů nepotřebuji nákladnějšich dualet a jen muší umět plavat, coš se na Národním dívadle z lehkosti naštuduje.

Následovat bi mohl *Andráš Gríny,* fkerémš je100táska gostýmů scela bezvíznamná, nep mi vzdělili závažné referendi, že na něj obecenstvo bestoho nepude.

Jsou tu dále biblické hri staršího dáta, totíš *Adam a Eva* a pandán *Kain a Abel.* Gdybi bili hrané fpůvodních gostýmech, náklat bi nebil značný, jelikoš má pan ředitel Šmoranc příhodné spojeni Zejiptem, otkuť bi mohli býti potahované fíkové listy.

Hned potom bich doporučoval operu *Blesk* ot Haleviho, fkteréšto úsporné opeře sou jen tři osobnosti a scela žádný zbor.

Dále bi mohla bíti daná *stínohra* na spůsob káragojs z Fatinice, kčemuš je zapotřebí pouze většího prostěradla, coš nemůže mnoho státi. Gostými za prostěradlem sou úplně lhostejné. Hudba k ním mohla bi bíti zoněch oper, keréš staré Drušstvo dávno koupilo afšak později pro pochibnou gvalitu nedávalo. Bili bi teď dobré.

Tímto spůsobem opsadil bi se celí týden, a

gdyš bi se cíglus dal každé čtvrce, je100 mêsíc postaráno.

Podávám návrch bes pretenze na renumeraci a budoucně viznačím další reportoár toho žándru, bude-li žádoucné.

Zúctou odaný

Vauřinec Lebeda.

*

Pozn. Fundus instruktus Národního divadla (kostymy, nábytek, rekvisity atd. — kromě dekorací) byl majetkem starého Družstva, které si jej během let pořizovalo. Nová Společnost takového fundu postrádala. Mezi odstupujícím Družstvem a Společností stala se dohoda o zakoupení tohoto fundu, čímž ubylo Společnosti mnoho starostí. Tím také odpadly Lebedovy starosti o repertoár, vhodný při nedostatku fundu.

35.

BIL JEDNOU JEDEN KRÁL.

Úctiplné redagci Švandy Dudáka Fpraze.

Vážené pánové!

Že se myš po delší čas nevihoujel své grytické povinosti, toho při Čína spočívá ftom, žesemo 5 bil poněkujt recitýrni zesvíma chatrnýma nohama. Vůbec ve svém morastickém těle znenáhla pocíťuji truchlivé červánki blížiciho se stáři, jakobi mi fendecýkl zvěstoval počátki konce. Násletkem toho mého pasívniho stavu nemohl sem bíti precízně oučasten veškerích okoličnosti, keréš se událi otonoho osudného dne gdi ruka ne od vrátného osudu napsala nat starím drušstvem ona zlopověstná ajíš ze starého zákona povjedomá slova: „*Méne Tekl fahren's.*“ Neoblomný génius české dramartyki spustil dne 30. června posledně kordýnu nad jevištěm národniho dívadla a mímové naší Tchálie obojího pohlavi odebrali se na prázdniny do různých končetin vlasti, někeré takořka aš zahranice. Mnohím z ních bili uspořádané přectaveni na rozloučenou zejména takovím, jejichš gontrakt

zároveň ze starou správou dívadla vipršel, a bili tokrásné nehinouci a pohnutedlné večeri rozvijejiciho leta a končicí sajzóny. Dívadlo osýřelo, zbavené souc svích dlouho letých pěstitelů. O týden dříve scela tíchým a takřka elegickým spůsobem odešel milí můj golega *Šubrt,* zastavif se pouze u pana Fíly a přivoněf ke kytičce fialek, keréšto skromné květiny timto činem nabili nového víznamu. Brožúra následovala později.

Afšak mohútni prout času ducha neustál ve svém vlnobití a vládu v dívadle nastoupil pan inžynýr Skopec zemckího víboru, aby vňom provedl oné adaptace anevíhnutelné opravi, jakích vižadovala nová správa. Orgestru dáno jiné rozpoloženi, vyhovujici moderni agustice, kapelnický pult bil koncentrován vícero do zadu, bimněl pan Kovářovic ouplný přehlet hudebniho perzonálu, a královcký malíř pan Robert Holcr zobvíklou mravenči píli počal pracovati na novích degoracích k Daliboru, zemckím víborem před několika lety objednaných. Skrátka činěné veškeré přípravi ko5nému zahájeni dívadla, této novověké školi života, jelikoš povolané kruhi předvídali, že také štyrnedělni férie vemou za své, coš se zmatematickou ji100tou viplnilo. Je známo, že ot 28. července proudí veškerími žílami naši zlaté kapličky noví život, bifši zahájeny Smetanovím *Daliborem,* keríš fohledu vípravi bil doposavajť jakousi Popelkou. Nové drušstvo vitklo si hnet ot prvního momentu své gonceso-

vanosti, že hudebni půvabi tohoto díla Smetanového obestře téš náležitou víbavou zevnější, a fagticki, *Dalibor* vipadal jako nově zrozený v lůně novích degorac, histerických kostýmů a hlauně representantem titulárni úlohi, kerouš spíval toho dne nově ankašírovaný tenórista pan *Burian.* Přišel do dívadla pěški, odešel z něho pěški, afšak líbezným hlasem a gompletnim umněleckím víkonem zvítězil ouplně na celé čáře, tak že mohl právem po skončené opeře zvolati k panu Viktorinovi: Veni vidi, *Vinci!*

Rouněš činohra bila zahájená původnim kusem, reprízou *Noci na Kádlštejně* od Vrchlického, bifše taki osvěžená novími gostými a částečnou renovací Kádrštejna ze štětce pana Holcra, keríš opětně dokázal, co dobrá vůle zmůže.

Následovala novinka *Bil jednou jeden král* spéra jistého dánckého spisovatele Holgera *Drachmana.* (Křestné méno jest *Holger* a velmi připomíná staré norcké balády z šedé dávnověkosti.) Tato hra značně mě zajímala zrůzných důvodů. Aš posujť bil mi povědomí jen jeden dáncký princ, jímž dramatická literatura oplívala, totiš *Hamlet* od zvěčnělého autora mnoha zdařilích víkonů pro jeviště *Štépíra,* blíže povědomého obeznalejším nafštěvovatelům dívadla. Ale gdešto Hamlet ot samého počátku dokonce má velmi pochmúrné a takřka funerálni vzeuření, jesdáncký princ Drachmanůf rázu veselejší-

ho. Ofšom, sou také jiné okoličnosti. Neboť v *Biljednoujednomkráli* nejedná se o královraždu skrze nalití jedu do ucha. Tento král jest žándru značně komického a takořka hotoví bačkora. Téš tu néni oné melancholické Ofélie s klášterni gvalifikací, nýbrž velmi rozmařilá ilyrcká princezna, keráš jako Turandot má svéhlavé požádafki na svého budoucího manžela. Skrátka, nejlepší partie v nejherbábnějších gostýmech jí nevihovujou, ani sám dáncký princ, keríš násletkem toho se uchýlí kinkognitu cikána a ftomto přestrojeni nat princeznou zvítězí a faktu poslednim fpravé podobě se vijeví. Dífka skusí dost za svou nepředloženost a jest náděje, že zní bude nejlepčí královna.

Těšiné novinki přešli přes prkna dívadla národního, příkladně fraška původu francouského *Ustupte ženám!* a obraze života *Bartoš Tuřanský,* přeložený z druhého našeho opcovacího jazika. O těchto novinkách fšak nemohu dnes dáti bliší parére, antoš čas kvapí a mám obavu, biste můj referád pro nedostatek místa neodložili. Fohledu *Ustupte ženám* je stanovisko grytické vůbec značně choulostivé, jelikoš tento rodiný kus projednává záležitosti velmi delegátni. Doufám fšak, že se mi zdaří vinalézti s této Scylli příhodnou Chariptu a sem zúctou odaný

Vauřinec Lebeda,
odaný grytickí spolupracovnik.

Pozn. „Společnost Národního divadla“ nastoupila v divadle 1. července 1900. Od tohoto dne trvaly čtyřnedělní prázdniny divadelní, 28. července pak zahájeny hry za nového režimu Smetanovou operou „Dalibor“ v nové výpravě, rovněž tak 29. července Vrchlického „Noci na Karlštejně“. První premiérou za nové správy byla 31. července pohádková komedie o 7 obrazech „Byl jednou jeden král“ od Holgera Drachmanna v překladu B. Kaminského. Následovala 9. srpna veselohra „Ustupte ženám!“ od Valabregua a Henneguina v překl. Vilemíny Novákové. Lebeda se pozastavoval nad bujností této frašky. „Bartoš Tuřanský“, tříaktové drama od F. Langmanna, z němčiny přeložil K. Želenský; mělo premiéru 20. srpna 1900. — Sluší připomenouti, že Ignát Herrmann byl tehdy náhradníkem ve správním výboru Společnosti jako zástupce spolku spisovatelů-beletristů „Máj“.

36.

O STÁVCE ORKESTRU.

Blahorodá redagci Švandi Dudáka.

Vážené pánové!

Přihodi posledních dnů mně nutkají, bich ze sebe na krátkí moment zetřásl onu sklíčenost, kerouš mně stále zahrnuje grónické moje legra čili hostec, keríš ve formě medecinálně zjištěného housera vyspěl v mém organtýzmu v nejkrásnější květy. Avšakde volá povinost a do jisté míry i jakási neuhražená záloha z minutýho století, tam potlačuju veškeré prevátni viraženi a majíc svůj týraný kříš mobilizovaný čerstvím tyrpantem sedám ku psacímu stolu, bich učinil zadost oněm závaskům, keréš jsou ohnivzdornou páskou mezi redagcí a spólupracovnikoma.

Bude vám snáť známé, vážené pánové, že posledni dobou bila naše stříbropěná kaplička na břehu věkopamátné Vltavi zachvácena vírem rozbouřených elementů a nad její hlavou že zuřila prutká bouře solidarity někerích víkoných sil, hlauně umněleckých, totíš orgestru, choristů a gulisářů, k nímš se na zvíšení morálni váhi přidali téš uklízeči. Zjakích vlastně příčin propukla

tato *rebelie,* jest mi posujť zastřené rouškou neproniknutelnosti. Zajistě však důvody této *divadelní obštrukce* mušely bít velmi důležité, čemuš nasvědčovalo, že zveškerou svou morálni váhou — a pokujť ta nestačovala — ze svími simpatiemi vůbec přidali se k opstruhentům vinikajici předáci našeho uměleckého, politického i národního života, příkladně pan *Mojmír Urbánek,* pan *Bolehlav Dolejška,* pan *Fastr,* samé to mužové ve službách umění a národa zešedivělé, osvěčené a rosšafné. Pováží-li se, že celá česká vejřeunost očekává fkaždé gritické záležitosti, co tomu řeknou pánové Urbánek, Dolejška a Fastr, jest pochopitedlné, že hlauně tentográde zdichtivostí bilo hleděno fstříc jejich projevům. Bi nezniklo nedorozumnění fohledu osop, budiž víslovně podotčíno, že to není pan Urbánek starí a obecní ještě starší, nýbrš nádějný jeho sin. Rouněš néní pan Dolejška identický s oním znalcem soudního písma, alébrž jakýsi hudební humorista; konečně taki pan Fastr néni onou histerickou osobnosti z roku osmačtyrycátého, gontrér, jeho osmaštyrycátý rok leží ještě v daleké budoucnosti a poskituje dosti času abi se vyplnili náděje, keréš pan Fastr do sebe klade.

Skrátka, *časopis „Dalibor“,* hudební to kojenec pana Mojmíra Urbánka, zesadil ve zvláštnim vydáni pana *Kovářovice* s kapelnictví a jen se čekalo na potvrzeni zemckého víboru tohoto opatřeni, s čímš fšak, bohůvžel, néjen slauná di-

vadelní intendance ale téš i nejvyší pan zemckí maršálek tak dlouho otalovali, aš bilo pozdě. O5ně pravím bohůvžel, nebojť bilo nade executive pochibnost jisté, že jen tím bude Národnímu divadlu spomoženo, bude-li z něho odstraněný pan Karel Govářovic, jelikoš má oči a pohledy někerím členům orgestru velmi nemilé.

Muším se přiznati, žesem se octl v jakési tumpachové situaci, nevědouc, co si mám ze všeho vibrati. Afšak moje duchapřítomnost mně neopustila. Je známé, že i nejbistřejší žurnalistové, když uš docela nic nevědí, podnikají *interjúfi.* Takovéto inter júfy mají dobrou stránku. Předně se má interjúfovaný velmi na pozoru, abi nepověděl, co si vlastně mislí, afšak za druhé interfíbr sám zas má o čom psát. Rozhodl jsem se, že ponauštívím toho času posujť aktývního ředitele pana *Gustava Šmorance,* keríš sedě u pramene může mi poskitnouti informace nejlepší.

Přivítal mně zonou benevolencí, jaká přináleží mužům vejřeuného tisku a zejména otborníkům a na jeho tváři se objevil úsměv spatřiv mně, gdešto se domýšlím, že mu moje osobnost nebyla neznámá.

„Račte dovolit, vašnosti," řekl jsem, „může mě bíti vzděleno, proč z repertoáru Národního divadla vimízela opera?"

„Příčina je dosti jednoduchá, starí pane," odvětil přívětivě ředitel. „Jsou dosti vzácné divadla i světové, gde bi hráli operu bez orgestru."

„A proč nehraje orgestr, smím-li prosit?“ pokračoval jsem diplomaticki bich nevizradil svoje pravé oumisli.

„Nemáme žádného orgestru,“ odvětil prostodušně ředitel. „Složil karty a odešel.“

„Jakže,“ zvolal jsem, „orgestr hrál karty?“ A záležitost se mi počala visvětlovati.

„Ach né, starí pane,“ usmál se ředitel ještě více, „to bilo řečeno obrazně. Orgestr štrajkuje. A dokujď nebude jiného, mušíme se omeziti na činohru.“

Tyto odpovědi byly zdánlivě scela jasné a marně jsem pátral, zdáliš bi mohli míti víznam ještě jiný, nebojď je známo, že se veškeré interjúfy mohou nosit na líc i na rub. Afšak oči ředitelové spočívali na mně docela mírumilně a chopiv se klobouku a hůlky viprovodil mně ještě kousek cesty.

Nastoupif tuto cestu moderního správodajství hodlal jsem vitrvati aš do konce a zamířil sem do Unie bich vihledal minulého ředitele pana *Fr. Adolfa Šubrta,* vjehoš zaslánu toho dne mi bilo zejména nejasné slovo *tryzna,* s kerímš sem se na své dívadelní dráze nikdy nesetkal.

„Pozdrau vás Bůch,“ zvolal jsem přátelcky, nep oté dobi, co je bes portefélu jako já, je náš pomněr mnohem golegiálnější, coš je scela přirozené. Rada na pensi taky někdy podá šňupec tabáku diurnistovi.

Seděl za svím stolem s obviklím klídem na

tváři a pilně psal. Nemohl jsem při slabosti svého zraku rozeznati, zdali má fpráci osumnáctý či devatenáctý rok Národního divadla nep nějaké zasláno. Afšak spatříc mně pofstal ohlížeje se, abi mi nabídl fotel, Bohužel fšak ftomto ohledu nejsou fUnii posujť tak gomfortně zařízené, jako bívalo v dívadle, gde bilo tapecírovaného nábitku vždy dostatek.

„Co mi nesete?“ otázal se přátelsky. „Esli se to týká dívadla, muším říct, že zachovávám co největší objektýrnost a čekám trpělivě, aš udeří hodina...“

Nechtěje, aby řekl více, než muší, přerušil jsem starého veterána:

„Milí golego, někeré hodiny jdou špatně a nigdy nebijou, věřte mi to. Ale já nepřišel stran hodin. Majíc podati o dívadelních záležitostech jakési rezumé skoumám veškerí matriál a tu mi dělá dost optíží, abich gapíroval *trýznu,* o keréš se zmíňujete ve svém objegtýrnim zaslánu.“

Starý golega zasmušil se trochu po těchto mích slovech.

„Mušim říct,“ pronesl po chvíli, „že mi tu v nestřeženém okamžiku viklouzlo něco z péra, co tam mohlo zůstat. Tryzna, to byl starý pohanský zvik...“

„Mislil jsem si hned, že je to něco nekřesťanckého,“ řekl jsem s víznamným pohledem.

„I čert bi mně vzal,“ vihrkl starý kamarád, „víte, člověk tak něco vipleskne v ráži — a tejť

mi to budou otloukat o hlavu. Bíval jsem vždicky dost opatrný..."

Poklepal jsem mu na rameno.

„Kamaráde, to dělá stáří! Dicky stáří rozumu nepřidá. Najednou se vivede ňáká pošetilost. A tahle se vám povedla. Hned jsem si mislil, že ste šláp do něčeho, jak říkal starý pan doktor Brauner, dej mu Bůch nebe. Ale netruťte se! Simpatie nás starích máte, zato vám ručím."

„Čert vzal simpatie," odvětil golega Šubrt. „Radš bich měl dívadlo."

„Taky to bude, taky, milí golego," ujišťoval jsem ho. „Několik jich bude! Jedno staví pan Štech, druhé má v referádě pan Gampr, Žiškof se taky rozbíhá na divadlo — můj Bože, starý příteli, doufám, že taky ještě *na mně* dojde, protože hnedle budeme mít víc divadel než ředitelů. Dočkáme se toho, věřte mně..."

„Jděte k čertu, starý pošetilče!" zvolal se zápalem pan Šubrt.

Po těchto vlídných slovech jsem se rozloučil, usnášeje se, že vihledám ještě pana Špačka. Ale nechtějíc abi nastalo „Periculum in Morea" posílám prozatím vísledek svích prvních intervjúfů a zůstávám zúctou

Vauřinec Lebeda,
dálší divadelní ředitel na obzoru.

*

Pozn. Stávka orkestru Národního divadla byla vyvolána konfliktem orkestru s chefem opery Karlem Kovařovicem a se správou divadla, které od července 1900 vedla Společnost Národního divadla. Stávka byla zahájena 10. února 1901 při představení „Tannhäusera“, kdy orkestr prohlásil, že nebude hrát pod vedením Kovařovicovým. Nezbylo, než aby za dirigenta zaskočil kapelník Anger. Orkestr byl propuštěn a Kovařovic sestavil orkestr nový, který za 23 dni po vypuknutí stávky zahájil činnost. Vstoupila do něho také část orkestru starého. Oposici proti Kovařovicovi posiloval časopis „Dalibor“, vydávaný Mojmírem Urbánkem, kde vedl kampaň hudební kritik Josef Boleška, a „Divadelní listy“, které redigoval dramat. spisovatel Otto Faster, vnuk osmačtyřicátníka Petra Fastra.

Ředitel F. A. Šubert, který odstoupil zároveň s Družstvem, byl tehda ředitelem nakladatelství grafických závodů „Unie“, v jejichž správní radě zasedal tou dobou také I. Herrmann. — Tehda projevovaly se velmi živě snahy o zřízení druhého divadla, které došly cíle zbudováním Městského divadla vinohradského. Jeho správu převzalo koncem r. 1906 Spojené družstvo Národního divadla, jehož jádrem bylo staré Družstvo. V novém divadle stal se F. A. Šubert ředitelem, V. Štech tajemníkem a Jaroslav Kamper dramaturgem.

37.

ŠAMBERK SE ROZLOUČIL V J. K. TYLOVI S DIVADLEM.

Vážené pánové!

Jelikoš mi bilo mnohými lékařckými autoritami porazíno, bich se za příčinou zdokonaleni svého gronického regmatízmu odebral do někerích glimatických lázních, učinil jsem tak a lógicki následek toho bil, že v dívadelních rezencích Vašeho váženého listu vznikla jakási mezera. Násletkem té fšak počíná obviklá perióda podzimní znastávajicimi egvátoriálníma větroma a fšeobecnou sichravostí odumírajícího leta, vrátil semse o5 fobjeti svích praskích lárů a penálů a zistým osvěžením svého obviklého neduhu zaujal jsem starou pozici v Národním dívadle, v jehoš útulných útrobách pofstali někeré perzonálni změny jak za gulisoma tak i v hledišti násletkem nového abonamá. Velmi mne zarazila správa, kerouš sem bil na svém křesle na poslední galerii uvítán, že totíš pan *Burian* práskl do bot, coš se na *hrdinckého* tenóra nesluší. Bohůvžel, že tento skůtek oučinkoval jaksi epidemicky, nebojť za nedlouho zmitel s Prahi teš pan Mařák i ze

svím tenórem. Ve Frankfurtě tam nad Majncem budou zaznívati zvuki páně Mařákové, gdežto pan Burian rozbil stánek své umnělecké budoucnosti v metropoli Uhercké říše, v Budapešti. Oba rytířcké tenoristi zmizeli s Prahi tak tajemně a skromně, že jim nemohlo bít ani uspořádané obviklé představeni na rozloučenou.

Minuté neděle rozloučil se zjevištěm Národního divadla starí veterán pan *Šamberk*, kterí takořka půl století bil jedním z nejzasloužilejších sloupů naší domácí Tchálie, nejen jako mím výkony, ale téš dramartický spisovatel. Tento večer vyzníval značně ftóninu elegickou nejenom následkem loučení zoblíbeným hercem, ale i že bil dáván „*Josef Kajetán Tyl*“, keríš oplívá veškerou melangólii. Jak známo, děj tohoto kusu jest pošinutý do padesátých let minulýho století, afšak zásluhou někerích účinkujících bilo dosaženo jakéhosi spojení zdobou přítomnou, nebojť se objevili v gostýmech moderních, na příklad pan Matějofcký, keriš mněl sako ala Monako a kalhoty náležitě spiglované, téš i slečna Červená v bezvadném úboru ala fajfoglór, esli se nemejlím, a jiné. Vůbec bili zastoupené gostými a dualety za celých padesát let, kereš nás ot časů Tylových dělí, coš k náladě tak zvané dobovosti značně při zpívalo.

Minutého pondělka bila předvedená zajímavá hra staršího zgandináfckého repertoáru, totíš „*Nóra*“ od Henrika Ibsena, prosluléno starého

švejdy, keráš bila posledně hraná na Národním divadle, když se u nás poprvé objevila chřipka, coš bylo asi roku 90ýho. Tato hra zbuzuje fdiváku mnohé reflexe, jelikoš fšak pozoruji, že místo mně vyměřené je takořka vičerpáno, ponechávám si průřiz Nóry do budoucího referádu a zůstávám fobviklé úctě odaný

Vauřinec Lebeda.

Postumšgript. Velmi bich bil pouděčen za jakousi zálohu a gonto a nekladu žádné meze věčímu obnosu. Zúctou!

*

Pozn. Ferdinand Šamberk byl členem činohry Národního divadla od samého jeho počátku nepřetržitě až do r. 1901, kdy se 6. června rozloučil se scénou a s obecenstvem ve svém kuse „Josef Kajetán Tyl“, k němuž původní hudbu napsal Antonín Dvořák. Divadlo vzdalo tak čest i dramatikovi Šamberkovi. Režii měl J. Seifert, autor-oslavenec hrál svou oblíbenou roli Floriana Buchty, pekaře. — Lebeda vytýká režii, že připustila kostýmy dobově nesprávné. —

38.

„CIZINKA“ — PÍ. HAUDEGNOVÁ.

Slauná redagce Švandi Dudáka fpraze!

Semsi vědomí velectěné pánové, žesem podelší dobu zanetbával své gritické povinosti při Vašem homoristickém nepolitickém časopise, čehoš hlauni příčina spočívá jednák vmém delším zdravotním stavu, kteríš pravidelně zimní dobou upadá vistou letchargii násletkem vícero a vícero vistupujicích sinktonů regmatízmu, kerášto choroba spočívá dílem vrostoucim vjeku, dílem taki f periódickém nastuzení celého organtýzmu, ačkolif novějši farmagópie fšeobecně a lékařcká vjeda zvláště vilučuje nastuzeninu z oboru oněch pomůcek, na jejichž základě svou diagnózu gonstruhíruje. Tato maxima nabívá platnosti zejména u oněch pacientů, keréš nastuzeni vůbec nepodléhají, gontrér fšak zůstává fplatnosti u těch, keréš jsou nastuzeni ze staršich dop zviklé. Ten pát zdá se bít u mně, gdešto mám silnou pochybnost, že bi můj neduch bil působen baciloma a mikrobami, nebojť jsem nemněl nigdy času ani trpělivosti bich se chovem jejich zaměstknával. Taki si člověk vmích obmezených pomněrech nemůže na

ně vidržovati dostatečnou místnost, jako jest příkladně ústaf bakteriologický.

Ničko fšak se zdá, že zimní opdobí zouplna pominulo, slunce vistupuje víš a víše, a v mé misli vinořuje se o5 ona starā, tklivá píseň, kerouš sem slíchal za mladých let.

Jaro nám nastává, Pepinko,
slunce jasně svítí,
rozvíjí se kvítí,
poďme do háječku, Pepinko,
budeme se milovati!

A gdykoli se tyto elégické Tóny objeví předmím dušeunim zrakem, nabívají moje staré oudi nové elastiki, načeš otkládám príznickí opkladek a chápu se péra, bich jej ponořil do kalamáře národního podniku a působil na započaté dráze.

Tentokráde muším se zatím ouplně otchílit od vítvarů našich umnělců domácích, nebojť události večera našeho stánku dramartyckého jest pohostinská gampáň madámy *Jány Haudegnové* z její společnosti. Jakolif méno naznačuje půvot germánski esli né dokonce englický, přece jest národnosti francouské a téš všechny její gomplicové, coš se virozumívá jíš zjazika, kerím své kusi provozuji, a téš z repertoria, vzatého hlauně zliterárniho působeni Alexandra Dúmasa mlačího a pana Doudeta (keríš se podpisuje posujť staročeskím pravopisem Daudet).

Tato trupa měla ankažamá na tři dní a poprvé fouterý nám předvedla CIZINKU sepsáním *Dúmasovým*. Žesou tradyce francouzkého dramatu dost odchilné od našeho, viplívá jíš 100ho, že začínají o 20 minut později než je náš normální začátek, coš se visvětluje západnějším položením francouského národa a tedy pošinutím středoeuropckého času (kerášto věc mně samotnému je dosti nejasná a spočívá na tak zvaných meridiánech, keréš jsou viditelné na glóbusu), zadruhé pak Francouzi neavizíruji začátek hri elektrickým zvonečkem, nýbrž jakýmsi boucháním, keréš se podobá malému zemětřeseni.

Opona se vihrne a započíná průběh Cizinky, keráš vjazice francouském se nazívá *L'Etažér*, coš je dost podivuhodné, nepsem víznam tohoto slova pojímal doposujť velmi opáčně.

Afšak otohoto okamžiku, slauná redagce, počíná můj úkol býti značne optížný. Vidím na jevíšti dva pánové, zoblibou pozoruju jejich umírněnou panto Mínu, dosti se mi zdá, že mají spráunou víslounost a náležitý agsán Gráf a církomplex, afšak názdor tomu se jeví takoví rozdíl mezi češtinou a frančtinou, že je velmi těžko rozumět, gdo francouski neumí. Bíval semofšem gdysi posluchačem pana Šmída Bouchesa, když semse před lety chystal na pařížskou vístavu, afšak moje gonversace otěch dop velmi utrpěla zubem času a také dřívějším nedostatkem československo-francouzské vzájemnosti kerá teprf času novněj-

šího počíná zapouštět mohútnější kořeny. Vzdal jsem se tedy za krátko marné snahi, abich virozumněl slovesný průjem kusu, a věnoval semse ouplně pozorování mimického znázorněni, fčomš mi arci poněkujť napomáhala okoličnosť, žesem přet mnoha lety viděl *Cizinku* fčeském rouše. Ale i vzhledem k tomu vikazovala moje slábnoucí paměť značné mezeri.

Ostatně se dá průzor kusu dosti stručně viznačit. Jistý velmi pošetilý paříšský buržoust ménem Morizón, který šťastnými gonštelacemi opchodnimi vizískal asi dvacet milionů, profdal céru Katerínu za vévodu de Sermón, k čemuš ho vedla ctižádost, abi jeho rodina byla spojená zrodinou aristográtickou. Jeho zeť je sice velmi pečlivě vichovaný kavalír, afšak dle opčanských pojmů značný zhíralec, hledaf ženu jen pro peníze a milostné dobrodruštví jen mimo dům. Momentárně právě má spadýno na zajímavou ženu původem zameriky, rodem z otrocké rodiny a nasicené nenávisti k mužům vůbec, kerá fšak vládne značnými prostředki, intrigánskou schopnosti a rozvedeným manželem famerice, panem Klarzónem. Vévotkyně de Sermón měla študenckou lásku jakéhos pana Žerára, snímš se po třech letech ve svích salónech sejde. Potlačovaná náchilnost znova propukne, taki Žerár zakouší útrapi srce, vévoda de Sermón poměr othalí a následek je vyzváni na souboj. Nastává perspektíva, že bujť padne manžel nep milenec,

ale fobou případech je budoucnost nejistá. Tu fšak jako tedeus mašina se objeví americkí rozvedený manžel cizinčin pan Klarzón a postřehnufše úmisli vévodové a něžný pomněr Žerára ke Katerině, provoguje Sermóna takovím oumyslným spůsobem, že se kavalír muši nejdřiv s ním potýkati. Co následovalo bilo prostinké, řekl bi starí goléga Arbes — Klarzón totíš Sermóna zastřelí, doktor Remonér zradostí gonstatuje smrt, vévotkyně jest fdovou a dá se očekávat aš vychodí oblegátni smútek, že se zasnoubí s Žerárem, jehoš ruce zůsťali neposkvrněné modrou krví Sermónovou.

A právě tuto vévotkyni Sermónovou hrála paní Heudegnová, ale pánové něco delegátně! Rouněš veškeré chváli zasluhuje gompaňón její pan mosijé Markér, keríš dával vévodu Maxeminta de Sermón, ale tak veretábl, žebi si mnohí gavalír moch gratulovat, gdybi se viznačoval podobnou turnýrou. Nep to nebil pouhí víkon agtérský, to bila figura, jakobi sem bila přijela ze šlechtického gasina. O čom ofšom doufám budu ještě referovat, až nabudu průzor o dalších dvouch hrách, sčímš zůstávám zúctou odaný

Vauřinec Lebeda.

*

Pozn. Jane Hadingová, proslulá dramatická umělkyně francouzská, vystoupila na Národním divadle se svou společností pohostinsky

ve dnech 22., 23., 24. dobna r. 1902. O prvním večeru hrála Catherinu de Septmons v dramatě „C i z i n k a" (L'Etrangére) od A. Dumasa mladšího. Ostatní role, Lebedou uvedené, jsou: mistress Clarkson, Mauriceau, Gérard, vévoda Maxime de Septmons. — O druhém večeru dávána Daudetova „Sapho", o třetím „La princesse de Bagdad" od Dumasa syna; v nich obou hrála Haďingová titulní úlohu.

39.

JEŠTĚ O HADINGOVÉ. — VYSTOUPENÍ MAŘÁKOVO.

Slauná Redagce švandi Dudáka!

Gdiž sem fposlednim svím referádě sliboval dálší průzor pohostinské hri paní *Žány Haidingrové,* pozapomněl jsem na starou praudu, že jest lehčej slíbiti než viplniti, že může bít vůle dobrá však síla slabá, a že vůbec vistých okolnostech zůstává nepopíratedlnou praudou zletné slovo básníkovo, jak pěje Boleslaf Jablonski ve svém nezapomenutedlném Hinku Máchovi: Daleká cesta, marné oláni! Nebojť eště semse nespamatoval s Cizinky a jíž tu bylo druhé vistoupení francouské tragétki v Sáfo — a neš můj ustaraný mozek pochopil, oč ftéto hře běží, nastal třetí večer z Bagdadskou princeznou fčele. Pozoroval semi na mlačích kolegách, že jim toto urichlené tempo působí dost optíží, a pánové, gdybi pohostincké hri paní Žány Haidingrové bili trvali celý týden, mnohí z nás rezencentů bil bi se stal kslužbě neschopnym. Afšak tři večéri minuli, a sotva se posledni den princezna z Bagdádu vipotácela ze strašných gonfliktů, do ke-

rích upadá aniž člověk gapíruje proč a zač, jíš za hodinu potom unášel richlovlak vítečnou francouskou agtérku s celou její společností do Vídně, zanechávajíc nám náději, že snad eště se s ní schledáme v nedaleké budoucnosti. A ze srcí fšech, kteréž bila oslnila svíma znamenitými víkony, eventunel svími efektníma dualetami, letělo za ní bes rozdílu víslovnosti: Arevoár!

Bohůvžel, vážená redagce, foněch slavnostních momentech, gdy sme se obdivovali egcelentním víkonům dištin kovaných francouzů, jejichž nárot má pro nás nejen tolik simpatétie, ale ještě více mlhavích pojmů Etno grafickích a geo gráfickích, netušili sme zláště mi nafštěvovatelé viších sfér, že sedíme takořka na sopce. Pot povrchem zdánlivého klidu vlnila se jakási gríse vlůně správi Národního divadla. Po loncké stáfce a po dezerci oblíbených tenóristů bilo dost optížno najíti zas něco, čím bise naše divadelní otáska na vejřevnost osvěžila, afšak jakíš pěje Čelakofský ve své Slávi céři:

„*Dobré* vůli, tužbě *ušlechtilé* rádo nebe dává dojít cíle . . .“

Bohudíki, tentográde fšak česká žornalistika vinaložila fše jak mi bilo řečíno abi veškeru disharmonii otklídila, a abi vívoj divadla mohl nerušeným postupem dále pokračovati bezohledu na osobi a osobnosti čímž sme se zas o značný kus přiblížili konomu věcnému posuzováni události, jakého třeba společnosti vizrálé na úkoli

věcí, na příklad k dosažení státního práva. Ofšom i ftomomentě jest eště něco málo pochibovačů, kteréš mají za to, že bichom nevěděli co s ním.

Afšak prout času pline dále a vináší z hlubin dobi stále nové události. Taktéž i Národni divadlo přineslo svému publigum překvapení a sice pohostinským vistoupením pana *Mařáka,* jednoho zoněch tenóristů, keríš jednoho temného večera minutýho roku Prahu opustil, cítě patrně, že přílišné hýčkání obecenstva nemůže bít na prospěch žádnému mladému umělci, a zatoužil po tom, abi umnění jeho bilo posouzeno obecenstvem střízlivějším a vědomějším, že každá přízeň muší bíti zasloužená. Této skušenosti dostalo se mu za hranicemi fplné abundánci, a gdyš cítil, že bi dálší tíhu vavřínů fcizině neunesl, nabídl svůj tenór o5 milovaným krajanům jímž se přetstavil minulého týdne jakošto Faust. Uražené obecenstvo zachovalo se k němu sice beze všech vítržností, ale z náležitou ledovou chladností, která se projevovala bouřlivím potleskem, avelmi se mušelo obecenstvo zapírati, abi nevěrného tenóristu strestu nezasipalo palmami a věncoma. Přitom bilo pronášeno podivení nat lehkověrností Mefista, keríš se taki tentográde spokojil s pouhím podpisem pana Mařáka-Fausta a nežádal na ňom záruku bespečnější, napříklat kauci.

Proslíchá se, že po příkladu pana Mařákového vrátí se níčko taki pan *Burián* do Národ-

niho divadla, afšak neručím za to a sám nedůvěřuji, pokůjť ho na prknech neuvidím. Že se s ním shledáme, až o svůj krásný tenór příde pokládají ve viších kruzích za jisté. Do té dobi zůstávám zúctou odaný

Vauřinec Lebeda.

Postumškript: Zohledem na nastávajicí svátki velmi bi mně bilo milé jakési agonto více méně patrné.

*

Pozn. Výborný tenorista Otakar Mařák, jenž pro neshody se správou Nár. divadla přestal býti v r. 1901 členem jeho opery, vrátil se k pohostinským hrám v květnu 1902. Zpíval 3. V. ve „Faustu“, 9. V. v „Hoffmannových povídkách“. K opětnému angažování Mařákovu došlo až po opětných pohostinských hrách v únoru r. 1903. Také světoznámý tenorista Karel Burian, angažovaný novou správou divadla v r. 1900, odešel z Národního záhy a vystupoval v něm pak pohostinsky ke konci r. 1903.

40.

IVO RAJKOVIČ. — LUIZA. — SOUD LÁSKI.

Slauná redagce Švandi Dudáka!

Esli může bít jakási optěžkací skouška na zdravotní staf tělesné gonštelace, je zajisté letošní sajzóna zimní, keráš se na teploměru pohibuje se značnou nenuceností, kolísaje ot počátku mezi dvaceti stupni pod nulou a deseti nad ní, dle systému Romualdova. Zaplajť Bůch, tato flugtuace teploty začala na mé zdravotní požadávky tagořka bes oučinku vyjímajíc opčasné záchvaty chřipky, návali kašle a menčí gatary průdušek, gdešto fšak obviklí regmatýzmus značně na svém působení ochábnul. Doufám, že ftéto věci i nadále nenastane reagence a 100u důvěrou odhodlal sem se o5 na své štanovisko fdivadle, nebojť bilo dosti lákavých příležitostí. Hlauně fšak muším upozornit na dvě pohostinské hri jihoslovana horvátského původu pana *Rajkoviče,* kerýš podal ukázki svého umění zedvou velmi gontrérních stránek, nebojť fCipryjeně dával Ademára, brzi potom pak višloupnul jako Roméo. Jsou sice obě úlohi milounické fšak velmi opáčného víznamu, neřkuli garaktéru. Gdešto Ademár je veškerou pitomostí nadaný sin mo-

derní dobi, pohibuje se Roméo ftmavočerveném triku klasického tředověku a hine ve chladné hropce nat zdánlivě mrtvou Julií, kerouš po otchodu slečny Hilbertové do hraběcího stavu dávala slečna Dostálová. Vážené pánové, dívaje se na víkon těchto dvouch mladých lidí, přišlo mi na misl staré englické pořekadlo: olle ochtung! Esli uš sám Willibald Štépír podal ftéto hře obras horkokrevné náruživosti milostné, tyto dva mladé interpréti hráli s takovou přirozenosti, jako bi je bil fráter Lorenco faktycki gapulíroval. A gdešto bi mně mohla bít učiněná vítka, že pohlížím na věc zoptimízmem poslední galerie, mohu uvecti že i samí vážené golegové na baligóně probrali se momentárně zobviklé zdrženlivosti, jsouce zachvácené průjmem hry. — Divadelní bulijóny slíbují o5ný příchot mladého talentovaného Rajkoviče násletkem čehoš gdyš se mně tázal jako starého otborníka zdáliš sem bil spokojení, stiskl semu mladistvou ruku a řekl k němu otcofsky: do snidánia!

Měl bich nýni podati téš referád přez novou operu LUIZU odistého mlačího gomponisty francouského kerouš z vína ložením veškeré své gvalifikace naštudoval a minutý pátek na jeviště postavil zasloužilý šef operi pan K. Kovařovic, afšak hutba Luisy je garakteru tak gomplicírovaného, že si posujť netroufám na jediné poslechnutí ze svím průzorem na jevo. Jen mohu podotejčit, že muzigálni golegové na balikóně

pohlíželi do světa mnohem přívětivěji než při posledním Trobadúru, a že — bich mluvil obrazně — taki vních se hnuly ledy, jako letos na Vltavě jíš dvakrát. Na tváři jejich starešiny Chváli dokonce prý byl v jednomomentě pozorován úsměf, coš jest vzácní přírodní úkas.

Tím dychtivějcem kráčel na slavnostní přectavení SOUDU LÁSKY k padesátým narozeninám *Jaroslava Vrchlického*. Vážené pánové, tuto fšak mé slabé péro vipovídá službu. Bil moment pouznášející, gdyš jubilant opklopený celou rodinou fstoupil do své lóže a gdyš obecenstvo viburcované zobvíkle letchargie unisono pofstalo a při intrádě orgestru provolávalo slávu, zveškerou vehemenci aplaudujíce. Bila jakási sváteční nátcha na celé produkci večera a jakolif seměl prut kým hnutím misle zakalené zraki, přecejť mi připadalo, že veškeré oučinkující dámi sou milovánihojnější a že veškeré pánové méněro neš jindy kutají fbutce nápovědové, gostými svítily slaunostněji, degorace vistupovala nádherněji.

Ke zvíšení nálady tohoto večera zepsal mladý literád Jaroslav Hilbert slaunostní předehru, afšak jaksi v nedopatření zapomenouc, že běží vlastně o jubélium Vrchlického, vícero oslavoval jiné osobnosti, příkladně žornalistu, jehoš padesáté narozeniny připadají na dátum pozdější. Sté příčiny bil jeho proslof vipuštěn, coš fšak, bohufdík nebilo na újmu krásné slaunosti. Gontrér.

Pohlížel sem zvíše poslední galerie na omšenou hlavu proslulého poety, ověnčenou tolika vavříny slávi a láski, a v duchu olal jsem k němu: kéš se s tebou, mistře varita a králi verše schledáme za takovíchto slaunych momentů o5 po desíti, po dvacíti, po třiceti letech!

Zhlubokou úctou odaný

Vavřinec Lebeda.

*

P o z n. Charvátský herec I v o R a i č šlechtic Lonjski vystoupil pohostinsky v Národním divadle 30. ledna a 4. února jako Adhemar v Sardouově Cyprienně, 12. února 1903 jako Romeo v dramatě Shakespearově, v němž téhož roku hrál ještě při pohostinských hrách v září. — „L o u i s a", hudební román o 5 obrazech od G. Charpentiera, jejíž text z frančtiny přeložil V. J. Novotný, byla hrána po prvé 13. února 1903 řízením Karla Kovařovice a dosáhla značného úspěchu. — Slavnostní představení na počest 50. narozenin Jar. V r c h l i c k é h o konalo se 16. února 1903.

41.

KNÍŽATA.

Slauná redagce, slovůtné pánové!

Esli sem poslední dobou otkládal na delší moment osvěčené své péro gritycké, dělo se sté příčiny, že se chof kritýgrů fčechách vminulých letech zvelebil netušenou mněrou a přectihl úrodu fšech ostatních hospodářských živočichů, násletkem čehoš semse domníval, že néni potřeba mého spólupůsobeni na této půdě tak pilně orané. Jsou fšak okamžiki vživotě lickém, keréš uchvacují néjen celé národi, nýbrš i jednotlifce jak pěje známí básník, jehož psajdoným mně momentárně nepřipadá, a tak ijá sem bil ze svého rezervoáru viburcovaný plnokrevnou epizódou zčeské histerie, kteráš fposledních dnech opanovala prkna českého národního divadla.

Po delší apštynenci na poli dramartyckého tvoření a zralé úvaze vistoupil o5 jednou náš zasloužilý Jaroslaf Vrchlický stragédií, keráš se nazívá

KNÍŽATA a tvoří jaksi třetí část nepředvídané trilobie, jejíš první odíly vrcholí v *Drahomíře* a *Bratrech* keréšto hri byli jíš předelší dobou na jevíšti Národního provozované.

Knížata jsou uspůsobené f traktédii o 6 aktech s dvouma proměnami, poskitujíce tímto rozdělením vícero paus k odechu obecenstva a praskím domouníkům mimořádný důchod, jelikoš jest konec rospočtěný do půl jedenácté, kerášto lhůta bila pečlivou réžii překročena pouze o sedum minut.

Zástoj Knížat vzat jest soné tmavé dobi a slauné histerie české, kdy panovali nad národem Přemyslofci, jejichš původ sahá do Libuše, známé zmilostného pomněru k zemanu Přemyslu Oráči, jenš bil povolán na stolec knížecí neurčitého roku po narození Krista pána.

Mnohá událost té dobi zakrytá je nepronikrutedlnou rouškou zapomenuti coš jest nevíhodné pro vědu dějepisnou, dává však na druhé straně příle žitost k poétické licenci. Knížata se pohibují na přísné půdě dějepisné, pokujť nám věkem vzdáleným je vůbec schůdná.

Prvním aktem předvádí se nám jakási gríze vrodiném životě dynastie přemyslofcké. Jest noc a kněžna Hema, chojť Boleslava II. Pobožného, trápena zlými sny a norvézním roščilením, pobíhá fbílém engližé pustými logalitami paláce vyšehradského, aš se octne ftruním sále. Nat studenou kamenou stolici knížecí visí orlice svatováclafská, na jiném sloupě zádumčivý kotel Boleslavůf. Utejraná halůci nacemi vibouří kněžna kašteléna Zbihněva, vipravujíc mu o příšerách, keré ji ze spaní a lůška vipudily. Starý domesti-

gus galguluje, že co se zdá je sen, afšak nepokoj kněžnin má hlupší základy. Ozve se trouba, dotrůní síně vrazí starý ofčák zvěstujíc, že kníže Boleslav Pobožný jenž meškal na letním bytě v Dauli, odešel k otcům Přemyslofcům. A sotva domluvil již se ozívá trouba na nádvoří podruhé a fkomnatě se objevuje nejstarší sin ofdovělé kněžny, Boleslav, tak nazvaný Ryšavý, kerémušto přímení svou rezavou parukou a červenými fousami zouplna vihovuje, potvrzujíc tak hysterický predigát, jenš mu bil na rozdíl otyných Boleslavů udělen.

Hnet po prvních slovech kněžny a Boleslava poznává se, že mezi synem a matkou panuje jakási piganterie staršího dáta, a téš o svém otci sotva vystydlém nevijadřuje se Boleslaf, jak bi měl podle čtvrtého přikázáni Desatera. Hlauně ho mrzí, že bil dlouho koruním princem, a bi dohonil, co zameškal dlouhým věkem otce svého, prohlašuje se na místě za panouníka, aniš čeká, aš bude sněmem zolen, čímš arci otpadá nejistá kandidatůra a nepříjemné sgrutinium. Příklat, keríš bi zajisté došel ochotného následování mnohím gandidátem poslanectví nep obecního starešinství keríš nemá docela nepochibnou věčinu fkapse. Aby své usurpanci dodal důrazu, roztříští nenáviděnou orlici nad trůnem a zaujme trůn osvěčeným rodným boleslafckým kotlem.

Sotva to učinil, ozývá se po schodech do

paláce miserere, a do síně fstupuje pohřební průvot zmrtvolou Boleslava II., kerouš právě přivezli po Vltavě z Davle.

Fčele kráčí biskup Tydák, a téš mezi ním a Boleslavem propukne bes meškání nepochybná animózita. Tydák prohlašuje, že jediným posujť panujícím knížetem jest mrtvol Boleslava Pobožného na marách. Gontraverze se přiostřuje, a gdyš Boleslaf mohutným, zubama křípajícím hlasem olá, zdáliš má právo na trůn nebo nemá, ozve se z gulisy příšerný hlas: Ty je máš! — a na scénu višlupuje starec v poustevnickim gostýmu, strejček Boleslava Ryšavého, starý Kristiján čili Strachkvas, kerýš násletkem krvavého činu otce svého Boleslava ukrutného, jenž zavraždil svatého Václava, narodil se dědičně zatížený epileptikou.

Tento Kristián, přiváděj[í]c mlačí bratry Boleslavovi Jaromíra a Oldřicha (násletkem čehoš nazývá se kus *Knížata*), řeční velmi ironicki ke shromážděné rodině i gomparzům nat rakví věkem sešlého a následouně posudku té řeči se vymykajícího Boleslava Pobožného, vyřizuje fšem přítomným pozdraf zonoho světa, imputýruje Boleslavu Ryšavému, že bude nejhorší z posavádních přemislofců, je na zvíšení momentů hrůzy popaden profilaktickím záchvatem, načeš opět zjakímsi sardonickím úsměvem otchází, prospěvujíc příšerným hlasem památnou píseň Ty jsi dědic české zemně, rozpomeň se na své plémně...

Fšeobecnou gonsternací nat víjevem snaží se uvést ve smířlivé koleje starý Vršovec Kochan, téš dosti známý zčeské histerie, jehož zdánlivou bodrostí fšak proniká nepochibný element intrikáncký, což se ještě v dalších aktech rapídněji projevuje. Jeho nekrologu nad neboštíkem Boleslavem Pobožným nepodaří se rozvlniti veselejší náladu f pozůstalých truchlících. Stísněné stojí tu mladé kněžíci, keréš více gravitují k matce neš Boleslavu, fisigonómie Ryšavého nevzbuzuje náději k radostnému panování, zejména zádunčivě pohlíží na vívoj věci Jaromír, tuše snat, jaký osut ho očekává fdálších agtech. Neboštíka starého knížete odnášejí do krypty ke svatému Jiřímu na Hradčany, opona padá.

Proposice tohoto prvního agtu naznačuje, že se do půl jedenácté odehrají velmi bouřlivé víjevi, keréš mají za oučel, aby viplnili nejtemnější stránki českých dějin.

Toto neblahé tušení se v průzoru dalšího postupu tragtédie zouplna potvrdí, k čemuš fšak sem nucen vižádat si lhůtu do budoucího čísla váženého Vašeho týdeníku.

Zúctou odaný

Vauřinec Lebeda.

*

Pozn. „Knížata", historické drama Jaroslava Vrchlického o 6 dějstvích, mělo premiéru

29. října 1903 v režii Jaroslava Kvapila. Z dramat, o nichž se Lebeda zmiňuje, dávána byla v Národním divadle „Drahomíra“ po prvé v r. 1882, „Bratři“ r. 1889. — K referátu, slibovanému do příštího čísla Švandy dudáka pak již nedošlo.

42.

PĚT FRANKFURTSKÝCH.

Slauná redagce Švandi dudáka, vážené pánové!

Obávám se, že Vás poněkujť přegvapí tento můj ozef, gdešto sem se na delši čas odmlčel. Bila nejedná přičina, žesem vreferádech učinil přestáfku, hlauně fšak můj zdravotní staf, keríš vůbec vmém vjeku mnohému smrtedlníku může přetrhnouti nít života, gdiž nadejde krýze korunovaná gataštrófou. Nebojť je známo nejen ze stanoviska lékařckého ale i čistě fšeobecného, že velmi mnohí neduch končí smrtedlně. Ten pát bohudíky umě posujť nenastal, avšak daleko doněho nebilo přihlížejíc kmím pokročilým letum. Dyť nám Ježiš Marjá odumřela i drahá pani Rišavá a bila to dáma o několi kroků mlačí neš já, zveškerou úctou Váš odaný bívalí grytígr!

Původ mé dočasné endisposice vážené pánové a spojené sní apštynence ve Vašich sloupcích zahalený jest posujť rouškou tajemství nejen fočích nejbliší mé záchrané stanice sousetki Smetíprachové, bábi skoušené a ženy velmi skušené, jejíš mazáni mně často spůsobilo fšestrané ulehčeni, nýbrš i fdiagonóze přisné vědi lé-

kařcké, kteráš mnohími a mně do té dobi neznámymi chemigáliemi vína snažila se uvésti v jakousi snesitedlnou harmonii můj bívalí štátus gvó higienickí. Téš se mi objevilo, že člověk postrádajici průpravi medecinálni může bíti uveden fomil dosti visvětlitelny. Tak příkladně lidumylný lékař, keríš se delší čas míma defektoma obírá a kňemuš semse hnet na počátku uchílil, proklepaf veškerí můj hábitus a podrobif znaleckému dobrozdáni téš ostatni orgáni mé, pokujť mě vůbec zůstali pravil ke mně chlácholivě: „Bujte beso bavi starí pane a spolehněte se ubes pečeně, že ze svou Anamnézou můžete bíti žif aš do smrti.“

„Pane doktor,“ odvětil sem poněkujť překvapeni, „semuš delší čas fdovec a moje neboška se nazívala Eližběta a nivkoli Anamnéza.“

Dogtor se usmál a řekl: „Ofšom neumíte latincky, ale ftom pádě nejste sám. Anaméza, bich tak řekl, je souhrn vašeho veškereho zdravotniho eventunel chorobného stavu v minulosti, keriš ale nenasvětčuje zláštnim glinickím změnám ve vašom organtýzmu. Ve vašom věku jest člověk oprávněn k ledačemu, čeho se mládí zradostí odříká. Soudim, že vám kyne sgleróza. Gratulujte si. Sou lidé keré ji dostali o dvacet let dřív.“

Jsa sláp néjen v terapyji nýbrš i fterminológii medecínské vůbec otcházel sem značně potěšeni. Nebojť eslíže člověku něco *kine*, je to zajistě cosi potěšitedlného, a slovo se mně velmi

zamlouvalo. Podobalo se dosti *tuberóze,* coš jest onná květina, velmi oblíbená zláště vmoderni poezii, i galguloval sem, že bi gleróza mohlo bít něco porcelánového příkladně váza nep vůbec degorace na kredenc. Ofšom žádnou gredenc nemám, ale fpádu nouze řekl sem si Vauřinče, aš sglerózu dostaneš, postavíš si ji třeba na nočni stolek. Bohužel, vážené páni, jeden starý známí, keriš se f prázdných okamžicích své penze obírá medecinou jako vedlejším zaměsknáním, otevřel mi oči a ujistil mě, že je sgleróza zástoj interiérní a že je závhodno píti odvar z rosnički. Vážené pánové, bil tengráde podzim a doba velmi neuhodná. Sběhal jsem fšecki ptáčnici fPraze a zehnal jsem suma sumárum toliko tři rosničky. Gvartýrcká zapudifši veškerou idiot syngrácii proti živočichům toho žánru vařila obětavě jednu rosničku po druhé a já pil svědomitě odvar — nemohu říci že by to byl právje nápoj za nějš bi člověk prodal prvorozenství. Později teprf visvětlil mně známí drogerista, že nebila míněná rosnička zoboru zólogie nýbrž botániky, vědeckým slovem drozéra rotunda fródia. Afšak jest možné a skoro praudě podobné, že mně tento farmakológický omil spůsobil ulehčeni. Nebojť maso je přeci jen maso a jistě dává sílu starému višeptalému organtýzmu. Zůstal jsem při rosničkách štyrnohých a fopčasném nedostatku vařil jsem i žábi jiných druhu — a staf můj zaplajť bůh se poněkujť polepšil.

Takto zotavení othodlal jsem se o5 nastoupiti staré své povoláni a vídal jsem se v nedáuných dnech do divadla, tentográde do *vinohradského,* a to z dvojnásobné příčiny. Předně mně tam bilo munificiencí pana ředitele Štecha (néni fšak nikterak příbuzný zbívalým náměskem praskím a nyní gubernátorem banki Prahy panem doktorem Štychem) poukázané místo na galarii a muším řícti příhodné, nebojť zhledem k visoké poloze samotných Vinohrad udělali tam galarie niší a méně záuratné než v dívadle Národnim. Za druhé pak jsem chtěl po delší době skutečně *viděti* co se na jevíšti odehrává, jakíš ze samotného slovesa *dívadlo* viplívá, gdešto přectavení na Národním dívadle fposlednich letech jsou přispůsobené toliko divákům, jejíchš zrakoví smysel se virounává orkánu šelem kočičích a ftákůch z rodu vejrů, sof a nedopejrů, keréš vidí též potmě.

Toho dne bila na Vínohradech provozovaná primice nového kusu odistého pana Lézlera národnosti německé potytulem

PĚT FRANFURTSKÝCH,

coš mně vprvnímomentě uvedlo fomil, že se bude projednávati jakísi problém zoboru uzenářckého.

Delším přihlížením předváděného děje oušom se mi vijasnilo, že se jedná o jakísi průzor ze života židouckého a sice mám značné podedření, že se pod fingýrovanim ménem Majerůch krije vlasně část rodiné histerie Róčildů, kereš

jednak svou mohovitosti i spůsobem jaki nabili jsou světoznámé a téš světouládné. Poukazuje mi k tomu okoličnost že taky Róčildové jsou ráce židoucké, že pocházeji z Frankfurtu nad Majncem, že sou barónami, že sou rozlezlé po celé Evropě a že se stali milionářema velmi šikovnými manepulacemi.

Stěchto pěti Frankfurtských jsou štyry starši uš veretábl židé a bangéři, gdešto pátý nejmlači Jakoubek krom nepochibné rituálni operace néni posujť ani vijádřený žid ani uvědomělí peněžnik. Podobá se ftom ohledu nejednomu souvěrci svému, kerýš vmladých letech jest fšelikých návzoru illuzórnich, horuje pro skrovnou a tíchou egzestenc bujť jako houslista nep Konrád s flautou, gdešto vletech pokročilejších vimizí vňom každá fantazmagórie a teprf promluví hlas krve a gompetence mezi ostatnimi národy splnou vehemenci.

A téš je zde mladá dífka dcera prostředního Framfurckého Šalamouna, horujici podobně jako mladý Jakoubek, sčehoš důftipněji divák může galgulovati, že ty dva mladé lide se na konec spoji, bi kráčeli společně fšlépějich ostatni rodiny.

Konečně pak je zde stará židouka paní Gudula, matka řečených pěti Frankufurckích, dáma rošafná, keráš se vůbec neotchiluje otradic rodu svého a ftéto své gonzekvenci jest nejsimpatétičtější. Gontrér veškeré moderni gihyény žije v rodiném domě v Židofské ulici ve Frankfurtě, jejíš

výpary její zdravotní staf nikterak netangíruji, vidí větší bespečnost v milionech než v patentu barónckém a větši záruku zdaru fpeuné svornosti svích synů než v jakési mezalízanci své vnučki Karli, o kterou usiluje syn její Šalamoun, chtíc provdati céru svou za Gustava s Taunů, velmi lechkomisného soveréna malého německého vévoctví, keriš proludračif co obsahovali kasy vlastni i státni uchyluje se k 5 Frankfurtským o půjčku dvanácti milionů. „Aš je budu mít fkapce," povídá svému dvornímu maršálku hraběti Féderberkovi (téš velmi mazanému!), „střelím vévoctví Prusku a uchílim se do života prevátniho." Velmi zdařilí „otec vlasti", jen co je prauda!

Veškerích těchto 5 Framfurťáků jest pozváno ke dvoru vévodi Gustava, bi s nim projednali bliší modality půjčki o kterou se mu jedná, a ctižádostiví Šalamoun přivede téš svou dceru Garolinu, abi jejím zjevem vévodu jaksi naunadil, even tunel — bude-li příležitost — hnet mu ji oferíroval.

Vévoda je mu ftom zdánlivě sám nápomocen, nebojť jakmile spatří baronesu podá jí rámně a odvádí sparku, bi ji ukázal ostatni své zámecké apartamenty — ostatni frankfurcké nechá státi vzahradě, natčímš bratři Šalamounovi jsou poněkujť zaražené.

„No nedifte se," chlácholí je drbaný Šalamoun, „to se rozumí, že je mu mladá hezká holka milejší než pět starích židůch!"

K čemuš ovšom nemusí bít člověk ani vévodou, mislil semsi a semnou i mnohé diváci jiné. Šalamoun si mne ruce, nebojť tato záliba vévodová v mladých křehotinkách jest voda na jeho mlín. A fagticki málem že nedojde k viplněni jeho smělích zámněrů scérou zhledem k vévocké koruně. Nebojť gdiž se vévoda vráti a Šalamoun mu otvírá špektrum na dvanácti milionovou půjčku — žádajíc ofšom téš jakési garancie — praví k němu:

„Jastnosti, vám neschází nic nežli manželka, mladá, krásná a mohovitá. Měl bich pro vašnost podobnou partii.“

„Sagulinte,“ povídá vévoda, „ví máte taki gancalář pro protřetkováni sňatkůch?“

„Nikolif, vísosti, ale dám vám svou céru.“

Vévoda špicuje uši, oferta ho značně překvapí, nemůže zamlčeti jakísi značně irónickí aforismus, jejš starí Šalamoun bezuráški agceptýruje, cítíc převahu na své straně, afšak potom vévoda fuváženi svích gritickích pomněrů egonómickích takřka plácne rukou.

„No, uvidíme, pane barone!“

A fagtum, ve třetim aktě přichází vévoda plemparát do oné Židoucké ulice frankfurcké, do domu pani Gorduli, abi požádal o ruku mladé baronesi. Rozumí se, že mu ji Šalamoun zradosti dává — a dal bi mu třeba dvě, kdyby je mněl.

Aušak tu fdívce promluví néjen hrdost, keráš je této ráce za jistých okoličnosti vrozená, ale i láska.

„A mně, milí oče, ses netázal?“ praví k němu. „Mám já bítí objegtem pouhé finanční operace, gdešto mé srce promluvilo jinou derektivou?“

„Pamatuj si, céro,“ praví starí Šalamoun, „že v naši rodině odjakživa děti poslouchali svích rodičů!“

Což bi arci pro céru bilo jakímsi neodvolatelným ultimádem. Afšak tu zasáhne fděj babička dífčina, pani Gudula, keréš tento nerouný sňatek je ot počátku proti srsti, a ctihodná dáma praví fcelé velikosti své:

„Pak ale, *synu,* poslechneš ty mně, *svou matku,* a nebudeš nutiti dceru svou, kami srtce netáhne!“

Je to slovo fpravémomentě. Šalamoun sklopí hlavu, vévoda rezegníruje bez bolesti, majíc hlauně půjčku fkapce, a baronesa Garlína teprf níni proglamíruje, že violeným srce jejího jest nejmlačí jeji strýček Jakoubek, progúrista pařížské filiálki mateřcké firmy frankfurtské. Tabló — a konec. Ale než spadne naposledy kordýna, projeví se eště praktická a egostoická nátura Šalamounová slovi: „Ty chceš bratra Jakoupka? No to sem celou tu partii moch mít lacinějc — pro něj právě sem se tolik nenašpekuliroval!“

Děj této veselohri jest poučni hlauně ftom smněru, kam vede svornost rodiná, keráš je zejména u ráce židofcké vivinutá a drží-li se vidělané penize pohromadě, coš bi mnohím a zejména praskím rodinám patriciálnim mnělo býti

příkladem, nebojť právě vnašom životě je politování hodný zjef, že nerozumné synové flamendři rozházejí penize, keréš jejich tatíkové dlouholetou prácej a škudlenim nahromadili, domů nakoupili a při tom pokujť potřeba kázala pěški chodili, gdešto sinkové muší jezdit fantonóbilech, pangetýruji dorána a solírné práci se vyhejbaji načeš pozbifše podílůch nep dědictvi naříkaji na nepřízniví osut. Vidí se dále, že kdešto pominuli židoucké královė biblické, vznikli zas iné moderni dinastie rodů hebrejckých, jejichš panství jest mnohém víznamnější a závažnější neš oněch dáuných potentátů, keréž se jenom nauzájem pobíjeli. A konečně v návzoru pani Guduli vidí se jakísi prorocki duch, že mezalízance čili smíšené sňatki mezi pohlavím židouckím a křesťanckím též nikam nevedou, jak mnohí přípat ve skutečnosti nasvětčuje. Násletkem čehož všehoš ftéto divadelni veselohře vězí i jakási morálga. Publigum se dobře bavilo a já zúctou podepsani nezahodil bich, gdibiste mě poukázali větčí malou zálohu vzhledem k panujícím drahotnim pomněrům, s nímiš zůstávám odaní a gdalšim službám hotoví

Vauřinec Lebeda,
bívalí váš divadelni gritýgr.

Fpraze datum ledna 1913
(Ježíš Marjá, jakí to bude rok
100uto nešťastnou koncofkou!)

P o z n. Po delší odmlce, kterou v úvodu tohoto referátu Lebeda omlouvá chorobou, objevuje se jeho referát teprve v XXXII. ročníku „Švandy“ z r. 1913. Tentokrát referuje o hře Městského divadla vinohradského. Je to „P ě t F r a n k f u r t s k ý c h“, veselohra o 3 dějstvích, kterou napsal K. R ö s s l e r. V překladu G. Pallase a režii Fr. Hlavatého měla premiéru 17. ledna 1913.

43.

ŽENY, KERÉŠ POTKÁVÁME. — STARÉ HŘÍCHY.

Slauňá redagce Švandi dudáka, slovutné pánové!

Naplnilo mně upřimným potěšenim že ste mému o5nému debutu gritychému po delši odmlčenosti tak ochotně dopřáli místa ve svom orkáně a reproducírovali ouvahu mou přes Pět Framfurckích, keréš dívadlumilnému publigum bili servírované na jevíšti Vinohrackém a došli zasloužené oblibi, tak že se oté dobi udržuji houževnatě na repertoriu, čehoš semochotně použil bich si při prvni zasině čili repryze některé momenti zopakoval. Ducha čas fšak pokračuje neunauně dále a přináší nové a nové vimoženosti dramartycké, coš vede něgdy aš k povážlivím gomplikacim keréš bi mohli časem griticky dopadnouti, nebojť příkladně na jeden a tíš den byli néjen na Národnim ale i Vínohrackém dívadle ustanovené prviny totíš 8. února 1913. Ften den bili do Národniho uvedené ŽENY, KERÉŠ POTKÁVÁME s péra oblíbeného básnika a dramartika *Karla Maška* a na Vinohrac-

kem se objevili STARÉ HŘÍCHY pana doktora *Štolby* spisovatele staršího a fdivadelni tvorbě velmi honěného, prevátnim povoláním skušeného notáře, jejš pro tuto vlasnost otporučuji veškerim nádějným mecenášům, keréš bi mně v budoucnosti rádi něco otkázali a neznali mé ouplné adresi.

Vznikla vemě obava, že touto dvojnásobnou novinkou se premijérni publigum octne jaksi mezi Sycilii a Charypdou, esli do Národniho nep do Vinohrat, a tím samým ergo elipso že mohou obě dívadla utrpěti pasívni náfštěvu. Nebojť ačkolif opčasné sčítání lidu nasvětčuje, že nám bobulace fcelku přibívá, máme přece smutné skušenosti, že jí někdy ani na jednu činoherni prvinu néni dosti a že mnohdy néjen lóže a fodely nýbrž hlediště vůbec vikazuje velmi neopsazené mezeri. Afšak hlauně bilo na pováženou, esli se obouch prvin vjeden den budou mocti zoučastniti veškeré rezencenti, nebojť léží na tak zvané biledni, že ani nejdragóničtějši kritýgr nemůže bíti furčité dátům ve dvouch dívadlech najednou — jíš jen dle známého národniho poříkadla o jedné usedlosti a dvouch posvícenich, nebojť konečně i divadelni gritýgr je stvořen takřka dle fazóny ostatnich lidi a jest i vnašich pomněrech dosti řítkí zjef, abi rezencent psal přes kus keríš neviděl anep keríš uvidí aš pozejtří, ačkolif bi to při opdivuhodné fšestranosti našeho gritického gonzorcia nebilo nic nemožného a fagticky se

jíš i podobné pádi stali, ofšom velmi sporádicky. Mnohem obvíklejši jsou případy, že si referend viposlechne jeden agt a nadává pak přes vfšechni štyri.

Téš přede mnou vivstalo toto Herkulesové roscestí neuprosným imperatívem „bujť anebo“ čili jedno z dvojího. Stéto nerozhodnosti vitrhla mně pouze okoličnost, že mě pan ředitel Štech osobní benevolencí nabídl čestné místo na vinohratském baligoně jsouc fdoměni, že toho dne bude větši inváze gritycká vdívadle Národnim a tak nakousku místa pro mou osobnost nesejde. Zamířil jsem tedy na *Staré hříchy* páně Štolbové, gdeš jsem k mílému překvapeni zeznal značnou náplň divadla takřka do posledniho místa, ačkolif rezencenti skůtečně scházeli. Afšak mislím, že mnohému řediteli jest milejší náfštěva toho druhu neš plné divadlo kritýgrů sebe gritycnějších, neboť tyto jak známo nic neplatí a pravidelně jenom šimfují. Oušom jsou gontrér zas divadla na světě, gde bes ohledů na publigum hraje se jen pro krásné oči a uši grytického areoplágu. V Národnim dívadle prý se jíš po delší čas konají matematické vípočty, kerý spůsop jest pro víročni bilanci vínosnější.

Ve *Starých Říchách* páně Štolbovích vistupuje zápletka z minulosti starých 3 mládenců, které se v nepomyšleném mládi stali otcema jedneho dítěte, coš dle posavádniho stupně vědy lékařcké jest anatomicky vůbec nemožné a téš

se dalšim průzorem hri objeví, že to bilo dítě o dva roky později podvržené. Její matka — nebojť onen plot dotyčných *starích říchů* jest spanilá dífka — bila toliko mazaná ženština, keráš přetčasné mateřctví své pouze fingýrovala, abi ze svích třech bívalích milencůch vidírala tučnou alimentaci, coš se ji plnou mněrou podařilo. Gdiš se projeví, že z řečených třech starých mládenců ani jedneho k půvabné dífce nepoutá povinost autorská, othodlávaji se fšechni tři, že ji pojmou za manželku, což je vjejich věku néjen značná odvaha, ale i věc dle posavádniho cirkeuniho i gremiálniho práva jakoš i gongordátu nemožná. Na štěstí fšak, jak ftakových případech bívá, řídila se dífka jíš dříve zásadou svépomoci a opatřila se nápadnikem, keríš fposledním aktě dostane vínosné místo, s místem dífku a staré mládenci zůstávají toliko při svých laskominách. Ve *Starých říších* jsou mnohé momenti dosti choulostivé a štěsti pro autóra, že jest pán svobodny, jak doslíchám, nebojť bi mu panička takovou svobodu návzoru netrpěla. Afšak anomírované publigum velmi se bavilo, kčemuš zláště přispívali víkony pana Charváta a pani Zelenkové, coš je víborná dvojice žándru gomického různého pohlaví. Půvabný hřích z minulosti hrála slečna Kučerová.

Otpočinuf sobě po této primici divadla vinohrackého vidal jsem se za týden do Národniho na

ŽENY, KERÉŠ POTKÁVÁME

ot Karla Maška. Bilo tojíš třetí přectaveni a kupodivu o5 viprodané, čehoš se vnašich pomněrech každá činohra nedočká. Tento úspěch visvětluje se scela jednoduchou okoličností, že se publigum velmi dobře baví, coš se nemůže řícti o každé činohře původní.

Je to *gomedie* o5i aktech, kteréšto pomenováni viznačuje, že to néni ani derektni veselohra ot začátku do konce ani zase smutnohra jako taková, nýbrž jakísi děj mravopisný, zněhož si prozíraví divák má vibrati morálku podle svého pochopa a enteligence. Ftěchto pěti aktech vistupuje ot počátku do konce jakošto hlauni osoba Viktor Satran, faktě prvnim jsa mladý, takřka neviný študent, vňomš se příroda a její budoucí víznam ozívá posujť neuvědoměle, přitahujic ho k mladé a rouněš neskušené dífce, v níš klíčí první a bohužel velmi krátkí román milostný, nebojť právě zejtra zas muší mladý studentík ze svou starší fdanou sestrou odjeti, nač ve své nepromišlenosti zouplna zapomněl, gdyš si s mladou dífkou na zejtřek večír první randevú umlouval. Tento první agt čili *Sluný den,* jak autorem nazván, jest velmi hezkí obras venkofckého feriálního života, tagořka idylla, a jen divák lituje, že pomněr obou mladých lidiček nemá dalšího vívoje. Ofšom bi to k ničemu nevedlo, nebojť študent keríš se chistá teprf na univerzitu, nemůže misliti na ženěni a téš milenki pravidelně ce-

lou fagulitu s eventunálnimi průtahi nepřečkaji. Vidrží-li fšak a přečkaji, zestárnou při tom, jak dostatečně známé, a někdejší zanícený milenec ohlíží se po mlačích. Bohužel je to zjef, keríš nelze změniti. Leží uš fpovaze lidské, že raděj bere zauděk starými fspomínkami neš zestárlími láskami.

Druhí akt *(Ve sklípku)* předvádí nám Viktora Satrana jíš jako mladého juristu, keríš jest opojen olným životem agademickým a zapadá mezi starší golegové k Primasovům nebo podobně, a ftomto aktě stane se obětí dědičného hříchu čili kořistí ženy totíš *dífki zulice,* jak ji úvádí zeznam osop, beze jména křestného nebo přímení, kerimšto golektivnim označenim je symbolizované jeji tragické povoláni ve společnosti litské. Afšak jináč je to dífka celkem pasábl, horujíc arci pro připojení Prahi. Tento agt je znamenitým podáním života, pěstovaného fpraských pivovárech, a veškeré hrajíci vyznamenávaji se věrnou interprenotací. Téš pan Šindler zoperi dává tu jednoho juristu a hrajeho tak víborně, že ho habitanti operní ani nepoznávají.

Faktě třetím (čili *v Broskvích*) pokročil Satran na dobrovolnika dělostřelbi a jest patrné, kerak naň odvážný a podnikaví duch tohoto vojenského odvětví účinkuje. Děj fkrajině venkofcké, po skončených manébrech, na ville fabrikanta Rotta (hraje pan Vávra), opstarožnějšího a velmi životem skušeného muže, keriš se i v man-

želství řídí heslem „přej, a bude ti přáno“. Jeho chojť pak (hraje paní Laudová) náleží gženám ani ne tak nepochopenym jako spíše k neuspokojenym, coš se virozumí zjejího dialogu zinženýrem Kratochvilem domácím přítelem, keréšto přátelství fšak ftomto pádě nemá smisel obviklí, nebojť Kratochvil taki již néni žádným přebornikem. Spíše paní Evžénu uchvátil zjef mladého dobrovolníka kanonýrckého Viktora Satrana, keriš také na celích manébrech činil co bylo lze, aš naň golegové žehrají. Paní fabrikantová jsouc po tabuli na rozloučenou žádostivá dezertu vizve Satrana bi sní šel trhat broskve. Později zmizí téš fabrikant a fbrsku se ozve zvenčí vítřel, coš bi nasvětčovalo obratu značně tragickému, afšak bila torána jen od pitláka a továrník Rott i později Satran objevují se neporušené a jen paní Eužena zůstala již za golisami, dostafši stklivého loučeni s ganonýri migrénu.

Obrat k vážnému v životě Satranovém nastává fobraze štvrtém *(Marie a Magdalena)*, gdeš Satran, jenž zatím apsolvoval nejen práva, ale i řadu dalších žen, snímiš se na svích cestách setkal, pokouší se uš jako doktor práf o dífku jádra scela jiného neš bili předešlé, totíš učitelku Karlu Jelenovou, toho času bez místa (hraje paní Rýdlová). Vskutečně se zdá, že mezi nima bili jisté potahi, neš meziaktí uplinulo, afšak nýni se dífka jeví velmi studenou, tvrdic, že hledala ideál a nikolif pouhou kratochvil nep tak zvaný

průzor zexuálni, coš je tedy žena výjimečná s gvalifikacej takřka poslaneckou. Osudná náhoda svádí Satrana v jejim bitě s mladou nesmělou švadlenou, kteráš taki v nedávné minulosti se Satranem dosti intimně se setkala, coš ftomto pádě nezůstalo bez násletků, na štěstí pro Satrana jiš mrtvích.

Afšak Satran, jsouc učitelkou velmi gartagonicky odmítán, domnívá se, že jí švadlenka svůj půtah k němu vizradila fčemš fšak je na omilu a sám se Jelenové k bívalému pomněru zubohou dífkou přizná. Tejť teprv mu dá učitelka gonzílium abundante a Satran zjakési Furie vitáhne revolver a třelí se, bohužel ne smrtelně — ofšom zas gontrér bohudík zhledem k staré matce, keráš se objevuje fobraze pátem *(Matki)*.

Je to fdova po statkáři (paní Pštrosová) a jest plná ouskostí o svého sina, keréhoš jí s Prahi přivezli potřeleného, jenš se fšak pod mateřckou péčí 100ho vilízal a ničko se obírá zámněrem, že pojede na cestu kolem světa spřítelem Kamilem Mejstříkem, abi na delší čas unikl očim a téš hubám lickým, nebojť — jak praví k příteli Mejstříkovi — sebevrah jemuš se to nepodařilo je vždy velmi směšnou figurou.

Matka, víborná afšak prostá stará pani je celá zdrcená tímto oumislem sinovým nebojť nemislí nic jinák nežli že bi na té cestě jistě zahinul. Tato dáma arci neví že je to na příklat panu řediteli Kořenckému hračkou sednout na párnik

a obejet celí svět a ještě o tom zepsati dvousvaskoví cestopis.

Schiluje se k večéru, zdáli hučí antonóbil, prevátnik pan Mejstřik přijíždí pro Viktora. Matka zapřisahá sina, bi ji neopouštěl a sin slibuje, že tedy zůstane, afšak jenom na oko bi máteř upokojil. Zatím potaji dopravil svá zavázadla na antonobil a co matka fdoměni že syn ulehl na lože klesá na klekátko modlíc se za jeho spásu, Viktor s Mejstřikem prchá zdomova. Ubohou starou pani čeká na ráno hrozné probuzení.

Podal jsem těmito řátki stručný průjem kusu, pokujť jsem stačil přehlednouti a fpaměti podržeti.

Viplívá ponaučení, že mladé lidé bi mněli být poněkujť zdrženlivé, esli sem fcelku dobře porozuměl. Viktor Satran luští svou ženskou otásku jakímsi šturmem, násletkem čehož taki 100ho má své gonzekvence, ale i z něho ještě může bíti člověk dosti pořádný, bude-li cestou kolem světa uvažovati, kam bi vedlo, kdybi ftomto způsobu života pokračoval.

Obecenstvo jak sem pozoroval bavilo se vítečně a bili to zejména ony jednáni, gde se předvádějí víjevy ze života víborně otkoukané a znamenitě vylíčené. Veškeré agtéři hráli zvelikou chuti a réžie chopil se sám pan ředitel Šmoranc keríš podal nejen víbornou úpravu scény, ale zranžíroval téš souhru kupodivu chitlavě. Že postavil na jeviště tak sehraný kádr kanonýrckích

dobrovolníků ani semse nedivil gdešto mi je známé že sám sloužil u dělostřelbi. Afšak jest podivuhodné, že vitvořil tak věrně obras „ve sklípku“, nebojť vím, že je to muš solírný a podobné logály nenafštěvuje. Doufám, že s ním téš autor bil zouplna spokojeny.

Zatim končim, vážené pánové, bich nepřekročil vyměřený mně prostor, naproti čemuš bich prosil o přiměřenou zálohu, nebojť válečné napjetí oučinkuje velmi i na mé hospodářcké pomněri. Fočekáváni obviklé poukáski setrvávám zveškerou odanosti Váš obnovený kritigr divadelni

Vauřinec Lebeda.

Dátům f Praze koncem února 1913.

*

Pozn. Pětiaktová komedie Karla Maška „Ženy, které potkáváme“, měla v Národním premiéru 8. února 1913 za režie G. Schmoranze. Téhož dne byla provedena v Městském divadle na Král. Vinohradech Štolbova tříaktová veselohra „Staré hříchy“ v režii V. Štecha. Lebeda pozastavuje se tu nad střetnutím dvou premiér o jednom večeru, věcí to pro kritiky nepříjemnou, a naráží přitom na případ, kdy referent psal o premiéře, při které nebyl přítomen.

44.

PRŮLOM.

Slauná redagce Švandi dudáka, blahorodé pánové!

Velmi mně naplňuje potěšenim Vaše redagčni gurto Ázie zjakou dáváte ve svích sloupcích průchot mím grytickim gontemplacim přes dívadelni zástoje, keréš se odehrávaji bujť na scéně Národniho nep vinohrackého stánku uměni dramartického, keréž oba sou prvnimi ústavi pro víkvět Tchálie f Čechách s tim toliko rozdílem, že pot vinohrackou gopulej néni stigmatizováno vícero šéfů pro fšeliké otbori nýbrš je tam vláda spíšero centralisační coš má ve mnohích připadnostech téš své dobré stránki. Násletkem vašnostiné pozornosti kmím ezajím divadelnim dostává se mi téš věčí náchilnosti otobou pánů ředitelů prvnich naších prken uměleckích, tak že časem místo tvrdých lavic na posledni galarii kine mi pohodlnější místo na oné tři hodiny večerního sezeni, coš jednak poskituje pohovu a zotaveni mím chátrajicim oudům a za druhé dává možnost bich veškerou pozornost mohl věnovati průjmu děje na jevíšti.

Věru nevím, vážené páni, kerak tentográde vihovím oukolu svému, nebojť od posledniho referádu nahromadilo se mi vícero matriálu neš obvikle coš je zaviněné téš okoličnosti, že vicházíte v delšich lhůtách neš ostatni gritycké golegové odenich žornálů, keréš jsou tak ve veliké víhodě. Já fšak co vidim mušim nosit v hlavě celé čtyri neděle.

Tak příkladně semse chopil prvni přiležitosti, bich se zoučastnil přectaveni ještě jedné hri ze života židouckého (krom Pěti Frankfurťanů na Vinohradech) kerouš jsem původně následkem grónické chorobi své promeškal, a to jest

PRŮLOM,

velmi příkladné štyragtové vylíčení životni. Hra jest původu dánckého a foriginálu se nazívá *In dem Flór maréne,* což folném překladě znamená asi „za zdí" anep vůbec vjakési separizaci, jak mi bilo řečíno, nebojť fdánčtině se neviznám a má na ni u nás goncesi vůbec jen jeden profesor oniverzitni. Autorem jest jistý Hajndrich Nathanzón, coš nasvěčuje národnosti izraelské a téš tomu tak bude, nebojť nigdo iný nemůže vniknouti tou mněrou fprevátni život židoucký jako zas jen souvěrec.

Hra započíná předvečérem šábesu vžidofské domácnosti Adolfa Lévina (viných zemích bývá to obvikle Löwi) kodaňckého bangéře, keríš se

právě naurátil s pobožnosti f sinagóze a jehoš rodina se shromáždila k šábesové večeři, coš jest u Židůch velmi sváteční moment. Lévina podává pan Želencký, jeho chojť Sáru paní Hýbnerová. Jestu dále syn Jakup (pan Vizner) ženatý a samostatný obchodník ftucích a kolomazí, a Dina jeho žena fpátém mněsíci (paní Hájková), pak malá Sára obapolná dcéra těchto manželů a druhí syn Levínův Hugo, keríš se vrhl na dráhu vědeckou a je doktorem medecíny.

Vivíjí se pěkný obrázek pospolitého života v židofcké famélii, k čemuš ještě přispívá, že k rodiné této večeři jest přizván i progurista Majer starého Levína (pan Hašler), coš působí mile jakímsi teplem rodiné indemnity a vzájemnosti — afšak o tom se zmíním aš ve svém rezumé.

Chybí toliko jeden příslušník rodiny lépe řečíno příslušnice totíš céra Levinová Ester (hraje paní Dostálová), nat čímž se starý patri archálni přednosta rodiny pozastavuje fšelikými projevi nevrlosti. Ofšom gdiš jestakováto rodiná sváteční večeře, má bít holka doma. Je 100 sice zastaralí návzor Levinůf, afšak možná že sním souhlasí téš mnohí otec třebas iného viznáni. Konečně muší matka zbarvou ven, že šla Ester na přednášku, snat na nějakou oniversitni expanzi, sou-li v Dáncku taki, anep jest univerziálni posluchačkou. Je to skrátka dífka, jaké se urodily na šklonku devatenáctého 100letí a f100upily do dvacátého docela zinými pretenze-

mi a reşpiracemi neš pokolení z našich dop, zlášť pokujť se ženskích dotejčí.

Starých Lévin projádří několik špičatých poznámek nad nepřitomnosti céřinou, aš je 100ho jeho chojti horko jako matkám vždycki dyš za zády otcovíma dovolí cérám něco, sčeho je pak mrzutost a ftomto ohledu se zviki ani vichováni nemění. Bejvalo tak přet 50 lety, je tak dneskon a bude stejně za padesát let.

Rodina je takřka po večéři a jiš při dezertu, dyš konečně přichází Ester vjakési diuné egstázi, jen tak ampazán pozdraví, náruč knih otkládá, ani do jídla ji néni, vůbec se zdá, že je fduchu porát eště tam otkujť přišla. Starý otec táže se gde chodila, dífka velmi ledabile a témněř ousečně otpovídá, veškeré ouzduši je takřka nabité jak eletrikou, nat útulnou domácnosti vznáší se hroziví gonflikt. Členové rodiny sou fšechni jak na trni, toliko progúrista Majer fstává ochotně bi slečně pomoch 100alety sčehož pozornější divák může galgulovat, že je mu dífka sympatétická.

Skutečně pokrátkém dialógu s cérou nevrdlost otcová propukne a potencíruje se gdyš Ester dozná, že bila na přednášce jakéhosi mladého dogtora filosofie Jergla Herminga o gultúře.

Toto méno Hermink vivolává ve starém Levínu nemilé Rimini esence. Nazíval se tak jeden kamarát z mládí (a toje fakticky otec mladého Herminga), keríš zatim dáuno avanžíroval na

kštátniho radu a keriš se před mnoha lety k Lévinu nepěkně zachoval, právě dyš bil bez gondice a hledal sebe menčí místo f bance, gde bil Herming jakousi gapacitou. Lévin sice později si pomohl bezněho, vipracoval se k majetku, afšak na otkopnuti Hermingrové nezapomněl. Ničkon, zaslechna to jméno, propukne vňom veškerá stará hořkost a nenávist plnou vehemencí, a gdyš své rodině vipoví, jak ho kdysi starý Herming odmítl, pronese na konec závažné a opsažné sloveso: *Lump!*

Timto epitel tónem fšak se propast mezi ocem a cérou nikterak nepřeklene, gontrér se rozpor mezi jeho a jejima návzori jen rozdmíchá. Nebojť věc má hlupčí háček, neš posujť gdo tuší. Ester totíš mladého Herminka miluje a právě dnes, gde ji marně k šábesové večeři čekali, zasnoubila se s nim. Vijevuje to matce pozdě večer, dyš fšechni ostatni odejdou, a žádá ji, bi to otci sprostředkovala.

Ftéto věci se tato moderni dífka nikterak nelíší od dívek staromódních, keré rouněš, dyš si něco nadrobily, nastrčili pak matky, bi to za ně vygontentýrovali — ftom punktu si mladé pokolení ze starým podává ruku.

Zděšeni staré pani Levínové je tím větši, jelikoš doktor Hermink je křesťan, naproti čemuš starý Lévin je návzorů velmi ortodoxiálnich, kráčejíc neotchilně ve šlépějích a tradicích ráce své a víry jsa přesvědčen, že i celá jeho rodina

jim zůstane věrná. Céra fšak — jak vívoj nasvětčuje — padla poněkujť dále ot stromu a reprezentuje nýni v rodině onu nepochopenou ženu, chvalně známou ze starší i novější literatury, sama nemohouce pochopiti své okoli. Ofšom tonéni prvni pát. Bili dífki židofské nejen v literatuře, nýbrš i ve fagtickém životě, keréš zahořeli láskou k mužům plemene opáčného, afšak ve většině připadů podrobily se na konec disci plíně rodiné a tradicím vnichš vězí síla a neodolatelný vývoj ráce hebrejské a stali se nápotom vzornými manželkami souvěrců snášejíce sními trpělivě veškerí blahobit.

Tímto viznánim céřiným končí se pátečni večer vrodině Levinové a zároveň první agt. Dobrá matka Sára má kočekáváni špatnou noc nebojť věru neví jak tuto správu zjeví svému nesmířitedlnému manželu.

Druhí akt hraje v neděli a fpokoji starého Levina dojehoš prevátniho gompitóru přišel progurista Majer, keri bil předefčírem taki na oné večeři. Tento agt velmi mile započíná a vijevuje se, že jest Majer jaksi pravou rukou pana Levina u něhoš je celích dvacet let, od novího roku má progúru a slušný plat, je100uplně zasvěceny do celé agendy závodu a jakmile principál odeuře ústa jíš ví co chce říct a dopoví mu. Radost poslouchat kerak tyto dva víborné opchodnici si segundýrujou přičemš tisícové špegulace jen tak poletuji fpovětří. Afšak tu se taki jaksi děj za-

uzluje, nebojť Majer přišel dnes poprve fcylindru nat čímš se Levin pozastavuje anobrš ho ftéto nádobě ještě nigdy neviděl. Má fšak tento hlavokrit důležitou přičinu. Majer po velikém rospakováni projádří že bi si rát vzal zaženu slečnu Ester.

Starý Levin dokonce nic néni překvapení gontrér tento návrch je mu vítany. Syn Jakup je zaopatřeni majíc vlastni firmu ve fištróně, fkůžich a jiných mastnotách, syn Hugo provozuje lékařckou prakci, Levin sám je sedumdesátnik a věčně tu nebude — gdo pak má převzít jeho bangouni závot? A tak dává Majerovi náději, coš bi mu každý ze srce přál, ofšom oba nevědouce, že se Ester právě předevčírem na vlastni risigo zasnoubila.

Teprf ot Sáry dozvídá se Levin, kerak Ester ze svou rukou disponýrovala, a že ho při tom netrefí šlak může děkovati jen okoličnosti že má tak dobrý kořen. Mezi starými manžely znikne prutká gon traverza, otec hodlá na fleku vihnat céru zdomu proti čemuš o5 matka dává své ultimádům — aš je člověku staré pani líto co jí to zavařila céra, kerá si zatím višla pěkně na procházku.

Přichází na náfštěvu syn Jakup, přichází Hugo, otec jim zrostrpčenim oznamuje, že si Ester violila za muže góje coš vžidouské dialektyce znamená křesťana. Ničko muším podotejčit, že tyto sinové Levinové sou napro100 dva dia-

meridionálni garakteri. Jakup je tělem a duši ajner fon unsere lajt, jak říkaji Žide sami, naproti čemuš Hugo je násletkem svích študii modernějšiho nátěru. Ne že bi zouplna schvaloval co Ester učinila afšak ji téš nezatracuje. Tento jediný můž v rodině má dojisté míry pochopa pro individualetu sestřinou afšak na druhé straně zas má rešpekt pro starého otce a jeho city a názori kteréš jsou vísletkem jeho semitského původu a celého života. Naproti potrhlému Jakubovi keríš nepomišleně štve otce ještě do většiho rosčileni, snaží se Hugo bi nesmiřitelné protivy pokujť možno galmíroval a fskutečně docílí toho, že otec neuteče, gdyš pani Sára pojednou hlásí, že Ester přivádí svého ženicha do domu, nýbrš si de pouze převlíknout kabát a pak sama sebe přemahaje vítá dosti moderáto nastávajícího zeta, jehoš bi arci nejrač viděl někde na horoucí skále.

Ba ftoleranci své jde starý pán tak daleko a nejspíš zas jen fplivem syna Hugona, že s chojti Sárou se othodlá do domu starého Herbinga, bi projednali veškeré detajli sňatku, coš jest průzorem aktu třetiho. Tu se setkáváme zrodičema ženichovíma, kštátním radou Herbingem (pan Boleška) a jeho chojti (pani Pštrosová). Mušim řícti, že sem se od samého vihrnuti opony obával, že tato visita dobře nedopadne. Stará Hermingová jest osoba značně neurastenická a teměř zralá pro nějaké lepši sanatorium,

jeji chojť pak staví značně na odif svůj garakter, své bohactví, a jest dílem buď protivně oulisný a zas imperdijétně pichlaví. Mušim řícti, že mnohem simpatétičněji působí na diváka osobnost Levinová než tento visoustrovaný parvený, mnohem útulněji domácnost prvniho agtu než tento chladny enterijé štátniho rady. Nevim dojaké míry to padá na vrup autorůf anep herecké interpermutace. A ke gonfliktu fagticky dojde, gdyš obapolné rodiče počnou jednati o tom vjakém rytmusu náboženckém maji býti konané odafki a vjaké víře mají být vichované eventuálni děti nastávajicích mladých manželů keroušto otásku bich aspoň já pokládal za přečasnou a ftomomentě zbitečnou nep kdoš ví budouli esli vůbec nějaké děti a gdýš, pak je na to doscčasu. Afšak tato otáska muší padnout bi byl starý Levin vidrážděn na nejviší míru, neboť tu mu potutedlný rada Herbing sdělí že se jíš Ester zavázala k pokřtěni děti svích, budoucích někdy klíčiti vjejím lůně. A tu Levin podruhé vipustí zůst osudné sloveso „Lumpe!“ ale tentográde derektně ftvář Herbingovou, keriš ofšom na takovéto oslo veni je méně zviklí.

Je to strašné slovo pro štátniho radu — ačkolif možno že bi ho leckterý plnou mněrou zasloužil — afšak Hörbing zachová chladnou kref a zavolá Ester, kteráš rodičům svím potvrdí, že tomu tak jest. Po tomto přiznáni dceřiném Levin zmanželkou otcházeji pokořené, zničené a zotra-

vou fsrci nebojť triumf náleží radovi Hermingovi. Ftomto momentě fšak nastává jakísi obrat fduši Esteri. Vidouc tento zdrcený odchot rodičů uvědomuje si teprf gompletně, že jest přece taky židoukou a činí prutké víčitky svému ženichu, že ji konomu závasku stran budoucích dětich donutil, ačkolif dříve tvrdil že je mu jedno bude-li míti rodinu židouckou nep křesťanckou. Její srdçe jde za rodičema a po náruživé debatě z Hörminkem juniorem i seniórem otchází domů bi padla na kolena přet svou matkou a otprosila oce. Po jejím otchodu nastává eště jakási etnografická debata mezi obouma Hermingoma, gdešto divák spíšero dává za praudu starému radovi, sice protivnému ale přece skušenému naproti sinovi, zněhoš sice mluví krásná slova, fšak víznamu toliko agadémického. Jádro jejích rozmluvi vrcholí fotásce otcové zdališ syn vjéři že se lidé jedengráde změni bi přes podobné momenti přecházeli kdenimu pořátku načeš syn zveškerím pedálem orgánu svého otpovídá „Vjéřim!“ Afšak divák pocíťuje že je toto slovo gomponované pouze na závěrečni efekt aktu a že tisiciletá minulost i divoká přitomnost nepotvrzuji toto jeho indiluviálni přesvěčeni a bohužel to sotva dokáže i budoucnost, leda bi nějaká o5ná ledová doba zničila veškeré lictvo vjeho posavádnim vívoji zveškerími náruživostmi načeš bi v následujici zas teplejši periodě vznikli nové a nám netušené organtýzmi plemené — arci taki znovou drama-

turgii. Coš fšak se ouplně vimíká veškerím našim galgulacim.

Průjem aktu štvrtého může bít vipověděny několika řátkoma. Jest večer a započíná jaksi přidušenou náladou za hovoru syna Hugona a chudáka otstaveného proguristy Majera keri jiš ví, že jeho naděje na Ester jsou beznádějné. Potom se vraceji manželé Levinové zoné osudné vizity u Herminků a gdyš ponenáhlu vipovědi co se událo, že totíš odafki Esteřiné maji být fkostele a následujici potom děti pokřtěné, zarazí se nat tím i sám Hugo, vňomš tu promluví hlas krve. A pak přichází domů taki Ester podobná jsouc onomu marnotratnému sinu biblickému. Kajicně klesá na prsa matčiná — afšak fsrci jejim posujť nevimřela náklonost k doktoru Hermingovi. Konečně i tento přichází projevujic že teď teprf jak náleží miluje Ester, a poněvadž se venku vibralo jak najaře táže se smí-li s ním Ester na chvíli na promenádu. Dífka beze slova jde do přecíně, veme žaket a štucel a kráčí s Herminkem. Jsou o5 smířené, jíš nereptá ani Levin, matka spíná ruce k nebi s prosbou za štěsti dceřiné, opona padá.

To je konec čtvrtého agtu a celého kusu, afšak bohužel né problému. Pátým, nenapsaním aktem této hri bude celí další život mladích lidí, kerí fšak je před námi zastřený onou povědomou rouškou sadického obrazu. Veškeré zkušenosti životni nasvětčuji že podobné sňatki smíšené gžá-

doucímu cíli nevedou. Takovíto „průlom“ bil jíš mnohokráte proražen, ofšom případem ojedinělím, afšak zasipal se sám ot sebe nemajic následovatelů a na té i oné straně přehrady zůstali stát oba elementi jako dříve nejsouce navzájem schopné assimeliorace. Nebojť nikolif rozdíl viznáni anóbrž ráce je ot sebe oděluje. Přes tyto rozdíli možno se přehoupnouti toliko v mládi, gdi láska jak známo je slepá, afšak čim dále do let stále určitěji se vibarvuje typus a gdyš je zouplna vigrystalizovaný nastává u druhé strany vitřízlivění a bohužel téš otcizeni.

Jíš sem podotejčil, že ftomto kuse mnohem sympatétičtěji působí veškeré ouzduší rodiny Levinové neš Hermingové, zláště staré rodiče jsou figuri víborné a tu zejména zas paní Sára a taki ji zehrála paní Hýbnerová gabinetně znamenitě že bich ji bil zradosti pokuse vijádřil svůj opdif gdybi ji na tom záleželo. Je to taki postava od autora nejgonzekventnějc provedená a jak se říká zjednoho kusu a je to kuncurgút *matka* milující své dítě. Téš velmi mile působí pomněr mezi šéfem a proguristou Majerem, jejš zvou do rodiny, a to, vážené páni, je skutečně životně praudivé jak sem sám ve mnoha pádech zeznal. Nebojť u Židůch, pánové, nezáleží vzájemný fstyk zaměsknávatele a podřízeného souvěrce toliko fouřednich hodinách jako u našinců. Má-li esli žid dobrého spolupracouníka, tedy jej krom gompitórnich hodin přitahuje taki do své rodiny,

zve ho visté slavnosti nep svátečni dny k sobě, vůbec ho jaksi k sobě blíže připoutává nevidouc vňom pouhého otroka. Často činí takto z mnohaletého služebnika svého gompaňóna a nemá-li sám muskích dědicû dává mu svou céru a tim spûsobem se zesiluje a udržuje firma, zakládá se jaksi dynastie a mění zûstává vrodině, (coš taki tvoří onu sílu jakou tento vivolený nárot viniká).A céra židoucká neohrnuje nos nad bívalím khómem svého otce nýbrž vidí vňom zase mûže samostatného keríš tatínkovo mění další prácej udrží a rozmnoží. Ftomto pádě bi mohl život židoucký bít příkladem a vzorem některým našincûm, kteréš své podřízené placené síli pokládaji namnoze za jakési otroci, kerímš se na prvniho viplatí ujednaná gáž ale krom toho je drží na dvacet krokû ot těla. Slečny šéfové jsou vichovávané jako princezny keréš ofšom po vzoru tatínkovém hledí na jeho personál jako na pouhí fundus inštrugtus a sou témněř uražené gdyš je gasír, oučetní nep opchodvedoucí pozdraví. Pak příde jakíkoli větroplach keríš krade pánubohu den, oblaží dcerku domu svou rukou, vytáhne na tatíkovi vjeno, za pár let je zmanželkou nehospodářcki vichovanou promrhá a nejednou pošle ženu i s dětmama tchánovi na krk. Starému Levinovi bohužel nevidařila se transakce s progúristou Majerem následkem blouznivé jeho céri, afšak vûli mněl nejlepši. Je to jaksi pouhí detajl ftéto židofšké hře afšak poňouká k přemíšlení.

Pokujť se týče provedeni bilo hráno vůbec eglatantně dobře. Bil víborný pan Želencki jako Levin a téš jeho oba sinové Hugo a Jakup. Znamenitě hrál pan Hašler progúristu Majera, obvikle virtuósně pani Dostálová zamilovanou egzaltovanou Ester, i téš pani Hájková v menši úloze jako požehnaná Dina bila věrná figura. Při panu Boleškovi jako kštátnim radovi bilo bi víhodou vícero mrazivé odměřenosti jak jest fpovaze takového starého skostnatělého býro grata.

Réžii kusu vikonal pan ředitel Šmoranc a projevil tu opětně zejména fúpravě enteriérů své architegónické vichováni a vitříbřeni fkus, jejž vůbec uplatňuje ot počátku své ředitelské dráhi i gdiš právě režii nemá. Toliko mám domněnku, že dva gontrfekty foleji druhého jednáni, keréš Levin přectavuje doktoru Hörmingovi jako své rodiče apsolutně nemaji garakter semitský a téš jejich kroj nevihovuje době skeréš tito přetkové Levinové udánlivě pocházeji. Při věrnosti veškerého ostatniho inventáře je100 moment dosti závažný. — *Průlom* se těší značné zálibě nebojť aš posud bil provozován dvanáctkráde a bohdá nezmizí tak hned zrepertória.

Zúžasem pozoruji žesem překročil míru obviglích svích rezencí, násletkem čehoš mušim upustit otreferádu přes nejnovějši atrakci dívadla Vinohradského *César Borgia*, jehož intelegtuálnim původcem jest pan Jíři Karásek ze Lvovic kerís na počátku své liderárni dráhi proslul

hlauně svím visokím smíchem přet staršími básniky jako příkladně Sládek nep Vrchlický a pak dragónickou gritikou fšeho co do té dobi egzestýrovalo. Afšak jako mnohé jiné grytigři zahájil pak činnost víkonou a na konec i dramartickou a zdařilo se mu rouněš jako i jiným kritýgrům adogulos prokázati že je znáze působiti foboru silácké grityki neš fsilných dramatickích momentech. Jako nějednou osvěčuje se i zde latincké příslovi starích Řeků: Hik Radámus, hik saltomortále! Hodlám bližší plůzor kusu podati budoucně esli vitrvá na repertóriu.

Ještě pokujť se tejčí Národního mušim podotejčit, že k němu konečně bila angašírovaná pani *Eva Vrchlická,* gdyš poznovu vistoupila ve dvou hrách a sice v Romeu jako Julie a ve Vině pana Hilberta, gdešto víborně opstála svoji umněleckou gvalifikacej. Jejim angašamentem obohatila správa hlauně sličný dorost našich mladých umělkiň, coš bilo uvítáno s pouděkem veškerého publigum. Dále pak fústrani vikvétá a téš i na Národnim se pokusil ještě jeden půvabni zjef dívči o palmu uměleckou, totíš slečna *Grónbaurová* a odávám se náději že téš ona svím časem bude přivtělená k našemu uměleckému anzámlu sčímš pozůstávám jakouždi Váš odaný a tentográde dosti namožení emeridovaný a níni o5 agtývni gritycki spolupracouvnik

Vauřinec Lebeda.

Dátům koncem března 1913.

*

P o z n. „P r ů l o m“, (Indentor Murene) dánské drama o 4 dějstvích, Henryho N a t h a n s e n a, bylo hráno v Národním divadle po prvé 12. prosince 1912 v překladu K. Duška, v režii G. Schmoranze. Lebeda velmi obšírně probírá tentokráte stavbu a děj dramatu, založeného na konfliktu mezi křesťanstvím a židovstvím v rodině. Právem pochválil v této hře mistrný výkon nezapomenutelné herečky Marie H ü b n e r o v é.

Renesanční drama Jiřího K a r á s k a ze Lvovic „C e s a r e B o r g i a“ o 3 dějstvích mělo vinohradskou premiéru v režii A. Dobrovolného 14. března 1913.

K závěru svého referátu zmiňuje se Lebeda o angažování Evy V r c h l i c k é a Jarmily K r o n b a u e r o v é k Národnímu divadlu, jehož vynikajícími členy jsou obě dámy podnes.

45.

CYPRIJÉNA. — HERBÁBNÉ PUNČOCHI. — GLAVÍR. VLASY. Z LÁSKI OTCOVSKÉ. — WILDE: VÉVOTKINĚ PADOVÁNSKÁ.

Slauná redagce Švandi dudáka, visoce vážené pánové!

Zabívaje se vminutém referádě svém podrobnějším průzorem dánckého kusu *Průlomu* nezbývalo mě místa a času, bich se zmínil téš o jiných události foboru divadelním. Tak příkladně fprvnim týdnu března mněsice bila na jevíště Národniho dívadla poznovu uvedená CYPRIJENA, gomedie ve třech jednánich od francouského dramartyka Sardula, nýni jíš délero zesnulého. Bil to autor o ňomš se praví, že mu prvnich deset kusů propadlo, fčomš se jeví jistá podobnost zněkerími našemi autori domácími, kerímš také prvni a eventunel i dalši kusi zjakousi železnou lojikou propadávaji. Zjedenáctým kusem fšak Sardul potěšitedlně prorazil a pak vítězně pokračoval na dráze nastoupené. Je-li fté věci jakísi pevný zákon přírodni, máme náději, že téš mnohí z našich autorů, až doplní počet svích propadlích kusů na deset, poskitne fdálši

vírobě vítvory dokonalé. Gdešto pak mnohé kusi Sardulovy upadli v nezasloužené zapomenutí, Cyprijena udržuje se stále foblibě publikum nejen francouského ale i zahraničného. Vznikla foněch dobách, kdy bila ve Francii ventilovaná záležitost stran rozlučitedlnosti manželství, abi totiš líde, keré jsou si vice versa odporné a nemilé, nebili na dále nucené sdíleti společné lůško a fše co k tomu náleži, coš je za jistých okolnosti nesnesitedlné, nýbrš abi rozejdouce se mohli fstoupiti do manželctví jiného keréš bi jim poskitovalo zouplna, co fprvnim marně hledali.

Cyprijena jest pojatá zveselé stránki této závažné otázki a řeší ji ku fšeobecné spokojenosti néjen obouch zúčastněných manželů ale i obecenstva. Násletkem toho fšak je tato hra téměř fouplném opovrženi grityki, keréš nic tak néni proti srsti, jako gdyš se obecenstvo dobře baví. Pokujť mně se tíče vítal jsem Cyprijenu jiš sté příčiny, že se o5 po delším čase na jevíšti objevila paní *Sedláčková,* keráš fposledni době vistupovala takořka jen v baletu nebo pantominách a o kteréš se proslíchalo, že bude ouplně přiftělená ke sboru baletnimu. Bila to tedy díky Bohu pověst nezaručená a paní Sedláčková navrácena šťastně činohře, gde bi za ni fagticki nebilo náhrady jak se vidělo v *Cyprieně,* kerou sehrála tak víborně, jak sme snad posujť neviděli. Bohužel že této dámně, néni popřána příležitost, bi vistupovala častěji. Máme v Národnim

umnělce, keréš vidíme jednou nep dvakrát za půl leta na jevišti.

Prvního apríle použil sem k tomu, bich se šel podívat o5ně do divadla vinohradského, gdeš toho dne dávali po druhé HERBÁBNÉ PUNČOCHI. Vlastí této hri jest chladný sever a půvotcem jistý pan Algot Sandrbeg, Švéda, hra je tedy produktem skandináfckým, avšak líší se od ostatnich nám známých skandináfckích vítvorů tím, že vní nevistupuji bílé koně a jiné příšery, při kterých choulostivější diváci dostávají kopřifku, střídavou zimnici a zánět slepého střeva, nýbrš jest gontrér veselého rázu, coš je z oněch polárnich končin host velmi vzácný. Sice taki v Herbábných punčochách vistupuje stavitel, afšak jest rázu docela jiného než jeho golega Solmes a nazívá se Erik Berger. Mohla bi se tato hra do jisté míry nazívati také Modré punčochi, ačkolif jsou barvi fialové, nebojť skutečně tam vistupuje několik ženckích existenci keréš bi mohli bíti přiftělené do gategórie punčoch modrích, jak sou v literatuře fšeobecně nazívané. Příkladně tchíně, keráš profdala svou dcéru, afšak je zásadni otpůrkini toho, bi její sňatek nesl obviklé plody a ohražuje se zdůrazem proti tomu, bi bila učiněná babičkou. Dále její céra, mladá novomanželka onoho stavitele Bergra, kteráš na noc pokrývá své končetiny a téš fisigonómii fšelikými pokosty a mastnými nátěry pro zachováni krási a svěži pleti, coš je

dosti nepochopitedlné, nebojť nechce bíti milenkou svého může, kterýš násletkem těchto fasádnich nátěrů ženy své nolenc volenc vzává se práva, jenš jest vijádřené latinckou formulí matrimonium gonzumátum. Avšak tato mladá manželka jest nesmírně jiného rázu neš její matka a nemůže bíti nazvaná modrou punčochou, nebojť ot samého počátku je zřejmé, že se dá velmi snadno přebarviti ve smislu svého manžela, coš se taki f posledním jednáni uskuteční. Konečně je tu ale velmi modrá punčocha Týra Hénová, gandidátka filosofie, keráš má poměr zistým netištěným spisovatelem Fricem Holmem, keríš jest ftomto souboru vlastně největší punčochou lépe řečíno bačkorou, nebojť uzavírá s nepřirozenou ženštinou manželství na zkušební dobu třech let, při čemš fšak jest každá důvěrnost manželská předem vyloučená, ačkolif veškerou réžii tohoto problematického manželství má apstinentní manžel platiti ze své kapsi. Díki Bohu, na konec tento figurálni manžel in spe se zpamatuje, sebere rajzetašku a odjíždí do Afriky, bi se oženil třeba s černoškou, kerá fšak by mu byla manželkou dle stávajících návzorů. Téš stavitelová chojť Agnes pochopí na konec povinosti své, keréš násletkem řádné gopulace potstoupila a padá muži do náruči, násletkem čehoš uražená tchíně opouští domácnost mladých lídi, coš se potkáva znaprostým souhlasem zláště mušské části publigum.

Nemůže tato veselohra bíti nazvána dokonalou a ofšom ani zdaleka přirovnaná k Cyprijeně. Věc fšak není ku podivu gdyš uvážíme, že fpochmurných těch končinách otkuť pochází tak dlouho bila udržována gontumáce na fšechny veselejší věci oběma goryfejoma sgandináfskíma Ipsenem a Bärensónem, gdešto při pouhém pohledu na jejich gontrfekty přechází diváka fšechen smích. Afšak pře100 obecenstvo vděčně lapalo veškeré žertovnějši a ftipnějši momenty hri a otcházelo z hlediště bez jakíchkoli projevů fspouri.

Večer 11. apríle byl vinohradskim divadlem věnovaný třem původním *aktofkám*, na něš se schromáždilo nejen tamní prémiové obecenstvo domorodé, nýbrš i mnohé habitanti divadla národniho, nebojť autorem řečených aktovek bil *Karel Šípek,* původce několika vzdařilích libret operních, zvláště Psohlavců a Starého bělidla na něš hutbu gomponoval Karel Kovařovic, zasloužilí šéf operi Národního divadla.

Esli bich mněl mluviti ve štýlu svích vážených a mnohem zkušenějších grytickích golegů z balikónu i pod ním, tedy muším řícti že jest Karel Šípek velmi nadaný začátečník, nebojť spisuje takořka jíš bezmála nanejmíň pětatřicet let dobré a téš víborné humoreski a novelky ze života praského i venkofského. Kolépka jeho stála na českém venkově víchodním, jako mnoho jiných kolíbek, působením jest otkázaný na Pra-

hu, keráš se mu stala jak doufám doživotním domovem. Zepsal řadu kratších i delších libret, z nichš řečené dvě zvrchu náležejí vůbec k nejlepším českým libretám, a téš řadu homoristických sbírek, keréš jsou vděčně čtené dichtivími čtenáři.

Onoho dotýčného dne podal vinohrackému publigu tři homoreski divadelni, abych tak řekl, totíš agtofki GLAVÍR, VLASI A Z LÁSKI OCOVSKÉ.

Jenšto ste mně po minutém průzoru mém divadelnim naznačili, bich nekonal referáti tak dlouhé, muším opsach agtovek pana Šípkových vijádřiti spůsobem velmi stručným.

Glavír jest jakísi kámen ourazu v mladém manželství, do něhoš si ženuška Teréza přistěhovala portefiámo, jakousi rodinou památku, keráš fšak mladého manžela netěší pro starý galibr a značné dimenze. (Věc pochopitedlná. V praskích liliputánckích gvartýrech bezmála vůbec nebude místa na glavíry, nanejvíš na gramofondy.) Afšak se zdá, že mladý muš néni taki příliš muzigálni. Jsou, jakési nesvári krz tento patriarchálni nástroj, aš se panička odhodlá glavír prodat. Afšak srce jeji přirostlo na tuto reminizenci z mládí, i dá glavír přestěhovat k domácímu příteli Vilibaldu Kabešovi k němuš pak chodí hrát na štyry ruce sonáty a syfónie, fše fouplné počestnosti. Kabeš je starí mládenec, vňomš mladá žena netuší nebezpečenství a vůbec na to nemyslí, coš

fšak právě pana Kabeše naplňuje jistou rozmrzelosti, vidouc, že tedy přívoz nadobro zmeškal. V jakém nebezpečenství vězela mladá žena ohledně lických hup, gapíruje teprf z rozmluvi stareho revidenta na penzi Samojeda, keríš přichází abi odložené portefiáno koupil a projádří se ke Kabešovi že ví, že ho nafštěvuje fdaná paní, ale proto přeci bi mu céru dal. Konečně svou chojť u Kabeše najde taki její manžel Jeroným Strůna, afšak totálně beze fšeho podezření, a teď teprf pozná starý glavír. Koupí ženušce noví a zápletka tedy končí uspokojivě, dokonce znáději, že se stárnoucí Kabeš přec eště ožení.

Vlasy je titul spíšero alagórického víznamu, nebojť můš, keríš se uchází o ruku céry svého starého přítele advokáta, nemá vlastně žádné vlasi. Afšak jeho nabídnuti jest jen malá lest, nebojť se virozumí, že koná námlufčího pro svého sinofce a jest přirozené, že uzrávající dífka sáhne raději po mladém profesoru než po starém strýci, ačkolif taky onen pravý ženich z rodiné náchilnosti pozbil vlasů, coš fšak néni žádnou zákonitou překážkou manželství, jak známo, a může vésti k nejšťastnější domácnosti, gde beztoho člověku vlasi brzi slezou, virtuózové na housle vijímajic.

Z láski otcofské viznamenává epizódu ze života starostlivého táty, za jehoš zády si céra učinila známost zmladým, galantnim hrabětem. Otec jest bohatý fabrikant a nerat bi věno dceřiné a

téš její budoucí štěstí rodiné vidal na pospas nějakému větroplachu, násletkem čehoš v nejouplnějšim ingognitu se dá k hraběti Mušelínovi do službi za komorníka. F tomto přestrojení shlédá, že věc s hrabětem néni taková jak se domníval. Hrabě neflámuje, bívá doma, ženckích visit nepřímá a na dualetnim stolku má gontrfekt milované dífky totíš céry fabrikantové. Aš tu jednou v noci se milí hrabě vrátí přivádějíc si na malé zupé slečnu Mandolínu herečku a projádří se, že to je jakási schůzka na rozloučenou, nebojť se netají ze svím zámněrem na ženění. Mandolína tedy jest vagant, avšak poněvadž jest osobička ot figuri a téš iných poutavích vlastnosti, ujme se ji řečený fabrikant, jsa krom té jediné céry bezdětným fdovcem esli se nemejlim. Ofšom dříve svoje komornické ingognito odloží.

Veškeré tyto tři agtofki maji společnou vlastnost že jsou veselé coš mnělo zouplna téš reflekci na publigum, keréš z dobré nálady takřka nevicházelo a jehoš smích se ot aktofki kaktofce stupňoval. Skrátka se bavilo víborně.

Ofšom bohužel spozdilé a zaslepené publigum zapomnělo, že jest vlastně zábava a smích vdivadle věc nadobro nenáležitá nebojť je to vderektnim otporu s náfzori ligorózni gritiky, keráš je zpovinosti svého svatého povoláni tím žluklejši a kiselejši, čím více se normálni diváci baví nebo dokonce řechtají. Poněváč fšak zákonodárství fté přičině jest velmi neouplné a za-

staralé, neposkitujic gritice možnost půtahu a útrpného práva na publigum, odnáší takovéto výstřelky nevázaných diváků toliko autor, keríš dostane co se do něho vejde, čemuš ovšom neušel ani ftomto případě. Uvážíme-li pak, že na soudné lavici sedí také gritýgři, zníchš někeré sami vědi, jak se dobré kusi dělaji, je na biledni, že se Karlu Šípkovi dostalo dosti návodu, kerak podruhé dotoho, nebojť jest patrné, že tento muš chodí málokdi do divadla. Gdybi na příklad bil viděl *Redagci* od pana Krejčího, bil bi gapíroval, jak se dělají veselohri dobré, sfigurami jako z ulice vzatými, tak zvané „víkroje ze života", a gdybi študoval gomedii o doktoru Faustovi, k níš projzu dodal pan doktor Graus, seznal bi, jak se tvoří ftipny dialóg. — Viných plůzorech o agtofkách Šípkových bila při této příležitosti gonštatovaná zajímavá agtualita, že se fčechách nenarodil ani Dikens nebo Marktwajn ani Brethart a Gogol. Bi fbudoucnosti nevzniklo žádné nedorozuměni, mušim dodati, že se fČechách nenarodil taki Napoleon, Galivarda a Bizmark. Šekspír toliko pouhím nedopatřením přišel na svět v zemi englické. Jiři Vašingtón a Linkoln vistěhovali se ve svích přetcích dáuno před narozenim do Ameriky. Toliko starí Homér měl štěstí, že se narodil fsedmi různých městech najednou.

Pokujť se týče aktovek pana Šípkovích, může z ních mít pěknou polízanou taki pan ředitel

Štech, nebojť jíš se na něj vejřeuně prozradilo, že uvedením jích se dopustil značného přechmata, jak dokázal jeden gritycký supštitut.

Posujť fšak, jak se dovídám, nebilo zavedené višetřováni ani s panem Štechem ani s panem Šípkem, oba jsou podnes na svobodné noze, ofšom pod bedlivou policejni dohlítkou, bi nemohli spravedlivému trestu uniknout. Myslím, že se jim stane docela po právu. Nebojť tam gde sedí tolik osvěčených dramaturků na baligónech nemůže bíti trpěné bi se podloudným spůsobem na jevíště dostávali autoři bez goncese.

Réžie bila velmi pečlivá a téš enteriéry ve kerích se hrálo dokonalé. Bilo téš očividné že veškeré agtéři se chopili svích úloch zveškerou potenci svích talentů a spůsobili tak úspěch fšech třech agtovích žertů, keréš fbrsku téš vídou tiskem nakládatelckého drušstva Máje zhledem dívadlům ochotnickím.

Pozoruji, že prostranství viměřené mému referádu úžasně prchá a tak mi nelze podati průzor dramatu pana Jířiho Karáska Césara Boržije, krom čehoš mi do toho přišlo jiné dráma rezonanční VÉVOTKINĚ PADOVÁNSKÁ ot Oskara Wilda spisovatele englického, jakéhosi přetchůtce pana Karáskového ftomto oboru působnosti. Na Národnim divadle připravuje se toto drama f překladu pana Kaminckého jíš asi pět let, fintimnim dívadle Švandovém na Smíchově bilo bes přetcházející pětileté přípravi hrané pře-

kladem pana Arnošta Procháski ve čtvrtek 17. dubna. Pro autorové i překladatelé zdá se bít metchóda divadla smíchofckého víhodnější. — Pokujť semohl vipozorovati, je rezonančni dráma takoví druch dívadelni tvorbi, kteráš se odehrává fitálii a vždycki vňom hlauni úlohu hraje nějaký holomek na trůně jako příkladně fkuse Wildovém vévoda padovánský, keríš arci dochází zaslouženého cíle, bifše jíš ve třetím jednáni zavražděný vlastni manželkou sníš krutě nakládal a keráš náhradu za nešťastné manželctví hledala v lizajóně s mladým dvořanem chojtě svého, bohužel marně. Fpátém aktě zhinou oba vlastni rukou aniš se dočkali splněni svích horoucích tužep. Ještě několik iných dramat připravuje se delší čas na dívadle Národnim skerímiš dle přirozeného vívoje věcí schledáme se nejspíš fbrsku na některém iném dívadle předměstském.

Skončif úkol svůj viznamenávám se zveškerou úctou odaní grytickí spolupracounik

Vauřinec Lebeda.

Datůmněsíce koncem apríle 1913.

*

Pozn. Nově studovaná a scénovaná působivá tříaktová veselohra „Cyprienna“ od V. Sardoua, která byla hrána česky již r. 1881

v Prozatímním divadle, r. 1888 pak uvedena byla na Národní divadlo, byla provedena v novém nastudování a scénování, v režii G. Schmoranze ponejprv 7. března 1913. — Švédská veselohra o 3 jednáních, „H e d v á b n é p u n č o c h y“ od Algota S a n d b e r g a, v překladu J. F. Khuna, měla v Městském divadle vinohradském premiéru 28. března 1913 za režie K. Faltyse. — Tři aktovky humoristy K a r l a Š í p k a (Josefa Pešky), „K l a v í r“, „V l a s y“ a „Z l á s k y o t c o v s k é“, označené jako „žert“, „rodinný obrázek“ a „veselohra podle Labiche“, z nichž první režíroval K. Faltys, druhou A. Jiřikovský, třetí V. Štech, uvedeny byly na scénu vinohradského Městského divadla 11. dubna 1913. Herrmann jako Lebeda neušetřil v referátě vtipem ani svého dobrého kamaráda Šípka. — Dne 17. dubna 1913 zašel si Lebeda do Švandova Intimního divadla na Smíchov, kde byla toho dne hrána po prvé „V é v o d k y n ě P a d o v s k á“, kterou napsal Oscar Wilde, v překladu Arnošta Procházky za režie Jiřího Steimara.

OBSAH DÍLU II.